

Agenda – Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Fideo gynadledda drwy Zoom	Bethan Davies
Dyddiad: Dydd Llun, 21 Medi 2020	Clerc y Pwyllgor
Amser: 14.30	0300 200 6372
	SeneddCyllid@senedd.cymru

Yn unol â Rheol Sefydlog 34.19, penderfynodd y Cadeirydd wahardd y cyhoedd o gyfarfod y Pwyllgor er mwyn diogelu iechyd y cyhoedd. Bydd y cyfarfod hwn yn cael ei ddarlledu'n fyw ar www.senedd.tv

- 1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau**
(14.30)
- 2 Papur(au) i'w nodi**
(14.30) (Tudalennau 1 – 5)
Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Medi 2020
- 3 Y Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru): Sesiwn dystiolaeth**
(14.30–15.30) (Tudalennau 6 – 33)
Kirsty Williams AS, y Gweinidog Addysg
Georgina Haarhoff, Dirprwy Gyfarwyddwr Cwricwlwm
Sara James, Pennaeth Ymchwil Ysgolion a Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi
Andrew Hobden, Economegydd, yr Is-adran Cyngor Economaidd

Papurau ategol:

[Y Bil Cwricwlwm ac Asesu \(Cymru\)](#)

[Memorandwm Esboniadol](#)

FIN(5)16–20 P1 – Llythyr at y Gweinidog Addysg gan y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg – gwybodaeth ariannol – 22 Gorffennaf 2020

FIN(5)16-20 P2 – Llythyr gan y Gweinidog Addysg – ymateb i'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg – 4 Awst 2020

FIN(5)16-20 P3 – Llythyr gan y Gweinidog Addysg – 1 Medi 2020
Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

Egwyl (15.30–15.45)

4 Goruchwylio Swyddfa Archwilio Cymru – Craffu ar yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2019–20 a'r Cynllun Blynyddol 2020–21: Sesiwn dystiolaeth

(15.45–17.00)

(Tudalennau 34 – 310)

Adrian Crompton, Archwilydd Cyffredinol Cymru

Isobel Everett, Cadeirydd Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, Archwilio Cymru

Kevin Thomas, Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Corfforaethol, Archwilio Cymru

Papurau ategol:

FIN(5)-16-20 P4 – Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Archwilio Cymru ar gyfer 2019–20

FIN(5)-16-20 P5 – Swyddfa Archwilio Cymru – Adroddiad ar Ganfyddiadau'r Archwiliad – y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 (Saesneg yn unig)

FIN(5)-16-20 P6 – Archwilio Cymru – Cynllun Blynyddol 2020–21

FIN(5)-16-20 P7 – RSM UK Tax and Accounting Limited – Adolygiad Gwerth am Arian o drefniadau Teithio a Chynhaliaeth Swyddfa Archwilio Cymru

FIN(5)-16-20 P8 – Llythyr Ffarwelio gan Gadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

- 5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod**
(17.00)
- 6 Goruchwylio Swyddfa Archwilio Cymru – Craffu ar yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2019–20 a'r Cynllun Blynyddol 2020–21: Trafod y dystiolaeth**
(17.00–17.15)
- 7 Y Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru): Trafod y dystiolaeth**
(17.15–17.30)

Cofnodion cryno – Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad:

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar [Senedd TV](#) yn:

Fideo gynadledda drwy Zoom

<http://senedd.tv/cy/6428>

Dyddiad: Dydd Llun, 14 Medi 2020

Amser: 14.30 – 16.38

Yn bresennol

Categori	Enwau
Aelodau'r Cynulliad:	Llyr Gruffydd AS (Cadeirydd) Alun Davies AS Siân Gwenllian AS Mike Hedges AS Rhianon Passmore AS Nick Ramsay AS Mark Reckless AS
Tystion:	Julie James AS, Y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol Rebecca Evans AS, Y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd Andrew Hewitt, Llywodraeth Cymru Tom Nicholls, Llywodraeth Cymru Rob Owen, Llywodraeth Cymru Simon White, Llywodraeth Cymru Emma Williams, Llywodraeth Cymru
Staff y Pwyllgor:	Bethan Davies (Clerc) Georgina Owen (Ail Clerc)

	Mike Lewis (Dirprwy Glerc) Joanne McCarthy (Ymchwilydd) Christian Tipples (Ymchwilydd)
--	--

1 Cyflwyniadau, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

1.1 Croesawodd y Cadeirydd yr Aelodau i gyfarfod rhithwir y Pwyllgor Cyllid.

2 Papur(au) i'w nodi

2.1 Cafodd y papurau eu nodi.

- 2.1 PTN 1 – Llythyr gan y Cwnsler Cyffredinol a'r Gweinidog Pontio Ewropeaidd at y Pwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol: Buddsoddiad rhanbarthol ar ôl Brexit – 20 Gorffennaf 2020
- 2.2 PTN 2 – Llythyr gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru at y Prif Weinidog: Ymchwiliad cyhoeddus i'r ymateb i bandemig y Coronafeirws yng Nghymru – 30 Gorffennaf 2020
- 2.3 PTN 3 – Llythyr gan y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol: Gwybodaeth mewn perthynas â'r Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) – 27 Gorffennaf 2020
- 2.4 PTN 4 – Ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor: Craffu ar Gyllideb Atodol Gyntaf Llywodraeth Cymru 2020–21
- 2.5 PTN 5 – Llythyr gan y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd: Gwybodaeth am y blaengynllunio ariannol ar gyfer cyrff a ariennir yn uniongyrchol – 11 Awst 2020
- 2.6 PTN 6 – Llythyr gan y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd: Diweddariad ar y symiau canlyniadol y mae Cymru wedi'u cael yn sgil Covid-19 – 19 Awst 2020
- 2.7 PTN 7 – Llythyr gan Ysgrifennydd Gwladol Cymru: Ymateb ariannol i Covid-19 – 5 Medi 2020
- 2.8 PTN 8 – Llythyr gan y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd: Diweddariad ar gais ffurfiol Llywodraeth Cymru i Lywodraeth y DU am ddatganoli rhagor o gymhwysedd trethi – 8 Medi 2020

3 Y Bil Rhentu Cartrefi (Diwygio) (Cymru): Sesiwn dystiolaeth

3.1 Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Julie James AS, y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol; Emma Williams, Cyfarwyddwr Tai ac Adfywio, Bil – Uwch Swyddog Ymchwil; Simon White, Pennaeth Strategaeth Tai a Deddfwriaeth; a Rob Owen, Rheolwr Deddfwriaeth Rhentu Cartrefi ar y Bil Rhentu Cartrefi (Diwygio) (Cymru).

3.2 Cytunodd y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol i ddarparu'r wybodaeth ddiweddaraf am strategaeth gyfathrebu Llywodraeth Cymru ar gyfer y Bil Rhentu Cartrefi (Cymru) 2016 a'r Bil Rhentu Cartrefi (Diwygio) (Cymru).

4 Rheoliadau Treth Trafodiadau Tir (Amrywio Dros Dro Gyfraddau a Bandiau ar gyfer Trafodiadau Eiddo Preswyl) (Cymru) 2020: Sesiwn dystiolaeth

4.1 Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Rebecca Evans AS, y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd; Andrew Hewitt, Pennaeth Trethi a Deddfwriaeth a Dr Tom Nicholls, Cynghorydd Economaidd ar Reoliadau Treth Trafodiadau Tir (Amrywio Dros Dro Gyfraddau a Bandiau ar gyfer Trafodiadau Eiddo Preswyl) (Cymru) 2020.

5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

5.1 Derbyniwyd y cynnig.

6 Rheoliadau Treth Trafodiadau Tir (Amrywio Dros Dro Gyfraddau a Bandiau ar gyfer Trafodiadau Eiddo Preswyl) (Cymru) 2020: Trafod y dystiolaeth

6.1 Roedd y Pwyllgor yn fodlon â'r dystiolaeth a chytunodd i beidio â chyflwyno adroddiad ar y rheoliadau.

7 Bil Rhentu Cartrefi (Diwygio) (Cymru): Trafod y dystiolaeth

7.1 Roedd y Pwyllgor yn fodlon â'r dystiolaeth a chytunodd i beidio â chyflwyno adroddiad ar y Bil.

8 Trafod y flaenraglen waith

8.1 Trafododd y Pwyllgor ei flaenraglen waith ar gyfer tymor yr hydref.

9 Gwaith ymgysylltu ar yr ymchwiliad i weithredu Deddf Cymru 2014 a'r Fframwaith Cyllidol

9.1 Trafododd y Pwyllgor ei ddull o ymgysylltu â'r cyhoedd o ran yr Ymchwiliad i weithredu Deddf Cymru 2014 a'r Fframwaith Cyllidol.

Kirsty Williams AS, y Gweinidog Addysg

Dyddiad | Date: 22 Gorffennaf 2020

Pwnc | Subject: **Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru)** – gwybodaeth ariannol

Annwyl Kirsty,

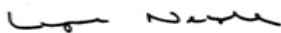
Ar **20 Gorffennaf 2020**, gwnaethom gymryd tystiolaeth gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru a'r Consortia Addysg Rhanbarthol at ddibenion llywio ein gwaith craffu ar y Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) yng Nghyfnod 1.

Yn ystod y sesiwn gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru, dywedodd cynrychiolwyr llywodraeth leol wrthym y byddent yn anfon y wybodaeth ariannol ddiweddaraf atoch er mwyn llywio'r asesiad effaith rheoleiddiol ar y Bil. Gwnaethant egluro y byddai'r wybodaeth hon yn cael ei chyflwyno erbyn dechrau mis Medi 2020, ac y byddai'n cynnwys—ymhlith pethau eraill—asesiad o effaith COVID-19 ar gostau sy'n gysylltiedig â'r Bil, ynghyd â brasamcanion o gostau ar gyfer y ddwy flynedd ariannol nesaf.

Rydym yn ymwybodol, fel mater o drefn, y bydd fersiwn ddiwygiedig neu fersiynau diwygiedig o'r Memorandwm Esboniadol yn cael eu cyhoeddi yn ystod taith y Bil drwy'r Senedd. Fodd bynnag, o ystyried y cyd-destun cyfredol, sy'n un newidiol, byddem yn gwerthfawrogi diweddariadau rheolaidd ynghylch y wybodaeth ariannol sydd ar gael i chi, ac ynghylch eich dealltwriaeth o oblygiadau ariannol y Bil.

Er gwybodaeth, rwyf wedi anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid, o ystyried y gwaith sydd ar y gweill gan y Pwyllgor hwnnw ar oblygiadau ariannol y Bil.

Yn gywir,

Lynne Neagle AS
Cadeirydd

copi at: Llyr Gruffydd AS, Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg | We welcome correspondence in Welsh or English.

Senedd Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN

 SeneddPPIA@senedd.cymru

 0300 200 6565

Welsh Parliament
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN

 SeneddCYPE@senedd.wales

 0300 200 6565

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Lynne Neagle AS
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

5 Awst 2020

Annwyl Lynne,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 22 Gorffennaf 2020 yn gofyn am ragor o wybodaeth ariannol yn dilyn fy ymddangosiad diweddar gerbron y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg mewn perthynas â Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru).

I gadarnhau, mae CLILC, CCAC a'r Consortia Rhanbarthol wedi cael gwahoddiad i ddarparu rhagor o wybodaeth ariannol ar effaith y Bil Cwricwlwm ac Asesu i ddiweddarau'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol (RIA). Dyma ailgychwyn y gwaith a ddechreuodd yn gynharach eleni, ac a ohiriwyd mewn rhai achosion wrth i randdeiliaid ymateb ar frys i effaith Covid-19. Fodd bynnag, mae'n werth nodi i Uwch Swyddog Cyfrifol y Bil a Rheolwr y Bil gyfarfod â'r Consortia Rhanbarthol a bod yr RIA yn adlewyrchu eu barn ar y pryd. Bydd y gwahoddiad pellach hwn i gyfrannu at yr RIA yn darparu cyfle i'r Consortia Rhanbarthol ystyried yr wybodaeth honno yng ngoleuni effaith barhaus Covid-19 a'r canllawiau pellach a gyhoeddwyd i ategu'r gwaith o ddiwygio'r cwricwlwm.

Bydd yr RIA yn cael ei ddiweddarau ar ddiwedd Cyfnod 2 er mwyn adlewyrchu'r wybodaeth ychwanegol sy'n dod i law. Cyn hyn, byddaf yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg a'r Pwyllgor Cyllid wrth i ni gyfarfod yn yr hydref.

Yn y cyfamser, os oes gennych unrhyw gwestiynau pellach, cysylltwch â mi.

Yn gywir,

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 7

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Llyr Gruffydd AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid

01/09/2020

Annwyl Llyr,

Ar 1 Medi gosodais fersiwn wedi'i diweddarau o Femorandwm Esboniadol Bil cwricwlwm ac asesu (Cymru).

Hoffwn dynnu sylw'r Pwyllgor at baragraffau 3.48 – 3.50 sy'n nodi'r math o Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg y mae'n rhaid eu darparu ar gyfer pob categori o ysgol a'r rhesymau pam. Cytunwyd ar y diwygiad bach ond pwysig hwn i'r ddogfen gyda chyfreithwyr y Senedd.

Mae'r canlynol hefyd wedi cael ei ddiweddarau:

- Pennod 5 Tabl 5.1 llinell 70 (1) – disodli ' cadarnhaol drafft ' gyda 'negyddol'
- Pennod 5 Tabl 5.2 llinell 33 (2) – yn lle '[J017A]' gyda '24'

Yn gywir

Kirsty Williams AS
Y Gweinidog Addysg

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 8
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 4

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2019-20

Mae'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 wedi'i baratoi ar y cyd, a'i osod gerbron y Senedd, gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru, yn unol ag Atodlen 2 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, ac mae'n cynnwys materion a gyfarwyddwyd gan y Trysorlys.

Yn ôl yr Adroddiad Blynyddol, yn ystod 2019-20:

- mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi cael eu harfer yn gyson â'r Cynllun Blynyddol a baratowyd ar gyfer y flwyddyn o dan adran 25 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, heb unrhyw newidiadau sylweddol i'r gwaith a gynlluniwyd; ac
- mae'r blaenoriaethau a nodwyd yn y Cynllun ar gyfer 2019-20 wedi'u cyflawni i raddau helaeth.

Mae'r Cyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 wedi'u paratoi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, fel Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru, yn unol ag Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 ac ar ffurf a gyfarwyddwyd gan y Trysorlys.

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân sydd â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol. O ganlyniad, yn yr Adroddiad hwn rydym yn cyfeirio'n benodol at yr Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru mewn adrannau lle mae angen cywirdeb cyfreithiol.

Os oes angen y cyhoeddiad hwn mewn fformat a/neu iaith arall arnoch, neu os oes gennych unrhyw gwestiynau am ei gynnwys, cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r manylion isod. Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg a Saesneg a byddwn yn ymateb yn yr iaith a ddefnyddiwyd gennych. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Ffôn 029 2032 0500

E-bost post@archwilio.cymru

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Ciplwg ar y flwyddyn

Ebril 2019

Drwy ein Cynllun Blynyddol, nodwyd ein huchelgeisiau ar gyfer cyrraedd ein potensial llawn fel sbardun i wella gwasanaethau cyhoeddus

Dyfarwyd i ni lefel 5 (y lefel uchaf) o Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd

Gorffennaf

Cyhoeddwyd adroddiadau ar gyfrifon y rhan fwyaf o gyrff llywodraeth ganolog yng Nghymru

Nodwyd bod y Gronfa Gofal Integredig wedi cael effaith gadarnhaol o ran cefnogi gwaith partneriaeth rhwng y gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol

Mai

Cynhaliwyd seminar i hwyluso'r broses o rannu technegau ymchwilio a thrafod y defnydd o ddata wrth atal a chanfod twyll

Gwahoddwyd datganiadau o ddiddordeb gan staff o dan lefel cyfarwyddwr i gael eu penodi fel aelodau sy'n weithwyr cyflogedig o'r Tîm Arwain Gweithredol

Awst

Nodwyd ein bod wedi cymryd camau effeithiol tuag at gyflawni ein dyletswyddau a'n hamcanion o ran cydraddoldeb

Gwahoddwyd barn a sylwadau ar ein cynllun ffioedd arfaethedig ar gyfer gwaith archwilio yn 2020-21

Mehefin

Daethpwyd i'r casgliad bod gan awdurdodau cynllunio lleol yn ddigon gwydn i sicrhau gwelliannau tymor hir oherwydd eu gallu cyfyngedig

Lansiwyd offeryn data cyllid y GIG sy'n diweddarau'r wybodaeth ddiweddaraf yn awtomatig ac yn galluogi defnyddwyr i archwilio tueddiadau a chymariaethau lleol

Medi

Gwnaed cyfres o argymhellion i gynghorau ar gyfer gwella mynediad at 'ddrws ffrynt' gofal cymdeithasol a buddsoddi mewn gwasanaethau ataliol yn y gymuned

Cyhoeddwyd pum adroddiad thematig rhyngweithiol ac offeryn data cysylltiedig sy'n edrych ar waith Llywodraeth Cymru ar gefnogi llesiant pobl ifanc

Hydref

Cyhoeddwyd dadansoddiad rhyngweithiol o wariant cyhoeddus yng Nghymru dros yr 20 mlynedd diwethaf, gyda chymariaethau â gweddill y DU

Dangoswyd bod buddsoddiad ac ymdrechion Llywodraeth Cymru wedi helpu i ostwng lefelau tlodi tanwydd yn ôl pob golwg ond nad yw wedi cyflawni unrhyw un o'i thargedau

Ionawr 2019

Cyhoeddwyd memorandwm yn nodi'r rhesymau dros roi barn 'amodol' ar reoleidd-dra ar gyfrifon 2018-19 Cyfoeth Naturiol Cymru

Cynhaliwyd gweminar gyda phanel o siaradwyr gwadd ar gyfer sefydliadau sydd eisiau trawsnewid y ffordd y maent yn casglu, dadansoddi a defnyddio data

Tachwedd

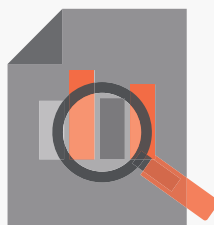
Nodwyd bod dioddefwyr a goroeswyr cam-drin domestig a thrais rhywiol yn aml yn cael eu gadael i lawr gan system anghyson, gymhleth a thameidiog

Amlinellwyd amryw o wendidau sylfaenol yn nhrefniadau llywodraethu Bwrdd Iechyd Cwm Taf o ran ansawdd gofal a diogelwch cleifion

Chwefror

Adroddwyd nad oedd traean y cynghorau tref a chymuned yng Nghymru wedi bodloni'r terfyn amser statudol ar gyfer cyhoeddi eu cyfrifon archwiliedig

Nodwyd canfyddiadau interim ein hadolygiad o'r ffordd mae Llywodraeth Cymru wedi ymdrin â chynllun gwella ffordd yr A465

Rhagfyr

Adroddwyd ar ein cydymffurfiaeth â'r Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnerthedd

Ecosystemau a nodwyd ein hamcanion allweddol ar gyfer cyflawni'r ddyletswydd yn y dyfodol

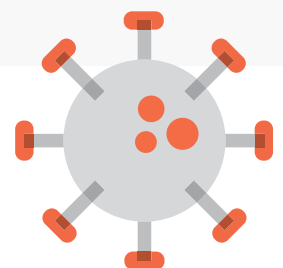

Cynhaliwyd cynhadledd ar gyfer unigolion sy'n gweithio mewn sefydliadau a ariennir yn gyhoeddus ledled Cymru ac sy'n astudio tuag at gymhwyster cysylltiedig â chyllid

Mawrth

Disgrifiwyd y camau yr oeddem yn bwriadu eu cymryd yn ystod y flwyddyn i ddod tuag at -gyflawni ein huchelgeisiau sefydliadol a'n hamcanion strategol

Cyfathrebwyd ein bod wedi lleihau ein gwaith ac yn mabwysiadu dulliau cyflenwi amgen mewn ymateb i bandemig Covid-19

Cynnwys a chanllaw i ddarllenwyr

Adroddiad ar Berfformiad

Adolygiad o'n gwaith yn 2019-20, gan gynnwys dadansoddiad o'n cyflawniadau a'n perfformiad, a'n sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn.

Trosolwg

Crynodeb o bwy ydym ni, beth rydym yn ei wneud, y prif risgiau rydym yn eu hwynebu a sut rydym wedi perfformio yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

Datganiadau gan yr Archwilydd Cyffredinol a Chadeirydd y Bwrdd	9
Pwy ydym ni a beth rydym yn ei wneud	13
Y prif broblemau a risgiau rydym yn eu hwynebu	16
Dangosyddion perfformiad	17

Dadansoddi perfformiad

Asesiad o'r graddau y mae'r uchelgeisiau a'r rhaglenni gwaith a nodwyd yn ein Cynllun Blynyddol 2019-20 wedi'u cyflawni.

Adborth gan randdeiliaid	23
Enghreifftiau astudiaethau achos o'n gwaith	26
Ein defnydd o adnoddau	36

Adroddiad ar Atebolrwydd

Datganiadau ac adroddiadau allweddol sy'n ein galluogi i fodloni gofynion atebolrwydd a dangos cydymffurfiaeth â llywodraethu corfforaethol da.

Adroddiad ar lywodraethu corfforaethol

Esboniad o gyfansoddiad a threfniadaeth ein strwythurau llywodraethu a sut maent yn helpu i gyflawni ein huchelgeisiau.

Adroddiad y Cyfarwyddwyr	51
Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu	53
Datganiad llywodraethu	55

Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol a staff

Ein polisi cydnabyddiaeth ariannol, manylion tâl a buddion pensiwn aelodau'r Bwrdd, ei bwyllgorau a'r Tîm Arwain Gweithredol, ein datgeliad cyflog teg ac adroddiad ar ein staffio.

Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol	75
Adroddiad staff	86

Alldro adnoddau ac adroddiad yr archwilydd

Ein crynodeb o alldro adnoddau, trosolwg o dueddiadau yn ein gwariant tymor hir ac adroddiad yr archwilydd annibynnol, gan gynnwys ei farn ar y datganiadau ariannol, rheoleidd-dra ac ar faterion eraill.

Crynodeb o alldro adnoddau a nodiadau cysylltiedig	94
Adroddiad yr archwilydd annibynnol i'r Senedd	99

Datganiadau Ariannol

Datganiadau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru, ynghyd â nodiadau ategol ac esboniadol.

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr	105
Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol	106
Datganiad o Lifoedd Arian Parod	109
Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr	110
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol	111
Geirfa	130

Atodiadau

Mwy o fanylion am y rhaglenni gwaith a gyflawnwyd gennym yn 2019-20 a'r cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein hymrwymadau newid.

1 Rhaglenni gwaith a gyflawnwyd yn 2019-20	133
2 Cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein hymrwymadau o ran newid	139

Adroddiad ar Berfformiad

Adolygiad o'n gwaith yn 2019-20, gan gynnwys dadansoddiad o'n cyflawniadau a'n perfformiad, a'n sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu

17 Mehefin 2020

01

Datganiad gan yr Archwilydd Cyffredinol

I gychwyn, hoffwn dalu teyrnged i'r holl weision cyhoeddus sy'n gweithio mor galed i dywys ein gwlad drwy'r argyfwng presennol. Fel y sefydliad sy'n gyfrifol am graffu ar y rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus yng Nghymru, mae gennym ddarlun breintiedig o ba mor hanfodol ydynt i fywydau pawb, yn enwedig ar adegau fel hyn. Ar ran pawb yn Archwilio Cymru – diolch.

Er na ellid disgrifio wythnosau diwethaf 2019-20 fel rhai 'busnes fel arfer', roedd yr 11 mis blaenorol yn gyfnod cynhyrchiol iawn i ni o ran cyflawni archwiliadau. Llwyddwyd fwy neu lai i gyflawni'r rhaglen gyfan o archwiliadau a nodwyd yn ein Cynllun Blynyddol, mewn modd amserol ac i safon uchel. Rhaid i'r rhan fwyaf o'r clod am y llwyddiant hwn fynd i'n staff a'n contractwyr proffesiynol, ymroddgar a gweithgar, ac rwy'n hynod ddiolchgar iddynt am hynny.

Mae detholiad o astudiaethau achos wedi'u cynnwys yn yr Adroddiad hwn er mwyn rhoi mwy o ddealltwriaeth o rai o'r prosiectau rydym wedi ymwneud â nhw a'r cyfraniad mae'r gwaith hwnnw wedi'i wneud o ran dwyn cyrff cyhoeddus i gyfrif a helpu i wella'r ffordd y caiff gwasanaethau cyhoeddus eu darparu. Ffocws allweddol ar gyfer y flwyddyn oedd cynyddu ein defnydd o ddadansoddeg data i wella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y ffordd rydym yn casglu, caffael a dadansoddi gwybodaeth, ac i wella'r ffordd rydym yn cyfathrebu ein canfyddiadau a'n hargymhellion. Byddwch yn gweld cyfeiriad at sawl offeryn data rhyngweithiol a adeiladwyd gennym i ddwyn ynghyd ystadegau a gwybodaeth arall o adroddiadau archwilio i adnoddau unigol, hygyrch.

Yng nghanol pandemig COVID-19, rydym yn cydweithio'n agos â'r cyrff a archwilir gennym er mwyn sicrhau bod ein dyletswyddau statudol a'n gwaith archwilio ehangach yn cael eu cyflawni heb amharu ar ymdrechion cyrff cyhoeddus i ddelio â'r argyfwng cenedlaethol. Ond er ein bod yn gweithio ac ymgysylltu yn gyfan gwbl o bell, nid ydym yn llaesu'n dwylo o gwbl. Mae gan waith archwilio cyhoeddus sy'n targedu ac yn cael ei gyflawni'n dda gyfraniad hanfodol i'w wneud ar hyn o bryd o ran sicrhau gwerth am arian, llywodraethu da ac atebolrwydd. Mae Archwilio Cymru yn cynorthwyo gwasanaethau cyhoeddus Cymru i ymateb i COVID-19 drwy:

- ddarparu archwiliad o gyfrifon o ansawdd uchel er mwyn rhoi barn y gellir ymddiried ynddi am sefyllfa ariannol y sector cyhoeddus;
- archwilio'r materion allweddol sy'n wynebu'r sector cyhoeddus yn ystod y pandemig;
- hwyluso'r broses o gasglu, dadansoddi a rhannu dysgu ar draws gwasanaethau cyhoeddus Cymru mewn amser mor real â phosibl; a
- manteisio ar ein safbwynt unigryw i ddylanwadu ar gydnerthedd gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru a'r ffordd y cânt eu llywio i'r dyfodol.

Mae pobl a sefydliadau ar draws sector cyhoeddus Cymru yn datblygu ffyrdd newydd ac arloesol o weithio mewn ymateb i COVID-19 ac er mwyn mynd i'r afael â materion hirdymor. Rydym wedi cychwyn ar waith i gipio a dadansoddi arfer o'r fath wrth iddo ddod i'r amlwg, i amlygu'r pwyntiau dysgu perthnasol ac i rannu'r mewnwelediad o ganlyniad i hynny yn gyflym gyda'n cysylltiadau allweddol ar draws gwasanaeth cyhoeddus Cymru. Yn ein Hadroddiad Interim nesaf, a gaiff ei gyhoeddi ym mis Hydref, byddwn yn rhoi diweddariad manylach ar y newidiadau a wnaed i'n prosesau archwilio, ac ar y deilliannau sy'n codi o'r gwaith hwnnw.

I gloi, hoffwn dalu teyrnged unwaith eto i'm cydweithwyr ar draws y gwasanaeth cyhoeddus yng Nghymru a'r gwaith anhygoel y maent yn ei wneud dros bobl Cymru.

Adrian Crompton

Archwilydd
Cyffredinol Cymru

Datganiad gan y Cadeirydd

Mae hwn yn gyfnod cwbl ddigynsail gyda'r cyfyngiadau symud a gyflwynwyd mewn ymateb i bandemig COVID-19. Mae bywyd wedi newid cymaint ac mor gyflym. Mae cadw mewn cysylltiad ag anwyliaid, ffrindiau a chydweithwyr yn teimlo'n bwysicach nag erioed.

Fel cyflogwr, rydym yn parhau i fonitro'n agos y sefyllfa sy'n symud yn gyflym ac yn gweithredu yn unol â chanllawiau a gyhoeddir gan Lywodraeth Cymru. Mae pob un o'n swyddfeydd ar gau ar hyn o bryd ac mae ein holl staff yn gweithio o bell o'u cartrefi.

Mae ein blaenoriaethau uniongyrchol o ran rhedeg y busnes wedi cael eu newid yn sylfaenol wrth i ni ganolbwyntio ar addasu ac amharu cyn lleied â phosibl ar ein gwaith archwilio tra'n sicrhau ein bod yn gwneud y peth iawn i'n pobl, gan eu cadw'n ddiogel. Yn ganolog i hyn mae'r defnydd o dechnolegau sy'n caniatáu i ni gysylltu, gweithio a chydweithredu'n hyblyg ymhlith ein timau a chyda'r cyrff cyhoeddus a archwiliwn.

Mae pa mor dda mae pawb yn Archwilio Cymru wedi addasu eu rolau wrth ymdopi â bywyd gartref o dan gyfyngiadau symud wedi creu cryn argraff arnaf, ac rwy'n gwybod bod hyn yn cyflwyno sawl her.

Wrth edrych yn ôl ar y flwyddyn ariannol flaenorol, sy'n teimlo mor bell yn ôl erbyn hyn, fe wnaethom berfformio'n dda iawn ar y cyfan, ac rwy'n fodlon ar ein cyflawniadau ac yn ymfalchïo ynddynt. Cafodd risgiau strategol eu rheoli'n dda, gwnaed cynnydd sylweddol tuag at gyflawni ein hymrwymiaid newid ac fe wnaethom fodloni llawer o'r targedau heriol a osodwyd ar gyfer ein dangosyddion perfformiad allweddol. Hoffwn dalu teyrnged i'n staff am eu holl waith caled a'u hymrwymiad gydol y flwyddyn. Fel Bwrdd, cawsom chwe chyfarfod ffurfiol yn ystod y flwyddyn, ac rwy'n ddiolchgar iawn am gefnogaeth yr aelodau eraill o'r bwrdd.

Ym mis Hydref, cynhaliwyd ein harolwg staff blynyddol unwaith eto, gan ddefnyddio'r un holiadur craidd a ddefnyddiwyd gan y Gwasanaeth Sifil, er mwyn cadw ein bys ar y pwls o ran ymgysylltu â staff a phrofiad gweithwyr cyflogedig. Hon oedd y drydedd flwyddyn i ni gynnal yr arolwg yn y fformat hwn, ac roedd y canlyniadau'n galonogol unwaith eto. Ar gyfer llawer o gwestiynau a themâu'r arolwg, roedd yr ymatebion gan ein staff yn fwy nodweddiadol o sefydliad 'perfformiad uchel' yn y Gwasanaeth Sifil. Fodd bynnag, rydym hefyd yn parhau i nodi rhai meysydd pwysig y mae angen i ni wneud gwelliannau pellach yn eu cylch, megis ein darpariaeth o gyfleoedd dysgu a datblygu a'n dulliau rheoli newid. Er mwyn bod yn fwy tryloyw, o eleni ymlaen byddwn yn cyhoeddi canlyniadau ein harolygon staff ar ein gwefan.

Efallai eich bod wedi sylwi hefyd ar y newid enw i 'Archwilio Cymru' yn yr Adroddiad hwn. Mae'n fater eilaidd iawn yn yr hinsawdd sydd ohoni, ond mewn ymateb i adborth ar sut rydym yn cyfathrebu ac ymgysylltu, gwnaethom y penderfyniad y llynedd i ddwyn ynghyd amryw linyddau ein gwaith o dan hunaniaeth ymbarél newydd a chliriach. Er nad yw'n effeithio ar ein statws cyfreithiol ffurfiol, byddwn yn gweithredu fel Archwilio Cymru o hyn allan yn y rhan fwyaf o'n gwaith sy'n wynebu'r cyhoedd. Dim ond un rhan ydyw o raglen newid ehangach ar gyfer ein hadroddiadau archwilio; ein gwefan; ein harddull gyfathrebu a'r ffordd rydym yn ymgysylltu'n fwy cyffredinol, y gobeithiaf y byddwch yn ei gydnabod ac yn ei werthfawrogi.

Cymerwch ofal a chadwch yn ddiogel.

Isobel Everett

Cadeirydd Swyddfa
Archwilio Cymru

Pwy ydym ni a beth rydym yn ei wneud

- 1 Mae archwiliad annibynnol o weithgareddau'r llywodraeth a'r defnydd o arian cyhoeddus yn elfen hanfodol o atebolrwydd democrataidd. Mae angen i'r cyhoedd a'u cynrychiolwyr gael gwybodaeth sy'n ddiudedd, yn amserol, yn gywir, yn gynhwysfawr ac yn glir.
- 2 Archwilydd Cyffredinol Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol) yw archwilydd allanol statudol y rhan fwyaf o'r sector cyhoeddus yng Nghymru.
- 3 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am archwilio'r rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus sy'n cael ei wario yng Nghymru, gan gynnwys yr arian y mae'r Senedd yn pleidleisio arno bob blwyddyn. Mae Llywodraeth Cymru yn trosglwyddo elfennau sylweddol o'r arian hwn i'r GIG a llywodraeth leol yng Nghymru.
- 4 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyflogi tua 270 o staff proffesiynol ac yn defnyddio adnoddau eraill, gan gynnwys arbenigedd ychwanegol gan gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat, er mwyn galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei swyddogaethau.

Pam ein bod yma

<p>Sicrhau</p> 	<p>Egluro</p> 	<p>Ysbrydoli</p>
<p>pobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda</p>	<p>sut y mae arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio i ddiwallu anghenion pobl</p>	<p>a grymuso'r sector cyhoeddus yng Nghymru i wella</p>

- 5 Mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnwys archwilio cyfrifon a gwneud gwaith archwilio perfformiad lleol mewn ystod o gyrff cyhoeddus, ynghyd â chynnal rhaglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol. Gall y swyddogaethau hyn gael eu harfer, ac y cyd â'i gilydd os oes angen, ar draws gwahanol fathau o gyrff i archwilio gwariant cyhoeddus ni waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.
- 6 Gyda'n gilydd, fel Archwilio Cymru, rydym yn archwilio tua £20 biliwn o incwm a gwariant, sef dros chwarter GDP Cymru.

Ein gwaith craidd

Cynnal gwaith archwilio mewn dros **800**

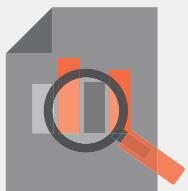
Cyflawni rhaglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian

Ardystio cynlluniau grant sy'n werth bron i **£2.5 biliwn**

Cymeradwyo tua **£1 biliwn** o daliadau allan o Gronfa Gyfunol Cymru bob mis

Cefnogi gwaith craffu effeithiol gan gynnwys gwaith Pwyllgorau'r Cynulliad

Cynnal digwyddiadau dysgu ar y cyd i fwy na **1,100 o bobl**

Hwyluso'r gwaith o ganfod twyll a gwall drwy'r Fenter Twyll Genedlaethol

Cyflawni rôl sylwedydd ar amrywiaeth o weithgorau polisi allweddol

- 7 Bob blwyddyn, rydym yn cyhoeddi Cynllun Blynyddol sy'n darparu mwy o wybodaeth am:
- a sut rydym yn dilyn y bunt gyhoeddus yng Nghymru
 - b ein huchelgeisiau tymor hwy;
 - c ein hamgylchedd gweithredu;
 - ch ein rhaglenni gwaith arfaethedig a'n meysydd ffocws cysylltiedig am y 12 mis nesaf; a
 - d sut rydym yn mesur ein perfformiad ac yn adrodd arno
- 8 Ym mis Mehefin 2019, aethom ati i rannu'r wybodaeth ddiweddaraf am archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol a oedd ar y gweill ar y pryd ac y disgwyliwyd iddynt gychwyn yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Mae'r rhaglen yn cadw rhywfaint o hyblygrwydd i ymateb i amgylchiadau a blaenoriaethau sy'n newid a materion sy'n peri pryder i'r cyhoedd neu i'r Senedd, ac i ymgorffori dysgu sy'n berthnasol yn ehangach o waith archwilio lleol.
- 9 Ar hyn o bryd, rydym yn adolygu ein rhaglen waith archwilio yng ngoleuni sefyllfa COVID-19 ehangach. Rydym yn parhau â'r gwaith sydd ar y gweill hyd y gellir gwneud hynny, gan weithio o bell ac ystyried effaith ein gwaith ar gyrff cyhoeddus ar yr adeg anodd hon.

Y prif broblemau a risgiau rydym yn eu hwynebu

- 10 Dros y blynyddoedd nesaf, rydym eisiau cyrraedd ein potensial llawn fel ysgogydd newid a gwelliant wrth galon gwasanaethau cyhoeddus ac atebolrwydd democrataidd. Mae gennym bedwar uchelgais cyffredinol ac, ar gyfer pob uchelgais, tri amcan strategol, sy'n disgrifio ar y cyd y llwybr rydym yn ei ddilyn tuag at gyflawni'r potensial hwnnw.

Manteisio i'r eithaf ar ein harbenigedd, dealltwriaeth graff a safbwynt unigryw

- Cryfhau natur rymus ein dealltwriaeth unigryw drwy weithio mewn tîm a rhannu gwybodaeth mewn ffordd fwy integredig.
- Chwilio'n rhagweithiol am synergeddau a thueddiadau yn y wybodaeth sydd gennym.
- Canolbwyntio ar yr hyn sydd bwysicaf ac a wnaiff y gwahaniaeth mwyaf i gyrff cyhoeddus a'r cyhoedd.

Cryfhau ein statws fel llais awdurdodol ac annibynnol yr ymddiriedir ynddo

- Dod â thystiolaeth a sylwebaeth ddibynadwy i'r amlwg ar y materion cywir ar yr adeg gywir.
- Sicrhau ein bod yn cyflwyno'r ffeithiau'n glir ac yn egluro'n gryno pam ein bod wedi dod i gasgliad neu ddehongliad penodol.
- Bod yn effro ac yn ymatebol i gyfleoedd newydd i rannu gwybodaeth a dealltwriaeth archwilio lle gall ychwanegu gwerth.

Dod yn fwy amlwg, dylanwadol a pherthnasol

- Canolbwyntio tuag allan mewn ffordd amlwg ac ymgysylltu mewn ffordd sy'n berthnasol i ystod eang o gynulleidfaoedd.
- Dylanwadu ar ffordd o feddwl ac ymddygiad eraill a llywio'r ddadl gyhoeddus ehangach.
- Ceisio a gwranddo ar syniadau a meddyliau y tu hwnt i Gymru a'r sector cyhoeddus.

Dangos esiampl i'r sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt

- Gan ein bod yn arddel barn archwilio ar eraill, sicrhau ein bod yn gwneud yr hyn rydym yn cynghori eraill i wneud.
- Darparu arweinyddiaeth glir, gyson a dilys a gwneud penderfyniadau'n gyflymach.
- Grymuso pobl drwy'r sefydliad i feddwl am syniadau newydd a gwneud newid cadarnhaol.

- 11 Fel y nodir mewn mwy o fanylder yn ein Cynllun Blynyddol, yn ein barn ni, y ffactorau canlynol yw'r rhai a fydd yn cael y dylanwad mwyaf ar y ffordd y byddwn yn gwneud ein gwaith ac yn cyflawni ein huchelgeisiau dros y blynyddoedd nesaf:
- a Goblygiadau pandemig COVID-19
 - b Goblygiadau Brexit
 - c Gwreiddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy yng ngwasanaethau cyhoeddus Cymru
 - ch Yr argyfwng hinsawdd
 - d Heriau economaidd-gymdeithasol
- dd Cymdeithas sydd wedi'i rhwydweithio fwyfwy

Darperir cofnod o'n trefniadau rheoli risg yn 2019-20, ochr yn ochr â disgrifiad o'r ansicrwydd a'r prif risgiau rydym yn eu hwynebu, yn yr adran Datganiad Llywodraethu yn yr Adroddiad hwn.

Dangosyddion perfformiad

- 12 Roedd fframwaith o ddangosyddion perfformiad allweddol wedi'i gynnwys yn ein Cynllun Blynyddol ar gyfer 2019-20. Fe wnaethom hefyd ddatblygu cyfres o dargedau, gan gyfeirio at lefelau perfformiad ar ddiwedd 2018-19 a meincnodau priodol.
- 13 Yn ystod 2019-20, fe wnaethom ddefnyddio cymysgedd o ddulliau meintiol ac ansoddol i fesur ein perfformiad a'n risgiau, ac i adrodd a myfyrio arnynt. Roedd hyn yn cynnwys adroddiadau chwarterol i'n Tîm Arwain Gweithredol a'r Bwrdd ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein targedau perfformiad.
- 14 Ar y cyfan, yn 2019-20 fe wnaethom gyflawni ein targedau ar gyfer 15 o'r 20 dangosydd, neu roeddem yn agos at wneud hynny. Bydd ein gwaith gwella yn ystod 2020-21 yn canolbwyntio ar wella ein perfformiad yn erbyn y pum dangosydd sy'n weddill.

Sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn o ran cyrraedd ein targedau perfformiad allweddol

Manteisio'n llawn ar ein safbwynt, arbenigedd a gwybodaeth unigryw

Cryfhau ein safle fel llais awdurdodol ac annibynnol y mae pobl yn ymddiried ynddo

Cynyddu ein gwelededd, ein dylanwad a'n perthnasedd

Bod yn sefydliad enghreifftiol ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt

Tabl yn rhestru'r dangosyddion perfformiad allweddol sy'n berthnasol i'n tri uchelgais cyntaf.

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed	Perfformiad
1	Ar amser	Cyfran y cynhyrchion archwilio allweddol a gyflawnwyd ar amser.	95%	93%
2	Adroddiadau cenedlaethol	Nifer yr adroddiadau cenedlaethol a gyhoeddwyd.	18	18
3	Argymhellion a dderbyniwyd	Cyfran yr argymhellion neu'r cynigion ar gyfer gwella a dderbynnir yn llawn gan gyrff a archwilir.	90%	98%
4	Arbedion a nodwyd	Gwerth arbedion posibl a nodwyd drwy ein gwaith.	O leiaf £30 miliwn yn ystod 2018-2021	£17.7 miliwn yn ystod 2018-20

● Cyflawni ein targed, neu'n agos at wneud hynny

● Angen gwelliant

● Angen gwelliant sylweddol

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed	Perfformiad
5	Gwneud gwahaniaeth	Canran y sgôr cadarnhaol o'r arolwg rhanddeiliaid am ba mor dda rydym yn cyflawni ein huchelgeisiau.	85%	61% ¹
6	Y nifer sy'n bresennol mewn digwyddiadau arfer da	Y nifer sy'n bresennol yn ein seminarau a gweminarau dysgu ar y cyd.	1,100 y flwyddyn	925
7	Bodddhad â digwyddiadau arfer da	Cyfran y rhai a oedd yn bresennol yn ein digwyddiadau cyfnewid arfer da a nododd fod y digwyddiadau yn ddefnyddiol neu'n ddefnyddiol iawn ar y cyfan.	O leiaf 90%	93%
8	Ymweliadau â'r wefan – cyfran	Cyfran yr ymweliadau â'r wefan lle mae o leiaf un weithred yn cael ei chyflawni e.e. lawrlwytho adroddiad, clicio ar fideo.	O leiaf 90%	25%
9	Ymweliadau â'r wefan – nifer	Nifer yr ymweliadau â'r wefan lle mae o leiaf un weithred yn cael ei chyflawni.	30,000	32,955
10	Ymdrin â gohebiaeth	Nifer yr achosion lle na chyflwynir ymateb llawn neu interim i ohebiaeth o fewn 30 diwrnod gwaith.	Dim	Dim

● Cyflawni ein targed, neu'n agos at wneud hynny

● Angen gwelliant

● Angen gwelliant sylweddol

1 Atebodd 29% o'r rhanddeiliaid eraill 'Ddim yn gwybod', gyda rhai yn nodi nad oeddent yn ymwybodol o'n huchelgeisiau newydd, ac eraill yn teimlo bod y cwestiwn yn rhy amhenodol ac ar lefel rhy uchel. O ganlyniad, rydym wedi cyflwyno tri dangosydd newydd yn lle'r mesur hwn yn ein Hadroddiad Blynyddol 2020-21, ac rydym yn defnyddio'r adborth i lywio ein gwaith parhaus ar gynyddu ein gwelededd, ein dylanwad a'n perthnasedd, ac ar ddatblygu ystod fwy amrywiol o fecarweithred i gipio rannu ein rhanddeiliaid.

Manteisio'n llawn ar ein safbwynt, arbenigedd a gwybodaeth unigryw

Cryfhau ein safle fel llais awdurdodol ac annibynnol y mae pobl yn ymddiried ynddo

Cynyddu ein gwelededd, ein dylanwad a'n perthnasedd

Bod yn sefydliad enghreifftiol ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt

Tabl yn rhestru'r dangosyddion perfformiad allweddol sy'n ymwneud â'n pedwerydd uchelgais.

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed	Perfformiad
11	Ymgysylltu â gweithwyr cyflogedig	Canran y sgôr cadarnhaol o'r arolwg ymgysylltu â staff blynyddol - wedi'i halinio ag Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil (CSPS).	Y sgôr deigradd uchaf ar gyfer CSPS	69%
12	Profiad y gweithwyr cyflogedig	Canran y sgoriau ² thematig cadarnhaol o'r arolwg staff blynyddol	Y sgoriau deigradd uchaf ar gyfer CSPS	Cyfes o sgoriau a gyhoeddir ar ein gwefan
13	Absenoldeb salwch	Diwrnodau gwaith a gollwyd fesul aelod o staff y flwyddyn ar gyfartaledd.	Llai na chwe niwrnod	5.8 diwrnod
14	Balans ariannol	Lefel yr amrywiant mewn gwariant gros o'r hyn a nodwyd yn ein Hamcangyfrif 2019-20.	O fewn 2% i'r gyllideb	O fewn 0.5% i'r gyllideb

● Cyflawni ein targed, neu'n agos at wneud hynny

● Angen gwelliant

● Angen gwelliant sylweddol

2 Dyma'r themâu allweddol mewn perthynas â phrofiad gweithwyr cymdeithasol CSPS: amcanion a phwrpas y sefydliad; arweinyddiaeth a rheoli newid; diwylliant sefydliadol; fy rheolwr; fy ngwaith; fy nhîm; cynhwysiant a thriniaeth deg; dysgu a datblygu; adnoddau a llwyth gwaith; cyflog a buddion; a chymryd caned gweithredu.

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed	Perfformiad
15	Taliadau i gyflenwyr	Cyfran y cyflenwyr a dalwyd o fewn deg diwrnod gwaith i dderbyn anfoneb.	O leiaf 90%	82%
16	Arbedion cost ac arbedion effeithlonrwydd	Gwerth yr arbedion cost a'r effeithlonrwydd a nodwyd ym mhob rhan o'r busnes.	£574,000	£681,000
17	Effeithlonrwydd yr ystâd	Costau, gan gynnwys rhent ac ardrethi fesul aelod staff cyfwerth ag amser cyflawn.	Llai na £3,300	£3,368
18	Darpariaeth Gymraeg	Nifer y cwynion a dderbyniwyd ac a gadarnhawyd ynghylch ein darpariaeth Gymraeg.	0	0
19	Rheoli amgylcheddol	Lefel achrediad Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd Groundwork Cymru.	5	5
20	Allryiadau nwyon tŷ gwydr	Cyfanswm yr allyriadau cyfwerth â CO ₂ ³	Llai na 450 tonnell	345 tonnell

● Cyflawni ein targed, neu'n agos at wneud hynny
 ● Angen gwelliant
 ● Angen gwelliant sylweddol

3 O ffynonellau rydym yn berchen arnynt neu'n eu rheoli, o'r defnydd o drydan a brynwyd, neu a gynhyrchir yn anuniongyrchol o ganlyniad i'n gweithgareddau.

Dadansoddi perfformiad

- 15 Yn ystod 2019-20, roedd ein swyddogaethau yn cael eu harfer yn gyson â'r Cynllun Blynyddol a baratowyd ar gyfer y flwyddyn, heb unrhyw newidiadau sylweddol i waith a gynlluniwyd. Mae **Atodiad 1** yr Adroddiad hwn yn rhoi mwy o fanylion am y rhaglen o waith archwilio a gyflawnwyd yn 2019-20 ac yn cynnwys adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol ar ddatgelu gwybodaeth.
- 16 Mae **Atodiad 2** yr Adroddiad hwn yn rhoi sylwadau pellach ar y cynnydd a wnaed gennym tuag at gyflawni'r ymrwymadau newid a nodwyd yn y Cynllun ar gyfer 2019-20.
- 17 Yng ngweddill yr adran hon, rydym yn darparu enghreifftiau astudiaeth achos o'r gwaith a gyflawnwyd gennym yn ystod 2019-20 ac effaith y gwaith hwnnw. Mae ein henghreifftiau astudiaeth achos wedi'u grwpio gyda'i gilydd yn ôl eu haliniad â'n huchelgeisiau cyffredinol.
- 18 Rydym hefyd yn darparu rhai sylwadau lefel uchel ar sut fe wnaethom reoli ein defnydd o adnoddau yn 2019-20, sy'n gwasanaethu fel ein Hadroddiad Cynaliadwyedd.
- 19 Mae ansawdd ein gwaith o'r pwys mwyaf i ni a'n rhanddeiliaid. Mae'r Cod Ymarfer Archwilio, a adolygir yn flynyddol, yn rhagnodi'r ffordd y dylid cyflawni swyddogaethau archwilio a rhai o swyddogaethau penodol eraill yr Archwilydd Cyffredinol, ac fe'i dyluniwyd i ategu'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio ac ymgorffori arfer proffesiynol gorau.
- 20 Mae ein Datganiad Tryloywder yn darparu mwy o fanylder ynghylch sut mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyflawni safonau uchel o ran y ffordd y mae'n gweithio ac yn ansawdd ei gwaith. Fel y nodir yn y Datganiad, rydym yn cyflawni rhaglenni blynyddol o adolygiadau ansawdd ar sampl o archwiliadau o gyfrifon a phrosiectau archwilio perfformiad a gwblhawyd i sicrhau eu bod yn cyrraedd safonau ansawdd gofynnol. Eleni, dangosodd ein gwaith monitro ansawdd fod 100% o'r archwiliadau o gyfrifon yn 2018-19 a samplwyd a 100% o'r prosiectau archwilio perfformiad a adolygwyd yn 2019 wedi cyflawni'r safonau ansawdd gofynnol.

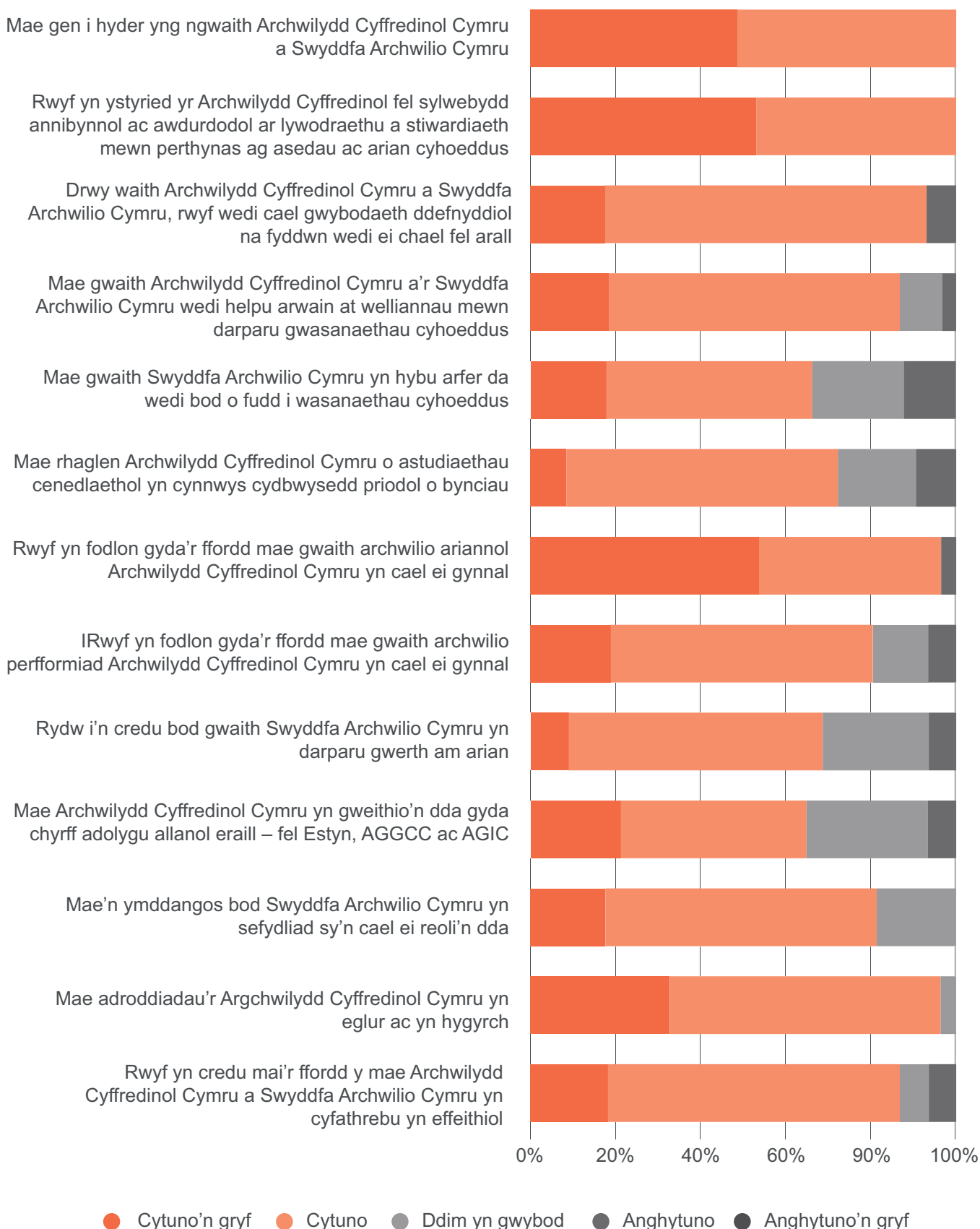
- 21 Ar gyfer 2020-21, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn y broses o sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio ffurfiol. Bydd y Pwyllgor yn benodol gyfrifol am roi sicrwydd i'r Archwilydd Cyffredinol bod adnoddau priodol ar waith i gefnogi rheolaeth, monitro a gwella ansawdd archwilio yn Archwilio Cymru. Bydd aelodaeth y Pwyllgor yn cynnwys Aelod Proffesiynol Annibynnol; yr aelod cyntaf o'r fath fydd Prif Swyddog Gweithredol Swyddfa Archwilio Gogledd Iwerddon.

Adborth gan randdeiliaid

- 22 Ar hyn o bryd, rydym yn casglu adborth allanol bob dwy flynedd drwy gyfweiliadau strwythuredig rhwng Cyfarwyddwyr Ymgysylltu ym maes archwilio a Phrif Swyddogion cyrff a archwilir. Cynhaliwyd yr arolwg diweddaraf ar ddiwedd 2019.
- 23 The survey comprises statements which invite a 'strongly agree' to 'strongly disagree' response alongside any supporting commentary the stakeholder wishes to provide. The survey is designed to gather insight on how our work and its impact is perceived and helps us identify where improvements can be made to better deliver our ambitions.
- 24 We received a total of 33 responses to the survey in 2019. Overall, the results suggest that the majority of audited bodies hold a positive picture of our work and its impact.
- 25 Roedd llawer o'r sylwadau ategol a gafwyd:
- a yn amlygu parch gan y naill at y llall a chysylltiadau gwaith proffesiynol cadarnhaol rhwng archwilwyr a chyrff a archwilir;
 - b yn cymeradwyo cynnwys seiliedig ar dystiolaeth a chydbwysedd ein hadroddiadau, ein hadnoddau data a'n cynhyrchion arfer da; ac
 - c yn croesawu ein safbwynt annibynnol o ran craffu a herio.

- 26 Fodd bynnag, gwnaed amrywiaeth o argymhellion ar gyfer gwella drwy'r cyfweiliadau hefyd, gyda llawer ohonynt yn cyd-fynd â'n huchelgeisiau a'n hamcanion strategol cyffredinol, ac yn cydymffurfio â nhw, ac mae'r dadansoddiad o'n hamgylchedd gweithredu wedi'i grynhoi yn ein Cynllun Blynyddol diweddaraf. Bydd yr adborth a dderbynnir yn cael ei ddefnyddio i lywio ein gwaith gwella a'n prosiectau rhaglen newid gydol 2020-21.
- 27 Yn ogystal, fel yr amlinellir yn ein [Cynllun Blynyddol ar gyfer 2020-21](#), yn ystod y flwyddyn nesaf rydym wedi ymrwmo i ddatblygu ystod fwy amrywiol o fecanweithiau ar gyfer casglu barn rhanddeiliaid ar werth ac effaith ein gwaith, gan ganolbwyntio i gychwyn ar gael barn Aelodau'r Senedd.

Canlyniadau'r arolwg rhanddeiliaid

Engbreiffiau astudiaeth achos o'n gwaith

Manteisio i'r eithaf ar ein harbenigedd, dealltwriaeth graff a safbwynt unigryw

Astudiaeth achos 1: Cefnogi llesiant pobl ifanc

- 28 Roedd yr astudiaeth hon yn cynnwys edrych drwy lens un adran benodol o'r boblogaeth - pobl ifanc 16 i 24 oed - ar ba mor dda mae Llywodraeth Cymru yn alinio gwahanol feysydd polisi i gefnogi llesiant⁴. Gan fod llesiant yn gysyniad eang, fe wnaethom ganolbwyntio ein gwaith mewn pum maes: digartrefedd ymhlith pobl ifanc; oedolion ifanc sy'n ofalwyr; rhieni ifanc; iechyd meddwl; a sgiliau a chyflogadwyedd.
- 29 Yn ein [hadroddiad cryno](#), a gyhoeddwyd ym mis Medi 2019, fe wnaethom gyfeirio at dri maes eang lle teimlwn fod cyfleoedd i wella:

Bod yn chwilfrydig

Dysgu mwy am yr hyn sy'n bwysig i bobl ifanc ac am eu profiadau, pa gymorth sydd ar gael a faint o wahaniaeth y mae'n ei wneud.

Bod yn bwrpasol

Cyfleu pwrpas clir ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus sy'n ysbrydoli ac yn grymuso pobl i gydweithio i wella llesiant pobl ifanc.

Bod yn ddewr

Annog agwedd arbrolfol, cymryd risgiau wedi'u rheoli'n dda a dathlu llwyddiant.

4 Cyflawnwyd ein gwaith fel un llinyn o fenter adolygu allanol 'ieuenctid' ehangach gydag Arolygiaeth Gofal Cymru, Arolygiaeth Iechyd Cymru ac Eiddoedd.

- 30 Fe wnaethom hefyd gyhoeddi adroddiadau manylach ar gyfer pob un o'r pum maes ffocws, ochr yn ochr ag [offeryn data rhyngweithiol](#) sy'n dangos pa mor dda mae pobl ifanc yn gwneud mewn gwahanol rannau o'u bywydau. Mae'r offeryn yn cynnwys cymariaethau ledled Cymru, yn ôl rhyw ac yn ôl grŵp oedran lle bo hynny'n bosibl.
- 31 Aethpwyd ati i rannu gwybodaeth gyda swyddogion allweddol, ymarferwyr a rhanddeiliaid eraill yn rheolaidd gydol yr astudiaeth, gan arwain at ddatblygu rhwydweithiau proffesiynol cryf ar gyfer rhannu syniadau a chydweithredu yn y dyfodol.

Astudiaeth achos 2: Adolygu'r defnydd o ganolfannau ailgylchu gwastraff cartref

- 32 ychwanegol i'r cyhoedd ailgylchu gwastraff, a gallant gynyddu cyfraddau ailgylchu yn sylweddol am fuddsoddiad cymharol isel. Gall mynediad rhwydd i safleoedd a staff effeithlon a chroesawgar helpu i gynyddu prosesau gwahanu gwastraff priodol a pharodrwydd y gymuned i ddefnyddio'r cyfleusterau.
- 33 Yng Nghyngor Sir y Fflint, fe wnaethom ni gynnal arolwg ar-lein i gael mwy o wybodaeth am farn y cyhoedd ar ddefnyddio'r HRCs. Dros gyfnod o bum niwrnod (gan gynnwys penwythnos gŵyl banc), fe wnaethom hefyd ymweld â phob un o'r safleoedd a siarad yn uniongyrchol â detholiad o ddefnyddwyr gwasanaethau. Casglwyd barn bron i 900 o unigolion.
- 34 Yn ôl y bobl y fe wnaethom eu harolygu, yr eitem fwyaf poblogaidd a ddygwyd i HRCs yn y ddwy flynedd ddiwethaf oedd gwastraff cyffredinol. Roedd tua dwy ran o dair o'r ymatebwyr i'r arolwg o'r farn nad oedd y casgliadau gwastraff cartref gan y Cyngor yn diwallu eu holl anghenion ailgylchu a gwastraff gweddilliol, ac roeddent yn teimlo bod rhaid iddynt ddefnyddio'r HRCs i waredu'r deunydd ychwanegol hwn.
- 35 Polisi'r Cyngor yw y bydd yr holl fagiau o wastraff cyffredinol na ellir ei ailgylchu a ddaw i'r HRCs yn cael eu hagar i'w harchwilio er mwyn cael gwared ar eitemau ailgylchadwy. Fodd bynnag, yn ystod ein hymweliadau safle, er i ni weld pobl yn cael eu holi gan staff am gynnwys eu bagiau o wastraff, ychydig iawn o archwiliadau ffisegol a welsom. Dywedodd sawl un o'r ymatebwyr i'r arolwg wrthym nad oeddent yn dymuno ailgylchu a'u bod yn gwybod nad oedd eu bagiau o wastraff yn debygol o gael eu harchwilio'n ffisegol.

- 36 Nid oes modd dweud faint o ddeunydd ailgylchadwy sydd wedi'i gynnwys yn y gwastraff cyffredinol hwn, ond byddai nifer y sgiplau a welsom yn cael eu llenwi â bagiau du dros bum niwrnod ym mhob un o'r safleoedd HRC yn awgrymu y gallai fod yn sylweddol. O ganlyniad, yn ein hadroddiad dilynol i'r Cyngor, yr argymhelliad allweddol a wnaethom oedd y byddai'n debyg o fod yn fuddiol cynyddu dealltwriaeth y cyhoedd o sut i ailgylchu'n fwy effeithiol.

Astudiaeth achos 3: Eirioli llywodraethu a rheolaeth ariannol da mewn cyngorau tref a chymuned

- 37 Mae cyngorau tref a chymuned yn gwneud cyfraniad sylweddol at ddatblygiad cymdeithasol ac economaidd eu cymunedau. Mae cyngorau bellach yn rheoli mwy o arian cyhoeddus ac yn darparu ystod ehangach o wasanaethau nag erioed o'r blaen. Er mwyn gwneud hynny'n effeithiol, rhaid iddynt fod â threfniadau llywodraethu a rheolaeth ariannol da ar waith.
- 38 Ym mis Chwefror 2020, cyhoeddwyd ein hwythfed adroddiad blynyddol, gan grynhoi materion a nodwyd yn ystod ein harchwiliadau blynyddol statudol o gynghorau cymuned. Yn yr adroddiad, rydym yn tynnu sylw at y cynnydd a wnaed gan y rhan fwyaf o gynghorau o ran gwella eu trefniadau llywodraethu a rheolaeth ariannol.
- 39 Fodd bynnag, rydym yn pwysleisio hefyd fod cryn bellter i fynd cyn y bydd pob cyngor yn bodloni'r safonau gofynnol ac yn cynnwys enghreifftiau o fethiannau sylweddol mewn rhai cyngorau.
- 40 Mae'n bwysig bod pob cyngor yn dysgu o'r camgymeriadau hyn, sy'n cynnwys:
- a gwneud penderfyniadau gwael, gan arwain at golledion sylweddol;
 - b methiannau gan gynghorau o ran rheoli eu clerod yn briodol;
 - c diffyg cofnodion cyflogres a methiannau i weinyddu trefniadau trethu'r cynllun TWE yn briodol;
 - ch trefniadau archwilio mewnol aneffeithiol, neu ddim trefniadau o'r fath yn bodoli; a
 - d methiannau gan glercod o ran cynnal cofnodion cyfrifyddu cyflawn, paratoi chyfrifon blynyddol a thrafodion gyda'r archwilydd allanol.

- 41 Fel yr amlinellwyd yn flaenorol, byddwn yn newid ein trefniadau ar gyfer archwiliadau cyngorau tref a chymuned o gyfrifon 2020-21 ymlaen. Dyluniwyd y trefniadau newydd i helpu i nodi problemau posibl mewn cyngorau unigol yn gynharach ac i atal problemau rhag gwaethygu. Fel rhan o'r trefniadau hyn, rydym yn gobeithio gallu rhannu'r data a gesglir drwy offeryn rhyngweithiol er mwyn helpu i ganolbwyntio gwaith craffu ac unrhyw gamau gweithredu angenrheidiol.
- 42 Fel rhan o'n hymrwymiad ehangach i'r sector, rydym yn ystyried hefyd y ffordd orau o gefnogi gwelliannau drwy ein gwaith arfer da, trwy ymgysylltu â'r sector mewn cynadleddau a chyfarfodydd rhanbarthol a thrwy ddatblygu rhaglen o farn ar faterion perthnasol.

Cryfhau ein statws fel llais awdurdodol ac annibynnol yr ymddiriedir ynddo

Astudiaeth achos 4: Llywio myfyrdodau ehangach ar effaith datganoli

- 43 Cyhoeddwyd ein hadroddiad ar dueddiadau gwario yng Nghymru i gyd-fynd ag 20 mlynedd ers datganoli ym mis Hydref 2019. Fe wnaethom gyflawni'r gwaith hwn er mwyn llywio'r gwaith o graffu ar gynlluniau gwariant Llywodraeth Cymru a hwyluso mwy o fyfyrion ar effaith llywodraeth ddatganoledig yng Nghymru.
- 44 Gan ddefnyddio ystadegau cenedlaethol presennol ar wariant cyhoeddus ar gyfer y cyfnod rhwng 1999-00 a 2017-18, cynhyrchwyd offeryn data mynediad agored ac adroddiad sylwebaeth yn edrych ar sut mae tueddiadau mewn gwariant ar feysydd megis iechyd, addysg a'r amgylchedd wedi amrywio dros amser. Buom yn archwilio hefyd sut roedd y tueddiadau yng Nghymru yn dilyn patrymau mewn rhannau eraill o'r DU, neu'n gwyro oddi wrthynt.
- 45 Drwy ein dadansoddiad, nodwyd rhai patrymau diddorol mewn gwariant, gyda rhai ohonynt yn peri syndod. Ar ôl cyhoeddi'r adroddiad, cawsom adborth cadarnhaol ar bwysigrwydd ein dadansoddiad, gan gynnwys sylwadau gan Aelodau o'r Senedd a ddywedodd wrthym y byddai'n eu helpu i graffu ar Lywodraeth Cymru a'i dwyn i gyfrif.

Astudiaeth achos 5: Mapio trefniadau gwrth-dwyll ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru

- 46 Ym mis Mehefin 2019, cyhoeddwyd papur yn disgrifio'r dirwedd gwrth-dwyll ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru, sy'n cynnwys Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi, y GIG yng Nghymru a'r 22 awdurdod lleol unedol.
- 47 Roedd yr adroddiad yn sail i gonfensiwn ar atal twyll a drefnwyd gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Senedd. Yn dilyn hynny, gwnaeth y Pwyllgor argymhellion i Lywodraeth Cymru mewn perthynas â chapasiti ac arweinyddiaeth ar gyfer atal twyll y mae Llywodraeth Cymru wedi'u derbyn ac wrthi'n ystyried y ffordd orau o'u rhoi ar waith.
- 48 Rydym bellach wedi mynd ati i baratoi adroddiad gwrth-dwyll dilynol ar ôl cwblhau gwaith maes yn ddiweddar ar oddeutu 40 o gyrff sector cyhoeddus ledled Cymru. Mae themâu clir yn codi o'n gwaith, a byddwn yn cyfleu negeseuon pwysig i arweinwyr y sector cyhoeddus er mwyn helpu i ddatblygu trefniadau atal a chanfod twyll sy'n addas i'r dyfodol.

Dod yn fwy amlwg, dylanwadol a pherthnasol

Astudiaeth achos 6: Archwilio effeithiolrwydd awdurdodau cynllunio lleol

- 49 Ym mis Mehefin 2019, cyflwynwyd canfyddiadau ein hadolygiad o effeithiolrwydd awdurdodau cynllunio lleol yng nghynhadledd flynyddol Sefydliad Cynllunio Trefol Brenhinol Cymru.
- 50 Mae'r system gynllunio yn rheoli'r defnydd o dir a'r hyn sydd wedi'i adeiladu arno, ac fe'i gorfodir gan awdurdodau cynllunio sy'n gyfrifol am benderfynu a ddylid caniatáu i ddatblygiad arfaethedig fynd yn ei flaen drwy roi neu wrthod caniatâd cynllunio.
- 51 Yn ein hadroddiad, a ategir gan offeryn data cysylltiedig, rydym yn dod i'r casgliad er bod gwasanaethau cynllunio yn allweddol i helpu i gyflawni dyheadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, o ganlyniad i gymhlethdod y system gynllunio, lleihau capasiti a gwneud penderfyniadau amrywiol, mae gan awdurdodau gryn dipyn o ffordd i fynd i wneud y newid sylweddol sydd ei angen.
- 52 Mewn ymateb i'n hargymhellion ar gyfer gwella, mae Llywodraeth Cymru wedi cynyddu'r ffioedd ar gyfer ceisiadau cynllunio ac mae'n adolygu'r gwasanaethau presennol er mwyn sicrhau eu bod yn ariannu eu hunain. Mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus hefyd wedi cwblhau ymchwiliad ar gynllunio, a bydd yn cyhoeddi ei adroddiad gydag argymhellion pellach ar gyfer gwella yn ystod haf 2020.

Astudiaeth achos 7: Defnyddio dadansoddeg data i roi sylwebaeth amser real ar gyfrifon y GIG

- 53 Ym mis Mehefin 2019, adroddwyd gennym fod pedwar o'r saith bwrdd iechyd yng Nghymru wedi methu â chyflawni eu dyletswydd ariannol i fantoli eu cyfrifon dros gyfnod o dair blynedd, yn ôl eu cyfrifon 2018-19. Roeddent hefyd wedi methu â chyflawni eu dyletswydd gyfreithiol i fod â chynllun ariannol tair blynedd cymeradwy ac, o ganlyniad, roedd rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol amodi ei farn archwilio ar gyfrifon pob un o'r pedwar corff.
- 54 Fel rhan o'r gwaith archwilio ar gyllid y GIG, datblygwyd offeryn i dynnu data yn awtomatig o'r ffurflenni monitro y mae cyrff iechyd yn eu cwblhau bob mis, gan roi'r ffigurau diweddaraf i archwilwyr yn effeithlon fel sail i'w sylwebaeth.
- 55 Er mwyn helpu aelodau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a'r cyhoedd i barhau i graffu ar gyllid y GIG, rydym wedi sicrhau hefyd bod yr offeryn data rhyngweithiol ar gael ar ein gwefan i helpu defnyddwyr i archwilio tueddiadau a phatrymau lleol a datblygu syniadau newydd. Bydd y fersiwn o'r offeryn ar ein gwefan yn parhau i gael ei ddiweddarau a'i ailgyhoeddi ddwywaith y flwyddyn.

Dangos esiampl i'r sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt

Astudiaeth achos 8: Buddsoddi yn ein hyfforddeion graddedig a'n prentisiaid

- 56 Mae ein cynllun hyfforddeion graddedig yn mynd o nerth i nerth. Mae'r cynllun pedair blynedd yn rhoi cyfle i raddedigion ennill cymhwyster cyfrifyddu proffesiynol wrth weithio i ddatblygu amrywiaeth o sgiliau eraill sy'n gysylltiedig â chyllid. Yn 2019, fe wnaethom recriwtio ein carfan fwyaf erioed o hyfforddeion – 18 i gyd, gan ddod â chyfanswm nifer yr hyfforddeion a gyflogir i 49. Mae 13 o hyfforddeion pellach ar fin ymuno â ni yn ystod hydref 2020.
- 57 Fe wnaethom hefyd barhau i ehangu ein rhaglen brentisiaeth, gan recriwtio tri phrentis archwilio ariannol a dau brentis gweinyddu busnes ychwanegol yn 2019-20, sy'n gwneud cyfanswm o 11 prentis bellach. Rydym yn bwriadu lansio prentisiaeth cyllid sector cyhoeddus ar y cyd â chyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru yn 2021, a fydd yn ein galluogi i gynnig cyfleoedd i ystod ehangach a mwy amrywiol o unigolion.

- 58 Rydym yn sefydliad hyfforddi achrededig ar gyfer tri o'r pedwar corff cyfrifyddu proffesiynol. Mae'r rhan fwyaf o'm hyfforddeion yn astudio tuag at gymhwyster cyfrifyddu gyda Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr (ICAEW) ac, yn ystod y flwyddyn, aeth 41 o hyfforddeion ymlaen i'r cam nesaf yn eu hastudiaethau. Mae'r rhai sy'n astudio ar gyfer eu harholiadau lefel Proffesiynol ac Uwch yn pasio arholiad y tro cyntaf 87% o'r amser.
- 59 Mae hyfforddeion yn cael cyfle hefyd i ymgymryd â secondiad chwe mis mewn rhan arall o'r sector cyhoeddus yng Nghymru fel rhan o'r Fenter Sgiliau a Datblygu Cyllid⁵. Yn 2019-20, cwblhaodd naw o'n hyfforddeion leoliadau mewn cyrff yn cynnwys Bwrdd Iechyd Prifysgol Felindre, Cyfoeth Naturiol Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Heddlu Gwent a sawl awdurdod lleol.
- 60 Wrth recriwtio graddedigion a phrentisiaid, rydym yn awr, yn fwy nag erioed, yn chwilio am y sgiliau sy'n sicrhau ein bod yn dal ar flaen y gad o ran archwilio cyhoeddus arloesol lle rydym yn gwneud y defnydd gorau o dechnoleg wrth ymgymryd â'n gwaith. Eleni, cafodd tri hyfforddai eu secondio i'n Tîm Digidol – y tîm a oedd yn gyfrifol am wella ein defnydd o ddata a thechnoleg.
- 61 Bu'r hyfforddeion, a ddewiswyd am eu sgiliau digidol a'u hymwybyddiaeth o dechnolegau newydd, yn gweithio ar ddatblygu amrywiaeth o brosiectau. Roedd y rhain yn cynnwys offer a systemau newydd sy'n helpu staff i weithio o gartref, yn galluogi trawsgrifio cyfarfodydd a nodiadau cyfweiliadau yn awtomatig ac yn gwella mynediad o bell at systemau ariannol ein cyrff archwiliedig. Roedd mewnbyn yr hyfforddeion mor drawiadol fel ein bod bellach yn edrych ar ffyrdd o gynyddu cyfranogiad hyfforddeion a phrentisiaid ymhellach yn ein gwaith digidol.

5 O dan y fenter, sy'n ceisio hyrwyddo gwerth a phwysigrwydd gyrfa ym maes cyllid cyhoeddus, mae sefydliadau partner yn cynnig cyfleoedd secondiad i hyfforddeion cyllid i dreulio cyfnodau o amser mewn cyrff eraill a allent hi yn gyhoeddus.

Astudiaeth achos 9: Ailffocysu ein darpariaeth o gyfleoedd dysgu a datblygu

- 62 Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn dysgu a datblygu i gynorthwyo ein staff i gyflawni eu gwaith. Yn 2019-20, treuliodd pob cyflogai oddeutu 12 diwrnod ar gyfartaledd ar amrywiaeth o weithgareddau dysgu a datblygu. Cafodd rhywfaint o'r hyfforddiant ei ddylunio a'i ddarparu'n fewnol ond, lle y bo'n briodol ac yn gost-effeithiol, fe wnaethom gomisiynu cymorth allanol hefyd i ddarparu hyfforddiant yn unol â'n gofynion penodol.
- 63 Fodd bynnag, mae canlyniadau ein harolwg staff yn dangos bod angen i ni wneud mwy i sicrhau bod ein darpariaeth o gyfleoedd dysgu a datblygu yn diwallu anghenion unigolion, timau a busnesau.
- 64 Yn 2019-20, fel rhan o'n Strategaeth Pobl gyffredinol, aethom ati i gynnal arolwg mwy penodol o ddysgwyr er mwyn archwilio'n fanylach yr hyn a deimlai'r staff fyddai'n rhaglen well ar gyfer dysgu a datblygu. Yr ymateb ysgubol oedd bod staff am gael ystod ehangach o gyfleoedd a mecanweithiau dysgu y gellid eu haddasu'n well i anghenion yr unigolyn.
- 65 Mewn ymateb, mae mentrau eraill yn cynnwys:
- a sefydlu rhaglen sgiliau craidd sy'n cwmpasu ystod eang o feysydd pwnc megis 'cyflwyno gydag effaith', 'gwydnwch personol' a 'chelfyddyd sgwrs', ac atgyfnerthu'r neges o gyfrifoldeb personol a hunan-welliant;
 - b dechrau hyfforddiant sgiliau hyfforddi ar gyfer yr holl staff fel rhan o ymgyrch i adeiladu diwylliant hyfforddi – mae adborth cynnar yn awgrymu bod yr hyfforddiant hwn yn grymuso staff i gael sgysiau mwy effeithiol â chydweithwyr ar bob lefel;
 - c ymestyn ein cynllun adborth 360 gradd i gynnwys pob rheolwr er mwyn sicrhau mwy o hunanymwybyddiaeth ac anghenion datblygu mwy penodol; a
 - ch lansio rhaglen fentora i roi cyfle i staff gael eu mentora gan gydweithwyr mwy profiadol, ochr yn ochr â chyfleoedd mentora o chwith lle gall staff mewn rolau uwch barhau i fod â chysylltiad gwell â gofynion rolau iau o ddydd i ddydd.
- 66 Bydd parhau i ddatblygu'r mentrau hyn ac ailffocysu ein darpariaeth o gyfleoedd dysgu a datblygu yn elfen bwysig o waith ein Strategaeth Pobl yn 2020-21.

Ein defnydd o adnoddau

- 67 Rydym wedi bod yn gweithio'n galed ers sawl blwyddyn i ymgorffori'r egwyddor datblygu cynaliadwy⁶ yn y ffordd rydym yn rhedeg ein busnes, ac yn y ffordd rydym yn neilltuo adnoddau ar gyfer ein gwaith archwilio. Yn yr adran hon, rydym yn darparu sylwebaeth lefel uchel ar sut rydym wedi rheoli ein defnydd o adnoddau yn 2019-20.
- 68 Er nad yw'r Archwilydd Cyffredinol na Swyddfa Archwilio Cymru wedi'u rhestru fel cyrff cyhoeddus at ddibenion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, rydym, serch hynny, yn ceisio cyfrannu cymaint â phosibl at gyrraedd y saith nod llesiant yng Nghymru:
- a Cymru lewyrchus
 - b Cymru gydnerth
 - c Cymru iachach
 - ch Cymru sy'n fwy cyfartal
 - d Cymru o gymunedau cydlynus
 - dd Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
 - f Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.
- 69 Yn ogystal, rydym wedi dangos yn yr adran hon (trwy ddefnyddio eiconau perthnasol) yr achosion hynny lle cyfrannodd ein perfformiad yn 2019-20 at un neu fwy o 17 Nod Datblygu Cynaliadwy y Cenedloedd Unedig⁷.

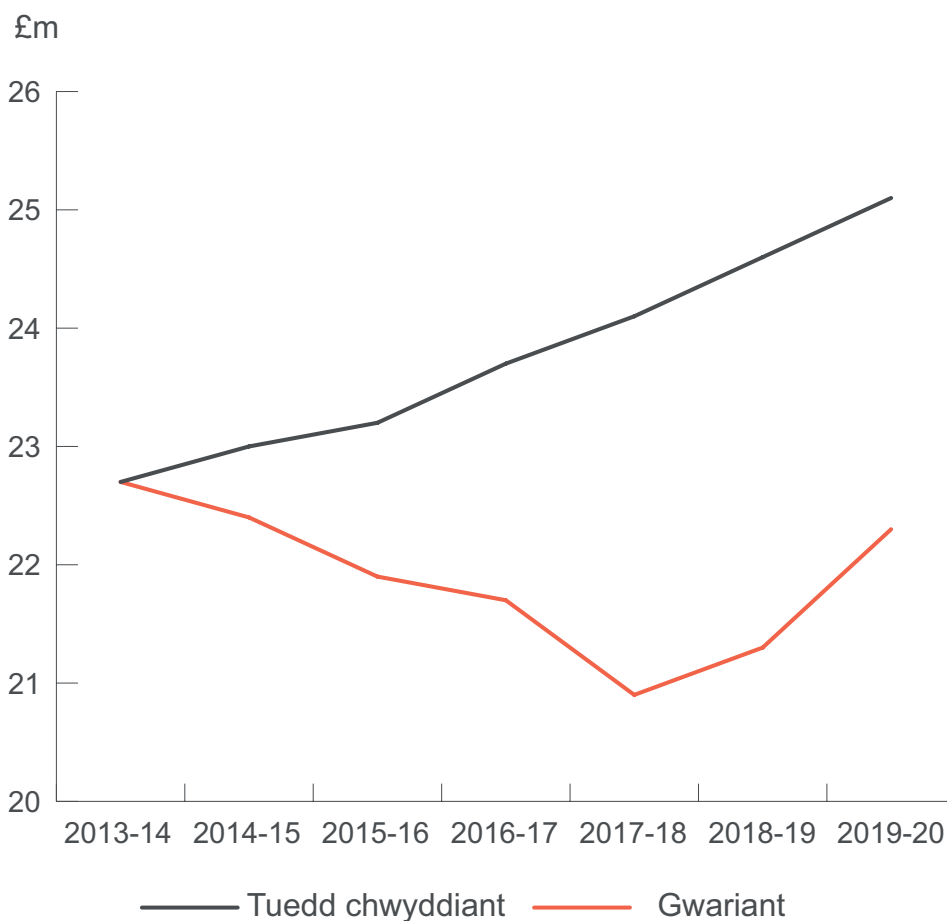
6 Fe'i diffinnir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 fel gweithredu mewn modd 'sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau'.

7 Ochr yn ochr ag adroddiadau Trysorlys EM, Public sector annual reports: sustainability reporting guidance 2019-20.

Gwaith rheoli ariannol ac arbedion effeithlonrwydd

70 Ers 2013-14, mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi lleihau ei gwariant 11% mewn termau real⁸, fel y dangosir isod. Mae arbedion cronus a gynhyrchwyd dros y blynyddoedd hynny yn dod i gyfanswm o £13.2 miliwn, gan leihau'r gofynion ar Gronfa Gyfunol Cymru, ac eithrio ar gyfer cyfrifoldebau newydd, a'r swm y mae'n ofynnol ei godi o ffioedd a godir ar gyrff archwiliedig.

Tuedd gwariant

71 Yn 2019-20, roedd ein cyfanswm gwariant gros £107,000 (0.5%) yn is na'r Amcangyfrif cymeradwy ar gyfer y flwyddyn.

72 Roedd modd i ni ddefnyddio arbedion ar gostau staffio a chostau eraill yn ystod y flwyddyn i ariannu cynllun ymadael gwirfoddol fel rhan o'n gwaith parhaus i gynllunio'r gweithlu. Bydd hyn yn sicrhau arbedion blynyddol o £322,000 yn y dyfodol, gan effeithio'n gadarnhaol ar ein cynllun ariannol tymor canolig.

8 Yn seiliedig ar ddatgwybgyddion Cynnyrch Domestig Gros a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol ym mis Mawrth 2020.

- 73 Mae'r arbedion cyffredinol a nodwyd ar gyfer 2019-20 yn dod i gyfanswm o oddeutu £681,000, sy'n cynnwys arbedion o gynlluniau ymadael gwirfoddol blaenorol ac arbedion a nodwyd drwy brosiectau trawsnewid ac adolygu ein dulliau archwilio.
- 74 Rydym wedi datblygu fframwaith gwerth am arian a nodwyd yn ein Hamcangyfrif ar gyfer 2020-21, gan nodi'r meysydd lle rydym yn disgwyl sicrhau arbedion yn y dyfodol ar gyfer ein Cynllun Ariannol Tymor Canolig.
- 75 Yn 2019-20, fe wnaethom fuddsoddi £188,000 o gyllid cyfalaf mewn pum maes, gyda rhywfaint ohono yn ein helpu i gyflawni arbedion effeithlonrwydd pellach yn y blynyddoedd sydd i ddod:
- £69,000 ar offer fideo-gynadledda ychwanegol gyda'r nod o leihau faint o deithio y mae angen i'n staff ei wneud, gan arbed amser ac arian;
 - £63,000 ar liniaduron hybrid newydd sy'n galluogi ein staff i weithio'n fwy effeithlon a galluogi ein staff i gyd i weithio gartref yn effeithiol, sydd wedi bod yn hanfodol i fusnesau yn ystod y cyfyngiadau symud COVID-19;
 - £15,000 ar ddatblygu ymhellach y defnydd o SharePoint ar gyfer ein gwaith archwilio perfformiad;
 - £14,000 ar welliannau hanfodol i'n rhwydwaith TG, gan gynnwys gwell diogelwch rhwydwaith; a
 - £27,000 ar gyfer gwaith atgyweirio hanfodol a gwelliannau eraill i'n swyddfeydd, gan gynnwys newidiadau i hwyluso ffyrdd newydd o weithio.

Ymgysylltu â staff a phrofiad gweithwyr cyflogedig

- 76 Yn ystod y flwyddyn, fe wnaethom ddefnyddio amrywiaeth o gyfryngau a mecanweithiau i roi gwybodaeth gorfforaethol i'n gweithwyr cyflogedig er mwyn eu hannog i ymwneud â pherfformiad y sefydliad ac i ymgynghori â gweithwyr cyflogedig fel bod modd ystyried eu safbwyntiau wrth wneud penderfyniadau sy'n debygol o effeithio ar eu buddion.

- 77 Roedd y rhain yn cynnwys:
- a postio blogiau rheolaidd gan aelodau o'r Bwrdd a'r Tîm Arwain Gweithredol, a sicrhau bod cofnodion cyfarfodydd y Bwrdd a'r Tîm Arwain ar gael i'w gweld yn rhwydd ar ein mewnwyd;
 - b annog staff i rannu gwybodaeth ac arfer da drwy rwydwaith cyfryngau cymdeithasol mewnol;
 - c penodi pedwar gweithiwr cyflogedig yn aelodau o'r Tîm Arwain Gweithredol, i fynychu cyfarfodydd mewn cylchdro;
 - ch trefnu cyfarfodydd 'fforwm partneriaeth' gyda chynrychiolwyr undebau llafur a chynnwys cynrychiolwyr o'r fath yn y broses o baratoi neu ddiwygio polisiau penodol a mentrau datblygu sefydliadol, lle bo hynny'n berthnasol; a
 - d chynnal 'anghynhadledd' ar gyfer yr holl staff a gafodd dderbyniad gwresog ym mis Tachwedd 2019.
- 78 Ym mis Hydref 2019, fe wnaethom gynnal arolwg arall o'r holl staff er mwyn meithrin gwell dealltwriaeth o brofiad gweithwyr cyflogedig a nodi'r meysydd y mae angen i ni eu gwella. Am y drydedd flwyddyn yn olynol, fe wnaethom ni ddefnyddio'r un holiadur arolwg craidd ag a ddefnyddir yn Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil (CSPS).
- 79 Ar y cyfan, roedd canlyniadau ein harolwg yn 2019 yn well na chanlyniadau'r flwyddyn flaenorol. Roedd ymatebion yn fwy cadarnhaol ar gyfer sawl datganiad pwysig o brofiadau gweithwyr cyflogedig, gan gynnwys mewn perthynas â sicrhau bod uwch reolwyr yn ddigon gweladwy a bod gan y Bwrdd ac uwch reolwyr weledigaeth glir ar gyfer dyfodol y sefydliad.
- 80 Ar y cyfan, roedd ein canlyniadau yn 2019 yn dal i fod yn gryf o gymharu â chyfartaledd CSPS ac, mewn amryw o achosion, meincnod perfformiad uchel (chwartel uwch) CSPS. O gymharu â'r meincnodau hyn, mae ein staff yn fodlon ar y cyfan ar eu pecyn cyflog a buddion, yn teimlo ymlyniad cryf wrth y sefydliad ac yn teimlo bod ganddynt yr adnoddau i wneud eu swydd yn effeithiol. Cafodd yr agwedd gadarnhaol hon ei hadlewyrchu yn ein sgôr mynegai ymgysylltu gyffredinol gref, sef 69%.
- 81 Fodd bynnag, nid yw canlyniadau ein harolwg yn meincnodi mor gryf yn y meysydd canlynol, sy'n parhau i lywio ein blaenoriaethau cynllunio ar gyfer y dyfodol:
- a arweinyddiaeth a rheoli newid;
 - b dysgu a datblygu; ac
 - c effeithiolrwydd adborth ar berfformiad.

- 82 Mae canlyniadau llawn yr arolwg ar gael ar ein gwefan. Byddwn yn ailadrodd yr arolwg ym mis Hydref 2020.

Iechyd a Llesiant

- 83 Rydym yn ymrwymedig i annog ein staff i fabwysiadu ffordd iach o fyw a tharo cydbwysedd da rhwng bywyd a gwaith. Rydym hefyd am i'n staff deimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi a'u cefnogi'n llawn pan fyddant yn wynebu anawsterau, waeth pa un a oes effaith ar eu gallu i gyflawni eu rôl ai peidio.
- 84 Caiff ein polisi lles ei ategu gan ganllawiau er mwyn cefnogi ein hymrwymadau a sicrhau bod unrhyw faterion o ran iechyd a lles staff yn cael eu nodi a'u rheoli mewn ffordd ragweithiol a sensitif. Rydym hefyd yn hybu ac yn cefnogi iechyd emosiynol a chorfforol staff, a'u lles, gan gynnwys trwy raglen flynyddol o ddigwyddiadau a thrwy gynnig gwasanaeth sgrinio iechyd.
- 85 Yn ogystal, mae rhaglen cymorth i weithwyr ar gael naill ai drwy wasanaeth ffôn 24 awr neu drwy gyfleuster ar-lein, sy'n rhoi cyngor proffesiynol a chymorth emosiynol i staff ar amrywiaeth o faterion.
- 86 Ar lefel sefydliadol, yn ein harolwg staff fe wnaethom gynnwys pedwar cwestiwn a ddefnyddir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol fel rhan o'i rhaglen Mesur Lles y Genedl⁹. Rydym hefyd yn cyfrifo'r Mynegai Straen Dirprwyol¹⁰ a'r Mynegai PERMA¹¹ gan ddefnyddio cwestiynau yn holiadur CSPS a ddangoswyd fel elfennau pwysig o lesiant. Ym mis Hydref 2019, roedd ymatebion gan ein staff yn nodweddiadol yn fwy cadarnhaol na rhai gweithwyr cyflogedig sefydliad 'perfformiad uchel' yn CSPS.
- 87 Un eithriad nodedig oedd cyfran y staff a oedd yn nodi lefelau uchel o bryder, sydd wedi cynyddu'n raddol dros y tair blynedd rydym wedi cynnal yr arolwg. Byddwn yn gwneud mwy o waith i archwilio'r rhesymau dros y cynnydd hwn yn ystod 2020-21.

9 Ar y cyfan: (i) Pa mor fodlon ydych chi ar eich bywyd y dyddiau hyn? (ii) I ba raddau ydych chi'n meddwl bod y pethau rydych yn eu gwneud yn eich bywyd yn werth chweil? (iii) Pa mor hapus oeddech chi'n teimlo ddoe? (iv) Pa mor bryderus oeddech chi'n teimlo ddoe?

10 Sy'n gyson ag offeryn rheoli straen yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch.

11 Sy'n mesur i ba raddau mae gweithwyr cyflogedig yn 'ffynnu' yn y gweithle; Mae'n seiliedig ar y pum dimensiwn: Emosiwn cadarnhaol, Ymgysylltu, Cydberthnasau, Ystyr a Llwyddiant. Mae mwy o wybodaeth yn Civil Service People Survey 2019 Technical Guide

- 88 Rydym hefyd yn monitro cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch yn fanwl ac mae gennym nifer o systemau ar waith i helpu staff i ddychwelyd i'r gwaith yn llwyddiannus. Ar gyfartaledd, collodd pob gweithiwr cyflogedig 5.8 diwrnod i absenoldeb salwch yn ystod y flwyddyn adrodd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 (o gymharu â 6.7 diwrnod yn ystod y flwyddyn flaenorol, ac 8.0 diwrnod yn y sector cyhoeddus¹²).

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

Cydraddoldeb a hawliau dynol

- 89 Rydym yn ymrwymedig i ddarparu amgylchedd gwaith sy'n gwerthfawrogi amrywiaeth pawb, gan gynnwys ein staff ein hunain a'r rhai rydym yn dod i gysylltiad â hwy fel rhan o'n gwaith, ac rydym yn llawn gefnogi hawliau pobl i gael eu trin ag urddas a pharch.
- 90 Mae'n ofynnol i ni ddilyn y fframwaith diogelu rhag gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth a dyletswyddau cydraddoldeb y sector cyhoeddus a gyflwynwyd gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae gennym gyfrifoldeb hefyd i gydymffurfio â'r confensiynau a nodwyd yn Neddf Hawliau Dynol 1998.
- 91 Mae ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn nodi ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb a'n hamcanion cysylltiedig. Mae ein Hadroddiad Blynyddol ar gynydd o ran cyflawni ein hamcanion cydraddoldeb yn 2018-19 ar gael ar ein gwefan. Caiff ein hadroddiad ar gyfer 2019-20 ei gyhoeddi yn ystod haf 2020.

5 GENDER EQUALITY

10 REDUCED INEQUALITIES

12 Ffynhonnell: Iechyd a Llesiant yn y Gwaith (Crynodeb y sector cyhoeddus); CIPD, Mawrth 2020

Hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg

- 92 Rydym yn ymfalchïo mewn darparu gwasanaeth archwilio dwyieithog. Mae ein dogfennau cyhoeddus ar gael yn Gymraeg a Saesneg, mae gennym wefan gwbl ddwyieithog a thrwy gydol 2019-20 fe wnaethom gyfathrebu â'r cyhoedd, cyrff a archwilir a'r cyfryngau yn y ddwy iaith. Rydym hefyd yn mynd ati'n frwd i annog staff i ddysgu Cymraeg a defnyddio'r iaith yn eu gwaith ac yn gymdeithasol.
- 93 Rydym yn ymrwymedig i weithredu a chynnal Safonau'r Gymraeg. Mae ein Nodiadau Cydymffurfiaeth ar ein gwefan, ynghyd â'n Hadroddiad Blynyddol ar y Gymraeg.

Caffael adnodd archwilio ychwanegol

- 94 Yn 2019-20, fel rhan o ddull 'economi gymysg' o ddarparu adnoddau archwilio, cyflawnodd staff Swyddfa Archwilio Cymru tua 90% o raglen waith yr Archwilydd Cyffredinol, wedi'i ategu gan 10% arall o adnoddau archwilio a gonacontractiwyd yn bennaf gan gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat.
- 95 Rhedodd ein contract gyda'r cwmnïau hynny hyd at 31 Mawrth 2020, gan gwmpasu archwiliadau hyd at y rhai ar gyfer blwyddyn ariannol 2019-20.
- 96 Fel yr amlinellwyd yn fanylach yn Adroddiad Blynyddol y llynedd, ym mis Chwefror 2019, penderfynodd y Bwrdd beidio â gwahodd tendrau ar gyfer archwiliadau y tu hwnt i 2020; o ganlyniad, bydd holl archwiliadau'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer blwyddyn ariannol 2020-21 yn cael eu cynnal gan staff Swyddfa Archwilio Cymru yn unig.

Gwaith cymunedol ac elusennol

- 97 Rydym yn cydnabod y manteision y gall gwaith cymunedol ac elusennol gan staff eu dwyn i'r gymuned ehangach ac yn cymeradwyo ein staff am eu hymdrechion unigol. Gall staff ddefnyddio'r sgiliau a ddatblygwyd ganddynt yn y gweithle a gallant ddatblygu sgiliau newydd, gan wella eu morâl, eu hiechyd corfforol a'u cydbwysedd bywyd a gwaith ar yr un pryd.
- 98 Yn amodol ar ofynion gweithredol, rydym yn cefnogi cyflogeion sydd am gymryd rhan mewn gweithgareddau cymunedol neu elusennol megis gwaith gofal yn y gymuned, prosiectau cadwraeth, a gweinyddu digwyddiadau cyhoeddus.

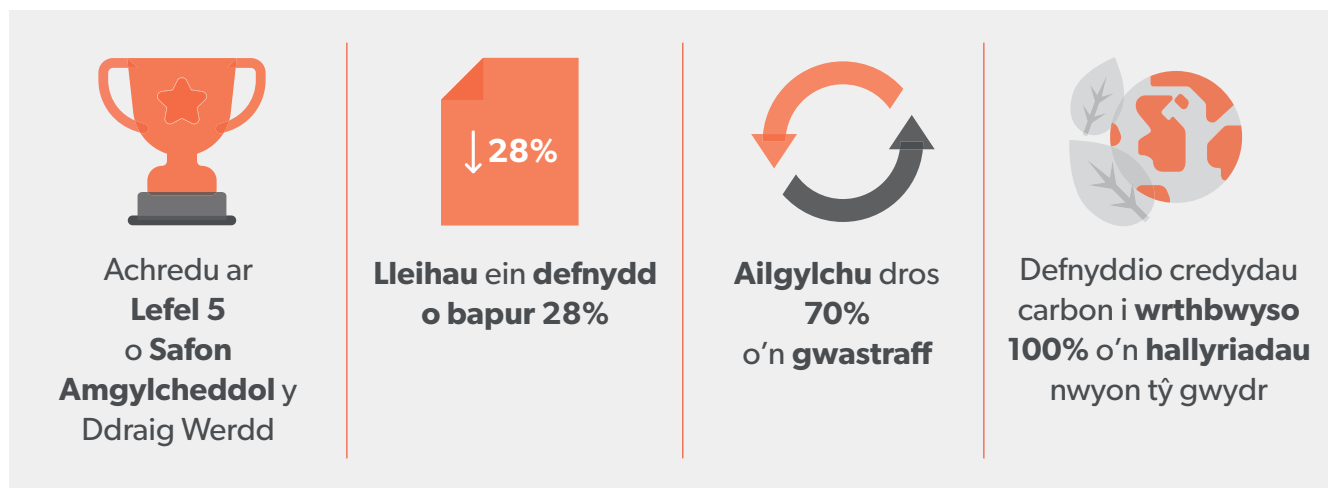
- 99 Dewisodd staff Swyddfa Archwilio Cymru Elusen Ambiwlans Awyr Cymru fel y ffocws newydd ar gyfer eu gweithgareddau codi arian o fis Tachwedd 2019, ar ôl cefnogi elusennau sy'n ymwneud â helpu pobl sy'n ddigartref neu sydd wedi cael eu dadfeddiannu yn y gorffennol.

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

- 100 Yn ystod y flwyddyn ac yn eu hamser eu hunain, cynhaliodd ein staff amryw o ddigwyddiadau codi arian a rhoi arian, gan gynnwys gwerthu cacennau a rafflau rheolaidd, a chystadleuaeth darogan sgoriau a chanlyniadau Pencampwriaeth y Chwe Gwlad.

Stiwardiaeth amgylcheddol¹³

- 101 Yn 2019-20, roeddem yn falch o gynnal ein hachrediad ar Lefel 5 (y lefel uchaf) o Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd, gan ddangos ein hymrwymiad parhaus i reolaeth amgylcheddol effeithiol.

¹³ Paratowyd yn unol â chanllawiau Trysorlys FM, HM Treasury Public Sector Annual Reports Sustainability Reporting Guidance 2019-20.

- 102 Fel rhan o'r ymrwymiad hwn, er mwyn cefnogi'r gostyngiad mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr yn fyd-eang, fe wnaethom wrthbwys¹⁴ ein holl allyriadau cyfwerth â charbon deuocsid (tCO₂e), gan gynnwys y rhai a ddeilliodd o'n teithiau busnes, drwy gefnogi'r prosiectau canlynol:
- a Prosiect lleihau datgoedwigo Portel-Pará ym Mrasil (86 tCO₂e)
 - b Prosiect cynhyrchu ynni gwynt gan Panama Wind yn India (86 tCO₂e)
 - c Cynhyrchu peiriannau puro dŵr ceramig yn Cambodia (86 tCO₂e)
 - ch Plannu coed yn y DU (86 tCO₂e)
- 103 Rydym wedi ymrwymo hefyd i geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth cyn belled ag y bo hynny'n gyson â'n swyddogaethau. Ym mis Rhagfyr 2019, cyhoeddwyd ein hadroddiad cyntaf ar gydymffurfiaeth â Dyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnerthedd Ecosystemau Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016, a oedd yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 1 Ebrill 2016 a 31 Mawrth 2019. Mae'r adroddiad hefyd yn nodi chwe amcan penodol i'n helpu ni i gyflawni'r Ddyletswydd yn well yn y dyfodol.
- 104 Yn 2019-20, fe wnaethom barhau i fuddsoddi mewn Skype for Business - system sy'n galluogi ein staff i gydweithio a chyfathrebu â'i gilydd, a chyda chysylltiadau allanol, trwy alwadau ffôn, fideogynadleda, rhannu sgrîn a negeseua gwib, trwy eu gliniaduron a ble bynnag y maent yn gweithio. Mae hyn yn lleihau yn sylweddol yr angen i gydweithwyr a staff cleientiaid deithio i gyfarfod a chydweithio; yn 2019-20, cyflawnwyd gostyngiad o ychydig yn llai na 50,000 o filltiroedd yn y teithiau busnes mewn ceir.
- 105 Mae ein buddsoddiad mewn technoleg gweithio o bell wedi bod yn allweddol wrth sicrhau parhad busnes drwy alluogi ein staff i weithio'n ddiogel ac yn effeithiol o'u cartrefi, ers i Lywodraeth y DU gyhoeddi mesurau cyfyngiadau symud ar 23 Mawrth 2020 mewn ymateb i'r pandemig COVID-19.
- 106 Mae'r rhan fwyaf o'n staff yn defnyddio gliniaduron sy'n cyfuno fformat maint llechi ag ymarferoldeb dyfais symudol, gan leihau'r angen i argraffu papurau cyfarfodydd a'u galluogi i wneud nodiadau ar y sgrin.
- 107 Rydym yn ymrwymedig i ddefnyddio deunydd papur wedi'i ailgylchu, a defnyddio'r Safonau Prynu fel canllaw ar gyfer glanhau, adeiladu a phrynu cyfarpar. Fe wnaethom hefyd fuddsoddi mewn peiriannau aml-swyddogaeth sydd â chynhyrchiant uchel, sy'n cynnig gwerth uchel am arian ac sy'n cael effaith isel ar yr amgylchedd ar gyfer ein swyddfeydd.

14 Ystyr gwrthbwysu carbon yw defnyddio credydau carbon i alluogi sefydliadau i wneud iawn am rai o'u hallyriadau. Gall sefydliadau wneud iawn am rai o'r allyriadau carbon trwy brynu credydau mewn prosiectau trwy ariannu arbediad cyfwerth mewn carbon deuocsid yn rhywle arall.

- 108 Yn ystod y flwyddyn, lansiodd cynllun beicio i'r gwaith ar gyfer staff, gan ddarparu beiciau ar gyfer ein swyddfeydd a chysgodfa fawr i feiciau ar gyfer ein swyddfa yng Nghaerdydd, i helpu i leihau ein heffeithiau amgylcheddol ymhellach a gwella iechyd a llesiant ein staff.
- 109 Fe wnaethom hefyd wneud atgyweiriadau ataliol i'n swyddfa yng Nghaerdydd i wella ei pherfformiad cyffredinol, ac rydym yn parhau i gefnogi grŵp staff hyrwyddwyr amgylcheddol yn eu gwaith i hyrwyddo'r egwyddor cynaliadwyedd a chodi ymwybyddiaeth o fentrau amrywiol.

13 CLIMATE ACTION

15 LIFE ON LAND

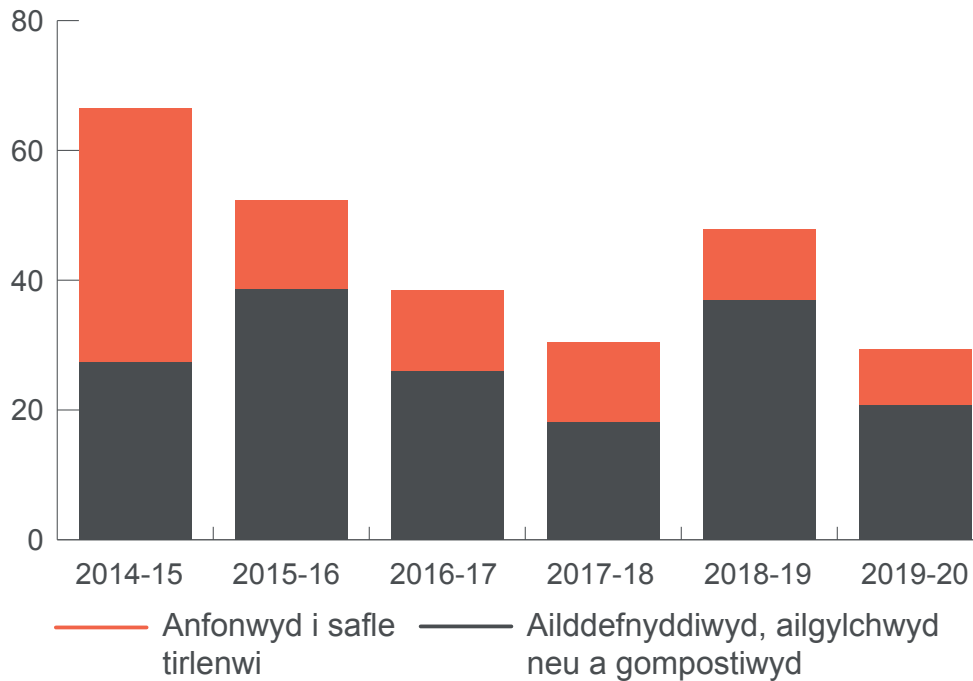

Defnyddio adnoddau y mae pen draw iddynt

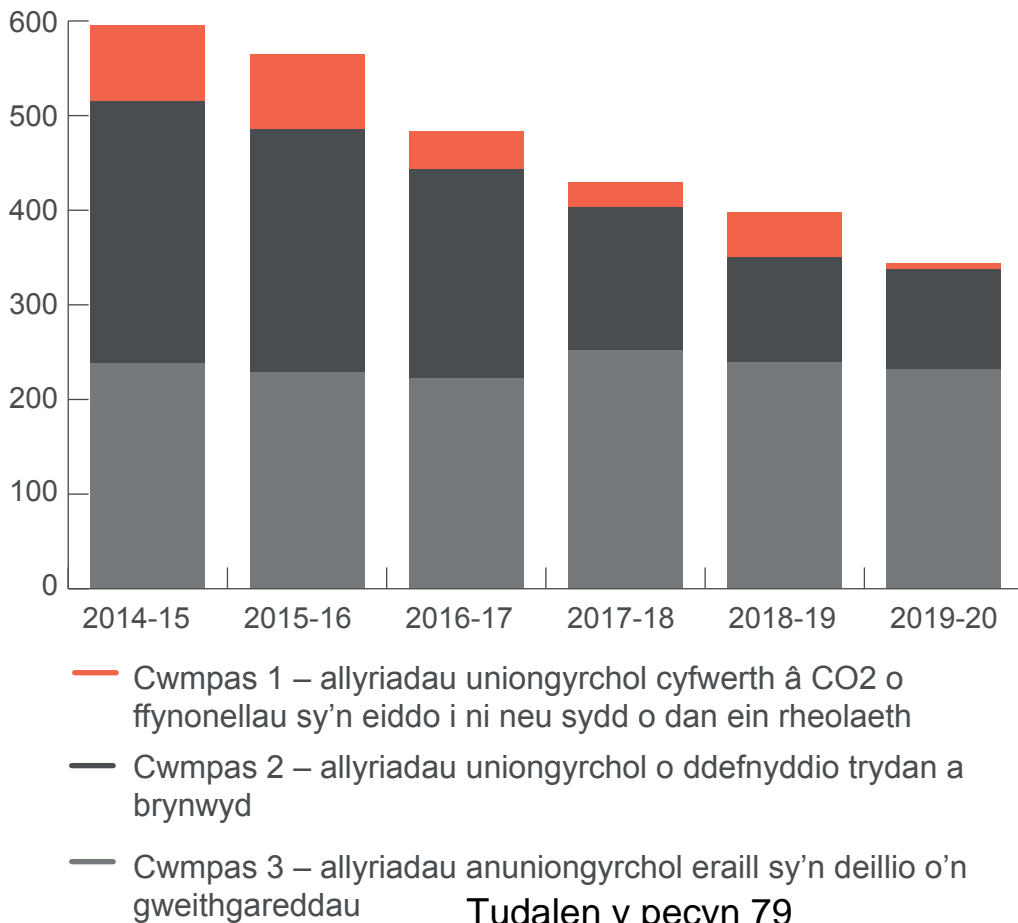
Lleihau a rheoli gwastraff

Tunelli

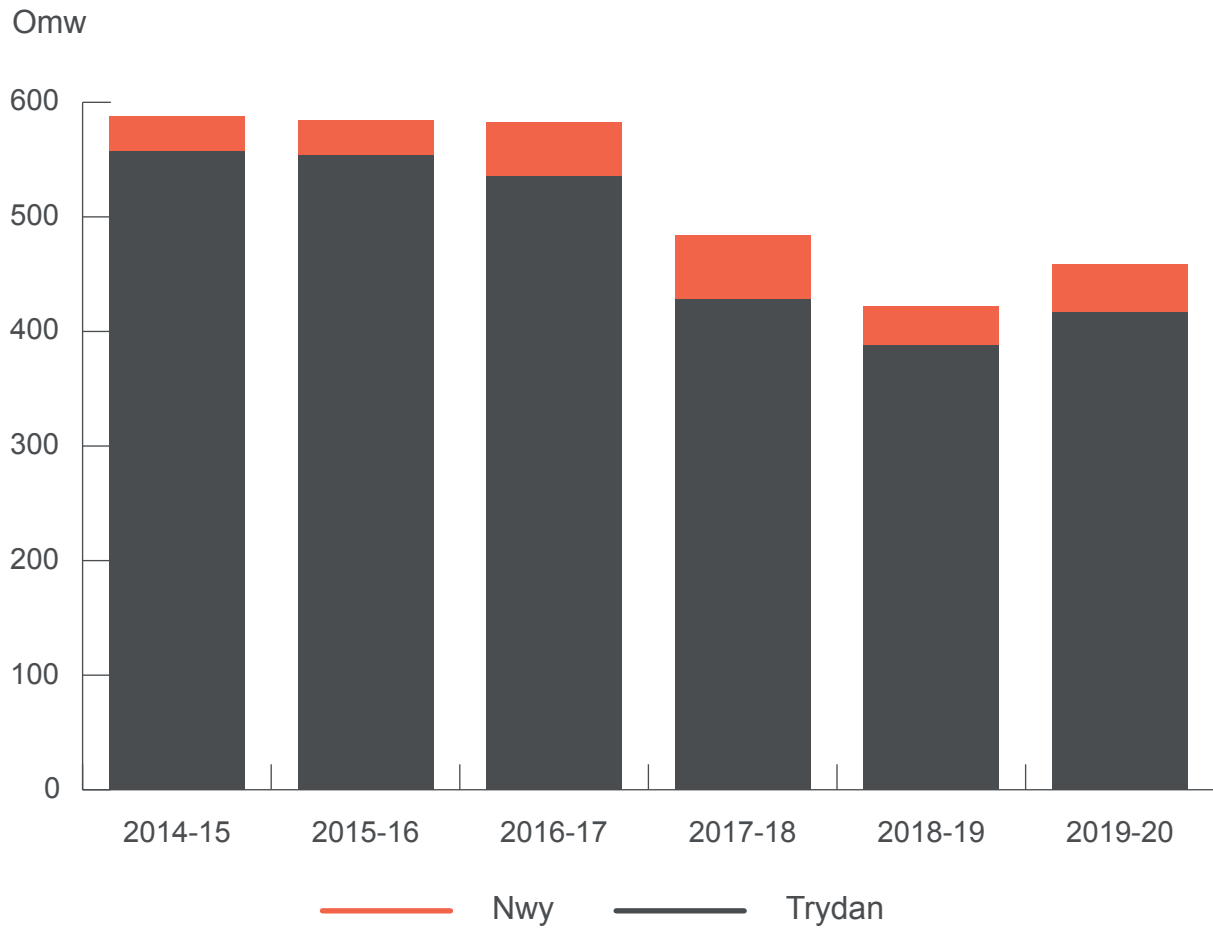

Allyriadau nwyon tŷ gwyr

Tunelli

Defnyddio ynni

Tabl sy'n darparu gwybodaeth fanylach am ein rheolaeth amgylcheddol, defnydd o adnoddau y mae pen draw iddynt a'n gwaith i leihau a rheoli gwastraff dros y pum mlynedd ddiwethaf

	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Rheoli amgylcheddol					
Lefel achrediad y Ddraig Werdd	4	4	4	5	5
Defnyddio adnoddau y mae pen draw iddynt¹⁵					
Y defnydd o ddŵr (m ³) ¹⁶	3,116	3,650	2,586	2,398	2,225
Y defnydd o ddŵr (m ³) gan bob gweithiwr cyflogedig FTE	10.5	13.9	10.0	9.1	8.3
Costau cyflenwi dŵr £	6,280	6,219	3,564	4,389	4,890
Defnydd o bapur mewn rimiau	2,150	1,725	1,496	1,263	910
Costau cyflenwi papur £	5,609	4,269	3,737	3,894	2,697
Lleihau a rheoli gwastraff¹⁷					
Cyfanswm y tunelli o wastraff	54.9	38.7	33.2	47.9	29.5
Wedi'i aildefnyddio, ailgylchu	38.6	26.0	18.1	36.9	20.8
Gwastraff TGCh a ailgylchwyd ac a aildefnyddiwyd)	2.6	0.7	0.2	0.5	0.3
Dodrefn ac offer (allanol)	12.3	2.6	0.0	3.8	5.4
Ailgylchu cymysg, papur, gwastraff bwyd, gardd	23.7	22.6	17.9	32.6	15.3
Tirlenwi	13.7	12.4	12.4	10.5	8.6
Peryglus	2.5	0.4	2.7	0.5	0.1
Aildefnyddio, ailgylchu, compostio fel % o gyfanswm y gwastraff ¹⁸	70.4	67.0	54.5	76.9	70.9
Cyfanswm costau gwaredu £	16,400	13,466	9,964	13,340	10,896

15 Ystyrir mai arfer da ar gyfer defnyddio dŵr mewn swyddfa yw rhwng 4m³ a 6 m³ am bob gweithiwr cyflogedig Cyfwerth ag Amser Llawn (FTE) y flwyddyn (Targedau Ymrwymiad Gwyrddu'r Llywodraeth). Fodd bynnag, nid ydym yn cynnwys ymwelwyr â swyddfeidd yn ein cyfrifiad, sy'n debygol o gael effaith sylweddol ar ein ffigurau oherwydd nifer y digwyddiadau dysgu ar y cyd a gynhelir yn ein pencadlys yng Nghaerdydd.

16 Nid yw cynnodau bilio yn cyd-fynd â'r cynnod adrodd ariannol, felly amcangyfrif yw'r ffigurau defnydd ar gyfer 2019-20. Roedd ein defnydd uwch o ddŵr yn 2016-17 i'w briodoli'n bennaf i bibell yn gollwng, sydd wedi cael ei thrwsio ers hynny.

17 Cyfrifwyd drwy ddefnyddio ffactorau trosi priodol WRAP; mae gwastraff peryglus yn cynnwys gwarediadau TGCh a glanhau seiffonau. Mae'r cynnydd mewn gwastraff yn 2018-19 i'w briodoli i newid dodrefn ac offer TG a oedd wedi cyrraedd diwedd eu hoes ddefnyddiol, a gwastraff gardd ar gyfer llawr caled newydd.

18 Wyth deg wyth y cant ar gyfer Llywodraeth Cymru yn 2018-19 (Adroddiad Cyflwr yr Ystâd 2018-19).

Tabl sy'n darparu gwybodaeth fanylach am ein hallyriadau nwyon tŷ gwyr ac effeithlonrwydd rheoli ystâd dros y pum mlynedd ddiwethaf

	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Allyriadau nwyon tŷ gwyr¹⁹					
Cyfanswm allyriadau CO ₂ e mewn tunelli	533.0	483.7	419.0	397.5	344.6
l'w priodoli i deithiau busnes	272.3	233.2	242.1	229.0	221.7
Mewn car	232.7	199.5	215.7	188.7	178.3
Ar drên ac awyren	39.6	33.7	26.4	40.3	43.4
l'w priodoli i ddefnyddio ynni	233.8	227.8	160.7	116.1	112.0
Trydan	228.3	220.5	150.5	109.8	104.7
Nwy	5.5	7.3	10.2	6.3	7.3
l'w priodol i ffynhonnell arall ²⁰	23.6	22.6	16.1	52.4	10.8
Cyfanswm gwariant ar deithiau busnes £000 ²¹	1,258	1,232	1,204	1,205	1,148
Cost teithiau busnes am bob cyflogai FTE £	4,972	4,720	4,658	4,566	4,291
Cyfanswm gwariant ar ynni £	64,394	57,051	54,676	60,046	73,071
Effeithlonrwydd yr ystâd					
Cost am bob gweithiwr cyflogedig FTE ²² £	3,228	3,072	3,317	3,378	3,368
Cost-effeithlonrwydd ²³ £ am bob m ²	300	287	306	318	321
Effeithlonrwydd gofod m ² ²⁴ am bob gweithiwr cyflogedig FTE	10.7	10.7	10.8	10.6	10.5

19 Cyfrifwyd yn unol â [Chanllawiau Adrodd Amgylcheddol DEFRA](#)

20 l'w priodoli i allyrru a dosbarthu ynni, gwaredu gwastraff a defnyddio a thrin dŵr.

21 Mae'n cynnwys costau ceir ar brydles, lwfansau trafniadaeth a chostau teithio a chynhaliaeth.

22 O gymharu â £3,428 ar gyfer Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth 2019

23 Gan gynnwys rhent, ardrethi a chostau eraill.

24 O'i gymharu â 14.7 m² fesul cyfwerth ag amser llawn ar gyfer Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth 2019. Rydym yn cynnwys contractwyr yn ein cyfanswm cyfwerth ag amser llawn, er mwyn sicrhau cymhariaeth feincnodi debyg am debyg.

Adroddiad ar Atebolrwydd

Datganiadau ac adroddiadau allweddol sy'n ein galluogi i fodloni gofynion atebolrwydd a dangos cydymffurfiaeth â llywodraethu corfforaethol da.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu

17 Mehefin 2020

02

Tudalen y pecyn 83

Adroddiad ar lywodraethu corfforaethol

Adroddiad y cyfarwyddwyr

Ein Bwrdd

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol,
a'r Prif Weithredwr

Alison Gerrard

Aelod anweithredol

Amanda Hughes

Aelod etholedig sy'n
gyflogai

Anne Beegan

Aelod etholedig sy'n
gyflogai

Bill Richardson

Aelod anweithredol

David Francis

Aelod anweithredol

Isobel Everett

Cadeirydd y Bwrdd

Kevin Thomas

Aelod wedi'i benodi
sy'n gyflogai

Lindsay Foyster

Aelod anweithredol
Uwch Gyfarwyddwr
Annibynnol

Ein Tim Arwain Gweithredol

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol,
Swyddog cyfrifo a Phrif
Weithredwr

Ann-Marie Harkin

Cyfarwyddwr Archwilio

Anthony Barrett

Archwilydd Cyffredinol
Cynorthwyol

Clare James

Aelod sy'n Weithiwr
Cyflogedig

Emma Woodcock

Aelod sy'n Weithiwr
Cyflogedig

Harrie Clemens

Aelod sy'n Weithiwr
Cyflogedig

Kevin Thomas

Cyfarwyddwr
Gwasanaethau
Corfforaethol

Matthew Edwards

Aelod sy'n Weithiwr
Cyflogedig

Mike Usher

Arweinydd y Sector,
Iechyd a Llywodraeth
Ganolog

Steve O'Donoghue

Cyfarwyddwr Cyllid ac
AD

Archwilydd Swyddfa Archwilio Cymru

- 110 Penodwyd RSM UK Audit LLP yn archwilydd allanol Swyddfa Archwilio Cymru gan Bwyllgor Cyllid y Senedd ers 1 Mawrth 2015, yn fwyaf diweddar am gyfnod o 48 mis a ddechreuodd ar 1 Tachwedd 2018.
- 111 Yn ogystal â'i waith i lunio barn ar y datganiadau ariannol a rheoleiddra, gall yr archwilydd edrych ar ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wrth ddefnyddio adnoddau i gyflawni eu swyddogaethau, a gosod adroddiad ar ganlyniadau unrhyw waith o'r fath gerbron y Senedd.
- 112 Mae manylion am gost gwasanaethau archwilio allanol wedi'u cynnwys yn y Nodiadau i'r datganiadau ariannol.

Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

- 113 O dan baragraff 33 o Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, yr Archwilydd Cyffredinol yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru ac mae'n rhaid iddo wneud y canlynol ar gyfer pob blwyddyn ariannol:
 - a cadw cyfrifon priodol a chofnodion priodol mewn perthynas â hwy; a
 - b pharatoi datganiad cyfrifon ar y ffurf ac ar y sail a nodir yn y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan y Senedd.
- 114 Mae cyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys ei gyfrifoldeb am briodoldeb a rheoleiddra'r cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn atebol amdano, am gadw cofnodion priodol ac am ddiogelu asedau Swyddfa Archwilio Cymru, wedi'u nodi yn Safon Swyddogaethol y Llywodraeth: Cyllid a Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru.
- 115 Caiff cyfrifoldebau ychwanegol eu disgrifio yn y Memorandwm ar gyfer Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru, a gyhoeddwyd gan y Senedd.

- 116 Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth ac, yn benodol:
- a ddilyn y Cyfarwyddyd Cyfrifon, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisiau cyfrifyddu addas yn gyson;
 - b llunio barn ac amcangyfrifon ar sail resymol;
 - c nodi a yw'r safonau cyfrifyddu priodol a nodir yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth wedi eu dilyn, a datgelu ac esbonio unrhyw achosion perthnasol o wyro oddi wrthynt yn y cyfrifon; a
- ch pharatoi'r cyfrifon ar sail busnes gweithredol.
- 117 Caiff y cyfrifon eu paratoi ar sail croniadau a rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa Swyddfa Archwilio Cymru a'i hincwm a'i gwariant, Datganiad o Sefyllfa Ariannol a llifoedd ariannol ar gyfer y flwyddyn ariannol.
- 118 Fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn cadarnhau:
- a bod yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon hyn yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy ac fy mod yn cymryd cyfrifoldeb personol am yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon hyn a'r barnau sy'n ofynnol er mwyn penderfynu eu bod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy;
 - b fy mod wedi cymryd yr holl gamau y dylwn fod wedi'u cymryd i'm gwneud fy hunan yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i gadarnhau bod archwilwyr Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwybodol o'r wybodaeth honno; ac
 - c hyd y gwn i, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwybodol ohoni.

Datganiad Llywodraethu

- 119 Mae'r datganiad hwn yn nodi strwythur rheoli Swyddfa Archwilio Cymru, ac yn rhoi cyfrif o drefniadau llywodraethu corfforaethol a rheoli risg, ynghyd â disgrifiad o'r prif risgiau ac ansicrwydd yr ydym yn eu hwynebu.
- 120 Mae fy nghyfrifoldebau fel Swyddog Cyfrifyddu wedi'u nodi yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu. Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau hyn ac ymhlith gofynion eraill, mae'n rhaid i mi geisio sicrhau'r canlynol:
- a bod system rheolaeth fewnol gadarn ar waith bob amser yn Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys proses archwilio mewnol drylwyr, er mwyn helpu i arfer swyddogaethau statudol yn briodol; a
 - b bod Swyddfa Archwilio Cymru yn taro'r cydbwysedd cywir trwy reoli cyfleoedd a risgiau mewn ffordd sy'n gymesur â busnes yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru
- 121 Wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu hwn, roeddem yng nghanol y mesurau cyfyngiadau symud a gyflwynwyd tua diwedd mis Mawrth 2019 mewn ymateb i'r pandemig COVID-19. Fel cyflogwr, rydym yn parhau i fonitro'n agos y sefyllfa sy'n symud yn gyflym ac yn gweithredu yn unol â chanllawiau a gyhoeddir gan Lywodraeth Cymru. Mae ein blaenoriaethau uniongyrchol o ran rheoli risg a llywodraethu corfforaethol wedi eu newid yn sylfaenol wrth i ni ganolbwyntio ar lesiant ein gweithwyr cyflogedig, gan gynnal parhad busnes a chefnogi'r sector cyhoeddus a'r gymuned ehangach.

Llywodraethu corfforaethol

Y fframwaith llywodraethu

- 122 Mae fframwaith llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys gwybodaeth am gwmpas gwaith y Bwrdd a'i bwyllgorau, wedi'i grynhoi yn yr arddangosyn ar y dudalen nesaf.
- 123 Mae ein Bwrdd o naw aelod yn cynnwys mwyafrif o bum aelod anweithredol (gan gynnwys y Cadeirydd), yr Archwilydd Cyffredinol, aelod sy'n weithiwr cyflogedig a benodir yn ôl argymhelliad yr Archwilydd Cyffredinol a dau aelod etholedig sy'n weithwyr cyflogedig. Mae'r Bwrdd yn cyfarfod yn ffurfiol o leiaf chwe gwaith y flwyddyn.
- 124 Ceir Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol sy'n gyfrifol am y canlynol, ymhlith pethau eraill: dirprwyo ar ran y Cadeirydd pan na all ef/hi weithredu; arfarnu perfformiad y Cadeirydd; cael datgeliadau gan y rhai sy'n chwythu'r chwiban y tu allan i'r gadwyn rheoli llinell arferol; a goruchwyllo'r broses o ethol aelodau sy'n gyflogeion i'r Bwrdd.
- 125 Caiff y gydberthynas rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol ei llywodraethu gan God Ymarfer a gymeradwyir gan y Senedd ac a adolygir o bryd i'w gilydd.
- 126 Mae'r Bwrdd wedi sefydlu dau bwyllgor sy'n cyflawni swyddogaeth gynghori:
- a mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn cynnwys dau aelod anweithredol o'r Bwrdd, aelod etholedig o'r Bwrdd sy'n gyflogai ac aelod allanol annibynnol; ac
 - b mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol yn cynnwys tri aelod anweithredol o'r Bwrdd ac aelod etholedig o'r Bwrdd sy'n weithiwr cyflogedig.
- 127 Nid yw'r aelodau etholedig o'r Bwrdd sy'n weithwyr cyflogedig yn aelodau o'r Tîm Arwain Gweithredol nac yn cyfrannu at unrhyw benderfyniadau a wneir ar lefel uwch, ac eithrio fel rhan o'r Bwrdd. Mae'r Bwrdd wedi'i argyhoeddi nad oes unrhyw wrthdaro buddion o ran aelodaeth Pwyllgorau a, lle ceir gwrthdaro, y caiff ei reoli a'i liniaru'n effeithiol.

- 128 Rwy'n cadeirio Tîm Arwain Gweithredol i gyfarwyddo, goruchwyllo a monitro'r gwaith o weithredu'r uchelgeisiau a'r blaenoriaethau a nodir yn ein Cynllun Blynyddol. Mae'n cyfarfod o leiaf unwaith y mis ac yn cynnwys pum cyfarwyddwr a phedwar aelod sy'n weithwyr cyflogedig. Mae'r aelodau sy'n weithwyr cyflogedig yn mynychu cyfarfodydd mewn cylchdro²⁵.
- 129 Caiff y Bwrdd a'i Bwyllgorau a'r Tîm Arwain Gweithredol eu cynorthwyo gan Ysgrifennydd Bwrdd. Ceir blaenraglen fusnes sy'n llywio eu hagenda amodol, a luniwyd i sicrhau bod busnes yn cael ei gynnal mor effeithlon ac effeithiol â phosibl.
- 130 Ceir mwy o wybodaeth am aelodau'r Bwrdd a'r Tîm Arwain Gweithredol yn Adroddiad y Cyfarwyddwyr.
- 131 Ers cyflwyno mesurau cadw pellter cymdeithasol ym mis Mawrth 2020 a chau'r tair swyddfa dros dro, mae'r Bwrdd, ei Bwyllgorau a'r Tîm Arwain Gweithredol wedi parhau i weithredu'n effeithiol gan ddefnyddio technoleg fideogynadleda. Dim ond un cyfarfod o'r Tîm Arwain Gweithredol, a drefnwyd ar gyfer dechrau mis Ebrill, a ohiriwyd, a gohiriwyd y busnes i gyfarfod diweddarach.

25 Mae gan yr aelodau sy'n weithwyr cyflogedig drefniadau ar waith i rannu unrhyw wybodaeth a deallusrwydd perthnasol, gan eu galluogi i gyfrannu'n effeithiol at drafodaethau'r Tîm Arwain Gweithredol.

Pwyllgor Cyllid y Senedd

Yn craffu ar ddefnydd adnoddau Swyddfa Archwilio Cymru, yn argymhell penodiad yr Archwilydd Cyffredinol ac aelodau anweithredol o Swyddfa Archwilio Cymru, ac yn gyfrifol am benodi archwilydd allanol Swyddfa Archwilio Cymru.

Bwrdd swyddfa Archwilio Cymru

Yn monitro'r broses o arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol.

Yn cynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Yn cyflogi staff ac yn darparu adnoddau fel bod modd arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol.

Yn codi tâl am waith sydd wedi'i wneud gan yr Archwilydd Cyffredinol.

Yn cydweithio â'r Archwilydd Cyffredinol i amcangyfrif incwm a threuliau, y cynllun ffioedd, y cynllun blynyddol, adroddiad/adroddiadau interim ac adroddiad blynyddol.

Pwyllgor Taliadau Cydnabyddiaeth ac Adnoddau Dynol

Yn cynghori'r Bwrdd trwy herio a chraffu ar dri maes cyffredinol o'r gwaith rheoli a datblygu adnoddau dynol:

- a llywodraethu;
- b perfformiad; a
- c pholisi a thaliadau cydnabyddiaeth.

Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Yn cynghori'r Bwrdd trwy:

- a adolygu pa mor gynhwysfawr a dibynadwy yw ffynonellau sicrwydd corfforaethol;
- b adolygu uniondeb yr adroddiad blynyddol a chyfrifon; a
- c chyflwyno barn ar y cymorth sydd ar gael fel bod y Bwrdd a'r Swyddog Cyfrifyddu yn gallu cyflawni eu dyletswyddau perthnasol.

Tim Arweinyddiaeth Gweithredol

Yn cyfarwyddo ac yn goruchwyllo gweithrediad yr amcanion strategol a'r rhaglenni gwaith a ddisgrifir yng Nghynllun Blynyddol Archwilio Cymru

Yn gweithredu fel bwrdd rhaglen rheoli newid, gan osod cyfeiriad y rhaglen a darparu adnoddau ar gyfer ei gweithredu

Presenoldeb yng nghyfarfodydd y Bwrdd a'r pwyllgorau 2019-20

Tabl yn dangos nifer y cyfarfodydd Bwrdd a phwyllgor a gynhaliwyd yn 2019-20, a nifer y cyfarfodydd a fynychwyd gan aelodau'r Bwrdd a'i bwyllgorau, a chan aelodau'r Tîm Arwain Gweithredol (ELT)²⁶ nad ydynt yn aelodau o'r Bwrdd

	Bwrdd	ARAC	RHRC	ELT	MC
Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd	6	4	3	12	5
Aelodau'r Bwrdd a'i bwyllgorau					
Adrian Crompton ²⁷	6	4	3	11	5
Alison Gerrard, Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg (ARAC)	6	4			
Amanda Hughes	6		3		
Anne Beegan	6	3			
Bill Richardson, Cadeirydd y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol (RHRC) ²⁸	6	1	2		
David Francis	6		3		
Dianne Thomas, Aelod Annibynnol o ARAC ²⁹	1	4			
Isobel Everett	6	3			
Kevin Thomas ³⁰	6	4		10	5
Lindsay Foyster	6		3		

26 Ar ddechrau'r flwyddyn, fe gyhoeddais fy nghynigion i newid yr aelodaeth ac ailbennu'r ffocws o ran diben yr hen Bwyllgor Rheoli (MC). Cymerodd y Tîm Arwain Gweithredol (ELT) a oedd newydd ei sefydlu le'r Pwyllgor Rheoli, a chynhaliodd ei gyfarfod cyntaf ar 10 Gorffennaf 2019.

27 Mynychodd Adrian Crompton gyfarfodydd ARAC a RHRC yn rhinwedd ei swydd fel Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu.

28 Aeth Bill Richardson i un cyfarfod ARAC fel arsylwr yn rhinwedd ei swydd fel Cadeirydd RHRC.

29 Aeth Dianne Thomas i un cyfarfod Bwrdd yn ei rôl fel Aelod Annibynnol o ARAC.

30 Aeth Kevin Thomas i gyfarfodydd ARAC yn rhinwedd ei swydd fel Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol.

	Bwrdd	ARAC	RHRC	ELT	MC
Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd	6	4	3	12	5
Aelodau'r Tîm Arwain Gweithredol nad ydynt yn aelodau o'r Bwrdd³¹					
Ann-Marie Harkin	1			11	
Anthony Barrett	6			11	5
Clare James	1			3	
Emma Woodcock	1			6	
Harrie Clemens	1			3	
Jane Holownia ³²					4
Matthew Edwards				4	
Mike Usher	2			11	5
Steven O'Donoghue	5	4	2	10	5

Cyfrif o lywodraethu corfforaethol

132 Mae'r Bwrdd yn cael sicrwydd bod ei amcanion yn cael eu cyflawni drwy:

- a adroddiadau rheoli mewnol, adroddiadau ar berfformiad a briffiau amserol;
- b adroddiadau mewnol annibynnol, gan gynnwys adroddiadau archwilio mewnol ac adroddiadau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg a'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol; ac
- c adroddiadau archwilio allanol.

133 Mae lefel y sicrwydd a geisir ac a ddarperir yn gymesur â'r lefelau risg cysylltiedig a aseswyd.

134 Mae'r Bwrdd yn fodlon ag ansawdd yr wybodaeth y mae'n ei chael er bod rhywfaint o le i wella ei hehangder a'i hamseroldeb ac i sicrhau bod ffocws gwaith y Tîm Arwain Gweithredol a'r Bwrdd yn cyfateb yn well; mae gwaith ar y gweill i ymdrin â'r pwyntiau hyn.

31 Mae'n ofynnol i Steve O'Donoghue, fel y Cyfarwyddwr Cyllid ac AD, fynychu holl gyfarfodydd y Bwrdd, ARAC a RHRC. Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol, Anthony Barrett, wahoddiad sefydlog i fynychu cyfarfodydd y Bwrdd. Gall y Bwrdd wahodd neu ei gwneud hi'n ofynnol i aelodau eraill ELT fynychu cyfarfodydd neu ran ohonynt fel y bo'n briodol.

32 Ymadawodd Jane Holownia â Swyddfa Archwilio Cymru o dan gytundeb ymadael yn wirfoddol ar 30 Mehefin 2019, ac ni phenodwyd dim hysbysu yn er lle.

- 135 Wrth gyflawni ein gwaith, mae Swyddfa Archwilio Cymru a minnau (fel yr Archwilydd Cyffredinol a'r Swyddog Cyfrifyddu) yn cymhwyso Cynlluniau Dirprwyo ffurfiol. Mae'r cynlluniau dirprwyo yn llywio cylch gorchwyl y Bwrdd, ei bwyllgorau a'r Tîm Arwain Gweithredol, a adolygir yn flynyddol.
- 136 Mae'r Bwrdd yn gweithredu Cod Ymddygiad a ddefnyddir gan Ysgrifennydd y Bwrdd i gadw cofrestrï o fuddion aelodau a adolygir bob blwyddyn ac sy'n cael eu diweddarau yn ystod y flwyddyn er mwyn nodi unrhyw newidiadau a hysbysir gan aelodau. Mae hyn yn sicrhau bod unrhyw achosion posibl o wrthdaro buddion, gan gynnwys risgiau i annibyniaeth yr Archwilydd Cyffredinol, yn cael eu nodi'n barhaus a bod camau gweithredu priodol yn cael eu cymryd i'w lliniaru. Rydym yn cyhoeddi'r Cofrestrï ar ein gwefan³³.
- 137 Mae gan Gadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru a chadeiryddion ei phwyllgorau hawl mynediad, a gallant roi gwybod i Gadeirydd Pwyllgor Cyllid y Senedd am unrhyw faterion sy'n peri pryder.
- 138 Mae Pennaeth y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'r Archwilydd Allanol yn dal if od â mynediad agored a chyfrinachol at Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Hefyd, mae'r Pwyllgor yn cynnal sesiwn breifat gyda'r archwilwyr mewnol ac allanol cyn pob un o gyfarfodydd y pwyllgor.
- 139 Ar sail wirfoddol, mae Swyddfa Archwilio Cymru yn asesu ei threfniadau yn erbyn gofynion y Cod Arfer Da ar gyfer Llywodraethu Corfforaethol yn adrannau'r llywodraeth ganolog. Mae'r Bwrdd wedi'i argyhoeddi ei fod yn cydymffurfio â'r gofynion hynny i'r graddau y maent yn berthnasol ac yn ymarferol o ystyried yr angen i warchod annibyniaeth yr Archwilydd Cyffredinol. Nid yw'r trefniadau yn cydymffurfio â gofynion y Cod o ran yr agweddau canlynol:
- nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn adran weinidogol, ac nid yw'n adrodd wrth weinidogion na'u swyddogion nac yn cael cyfarwyddiadau ganddynt;
 - mae rôl a chyfrifoldebau'r Bwrdd a'i aelodau wedi'u nodi mewn statud; ac
 - nid yw'r Bwrdd wedi sefydlu pwyllgor penodiadau, ond caiff y swyddogaethau a ddisgrifir yn y Cod eu cyflawni gan y Bwrdd a'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol.

33 Gellir dod o hyd i gofrestrï buddiannau ar gyfer aelodau unigol o'n Bwrdd a'n Tîm Arwain Gweithredol drwy'r dolenni 'Darllen Mwy' ar y tudalen Pwyllgor Mwy ar ein gwefan.

Adolygiad o berfformiad ac effeithiolrwydd y Bwrdd

- 140 Fe gwblhaodd y Bwrdd hunanasesiad o'i effeithiolrwydd ac fe ystyriodd y canlyniadau ym mis Mawrth 2019. Roedd ei fesuriad yn dynodi bod ei effeithiolrwydd yn yr ystod rhwng gweddol effeithiol a hynod effeithiol ar draws pob agwedd ar asesu ac roedd wedi'i argyhoeddi ar y cyfan na wnaeth y canlyniadau ddatgelu unrhyw beth annisgwyl. Cymerwyd sawl cam yn ystod 2019-20 i fynd i'r afael â rhai o'r meysydd y nodwyd bod angen eu gwella, gan gynnwys datblygu fformatau mwy rhyngweithiol ar gyfer adrodd ar risg, perfformiad a gwybodaeth reoli arall.
- 141 Yn 2019, cytunodd y Bwrdd i gomisiynu adolygiad annibynnol o'i effeithiolrwydd, gyda'r adolygiad blaenorol o'r fath wedi'i gwblhau yn 2016. Ni ddenodd yr ymarfer caffael ddigon o ddiddordeb i'r Bwrdd ddyfarnu contract. Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd y Bwrdd yn ystyried ei opsiynau yng ngoleuni'r bwriad i benodi Cadeirydd newydd yn ddiweddarach yn 2020, a'r cyfyngiadau a osodwyd i reoli'r argyfwng iechyd COVID-19. Mae'r Bwrdd wedi ymrwmo i gomisiynu adolygiad annibynnol bob tair i bum mlynedd.
- 142 Fel rhan o'u gofynion adrodd blynyddol, mae pob un o bwyllgorau'r Bwrdd yn cwblhau hunanasesiad o'u heffeithiolrwydd. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn asesu ei hun yn erbyn yr egwyddorion arfer da a ddisgrifir yn [Llawlyfr Pwyllgor Archwilio Trysorlys EM](#). Mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol wedi addasu'r asesiad hwnnw i sicrhau ei fod yn berthnasol ac yn gymesur â'i anghenion. Mae'r Bwrdd wedi'i argyhoeddi ynghylch cadernid yr asesiadau ac yn fodlon nad oes unrhyw faterion sy'n achosi pryder.
- 143 Mae gan y Bwrdd broses ar waith i gynnal arfarniadau o berfformiad aelodau bob 12 i 18 mis. Cawsant eu cwblhau ddiwethaf ym mis Mai 2020. Mae'r Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol yn cwblhau arfarniad o berfformiad y Cadeirydd ar sail yr un cylch.
- 144 Mae gan y Bwrdd gynllun dysgu a datblygu a gaiff ei ddiweddarau'n flynyddol. Mae'r cynllun yn nodi'r trefniadau ar gyfer hyfforddiant cynefino a diwallu anghenion dysgu a datblygu parhaus a nodir yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys y rhai a nodir drwy'r broses arfarnu perfformiad.

Adroddiad y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

- 145 Cyflwynodd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ei adroddiad blynyddol i'r Bwrdd a'r Swyddog Cyfrifyddu ym mis Mehefin 2020, gan grynhoi ei gasgliadau o'r gwaith yr oedd wedi'i wneud yn ystod 2019-20.
- 146 Darparodd y Pwyllgor y sicrwydd canlynol:
- a ymddengys fod y trefniadau asesu risg a rheoli risg yn gadarn ac yn gweithredu'n effeithiol, er bod rheolwyr am adolygu'r fframwaith polisi;
 - b mae adroddiadau ariannol yn gyson â gofynion Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth, a chaiff adroddiadau eu paratoi yn unol â pholisïau cyfrifyddu priodol;
 - c mae ei adolygiadau strategol o'r map sicrwydd yn awgrymu, er bod rhai bylchau, fod y fframwaith rheoli mewnol yn gweithredu'n effeithiol;
 - ch Mae'r trefniadau llywodraethu ehangach ar gyfer nodi ac adrodd am gamweddau megis twyll a gwyngalchu arian yn gadarn ac yn unol ag arfer da; ac
 - d mae'r archwilwyr mewnol ac allanol yn darparu her adeiladol a chyfraniadau cadarnhaol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor.
- 147 Arsylwodd y Pwyllgor hefyd yn ystod y flwyddyn fod y rheolwyr yn ymgysylltu'n llawn â'r gwaith o fodloni anghenion sicrwydd y Bwrdd ac yn barod i dderbyn her barhaus yr aelodau a'r archwilwyr.
- 148 Er mwyn llywio cylch gorchwyl a rhaglen waith y Pwyllgor, anogodd yr aelodau y Bwrdd i ystyried a yw'n bwriadu dirprwyo'r cyfrifoldeb dros roi sicrwydd bod Swyddfa Archwilio Cymru yn rheoli ei risg seiber yn briodol.
- 149 Mae hunanasesiad y Pwyllgor yn dangos ei fod yn dilyn arfer da a dderbynnir.

Adroddiad y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol

- 150 Yn 2019-20, canolbwyntiodd llawer o sylw'r Pwyllgor ar dâl a gwobrwyo, gan ail-agor trafodaethau ar setliad cyflog 2018-20 yn dilyn newid ym mholisi'r Llywodraeth ac ystyriaeth o'r strategaeth gyflogau ar gyfer 2020-21. Wrth lywio drwy'r materion hyn, roedd y Pwyllgor yn ymwybodol o effeithiau tymor hwy penderfyniadau'r Bwrdd, gan gynnwys y cynllun ariannol tymor canolog a strategaeth y gweithlu.
- 151 Y mater pwysig arall i'r Pwyllgor oedd gallu'r tîm AD i gefnogi uchelgeisiau strategol y Bwrdd sydd wedi'u cynnwys yn ei Strategaeth Pobl, sy'n fater a nodwyd hefyd yn adroddiad 2018-19 y Pwyllgor. Roedd y tîm wedi profi lefel sylweddol o drosiant staff, ac roedd yn agored i alwadau cyfnewidiol a chystadleuol am ei wasanaethau.
- 152 Tua diwedd y flwyddyn, nododd y Pwyllgor fod y tîm AD yn dechrau sefydlu ei hun yn fwy effeithiol yn ei rôl partneru busnesau. Fodd bynnag, roedd yr aelodau yn ymwybodol o'r angen am fuddsoddiad parhaus os yw'r tîm am gefnogi'r busnes yn effeithiol wrth gyflawni ei uchelgeisiau. Yn hynny o beth, nododd y Pwyllgor fod cadernid y fframwaith polisi a'i weithrediad effeithiol yn hanfodol i ryddhau capasiti yn y tîm AD ar gyfer y cymorth gwerth ychwanegol, mwy strategol ar gyfer cyflawni'r uchelgeisiau cyffredinol.
- 153 Parhaodd y Pwyllgor i fonitro'r gwaith o gyflawni'r Strategaeth Pobl ac roedd yn fodlon ar y cynnydd yn gyffredinol, yn amodol ar sicrhau bod goblygiadau unrhyw lithriant o 2019-20 yn cael eu cofnodi'n llawn. Mae'r Pwyllgor hefyd yn awyddus i sicrhau bod trefniadau effeithiol ar waith ar gyfer y newid i strategaeth y gweithlu y mae disgwyl i'r Bwrdd ei chymeradwyo yn ystod 2020.
- 154 Ar y cyfan, mae'r Pwyllgor yn fodlon bod trefniadau cydnabyddiaeth ariannol ac Adnoddau Dynol Swyddfa Archwilio Cymru:
- yn cefnogi nodau strategol y Bwrdd;
 - yn galluogi cynnal busnes yn effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus, gan gynnwys recriwtio, cymell a chadw staff; ac
 - yn cydymffurfio â gofynion rheoleiddio, gan gynnwys sicrhau bod y datgeliadau yn yr adroddiad blynyddol ar gydnabyddiaeth ariannol yn unol â gofynion cyfreithiol.
- 155 Fodd bynnag, mae angen gwneud mwy i sicrhau bod manteision y trefniadau hyn yn cael eu gwireddu'n llawn. Mae'r Pwyllgor wedi gwneud amryw o argymhellion y bydd yn eu monitro fel rhan o'i raglen waith yn 2020-21.

- 156 Mae'r Pwyllgor yn fodlon nad yw'r adolygiad hunanasesu o'i effeithiolrwydd wedi datgelu unrhyw feysydd sy'n peri pryder.

Adroddiad yr archwilydd mewnol

- 157 Yn dilyn ymarfer tendro a gynhaliwyd o dan Fframwaith Ymgynghoriaeth Reoli Gwasanaethau Masnachol y Goron, mae PricewaterhouseCoopers LLP wedi'u penodi'n archwilydd mewnol Swyddfa Archwilio Cymru am y cyfnod o dair blynedd rhwng 2018-19 a 2020-21.
- 158 Paratodd y Pennaeth Archwilio Mewnol strategaeth a chynllun archwilio mewnol ar gyfer 2019-20 a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn ei gyfarfod ar 27 Chwefror 2019. Yn ystod 2019-20, cyhoeddwyd pum adroddiad archwilio mewnol gan PricewaterhouseCoopers LLP.
- 159 Cynhaliodd y Pennaeth Archwilio Mewnol system olrhain i olrhain argymhellion archwilio a chymau gweithredu y cytunwyd arnynt yn ystod y flwyddyn. Cafodd y rhan fwyaf o'r adolygiadau yn y cynllun archwilio eu cynnal a'u cwblhau cyn dechrau'r argyfwng COVID-19, ac felly ni tharfwyd arnynt.

Lefelau sicrwydd a ddarparwyd trwy farnau mewn adroddiadau archwilio mewnol

Tabl sy'n rhestru'r adolygiadau archwilio mewnol a gwblhawyd yn 2019-20 ac sy'n darparu dosbarthiad yr adroddiad o ran lefelau sicrwydd pob adolygiad, ochr yn ochr â chrynodeb o sylwadau allweddol.

Adolygiad archwilio mewnol	Dosbarthiad yr adroddiad	Sylwadau archwilio mewnol
Rheoli perfformiad TG	Risg ganolig	Nodwyd bod profiad defnyddwyr TG, ar sail holiaduron adborth, yn gadarnhaol ar y cyfan, a dim ond 6% o ddefnyddwyr sy'n teimlo'n negyddol ynglŷn â'u defnydd a'u profiad o TG. Fodd bynnag, nid oes grŵp llywodraethu o fewn Archwilio Cymru gyda gorchwyl cyfrifoldeb ffurfiol am oruchwyllo Perfformiad TG, ac mae'r mesurau amcan ar gyfer asesu perfformiad y swyddogaeth TG yn gyfyngedig ar hyn o bryd.
Trefniadau i sicrhau cydymffurfiaeth â dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol	Risg ganolig	Mae'r fframwaith cyffredinol i gefnogi cydymffurfiaeth â dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol yn gymharol ddatblygedig, gyda threfniadau i archwilio Cyngorau Cymunedol gyda 'chyffyrddiad ysgafn' cymharol ar hyn o bryd. Er mwyn sicrhau bod yr Archwilydd Cyffredinol a gofynion Deddfau Archwilio Cyhoeddus Cymru yn cael eu bodloni, mae cyfle i adeiliadu ar y trefniadau sy'n bodoli ac mae Archwilio Cymru yn y broses o fynd i'r afael â hyn ar hyn o bryd.
Gwybodaeth reoli	Risg ganolig	Mae gwybodaeth reoli yn cael ei chyflwyno'n gyson ledled y sefydliad drwy ffynhonnell unigol. Fodd bynnag, rydym wedi nodi nifer o feysydd y gellid eu gwella o ran natur a maint yr wybodaeth a gaiff ei pharatoi, y broses o gynhyrchu'r wybodaeth a'r modd y caiff ei chyflwyno.
Rheoli newid	Risg isel	Mae Archwilio Cymru wedi cymryd camau i greu fframwaith rheoli newid eang i wella'r ffordd y mae pob math o newid yn cael ei gyflawni yn y sefydliad. Gwelsom nad yw'r fframwaith rheoli newid wedi'i ddatblygu'n ddigonol eto i gefnogi methodoleg prosiect Agile.
Rheolaeth ariannol	Risg ganolig	Gwelsom fod rheolaethau ynghylch pryniant a thaliadau, treuliau gweithwyr a chydabod refeniw wedi'u cynllunio i raddau helaeth ac yn gweithredu'n effeithiol. Fodd bynnag, nodwyd dau ganfyddiad mewn perthynas â mynediad defnyddwyr at systemau ariannol, lle nad oedd gwahanu rheolaethau dyletswyddau yn gwbl weithredol.

- 160 Yn ei ddatganiad sicrwydd blynyddol ar gyfer 2019-20, adroddodd y Pennaeth Archwilio Mewnol y canlynol:

'Governance, risk management and control in relation to business-critical areas is generally satisfactory. However, there are some areas of weakness and/or non-compliance in the framework of governance, risk management and control which potentially put the achievement of objectives at risk. Some improvements are required in those areas to enhance the adequacy and/or effectiveness of the framework of governance, risk management and control'

Archwaeth risg a rheoli risg

- 161 Rydym wedi ymrwymo i gymhwyso'r egwyddorion arfer gorau a nodir yn Llyfr Oren Llywodraeth y DU ar gyfer nodi, gwerthuso a rheoli risgiau'n gosteffeithiol.
- 162 O gofio natur ein busnes, mae ein lefel goddef risg ym meysydd barnau archwilio proffesiynol, rheoleidd-dra, priodoldeb a rheoli ariannol yn isel. Mewn meysydd eraill, er enghraifft, mewn perthynas â chyfnewid arfer da ac ymgysylltu'n fwy effeithiol â'r cyhoedd, rydym yn barod i dderbyn mwy o risg er mwyn manteisio ar gyfleoedd i fynd ar drywydd ein huchelgeisiau.
- 163 Mae'r Bwrdd wedi mabwysiadu 11 maes sicrwydd fel fframwaith i'w ddefnyddio i strwythuro map sicrwydd sy'n rhestru rheolaethau a ffynonellau sicrwydd presennol ac sy'n amlygu unrhyw fylchau mewn perthynas â diwallu anghenion y Bwrdd. Ar gyfer pob maes sicrwydd, mae'r Bwrdd wedi rhoi diffiniad bras o'i archwaeth risg gan ddefnyddio'r dosbarthiad a argymhellir yng nghanllawiau Trysorlys EM, ac mae'n mynd ati o bryd i'w gilydd i ystyried i ba raddau y mae rheolaethau presennol yn cyd-fynd â'r archwaeth hwnnw.

Ardal sicrwydd**Archwaeth risg**

Cyfeiriad strategol	Agored
Llywodraethu, arweinyddiaeth a diwylliant	Gofalus
Model/dull gweithredu ar gyfer defnyddio adnoddau	Agored
Cysylltiadau ac enw da rhanddeiliaid allanol	Gofalus
Strategaeth y gweithlu a phobl	Agored
Strategaeth gwybodaeth	Gofalus
Stiwardiaeth asedau ffisegol a TGCh	Gofalus
Effeithiolrwydd systemau busnes	Agored
Trefniadau diogelu	Gwrth-risg
Sicrhau gwerth am arian yn ein defnydd o adnoddau	Gofalus
Trefniadau ar gyfer monitro'r ffordd y caiff swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol eu harfer	Gofalus

Fframwaith rheoli risg

- 164 Y Bwrdd sydd â chyfrifoldeb cyffredinol dros reoli risg ac mae'n cael ac yn ystyried cofrestr risg strategol ac adroddiad sy'n crynhoi unrhyw newidiadau arwyddocaol i broffil risg y sefydliad yn ei holl gyfarfodydd.
- 165 Caiff y Bwrdd ei gynorthwyo gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, y mae ei gyfrifoldebau yn cynnwys adolygu a chynghori'r Bwrdd mewn perthynas â'r canlynol:
- ei strategaeth risg, gan gynnwys priodoldeb dull Swyddfa Archwilio Cymru o bennu ei harchwaeth risg;
 - prosesau asesu risg cyffredinol Swyddfa Archwilio Cymru sy'n llywio penderfyniadau gweithredol;
 - gallu Swyddfa Archwilio Cymru i nodi a rheoli risg;
- ch cylch gwaith y swyddogaeth rheoli risg; ac
- ymatebolrwydd rheolwyr i asesiadau risg.
- 166 Mae'r Tîm Arwain Gweithredol yn gyfrifol am: gymeradwyo a goruchwyllo'r modd y caiff ein polisi rheoli risg ei roi ar waith a chytuno ar unrhyw adnoddau y mae eu hangen i gefnogi hyn yn gorfforaethol; asesu a rheoli risgiau strategol; ac adolygu'r gofrestr risgiau gweithredol bob chwe mis.

167 Mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn cynghori'r Bwrdd a'i bwyllgorau ar y system rheolaeth fewnol, a chaiff ei gynorthwyo i wneud hynny gan y Tîm Arwain Gweithredol.

Asesu risg

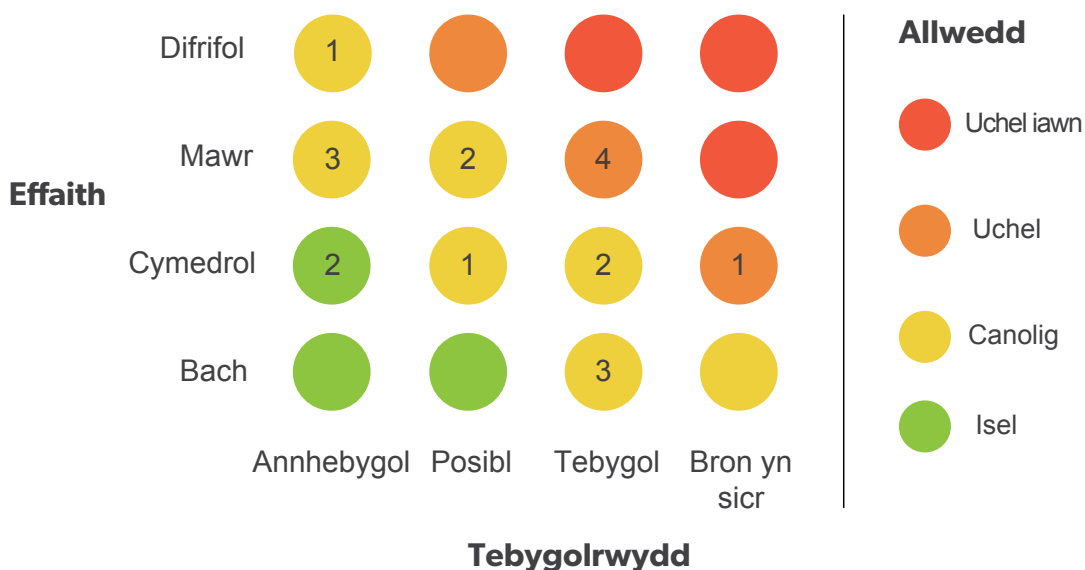
- 168 Ym mhob un o'i gyfarfodydd yn 2019-20, ystyriodd y Bwrdd grynodedb o'r risgiau strategol allweddol yr oedd y sefydliad yn eu hwynebu, ochr yn ochr â chofrestr risg strategol ryngweithiol fanylach a oedd:
- a yn asesu lefelau risg cynhenid a thargedau risg penodedig;
 - b yn disgrifio'r rheolaethau allweddol a roddwyd ar waith i liniaru tebygolrwydd ac effaith risgiau a chyrraedd targedau;
 - c yn asesu lefelau risg gweddilliol;
 - ch yn nodi newidiadau o ran risg ac yn tynnu sylw at newidiadau a wnaed i reolaethau lliniaru ers cyfarfod diwethaf y Bwrdd; ac
 - d yn crynhoi cynnwys y gofrestr trwy broffiliau a mapiau gwres o risgiau cynhenid a gweddilliol.
- 169 Amrywiodd amryw o risgiau strategol allweddol yn ystod y flwyddyn, a threuliodd y Bwrdd a'r Tîm Arwain Gweithredol dipyn o amser arnynt. Roedd y rhain yn cynnwys risgiau a oedd yn gysylltiedig â'r canlynol:
- a sefyllfa ariannol tymor hwy Swyddfa Archwilio Cymru o ystyried y diffygion a nodwyd yn y cynllun ariannol tymor canolig;
 - b bod y trefniadau llywodraethu gwybodaeth yn ddigon cadarn i ddiogelu data a sicrhau cydymffurfiaeth â'r GDPR;
 - c ymateb yn briodol, trwy ein gwaith archwilio, i oblygiadau uniongyrchol a thymor hwy Brexit ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru;
 - ch bod gan y tîm adnoddau dynol ddigon o gapasiti a gallu i gefnogi ein hagenda uchelgeisiol ar gyfer newid;
 - d bod gan ein gweithlu ehangach y sgiliau, y profiad, y gallu a'r amrywiaeth angenrheidiol i gyflawni ein huchelgeisiau cyffredinol; ac yn fwy diweddar; a'r
- dd pandemig COVID-19.
- 170 Rwyf wedi fy argyhoeddi bod y risgiau hyn wedi cael eu monitro a'u rheoli'n effeithiol yn ystod y flwyddyn.

- 171 Yn 2019-20, parhaodd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg i fod â rôl o ran craffu ar y map sicrwydd a'r cofrestr risg strategol a gweithredol, gan gynnwys trwy brofi risgiau a rheolaethau unigol er mwyn penderfynu a oedd y trefniadau rheoli risg yn gadarn ar y cyfan. Roedd y Pwyllgor yn fodlon bod ei adolygiadau manwl yn dangos bod trefniadau rheoli risg Swyddfa Archwilio Cymru i'w gweld fel pe baent yn gweithio'n effeithiol.
- 172 Cafodd amryw o risgiau eu rheoli'n llwyddiannus a'u dileu o'r gofrestr risgiau strategol yn ystod 2019-20. Cafodd y risgiau naill ai eu cau yn gyfan gwbl neu eu hisraddio i'r gofrestr risg gweithredol er mwyn i'r arweinydd risg perthnasol eu rheoli'n barhaus.
- 173 Rydym hefyd yn wynebu sawl risg newydd a nodwyd wrth edrych ymlaen tuag at 2020-21, ac mae'r rhain wedi'u cynnwys yn ein cofrestr risg strategol. Mae'r rhan fwyaf o'r risgiau hyn yn gysylltiedig ag amgylchiadau eithriadol y pandemig COVID-19, ac maent yn cynnwys y rhai sy'n gysylltiedig â'r canlynol:
- a effaith absenoldeb salwch a mesurau cyfyngiadau symud ar ein gallu i gyflawni'r ymrwymadau a nodir yn ein Cynllun Blynyddol mewn modd amserol ac yn unol â safonau ansawdd archwilio gofynnol;
 - b effeithiau ehangach gweithio gartref ar forâl, iechyd a llesiant staff a'r angen i gynnal cyfryngau cyfathrebu clir a chyson;
 - c rhoi mwy o ddibyniaeth ar ein TG a'n cadernid technegol, a sut mae hyn yn effeithio ar ein gallu i gael gafael ar wybodaeth drwy ddefnyddio hawliau mynediad statudol yr Archwilydd Cyffredinol;
 - ch effaith y mesurau brys ar ein gallu i ymgymryd ag ymarferion recriwtio wedi'u cynllunio, gan gynnwys mewn perthynas â'r broses o ailstrwythuro uwch arweinwyr a'r cynllun hyfforddeion graddedig; a
 - d ein gallu i weithredu o fewn yr Amcangyfrif cymeradwy drwy sicrhau digon o incwm ffioedd.
- 174 Rydym wedi comisiynu gwaith i liniaru'r risgiau newydd hyn ac wedi paratoi asesiad manwl o effaith debygol y pandemig COVID-19 ar wahanol elfennau'r rhaglen waith a nodir yn ein Cynllun Blynyddol, a sut rydym yn bwriadu ymateb.

- 175 Ar 4 Mai 2020, cynhaliodd y Bwrdd gyfarfod arbennig yn canolbwyntio ar y canlynol:
- cael sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd ymateb y rheolwyr i argyfwng COVID-19;
 - ennill gwell dealltwriaeth o'r goblygiadau ar gyfer cyflawni Cynllun Blynyddol 2020-21 a'r sefyllfa ariannol; a
 - chynnal adolygiad o'r ychwanegiadau perthnasol i'r gofrestr risg strategol.
- 176 Ar y cyfan, canmolodd y Bwrdd ymateb y rheolwyr, gan werthfawrogi'r amser a'r ymdrech a fuddsoddwyd i fynd i'r afael â'r argyfwng. Roedd yr Aelodau'n gyfforddus bod gennym sylfaen gadarn ar gyfer datblygu ein syniadau ar gyfer ein sefyllfa tymor hir. Yn ein Hadroddiad Interim nesaf, a gaiff ei gyhoeddi ym mis Hydref, byddwn yn rhoi diweddariad manwl ar y newidiadau a wnaed i'r Cynllun mewn ymateb i'r sefyllfa sy'n prysur ddatblygu.
- 177 Byddaf yn parhau i sicrhau bod risgiau'n cael eu rheoli'n dda yn gyffredinol, bod camau priodol yn cael eu cymryd i fynd i'r afael ag unrhyw wendidau, a bod rheolaethau mewnol Swyddfa Archwilio Cymru yn cael eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn effeithiol.

Proffil risgiau strategol Swyddfa Archwilio Cymru

- 178 Ceir crynodeb o broffil risg strategol Swyddfa Archwilio Cymru ar 4 Mai 2020 yn y 'map gwres' canlynol, sy'n amlygu nifer y risgiau strategol a lefelau'r risgiau gweddilliol a aseswyd ar ôl cymhwysio rheolaethau i liniaru eu heffaith a'u tebygolrwydd.

Llywodraethu gwybodaeth

- 179 Fel Archwilydd Cyffredinol, mae gen i fynediad eang at wybodaeth er mwyn cyflawni fy swyddogaethau archwilio. Ynghlwm wrth yr hawliau mynediad statudol grymus hyn mae cyfrifoldeb i sicrhau bod yr wybodaeth a geir gennyf fi a Swyddfa Archwilio Cymru yn cael ei diogelu'n briodol.
- 180 Felly, mae gan Swyddfa Archwilio Cymru Bolisi Llywodraethu Gwybodaeth a Pholisi Diogelwch Gwybodaeth sy'n amlinellu rhwymedigaethau a chyfrifoldebau staff, gofynion prosesu data, trefniadau monitro ac adrodd, ac yn egluro sut y gall staff gael mwy o gymorth ac arweiniad.

Diogelu data

- 181 Mae diogelu data personol yn hynod bwysig, ac yn ystod y flwyddyn mae'r sefydliad wedi parhau i weithio i sicrhau y cydymffurfir â deddfwriaeth diogelu data gan gynnwys y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR) a Deddf Diogelu Data 2018. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys:
- a darparu hyfforddiant a chanllawiau diogelu data i staff ar draws y sefydliad;
 - b sicrhau bod cofnodion priodol yn cael eu dal ynghylch yr wybodaeth bersonol a brosesir gan Swyddfa Archwilio Cymru, dibenion y prosesu, y sail gyfreithiol ar gyfer y prosesu, cadw data a manylion mesurau diogelwch technegol a sefydliadol;
 - c monitro cydymffurfiaeth â deddfwriaeth diogelu data er mwyn mynd i'r afael â'r risgiau posibl a nodwyd yn rhaglen fonitro'r Swyddog Diogelu Data; a
- ch chynnal asesiadau o'r effaith ar breifatrwydd ar brosesau newydd ar gyfer chasglu a dadansoddi data a phrosiectau corfforaethol.
- 182 Yn fy rôl fel Prif Weithredwr, rwy'n atebol i'r Bwrdd am lywodraethu gwybodaeth ac rwyf wedi dirprwyo'r swyddogaeth hon ymhellach i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi mabwysiadu ISO 27001, sef y safon ryngwladol ar gyfer rheoli diogelwch gwybodaeth, gan addasu'r trefniadau yn unol ag anghenion y sefydliad.

183 Rydym yn cadw cofnodion o ddigwyddiadau diogelwch gwybodaeth, megis mynediad anawdurdodedig at wybodaeth neu golli gwybodaeth yn ddamweiniol. Mae'r rhan fwyaf o ddigwyddiadau yn ystod y flwyddyn wedi bod yn rhai mân, ac nid ydym wedi cyflwyno unrhyw adroddiadau i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Fodd bynnag, rydym yn parhau i wella ein prosesau mewnol ac yn cryfhau ein diogelwch technegol er mwyn mynd i'r afael â gwendidau posibl.

Bod yn agored ac yn dryloyw

184 Rydym yn ymrwymedig i weithio mewn ffordd agored a thryloyw fel busnes ac rydym wedi mabwysiadu Cynllun Cyhoeddi Enghreifftiol y Comisiynydd Gwybodaeth. Mae'r Cynllun yn ein rhwymo i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael fel mater o drefn i'r cyhoedd.

185 Yn ystod blwyddyn ariannol 2019-20, cawsom 42 o geisiadau am wybodaeth, gan gynnwys pum cais gan unigolion a oedd yn arfer eu hawliau o ran mynediad pwnc o dan ddeddfau diogelu data. Gwnaethom fodloni'r terfyn amser statudol o 20 diwrnod gwaith ar gyfer 35 o'r ceisiadau a wnaed o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth ac ar gyfer pedwar o'r ceisiadau mynediad pwnc. Ar gyfer y tri chais sy'n weddill, mae ymatebion wedi cael eu hoedi oherwydd y pandemig COVID-19, gan nad yw'r cofnodion sy'n ofynnol i brosesu'r ceisiadau ar gael ar hyn o bryd gan y Swyddog Gwybodaeth sy'n gweithio o bell.

186 Ni chynhaliodd y Comisiynydd Gwybodaeth unrhyw adolygiadau mewn perthynas â ni yn 2019-20.

Chwythu'r chwiban (mewnol)

187 Anogir pob aelod o staff Swyddfa Archwilio Cymru i godi pryderon ynghylch drwgweithred a ddaw i'w sylw pan fyddant yn y gwaith. Mae'r Bwrdd yn ystyried bod nodi drwgweithredoedd yn fewnol yn gyfraniad pwysig at reoli risg gorfforaethol a sicrhau llywodraethu da.

188 Mae gennym bolisi chwythu'r chwiban mewnol sefydledig sy'n adlewyrchu darpariaethau Deddf Datgelu er Lles y Cyhoedd 1998, sy'n nodi'r mecanwaith ar gyfer codi materion o'r fath, ac sy'n gymwys i staff Swyddfa Archwilio Cymru a'r holl gontractwyr ac unigolion eraill sy'n gweithio i Swyddfa Archwilio Cymru mewn unrhyw ffordd.

189 Yn 2019-20, ni dderbyniom unrhyw ddatgeliadau o faterion oedd yn peri pryder.

- 190 Er mwyn asesu effeithiolrwydd ein trefniadau chwythu'r chwiban, rydym yn ystyried dau fater: hyder staff yn y trefniadau; a'r hyn rydym ni wedi'i ddysgu o ddatgeliadau.
- 191 O ran hyder staff mewn trefniadau, am y drydedd flwyddyn yn olynol fe wnaethom ni ofyn i staff yn ein harolwg staff ym mis Hydref 2019 (yr ymatebodd 80% o'r staff iddo) roi eu hymateb i'r datganiad canlynol ar raddfa a oedd yn amrywio o 'cytuno'n gryf' i 'anghytuno'n gryf': 'Rwy'n hyderus, pe bawn yn codi pryder dan drefniadau chwythu'r chwiban Swyddfa Archwilio Cymru, y byddai'r sefydliad yn ymchwilio'n briodol i'r pryder'. Dywedodd saith deg wyth y cant o'r rhai a gwblhaodd yr arolwg eu bod yn 'cytuno'n gryf' neu'n 'cytuno' â'r cwestiwn hwn, gydag 17% arall yn dewis yr ateb 'ddim yn cytuno nac yn anghytuno' (yn arolwg mis Hydref 2018, 76% ac 16% oedd y ffigurau cyfatebol). Er bod y canlyniad yn dynodi hyder eang yn y trefniadau o hyd, mae'n awgrymu angen parhaus am waith i sicrhau bod yr holl staff yn ymwybodol o'r trefniadau hynny a bod ganddynt hyder ynddynt.
- 192 Er na dderbyniwyd unrhyw ddatgeliadau yn ystod 2019-20, roeddem yn gallu dysgu gwersi o ddatgeliad a ddaeth i law yn gynnar yn 2019 ac roeddem yn dal i ymchwilio iddo pan wnaethom ni ein hadroddiad y llynedd. Roedd y datgeliad hwnnw wedi helpu i roi adborth i uwch arweinwyr perthnasol i ystyried a allai unrhyw newidiadau i brosesau recriwtio Swyddfa Archwilio Cymru fod yn fuddiol.

Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol a staff

Adroddiad ar gydnabyddiaeth ariannol

Archwilydd Cyffredinol Cymru

- 193 Pennir cydnabyddiaeth ariannol yr Archwilydd Cyffredinol gan y Senedd ac, yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, daw'n uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru yn hytrach na chael ei thalu gan Swyddfa Archwilio Cymru. Er mwyn bod yn dryloyw, caiff cydnabyddiaeth ariannol yr Archwilydd Cyffredinol ei datgelu yn yr adroddiad hwn ar gydnabyddiaeth ariannol. Yr Archwilydd Cyffredinol yw Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifysddu Swyddfa Archwilio Cymru hefyd.
- 194 Penodwyd yr Archwilydd Cyffredinol presennol, Adrian Crompton, gan y Frenhines, a dechreuodd yn ei swydd ar 21 Gorffennaf 2018 am gyfnod o wyth mlynedd na ellir ei adnewyddu. Fe ymddeolodd yr Archwilydd Cyffredinol blaenorol, Huw Vaughan Thomas, o'i rôl ar 20 Gorffennaf 2018.

Costau pensiwn a chyflog yr Archwilydd Cyffredinol

	2019-20		2018-19	
	Cyflog gros £	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr £	Cyflog gros £	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr £
Adrian Crompton	147,570	44,714	98,865 ³⁴	24,222 ³⁵
Huw Vaughan Thomas	–	–	58,227 ³⁶	8,991 ³⁷
Cyfanswm	147,570	44,714	157,092	33,213

34 Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £142,000.

35 Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £34,790.

36 Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £161,744.

37 Cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn £24,979.

Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

- 195 Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnwys pum aelod anweithredol a benodir gan y Senedd, dau aelod etholedig sy'n weithwyr cyflogedig, Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r aelod sy'n weithiwr cyflogedig a enwebwyd ganddo, sef y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol ar hyn o bryd.
- 196 Nid yw cydnabyddiaeth ariannol aelodau anweithredol Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn bensiynadwy, ac fe'i pennir gan y Senedd. Yn achos y Cadeirydd, telir y gost yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru, yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Er mwyn bod yn fwy tryloyw, caiff cydnabyddiaeth ariannol y Cadeirydd ei datgelu yn yr adroddiad hwn.
- 197 Penodwyd y ddau aelod etholedig sy'n weithwyr cyflogedig gan aelodau anweithredol y Bwrdd, yn dilyn pleidlais gan y staff, ym mis Mehefin 2018. Pennir y lwfans y maent yn ei gael am eu dyletswyddau sy'n gysylltiedig â'r Bwrdd gan aelodau anweithredol y Bwrdd ac fe'i datgelir yn yr adroddiad hwn.
- 198 Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol a'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol yn cael unrhyw lwfansau ychwanegol am eu dyletswyddau sy'n gysylltiedig â'r Bwrdd.

Caiff yr wybodaeth ar dudalennau 77 i 88 yn yr Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol a Staff ei harchwilio

Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol aelodau Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

	Cydnabyddiaeth Ariannol/Lwfans		Treuliau sy'n cynnwys treth ³⁸		Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol	
	2019-20	2018-19	2019-20	2018-19	2019-20	2018-19
	£	£	£	£	£	£
Aelodau'r Bwrdd ar 31 Mawrth 2020						
Isobel Everett (Cadeirydd) ³⁹	25,000	25,000	5,067	6,373	30,067	31,373
Lindsay Foyster	12,500	12,500	708	513	13,208	13,013
David Francis ⁴⁰	12,534	504	350		12,884	504
Alison Gerrard	12,500	12,500	1,432	1,174	13,932	13,674
Bill Richardson	12,500	12,500	3,652	3,407	16,152	15,907
Anne Beegan ⁴¹	4,167	3,357	–	1,733	4,167	5,090
Amanda Hughes	4,167	4,167	–	2,301	4,167	6,468

38 Gall aelodau'r Bwrdd ac aelodau anweithredol pwyllgorau hawlio am eu costau teithio a threuliau ar gyfer busnes sy'n gysylltiedig â Swyddfa Archwilio Cymru. Caiff y rhwymedigaeth treth bersonol mewn perthynas â'r treuliau hyn ei setlo gan Swyddfa Archwilio Cymru.

39 Telir cydnabyddiaeth ariannol y Cadeirydd (gan gynnwys costau teithio a threuliau a'r rhwymedigaeth dreth gysylltiedig o 2019-20) yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru. Ers 2013, mae costau teithio a threuliau sy'n gysylltiedig â'r Cadeirydd wedi'u talu gan Swyddfa Archwilio Cymru a'u hariannu o Gronfa Gyfunol Cymru drwy'r Amcangyfrif a gymeradwywyd. Yn ystod 2019-20, o ganlyniad i newid yn y ffordd mae Cyllid a Thollau EM yn rhoi cyfrif am rwymedigaeth dreth sy'n gysylltiedig â threuliau o'r fath, nododd Comisiwn y Senedd y dylai'r costau hyn, yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, gael eu trin fel tâl uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru yn hytrach na chael eu talu o'r cyflenwad. O ganlyniad, yn 2019-20 mae'r holl gostau o'r fath wedi'u talu'n uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru ac fe'u datgelir yma er tryloywder yn unig.

40 Cymerodd David Francis le Steven Burnett ar Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ar 16 Mawrth 2019. Roedd ei gydnabyddiaeth ariannol yn 2019-20 yn cynnwys addasiad mewn perthynas â 2018-19.

41 Mae Anne Beegan ac Amanda Hughes yn aelodau o'r Bwrdd sy'n weithwyr cyflogedig. Ailbenodwyd Anne ar 11 Mehefin 2018; Ailbenodwyd Amanda o 11 Mehefin 2018. Mae lwfansau a ddatgelir uchod yn ymwneud â dyletswyddau aelodau'r Bwrdd yn unig. O 2019-20, ni chaiff treuliau a dynnir am ddyletswyddau sy'n gysylltiedig â'r Bwrdd eu trin fel rhai trethadwy.

	Cydnabyddiaeth Ariannol/Lwfans		Treuliau sy'n cynnwys treth ³⁸		Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol	
	2019-20 £	2018-19 £	2019-20 £	2018-19 £	2019-20 £	2018-19 £
Cyn-aelodau'r Bwrdd						
Steven Burnett ⁴²	–	11,962	–	1,819	–	13,781
Louise Fleet ⁴³	–	787	–	52	–	839
Cyfanswm	83,368	83,277	11,209	17,372	94,577	100,649

Aelodau anweithredol o'r pwyllgor

199 Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru wedi penodi aelod annibynnol o'i Bwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg (ARAC).

Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

	Cydnabyddiaeth Ariannol/Lwfans		Treuliau sy'n cynnwys treth		Ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol	
	2019-20 £	2018-19 £	2019-20 £	2018-19 £	2019-20 £	2018-19 £
Dianne Thomas	5,000	5,000	700	496	5,700	5,496
Cyfanswm	5,000	5,000	700	496	5,700	5,496

42 Daeth cyfnod Steven Burnett yn y swydd i ben ar 15 Mawrth 2019.

43 Roedd Louise Fleet yn aelod o'r Bwrdd sy'n weithiwr cyflogedig hyd at 8 Mehefin 2018. Mae lwfansau a ddatgelir uchod yn ymwneud â dyletswyddau aelodau'r Bwrdd yn unig.

Staff Swyddfa Archwilio Cymru

- 200 Mae polisi tâl Swyddfa Archwilio Cymru a manylion yr ystodau cyflog ar gyfer yr holl staff ar gael ar ein [gwefan](#).
- 201 Cyflogir pob aelod o staff gan Swyddfa Archwilio Cymru ar y cyfryw delerau ac amodau a bennir gan y Bwrdd. Cynhelir adolygiad cyfnodol o gydnabyddiaeth ariannol pob aelod o staff yn unol â strategaethau a bennir gan y Bwrdd a chan ymgynghori ag undebau llafur o dan gydgytundeb. Mae cydnabyddiaeth ariannol yn bensiynadwy o dan Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS).
- 202 Mae aelodau o staff Swyddfa Archwilio Cymru fel arfer yn dal swyddi penagored, oni bai eu bod ar gontractau cyfnod penodol. Byddai terfynu penodiad yn gynnar, ac eithrio o ganlyniad i gamymddwyn, yn arwain at roi iawndal i'r unigolyn fel y nodir yng Nghynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil.
- 203 Nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn talu bonysau sy'n gysylltiedig â pherfformiad i unrhyw aelodau o staff, ond mae trefniadau arfarnu perfformiad ar waith sy'n atal codiadau cyflog os na fydd perfformiad yn foddhaol.
- 204 Yn ystod 2019-20, ni wnaed unrhyw daliadau i gyn-aelodau o staff y byddai eu cydnabyddiaeth ariannol wedi bod yn ddatgeladwy (2018-19: Dim).

Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol uwch reolwyr

- 205 Ym mis Gorffennaf 2019, ailgyfansoddwyd y cyn-Bwyllgor Rheoli fel y Tîm Arwain Gweithredol gyda Chyfarwyddwr penodedig – Ann-Marie Harkin a phedwar aelod sy'n weithwyr cyflogedig. Gan fod aelodau sy'n weithwyr cyflogedig yn mynychu ar sail cylchdro, ac am nad ydynt yn cael unrhyw dâl ychwanegol am y dyletswyddau hyn ac nad yw aelodaeth o'r Tîm Arwain Gweithredol yn rhan sylweddol o'u rôl, nid yw eu cyflogau'n cael eu datgelu yma.
- 206 Rhoddir manylion am dâl a buddion pensiwn aelodau'r Tîm Arwain Gweithredol sy'n Gyfarwyddwyr yn y tabl canlynol.

Y Flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2020

	Cyflog⁴⁴	Treuliau Trethadwy⁴⁵	Budd Pensiwn⁴⁶	Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol
	Bandiau o £5,000	I'r £100 agosaf	I'r £1,000 agosaf	Bandiau o £5,000
Anthony Barrett	120-125	600	53	175-180
Kevin Thomas	120-125	14,800	54	190-195
Mike Usher	105-110	–	32	135-140
Steve O'Donoghue	95-100	–	66	160-165
Ann-Marie Harkin ⁴⁷	70-75	–	15	85-90
Jane Holownia (0.8FTE) ⁴⁸	20-25	–	53	75-80

44 Mae'n cynnwys cyflog gros a lwfans teithio. Talwyd lwfans teithio i Anthony Barrett (£3,350), Kevin Thomas (£3,350) a Jane Holownia (£754). Mae gan Mike Usher hawl i lwfans teithio ond ni wnaeth arfer yr hawl hon yn 2019-20 na 2018-19.

45 Sef gwerth taliadau yn cynnwys treth a wnaed i Anthony Barrett a Kevin Thomas am deithio i brif weithle. O ganlyniad i drefniadau gwaith diwygiedig yn 2019-20, mae costau sy'n cynnwys treth a dynnyd gan Anthony Barrett wedi lleihau yn sylweddol.

46 Caiff gwerth y buddion pensiwn a gronnyd yn ystod y flwyddyn ei gyfrifo fel y cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn wedi'i luosi ag 20 adio'r cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad namyn y cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn. Nid yw'r cynnydd gwirioneddol yn cynnwys cynnydd oherwydd chwyddiant nac unrhyw gynnydd neu ostyngiadau o ganlyniad i drosglwyddo hawliau pensiwn.

47 Penodwyd Ann-Marie Harkin i ELT ym mis Gorffennaf 2019 (cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn yn yr amrediad 90-95). Nid oedd unrhyw dâl ychwanegol yn daladwy am ei rôl ar y Tîm Arwain Gweithredol.

48 Ymadawodd Jane Holownia â Swyddfa Archwilio Cymru o dan gytundeb ymadael yn wirfoddol ar ddiwedd mis Mehefin 2019 (cyflog rhan-amser cyfwerth â blwyddyn lawn yn yr amrediad 95-100). Yn ogystal â'r cyflog a ddatgelwyd uchod, derbyniodd daliad digolledu ymadael yn wirfoddol o £161,333.

Y Flwyddyn Hyd at 31 Mawrth 2019

	Cyflog	Treuliau Trethadwy	Budd Pensiwn	Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth ariannol
	Bandiau o £5,000	I'r £100 agosaf	I'r £1,000 agosaf	Bandiau o £5,000
Anthony Barrett	120-125	16,400	51	190-195
Kevin Thomas	120-125	19,700	47	185-190
Mike Usher	105-110	–	25	130-135
Steve O'Donoghue	90-95	–	47	135-140
Jane Holownia (0.8FTE)	85-90	–	37	125-130

207 Cyhoeddir gwybodaeth am dreuliau aelodau'r Tîm Arwain Gweithredol ar ein [gwefan](#).

Iawndal am golli swydd

208 Ar 24 Chwefror 2020, cychwynnodd yr Archwilydd Cyffredinol gyfnod ymgynghori ffurfiol i ailstrwythuro'r Tîm Uwch Gyfarwyddwr. Rolau presennol yr Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol ac Arweinydd y Sector oedd dau o'r rolau a oedd mewn perygl ac, yn unol â pholisïau Ad-drefnu ac Adleoli, Ymadael yn Gynnar a Diswyddo Swyddfa Archwilio Cymru, gwahoddwyd aelodau o staff yr effeithiwyd arnynt i fynegi diddordeb mewn ymadael yn wirfoddol.

209 Ystyriwyd ceisiadau i ymadael yn wirfoddol gan Anthony Barrett (yr Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol) a Mike Usher (Arweinydd y Sector) gan y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol ar 19 Mawrth 2020, ac fe'u cymeradwywyd gan y Bwrdd. Rhoddodd y Bwrdd yr awdurdod i'r Prif Weithredwr bennu telerau'r ymadawiadau. Daw'r ymadawiadau i rym ar 30 Medi 2020.

210 Bydd Anthony Barrett yn cael taliad digolledu o £178,449 a bydd Mike Usher yn cael taliad digolledu o £140,000.

211 Bydd arbedion sy'n gysylltiedig â'r ymadawiadau hyn yn golygu bod cost yr iawndal yn cael ei hadennill o fewn 22 mis⁴⁹.

Hawliau pensiwn ar gyfer aelodau'r Tîm Arwain Gweithredol

212 Fel pob aelod o staff, mae gan aelodau'r Tîm Arwain Gweithredol fynediad at Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Mae manylion y cynllun hwn yn www.civilservicepensionscheme.org.uk.

213 Mae manylion yr hawliau pensiwn ar gyfer aelodau'r Tîm Arwain Gweithredol ar gael isod.

	Pensiwn cronedig ar oedran pensiwn ar 31 Mawrth 2020	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn ar oedran pensiwn	CETV ar 31 Mawrth 2020	CETV ar 31 Mawrth 2019	Cynnydd gwirioneddol mewn CETV
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Anthony Barrett	55-60	2.5-5	990	911	33
Ann-Marie Harkin	30-35 a chfyfandaliad o 90-95	0-2.5 a chfyfandaliad o	726	686	11
Steve O'Donoghue	45-50	2.5-5	754	678	42
Kevin Thomas	65-70	2.5-5	1,079	996	32
Mike Usher	45-50 a chfyfandaliad o 110-115	0-2.5 a chfyfandaliad o 0	927	869	15
Jane Holownia	50-55	2.5-5	1,032	952	51

Gwerth Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod (CETV)

- 214 Ystyr Gwerth Trosglwyddo sy'n Cyfateb i Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalafog y buddion a gronnwyd gan aelod yn y cynllun pensiwn ar adeg benodol, wedi'i asesu'n actiwaraid. Y buddion a gaiff eu prisio yw'r buddion a gronnwyd gan yr aelod ac unrhyw bensiwn wrth gefn i briod sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn er mwyn diogelu buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronnwyd yn ei gynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddion a gronnwyd gan yr unigolyn trwy gydol ei gyfnod fel aelod o'r cynllun pensiwn, nid dim ond ei gyfnod yn yr uwch swydd y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo.
- 215 Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fudd pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r aelod wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fudd pensiwn ychwanegol a gronnir gan yr aelod o ganlyniad i brynu buddion pensiwn ychwanegol ar ei draul ei hun. Cyfrifir CETVs yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygio) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw leihad gwirioneddol neu bosibl mewn buddion sy'n deillio o Dreth Lwfans Oes a all fod yn ddyledus pan fydd buddion pensiwn yn cael eu cymryd.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

- 216 Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn a gronnwyd o ganlyniad i chwyddiant na chyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddon a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio'r farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Lluosrifau cyflog

217 Caiff y berthynas rhwng cydnabyddiaeth ariannol y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf a chydabyddiaeth ariannol ganolrifol y gweithlu ei datgelu yn y tabl canlynol.

	2019-20	2018-19
Band cyfanswm cydnabyddiaeth ariannol ⁵⁰ y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf heb gynnwys cyfraniadau pensiwn (£'000)	135-140	140-145
Cyfanswm canolrifol y gydnabyddiaeth ariannol yn seiliedig ar staff cyfwerth ag amser llawn (heb gynnwys cyfraniadau pensiwn)	£45,569	£45,858
Amrediad cyfanswm cydnabyddiaeth ariannol heb gynnwys cyfraniadau pensiwn	£16,381 ⁵¹ - £137,473	£16,381- £143,430
Cymhareb cydnabyddiaeth ariannol	3.02	3.13

218 Yn 2019-20, ni chafodd unrhyw weithwyr cyflogedig gydnabyddiaeth ariannol uwch na'r cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf (2018-19: dim).

219 Er tryloywder, roedd cyfanswm cydnabyddiaeth ariannol yr Archwilydd Cyffredinol, sef £147,570 (heb gynnwys cyfraniadau pensiwn), yn gyfystyr â 3.24 gwaith cyfanswm canolrifol cydnabyddiaeth ariannol Swyddfa Archwilio Cymru (2018-19: £157,092⁵², cymhareb: 3.43).

Ymgysylltiadau oddi ar y gyflogres

220 Nid oedd gan Swyddfa Archwilio Cymru unrhyw gontractau yn ystod 2019-20 a oedd yn cyfateb i ddiffiniad Trysorlys EM o drefniadau oddi ar y gyflogres (2018-19: dim).

Dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau

221 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gweithredu trefniadau diswyddo gwirfoddol yn unol â Chynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil a gofynion o ran cynllunio'r gweithlu.

⁵⁰ Mae cyfanswm cydnabyddiaeth ariannol yn cynnwys cyflog a lwfans teithio. Yn achos y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog uchaf mae hefyd yn cynnwys treuliau trethadwy.

⁵¹ Lleoliad gwaith i raddedigion.

⁵² Yn seiliedig ar gyflogau a dalwyd i Huw Vaughan Thomas hyd at 20 Gorffennaf 2018 ac Adrian Crompton o 21 Gorffennaf 2018 tan 31 Mawrth 2019.

- 222 Ystyrir ceisiadau i ymadael yn wirfoddol gan ddefnyddio templed achos busnes sy'n sgorio'r ad-daliad disgwylidig, gofynion y gweithlu yn y dyfodol ac unrhyw risgiau parhad busnes posibl. Caiff achosion busnes eu hystyried a'u llywio gan y Tîm Cyfarwyddwyr cyn i'r Tîm Arwain Gweithredol benderfynu arnynt. Mae ceisiadau gan uwch gyfarwyddwyr, ac unrhyw geisiadau sy'n cael eu cynnig i'w cymeradwyo gyda chost o £95,000 neu uwch, yn destun gwaith craffu pellach gan y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol a chymeradwyaeth derfynol gan Fwrdd llawn Swyddfa Archwilio Cymru.
- 223 Cost y cynllun yn 2019-20 oedd £638,687 (2018-19: £383,654). Ar gyfer 2019-20, mae'r gost yn cynnwys cyfraniadau yswiriant gwladol cyflogwyr fel sy'n ofynnol yn y Gyllideb a gyhoeddwyd gan y Canghellor ym mis Mawrth 2020.
- 224 Bydd yr ymadawiadau y cytunwyd arnynt yn cyflawni arbedion o oddeutu £322,000⁵³ y flwyddyn (2018-19: £242,000). Bydd y gost yn cael ei hadennill o fewn 19 mis.
- 225 Mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol yn adolygu effeithiolrwydd cynlluniau ymadael yn wirfoddol o bryd i'w gilydd, gan edrych dros gyfnod hwy nag un flwyddyn yn unig. Cynhaliwyd yr adolygiad diwethaf ym mis Mawrth 2019, gan gwmpasu'r blynyddoedd 2014 i 2018. Daeth yr adolygiad hwn i'r casgliad, dros y cyfnod dan sylw, fod cyfanswm o £1.7 miliwn wedi'i fuddsoddi mewn taliadau ymadael yn wirfoddol a oedd wedi sicrhau arbedion blynyddol parhaus o £870,000⁵⁴.
- 226 Yn ystod 2019-20, cytunodd naw o weithwyr cyflogedig (2018-19: wyth) i dderbyn pecynnau ymadael wedi'u cymeradwyo fel y nodir isod.
- 227 Ni wnaeth unrhyw aelodau o staff ymddeol yn gynnar ar sail iechyd yn ystod y flwyddyn (2018-19: dim).
- 228 Ni chafwyd unrhyw ddiswyddiadau gorfodol yn 2019-20 (2018-19: dim).

Nifer y pecynnau ymadael yn ôl band costau

	2019-20	2018-19
Llai na £25,000	3	3
£25,001-£50,000	2	2
£50,001-£100,000	2	2
£100,001-£150,000	1	—
£150,001-£200,000	1	1
Cyfanswm	9	8

53 Heb fod yn destun archwiliad

54 Heb fod yn destun archwiliad

Adroddiad staff

Uwch arweinwyr

229 Mae'r tabl canlynol yn nodi nifer yr uwch aelodau o staff yn ôl band cyflog ar 31 Mawrth 2020.

	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2019
Band A (£96,258-£119,293)	2	2
Band B (£82,594-£106,625)	2	3
Band C (£73,579-£91,600)	7	7
Cyfanswm	11	12

Niferoedd Staff

230 Bu gostyngiad o wyth yn nifer y staff parhaol a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn: wedi'i osod yn erbyn cynnydd cyfatebol yn nifer y staff ar gytundebau cyfnod penodol. Mae hyn yn unol â'n hamcan cynllunio'r gweithlu (gyda chefnogaeth Cronfa Gyfunol Cymru) i gynyddu cyfleoedd ar gyfer hyfforddeion graddedig a phrentisiaid.

	2019-20	2018-19
Nifer y staff parhaol cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn y DU yn ystod y flwyddyn, ar gyfartaledd	195	203
Nifer y staff cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd ar gontractau cyfnod penodol yn y DU yn ystod y flwyddyn, ar gyfartaledd	62	54
Contractwyr archwilio ac arolygu (nifer cyfartalog y staff cyfwerth ag amser llawn yn ystod y flwyddyn)	6	7
Cyfanswm	263	264

Staff a chostau cysylltiedig

	2019-20	2018-19
	£'000	£'000
Cyflogau staff	11,477	11,440
Staff a secondiwyd i mewn	74	39
Staff ar gontractau byrdymor	242	223
Cydnabyddiaeth ariannol aelodau anweithredol	63	63
Costau nawdd cymdeithasol	1,356	1,340
Costau pensiwn (PCSPS)	3,097	2,425
Costau pensiwn (pensiynau rhanddeiliaid)	49	33
	16,358	15,563
Lwfans teithio a cheir ar brydles	638	659
Tanysgrifiadau ⁵⁵	83	72
	17,079	16,294
Contractwyr archwilio ac arolygu	135	110
	17,214	16,404
Costau dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	888	458
Namyn arian a gafwyd mewn perthynas â secondiadau i'r tu allan	(372)	(388)
	17,730	16,474

55 Ffioedd ar gyfer aelodaeth o gyrff profesiynol, proffion hygeid ac archwiliadau iechyd.

Gwasanaethau a brynwyd i mewn⁵⁶

	2019-20	2018-19
	£'000	£'000
Taliadau i gwmnïau cyfrifyddu preifat	679	860
Costau ymchwil a chostau ymgynghori eraill	222	239
	901	1,099

231 Mae'r costau hyn yn ymwneud â gwasanaethau sy'n uniongyrchol gysylltiedig â swyddogaethau archwilio, arolygu, cynghori neu ymchwil. Yn 2018-19, roeddent hefyd yn cynnwys costau eilflwydd sy'n gysylltiedig â'r Fenter Twyll Genedlaethol.

232 Roedd costau ymgynghori yn cynnwys:

- £43,000 a dalwyd i Swyddfa'r Cabinet am waith sy'n gysylltiedig â'r Fenter Twyll Genedlaethol
- £41,000 ar gyfer gwaith sicrhau ansawdd archwilio
- £32,000 ar gyfer cymorth ymgynghorol ar y system rheoli archwilio perfformiad
- £25,000 am gymorth i brosiect Enw Da ac Effaith Archwilio Cymru
- £22,000 ar gyngor adnoddau dynol allanol

Nid yw'r wybodaeth ganlynol ar dudalennau 88 i 93 yn yr Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol a Staff yn cael ei harchwilio**Polisiau staff, cydraddoldeb ac amrywiaeth**

233 Mae'n ofynnol i Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru gydymffurfio â'r fframwaith diogelu rhag gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth a dyletswyddau cydraddoldeb y sector cyhoeddus a gyflwynwyd gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

234 Mae gennym gyfrifoldeb hefyd i gydymffurfio â'r confensiynau a nodwyd yn Neddf Hawliau Dynol 1998. Rydym yn ymrwymedig i ddarparu amgylchedd gwaith sy'n gwerthfawrogi amrywiaeth pawb, gan gynnwys ein staff ein hunain a'r rhai rydym yn dod i gysylltiad â hwy fel rhan o'n gwaith, ac rydym yn llawn gefnogi hawliau pobl i gael eu trin ag urddas a pharch.

- 235 Mae ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn nodi ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb a'n hamcanion cysylltiedig. Mae ein Hadroddiad Blynyddol ar gyfer 2018-19 yn darparu gwybodaeth am faterion cyflogaeth megis materion amrywiaeth a thriniaeth gyfartal mewn cyflogaeth. Bydd ein hadroddiad ar gyfer 2019-20 yn cael ei gyhoeddi yn haf 2020, a bydd hwn yn cynnwys manylion y bwch cyflog rhwng y rhywiau am y flwyddyn.
- 236 Mae ein Polisi Cydraddoldeb ac Amrywiaeth yn amlinellu ein hymrwymiad i sicrhau y caiff pob aelod o staff â nodweddion gwarchoddedig (gan gynnwys nam) ei drin yn deg ac yn gyfartal ym mhob agwedd ar gyflogaeth. Mae'r polisi yn darparu ar gyfer cydraddoldeb wrth ddethol ym maes cyflogi, recriwtio, dyrchafu, dysgu a datblygu a/neu unrhyw fudd arall, yn seiliedig yn llwyr ar gymhwysedd a gallu yn unol â'n dyletswyddau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a deddfwriaeth gysylltiedig.

Cyfansoddiad staff (nifer y bobl a gyflogir ar 31 Mawrth 2020)

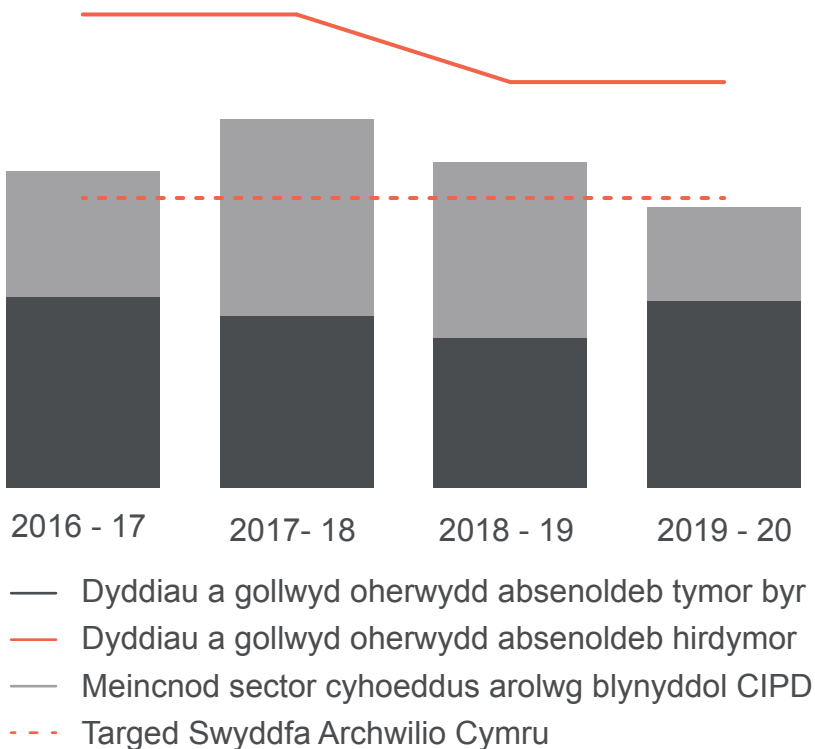
	Gwryw	Benyw	Dim data
Cyfarwyddwyr	10	1	–
Gweithwyr cyflogedig eraill	110	147	3
Cyfanswm	120	148	3

Absenoldeb salwch

	2019-20 Diwrnodau	2018-19 Diwrnodau
Diwrnodau gwaith a gollwyd ar gyfartaledd fesul aelod o staff	5.8	6.7
• Oherwydd absenoldeb tymor byr	3.9	3.1
• Oherwydd absenoldeb tymor hir (cyfnodau > 21 diwrnod)	1.9	3.6

- 237 Fe wnaeth lefelau salwch ein staff wella gan ychydig o dan un diwrnod rhwng 2018-19 a 2019-20 ac, am y tro cyntaf yn y blynyddoedd diwethaf, maent wedi disgyn yn is na'n targed o chwe diwrnod. Mae'r lefel salwch cyffredinol hon 2.6 diwrnod yn llai na meincnod y Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu (CIPD) ⁵⁷.
- 238 Er mwyn helpu ein gweithwyr cyflogedig i reoli eu hiechyd, mae gennym broses Sgrinio Iechyd, Rhaglen Cymorth i Weithwyr Cyflogedig, Hyrwyddwyr Iechyd Meddwl a rhaglen o ddigwyddiadau ymwybyddiaeth llesiant.

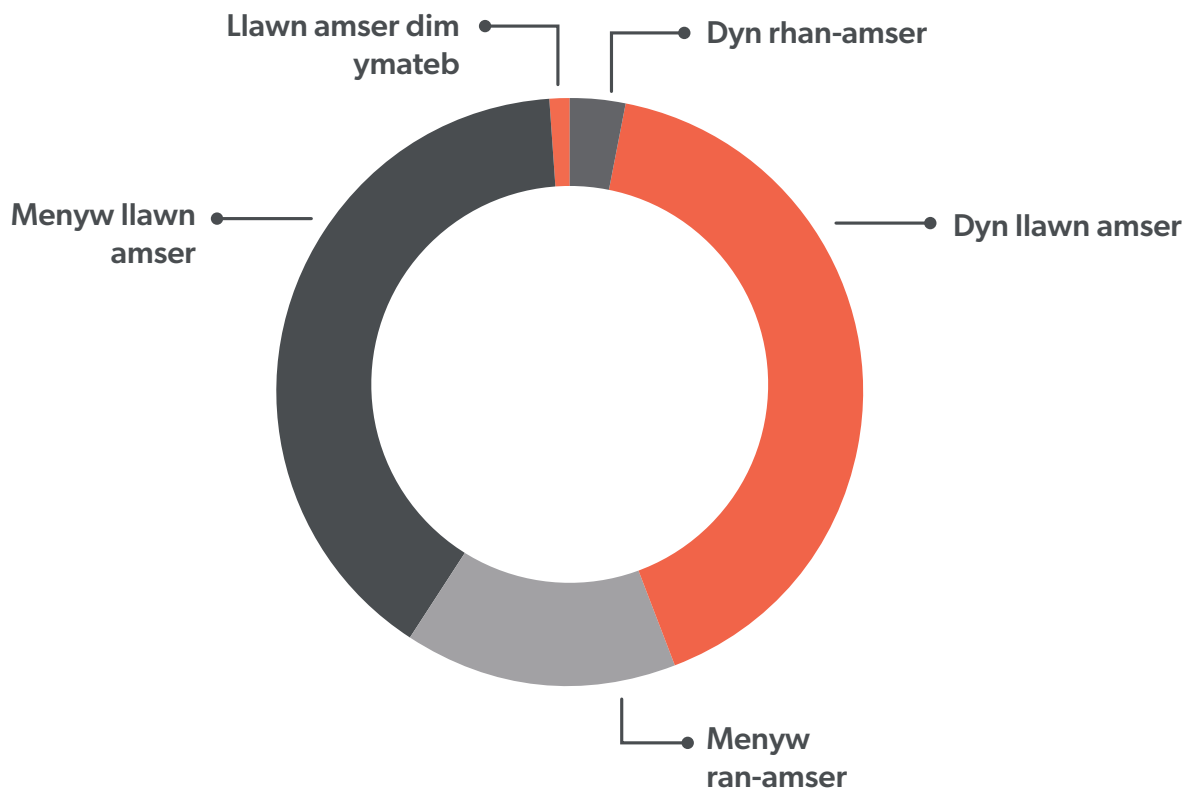
Absenoldeb salwch staff rhwng 2016-17 a 2019-20

57 Cymedr o 8.4 diwrnod fesul gweithiwr cyflogedig y flwyddyn ar gyfer y sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus hynny a ymatebodd i 2019 CIPD Health and Well-Being at Work Survey.

Ein gweithlu

	2019-20	2018-19
	%	%
Patrymau gweithio		
Gweithwyr cyflogedig rhan-amser fel canran o'r cyfanswm	18.5	18.6
• I ddynion	7.5	5.2
• I fenywod	27.7	26.5
• Dim ymateb	0	26.7
Math o gontract cyflogaeth		
Canran y staff ar gontractau parhaol	75.4	76.9
Trosiant		
Canran flynyddol trosiant staff	14.3	10.1

- 239 Mae cyfran y gweithwyr cyflogedig rhan-amser wedi aros fwy neu lai yr un fath â 2018-19.
- 240 Esbonnir y cynnydd ymddangosiadol ar gyfer gweithwyr cyflogedig gwrywaidd a benywaidd gan gynnydd yn nifer y gweithwyr cyflogedig a ddarparodd wybodaeth am eu rhyw yn 2019-20.
- 241 Gostyngodd canran y staff ar gcontractau cyflogaeth parhaol, gan adlewyrchu cynnydd yn nifer yr hyfforddeion graddedig a phrentisiaid ar gcontractau hyfforddi cyfnod penodol.
- 242 Cynyddodd ein cyfradd trosiant staff flynyddol yn 2019-20 i 14.3%, gan adlewyrchu hefyd y niferoedd cynyddol o hyfforddeion graddedig a phrentisiaid a gyflogwyd ar gcontractau cyfnod penodol sy'n dod i ben ac yn cael eu disodli gan ddechreuwr newydd.

Amser Cyfleusterau Undebau Llafur

- 243 Mae polisi Swyddfa Archwilio Cymru ar amser Undebau Llafur yn ymrwymo i amser taledig ar gyfer dyletswyddau undebau llafur sy'n cyfateb i 0.6 diwrnod ar gyfer pob gweithiwr cyflogedig cyfwerth ag amser llawn⁵⁸.
- 244 Ar gyfer 2019-20, roedd hyn yn cyfateb i ddyraniad o 152 diwrnod ar gyfer gweithgareddau undebau llafur. Yn 2019-20, roedd yr amser a dreuliwyd yn cyfateb i 96 diwrnod.
- 245 Darperir data ar amser a chostau yn 2019-20 fel sy'n ofynnol gan [Reoliadau Undebau Llafur \(Gofynion Cyhoeddi Amser Cyfleuster\) 2017](#) isod.

Swyddogion undeb perthnasol

Nifer y gweithwyr cyflogedig a oedd yn swyddogion undeb perthnasol yn ystod 2019-20	Nifer y gweithwyr cyflogedig cyfwerth ag amser llawn
2	0.3

Canran yr amser a dreulir ar amser cyfleuster

Canran yr amser	Nifer y gweithwyr cyflogedig
1-50%	2

Canran y bil cyflog sy'n cael ei wario ar amser cyfleuster

Cost amser cyfleuster	£37,164
Cyfanswm y bil cyflog	£16.439m
Canran cyfanswm y bil cyflog sy'n cael ei wario ar amser cyfleuster	0.2%

Alldro adnoddau ac adroddiad yr archwilydd

Crynodeb o alldro adnoddau 2019-20

Caiff yr wybodaeth ar dudalennau 94 i 98 ei harchwilio.

246 Mae'r datganiad hwn yn cymharu'r Amcangyfrif⁵⁹ ar gyfer 2019-20, fel y pleidleisiodd y Senedd arno, gydag incwm a gwariant gwirioneddol ar gyfer y flwyddyn.

Crynodeb o alldro adnoddau 2019-20

Nodyn	Amcangyfrif 2019-20			Alldro 2019-20			Alldro 2018-19	
	Gwariant Gros	Incwm	Cyfanswm Net	Gwariant Gros	Incwm	Cyfanswm Net	Alldro net o gymharu â'r amcangyfrif	Cyfanswm Net
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000		£'000
SORO1 Refeniw	22,443	(14,775)	7,668	22,336	(14,775)	7,561	(107)	6,741
SORO1 Cyfalaf	210	—	210	188	—	188	(22)	210
SORO1 Cyfanswm Adnoddau	22,653	(14,775)	7,878	22,524	(14,775)	7,749	(129)	6,951
SORO 2 Cyfanswm gofyniad arian parod	—	—	9,586	—	—	7,982	(1,604)	5,285

247 Yn codi o weithrediadau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer blwyddyn ariannol 2019-20:

- roedd cyfanswm yr alldro net ar adnoddau refeniw £107,000 yn llai na'r adnoddau net cymeradwy o £7,668,000;
- roedd yr adnoddau cronedig £31,000 yn fwy nag y darparwyd ar ei gyfer yn yr amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn (gweler y nodiadau isod), mae hwn yn cael ei ildio i Gronfa Gyfunol Cymru;
- roedd yr alldro ar wariant cyfalaf £22,000 yn llai na'r gyllideb gyfalaf gymeradwy o £210,000; a
- dangosir gweddill yr arian parod sydd gan Swyddfa Archwilio Cymru (£1,604,000) fel swm sy'n ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru.

248 Darperir eglurhad o effeithlonrwydd costau yn Swyddfa Archwilio Cymru yn y crynodeb rheolaeth ariannol ar dudalen 25.

249 Llywodraethir incwm ffioedd archwilio gan y Cynllun Ffioedd a gymeradwywyd gan y Senedd. Dadansoddir yr incwm hwn yn **Nodyn 1** i'r Datganiadau Ariannol.

Nodiadau i'r crynodeb o alldro adnoddau

Nodyn SORO1: cysoni'r alldro adnoddau net â'r gofyniad arian parod net

	2019-20			2018-19
	Amcangyfrif £'000	Alldro £'000	Amrywiant £'000	Alldro £'000
Adnoddau referniw	7,668	7,561	(107)	6,741
Adnoddau cyfalaf	210	188	(22)	210
Addasiadau				
Eitemau nad ydynt yn arian parod (dibrisiant a cholled wrth waredu ased)	(200)	(261)	(61)	(284)
Gweddill arian parod ar 1 Ebrill 2019	(1,776)	(1,776)	-	(3,017)
Yn ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru 2019-20	1,776	1,776	-	723
Symudiadau mewn cyfalaf gweithio heblaw arian parod:				
• Cynnydd/(gostyngiad) mewn masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo	(2,598)	543	3,141	1,051
• Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau derbyniadwy ac incwm gohiriedig	3,909	219	(3,690)	(152)
• Cynnydd/(gostyngiad) mewn darpariaethau	597	(237)	(834)	181
Incwm y tu hwnt i'r amcangyfrif	-	(31)	(31)	(168)
Cyfanswm gofyniad arian parod net	9,586	7,982	(1,604)	5,285

Nodyn SORO2: cysoni alldro adnoddau â gwariant net

	2019-20 Alldro £'000	2018-19 Alldro £'000
Cyfanswm adnoddau refeniw	7,561	6,741
Incwm y tu hwnt i'r amcangyfrif	(31)	(168)
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr	7,530	6,573

Nodyn SORO3: crynodeb o alldro adnoddau net 2019-20

Alldro 2018-19 £'000		Amcangyfrif 2019-20 £'000	Alldro 2019-20 £'000	Amrywiant £'000	Rheswm dros amrywiannau sylweddol yn erbyn yr Amcangyfrif
Treuliau					
15,186	Costau staff	16,217	16,420	203	Yn cynnwys costau'r cynllun Ymadael yn Wirfoddol sy'n cael eu gwrthbwysio gan arbedion ar gyllidebau staffio.
333	Staff contractwyr	737	377	(360)	Amcangyfrif yn cynnwys cyllid ar gyfer Dadansoddi Data a ddefnyddir i ariannu costau staff
1,205	Teithio a chynhaliaeth	1,216	1,083	(133)	Yn gysylltiedig â ffyrdd diwygiedig o weithio
992	Cwmnïau yn y sector preifat (gan gynnwys TAW)	905	810	(95)	Rhyddhau darpariaeth a wnaed yn 2018-19
907	Swyddfeydd	993	938	(55)	Gohirio'r gwaith y bwriedir ei gynnal ym mis Mawrth 2020
490	Gweddill TAW na ellir ei hadennill	500	530	30	
392	TGCh	480	408	(72)	Cyllideb yn cynnwys ymgynghoriaeth allanol a godir ar ffioedd proffesiynol
296	Trefniadau Llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru	300	295	(5)	Mae costau'r Cadeirydd bellach yn dâl uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru

Alldro 2018-19		Amcangyfrif 2019-20	Alldro 2019-20	Amrywiant	Rheswm dros amrywiannau sylweddol yn erbyn yr Amcangyfrif
£'000		£'000	£'000	£'000	
259	Hyfforddiant allanol	289	259	(30)	Tanwariant ar hyfforddiant i raddedigion oherwydd eithriadau arholiadau
234	Ffioedd cyfreithiol a phroffesiynol	162	219	57	Yn cynnwys cymorth ychwanegol ar gyfer seiberddiogelwch a'r rhaglen gwerth am arian.
142	Cyfieithu dogfennau	165	105	(60)	Arbedion o leihau cyfrif geiriau mewn adroddiadau o ganlyniad i brosiect Enw Da ac Effaith
136	Casglu data'r Fenter Twyll Genedlaethol	–	49	49	Costau ychwanegol Swyddfa'r Cabinet yn ystod y flwyddyn
–	Targed arbedion 2019-20	(574)	-	574	Arbedion a wnaed ar draws meysydd eraill y gyllideb
813	Costau eraill	1,053	843	(210)	Arbedion a wnaed yn ystod y flwyddyn ar draws gwahanol gyllidebau
21,385	Cyfanswm Treuliau Incwm	22,443	22,336	(107)	
(13,562)	Ffioedd archwilio	(13,577)	(13,556)	21	
(1,233)	Ffioedd ardystio grantiau	(1,198)	(1,240)	(42)	
(17)	Incwm arall	–	(10)	(10)	
168	Incwm y tu hwnt i'r amcangyfrif	–	31	31	
(14,644)	Cyfanswm incwm	(14,775)	(14,775)	(107)	
6,741	Adnoddau refeniw net	7,668	7,561	(107)	
210	Adnoddau cyfalaf	210	188	(22)	

- 250 Mae'r Senedd yn pleidleisio bob blwyddyn ar wariant ac incwm cyllidebol Swyddfa Archwilio Cymru yn y dyfodol.
- 251 Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol yn ymwybodol o unrhyw rwymedigaethau pell wrth gefn a fydd yn effeithio ar gynlluniau gwariant hirdymor.
- 252 Datgelir unrhyw daliadau arbennig a cholledion datgeladwy yn 2019-20 yn **Nodyn 14** i'r Datganiadau Ariannol.

Adroddiad yr archwilwyr annibynnol i'r Senedd

Barn ar y datganiadau ariannol

- 253 Ardystiwn ein bod wedi archwilio datganiadau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 o dan Atodlen 1 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Mae'r datganiadau ariannol hyn yn cynnwys y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad ar y Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llifoedd Arian Parod, y Datganiad o Newidiadau o ran Ecwiti Trethdalwyr, a nodiadau cysylltiedig. Rydym hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a Staff y nodir ei bod wedi'i harchwilio yn yr adroddiad.
- 254 Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r cyfarwyddiadau a roddwyd gan Drysorlys EM o dan Ddeddf 2013.
- 255 Yn ein barn ni, mae'r datganiadau ariannol:
- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa busnes Swyddfa Archwilio Cymru ar 31 Mawrth 2020 a'i gost weithredu net am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; a
 - pharatoi'n briodol yn unol â'r cyfarwyddiadau gan Drysorlys EM o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Barn ar reoleidd-dra'r datganiadau ariannol

- 256 Rydym wedi cyflawni gwaith, fel sy'n ofynnol o dan Atodlen 1 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, er mwyn cael sicrwydd rhesymol bod y gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

257 Yn ein barn ni, ym mhob ffordd berthnasol:

- mae'r gwariant y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu; ac
- ni wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Sail y farn am y datganiadau ariannol

258 Cynhaliwyd ein harchwiliad yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU a chyfraith gymwys. Caiff ein cyfrifoldebau o dan y safonau hyn eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'n hadroddiad sy'n ymdrin â chyfrifoldebau'r Archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol. Rydym yn annibynnol ar Swyddfa Archwilio Cymru yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol ac rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn.

259 Rydym hefyd yn archwilio'r Crynodeb o Alldro Adnoddau a nodiadau cysylltiedig â'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Atebolrwydd y nodir ei bod wedi'i harchwilio yn yr adroddiad.

260 Credwn fod y dystiolaeth archwilio rydym wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'n barn.

Sail y farn am reoleidd-dra'r datganiadau ariannols

261 Mae'n ofynnol i ni gael digon o dystiolaeth i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian hwnnw y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny. Rydym wedi cyflawni ein gwaith yn unol â Datganiad o Arfer a Argymhellir, Nodyn Ymarfer 10 Archwilio datganiadau ariannol cyrff y sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig yn hyn o beth.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

- 262 Nid oes gennym unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU yn ei gwneud yn ofynnol i ni gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:
- nid yw defnydd Swyddfa Archwilio Cymru nac Archwilydd Cyffredinol Cymru o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
 - nid yw Swyddfa Archwilio Cymru nac Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol dros allu'r cwmni i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

- 263 Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'n hadroddiad ni fel archwilydd arnynt. Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall. Nid yw ein barn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol yn ddiweddarach yn ein hadroddiad, nid ydym yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd arni.
- 264 Mewn cysylltiad â'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol, ein cyfrifoldeb ni yw darllen yr wybodaeth arall a, thrwy wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu ein gwybodaeth ni a gafwyd yn yr archwiliad neu'n ymddangos fel arall fel pe bai'n cynnwys camddatganiad perthnasol. Os down i'r casgliad, ar sail ein gwaith, fod camddatganiad perthnasol yn yr wybodaeth arall hon, rhaid i ni nodi hynny.
- 265 Nid oes gennym unrhyw beth i'w nodi yn hyn o beth.

Barn am faterion eraill

- 266 Yn ein barn ni:
- mae'r Crynodeb o Alldro Adnoddau a'r rhan o'r Adroddiad ar Atebolrwydd i'w harchwilio wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM o roddwyd o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013; ac
 - mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Cyfrifoldebau Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru

- 267 Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a nodir ar dudalen 53, mae Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol ac am fod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun cywir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y cyfarwyddwyr i allu paratoi datganiadau ariannol sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.
- 268 Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am asesu gallu Swyddfa Archwilio Cymru i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu, fel sy'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol onid yw'r Senedd yn bwriadu diddymu Swyddfa Archwilio Cymru heb i'w gweithrediadau barhau.
- 269 Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn gyfrifol am sicrhau bod y gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

- 270 Ein hamcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys ein barn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.
- 271 Ceir disgrifiad pellach o'n cyfrifoldebau dros archwilio'r datganiadau ariannol ar [wefan](#) y Cyngor Adrodd Ariannol. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'n hadroddiad archwilydd.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am roi barn am reoleidd-dra'r datganiadau ariannol

272 Rydym hefyd yn gyfrifol am roi barn sicrwydd rhesymol bod y gwariant y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef wedi'i ysgwyddo mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian hwnnw y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Defnydd o'n hadroddiad

273 Cyflwynir yr adroddiad hwn i Senedd Cymru y mae wedi'i gyfeirio ato ac i'r corff hwnnw yn unig yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, ac nid at unrhyw ddiben arall. Cyflawnwyd ein gwaith archwilio fel y gallwn ddatgan wrth y Senedd y materion hynny y mae'n ofynnol i ni eu datgan wrtho mewn adroddiad archwilydd, ac nid at unrhyw ddiben arall. I'r graddau eithaf a ganiateir o dan y gyfraith, nid ydym yn derbyn nac yn cymryd cyfrifoldeb i unrhyw un arall heblaw am y Senedd am ein gwaith archwilio, am yr adroddiad hwn, nac am y farn a luniwyd gennym.

Mae RSM UK Audit LLP wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn eu ffurf wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg wreiddiol yw'r fersiwn hon. Swyddfa Archwilio Cymru sy'n gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad hwn, ac nid RSM UK Audit LLP.

RSM UK Audit LLP
12 Mehefin 2020
Archwilwyr Statudol
Third Floor
One London Square
Cross Lanes
Guildford
GU1 1UN

Datganiadau Ariannol

03

Tudalen y pecyn 137

Datganiad o wariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020

		2019-20	2018-19
	Nodyn	£'000	£'000
Gwariant			
Costau staff a chostau cysylltiedig	Adroddiad staff ⁶⁰	17,730	16,474
Gwasanaethau a brynwyd i mewn	Adroddiad staff	901	1,099
Costau gweithredu eraill	3	3,705	3,812
		22,336	21,385
Incwm			
Incwm o ffioedd archwilio	1	(14,796)	(14,795)
Incwm gweithredu arall	2	(10)	(17)
		(14,806)	(14,812)
Cyfanswm y gwariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn		7,530	6,573

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 111 i 130 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

274 Ni chafwyd unrhyw weithrediadau a derfynwyd, caffaeliadau na gwarediadau yn ystod y cyfnod nac unrhyw enillion na cholledion anghydnabyddedig.

Datganiad o'r sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2020

	Note	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Asedau anghyfredol			
Eiddo, offer a chyfarpar	4	517	572
Asedau anniriaethol	5	162	180
		679	752
Asedau cyfredol			
Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo	6	3,002	2,436
Symiau derbyniadwy eraill	7	580	603
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	8	1,604	1,776
		5,186	4,815
Cyfanswm asedau		5,865	5,567
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9	(2,043)	(2,117)
Incwm gohiriedig	10	(2,191)	(2,336)
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau	11	(824)	(617)
WCF	SORO	(1,604)	(1,776)
Cyfanswm y rhwymedigaethau cyfredol		(6,662)	(6,846)
Cyfanswm yr asedau namyn rhwymedigaethau cyfredol		(797)	(1,279)
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau eraill	11	(652)	(622)
Cyfanswm y rhwymedigaethau anghyfredol		(652)	(622)

	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2019
Note	£'000	£'000
Cyfanswm yr asedau namyn rhwymedigaethau	(1,449)	(1,901)
Ecwiti trethdalwyr		
Cronfa gyffredinol	(1,449)	(1,901)
Cyfanswm ecwiti trethdalwyr	(1,449)	(1,901)

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 111 i 130 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar dudalennau 84 i 106 gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ac fe'u hawdurdodwyd i'w cyhoeddi ar 17 Mehefin 2020 ac fe'u llofnodir ar ei ran gan:

A handwritten signature in black ink, reading 'Adrian Crompton', with a horizontal line underneath.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu

17 Mehefin 2020

Datganiad o lifoedd arian parod ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020

		31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2019
	Note	£'000	£'000
Llifoedd arian parod o weithgareddau gweithredu			
Gwariant net cynhwysfawr		(7,530)	(6,573)
Addasiadau ar gyfer trafodion anariannol: dibrisiant, amortyddiad a cholled wrth waredu asedau	3	261	284
(Gostyngiad)/Cynnydd mewn darpariaethau	11	237	(181)
Newidiadau mewn cyfalaf gweithio			
(Cynnydd)/gostyngiad mewn symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	6,7	(543)	(1,051)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9,10	(219)	152
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu		(7,794)	(7,369)
Llifoedd arian parod o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, offer a chyfarpar	4	(158)	(160)
Prynu asedau anniriaethol	5	(30)	(50)
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi		(188)	(210)
Llifoedd arian parod o weithgareddau ariannu			
WCF		9,586	7,061
Ad-daliadau i Gronfa Gyfunol Cymru		(1,776)	(723)
Ariannu net		7,810	6,338
Symudiadau mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod		(172)	(1,241)

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 111 i 130 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Datganiad o newidiadau yn ecwiti trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020

	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2018	(613)
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2018-19	
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr	(6,573)
Cyllid o Gronfa Gyfunol Cymru	7,061
	(125)
Yn ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru	(1,776)
Balans ar 31 Mawrth 2019	(1,901)
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2019-20	
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr	(7,530)
Cyllid o Gronfa Gyfunol Cymru	9,586
	155
Yn ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru	(1,604)
Balans ar 31 Mawrth 2020	(1,449)

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar dudalennau 111 i 130 yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn

Nodiadau i'r datganiadau ariannol

275 Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â [Llawlyfr Adroddiadau Ariannol 2019-20](#) (FReM), a gyhoeddwyd gan yr awdurdodau perthnasol.

Sail y paratoi

276 Mae'r polisiâu cyfrifyddu yn FReM yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol a fabwysiadwyd gan yr UE fel y'u haddaswyd neu'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus.

277 Paratowyd y datganiadau ariannol o dan y confensiwn cost hanesyddol. Cyflwynir ffigurau mewn punnoedd sterling, sef arian cyfred gweithredol Swyddfa Archwilio Cymru, ac maent wedi'u talgrynnu i'r £1,000 agosaf.

278 Paratowyd y datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol fel y nodir isod:

279 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gweithio yn unol â threfniadau ariannu blynyddol drwy statud. Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn nodi bod **rhaid** i Swyddfa Archwilio Cymru ddarparu adnoddau ar gyfer arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol fel sy'n ofynnol gan yr Archwilydd Cyffredinol. Bydd yr adnoddau hyn ar gael drwy'r Senedd (arian a bleidleisir).

280 Mae'r ddeddfwriaeth yn nodi ymhellach fod rhaid i'r Senedd ystyried Amcangyfrif Swyddfa Archwilio Cymru yn flynyddol a phwyo a mesur unrhyw sylwadau mae Swyddfa Archwilio Cymru yn eu gwneud os yw am newid yr Amcangyfrif hwn.

281 Roedd yr [Amcangyfrif ar gyfer 2020-21](#) yn cynnwys disgwyliad y byddai incwm ffioedd o £14 miliwn yn cael ei ddarparu yn ystod y flwyddyn. O ystyried effaith y pandemig COVID-19, mae'n ymddangos yn annhebygol bellach y caiff yr incwm hwn ei gyflenwi'n llawn. Mae llythyr wedi'i anfon at Bwyllgor Cyllid y Senedd i'w hysbysu ei bod hi'n debygol y bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn gofyn am Amcangyfrif Atodol yn ystod 2020-21 i wrthbwyso'r diffyg hwn mewn incwm ffioedd. Bydd gwaith yn cael ei wneud yn ystod haf 2020 i asesu'r effaith debygol ar incwm ffioedd i'w adlewyrchu mewn Amcangyfrif Atodol yn hydref 2020.

282 Er mai dim ond am naw mis ar ôl dyddiad llofnodi'r datganiadau hyn y mae cyllid y pleidleisiwyd arno wedi cael ei gymeradwyo, caiff Amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn ariannol ganlynol ei gyflwyno i Bwyllgor Cyllid y Senedd yn ystod yr hydref yn y flwyddyn bresennol.

283 Nid oedd Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i dalu treth gorfforaeth yn 2019-20.

Amcangyfrifon cyfrifyddu critigol a meysydd barn

Mae'r broses o **gydnabod refeniw** yn seiliedig ar yr amser a godir ar brosiectau wedi'i addasu lle y bo'n berthnasol i adlewyrchu cam cwblhau'r gwaith a wnaed. Cynhelir asesiad ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn ystyried rhesymoldeb incwm a gydnabyddir gan ystyried cost cwblhau prosiectau archwilio.

Fel sy'n ofynnol yn ôl IFRS 15 (Refeniw o gontractau gyda chwsmeriaid) mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi penderfynu bod rhwymedigaethau perfformiad ar gyfer pob ymgymeriad archwilio'n cael eu bodloni dros amser yn hytrach nac ar adeg benodol mewn amser. Mae hyn yn gyson â'r driniaeth mewn blynyddoedd blaenorol ac nid yw wedi cael unrhyw effaith berthnasol ar y modd y caiff incwm ei gydnabod yn y datganiadau ariannol hyn neu ddatganiadau ariannol ar gyfer blynyddoedd blaenorol.

Mae'r polisi cyfrifyddu hwn yn cael effaith uniongyrchol ar brisio incwm ffioedd archwilio (**Nodyn 1**), gwaith sy'n mynd rhagddo (**Nodyn 6**) ac incwm gohiriedig (**Nodyn 10**) yn y datganiadau ariannol hyn, ond nid oedd gofyniad i ailddatgan balansau mewn blynyddoedd blaenorol o ganlyniad i weithredu'r safon gyfrifyddu newydd hon.

Gwneir **darpariaethau** lle mae'n fwy tebygol na pheidio, ym marn y Swyddog Cyfrifyddu, fod rhwymedigaeth ariannol yn bodoli na ellir ei hamcangyfrif yn gywir ar hyn o bryd.

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer dadfeiliadau'n rhoi amcangyfrif o'r costau y gallai Swyddfa Archwilio Cymru eu hysgwyddo wrth wella'r eiddo a brydlesir ganddi ar ddiwedd y prydles.

Cronnodd y ddarpariaeth hon drwy dâl dadfeiliadau blynyddol, a gyfrifwyd drwy gymhwyso cyfradd ddadfeilio flynyddol i arwynebedd llawr yr asedau ar brydles.

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer ailstrwythuro'r tîm uwch yn seiliedig ar amcangyfrif o'r costau posibl sy'n gysylltiedig â'r broses hon na fyddant yn cael eu cadarnhau tan haf 2020.

Gweler **Nodyn 11** am fwy o wybodaeth.

Safonau cyfrifyddu newydd

- 284 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn datgelu safonau cyfrifyddu nad ydynt wedi'u cyflwyno eto, gan asesu effaith bosibl cyflwyno'r safonau ar y datganiadau ariannol.
- 285 Bydd un safon nad yw'n weithredol eto yn cael effaith ar gyfrifon Swyddfa Archwilio Cymru, sef Prydlesi IFRS 16. Mae'r safon hon yn ei gwneud yn ofynnol i bob prydles arwyddocaol gael ei nodi yn y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol. Mae'r broses o fabwysiadu'r safon hon gan yr FReM wedi'i gohirio tan 2020-21. Mae'r effaith a ragwelir ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru wedi'i datgelu yn **Nodyn 15** – Prydlesi.

Nodyn 1 (a): Segmentau gweithredu Swyddfa Archwilio Cymru

- 286 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cofnodi incwm a gwariant ar ei dwy brif swyddogaeth archwilio y codir ffioedd amdanynt a hefyd ar gyfer gweithgareddau a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru.

2019-20

	Archwilio Ariannol £'000	Archwilio Perfformiad £'000	Gweithgareddau a ariennir gan Gronfa Gyfunol Cymru £'000	Cyfanswm £'000
Ffioedd archwilio ⁶¹	(10,818)	(3,978)	-	(14,796)
Incwm arall	-	-	(10)	(10)
Cyfanswm incwm	(10,818)	(3,978)	(10)	(14,806)
Gwariant	11,424	3,372	7,540	22,336
	606	(606)	7,530⁶²	7,530

61 Gweler nodyn 1(b)

62 Gweler y Cysoniad â'r Datganiad o Allfioedd Archwilio

2018-19

	Archwilio Ariannol £'000	Archwilio Perfformiad £'000	Gweithgareddau a ariennir gan Gronfa Gyfunol Cymru £'000	Cyfanswm £'000
Ffioedd archwilio	(11,265)	(3,530)	-	(14,795)
Incwm arall	-	-	(17)	(17)
Cyfanswm incwm	(11,265)	(3,530)	(17)	(14,812)
Gwariant	11,681	3,114	6,590	21,385
	416	(416)	6,573	6,573

Cysoniad â'r Datganiad o Alldro Adnoddau

	2019-20 £'000	2018-19 £'000
Gweithgareddau a ariannwyd trwy Gronfa Gyfunol Cymru yn unol â Nodyn 1		6,573
Incwm y tu hwnt i'r amcangyfrif	31	168
Adnoddau refeniw net	7,561	6,741

Nodyn 1 (b): Dadansoddiad o incwm o ffioedd archwilio

	2019-20			2018-19		
	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Cyfanswm	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Archwilio Llywodraeth Leol	(5,505)	(2,636)	(8,141)	(6,085)	(2,191)	(8,276)
Ardystio Grantiau Llywodraeth Leol	(1,240)	-	(1,240)	(1,233)		(1,233)
Archwilio'r GIG	(1,974)	(1,342)	(3,316)	(1,871)	(1,337)	(3,208)
Archwilio Llywodraeth Ganolog	(2,099)	-	(2,099)	(2,076)	(2)	(2,078)
	(10,818)	(3,978)	(14,796)	(11,265)	(3,530)	(14,795)

- 287 Pennir y ffioedd a godir am waith archwilio yn unol â [Chynllun Ffioedd](#) y cytunwyd arno gan Bwyllgor Cyllid y Senedd.
- 288 Cydnabyddir incwm ffioedd gros ac incwm gweithredu arall yn seiliedig ar werth gwaith y codir tâl amdano heb gynnwys TAW. Caiff y gwerth hwn ei asesu drwy gyfeirio at daliadau amser a cham cwblhau prosiectau.
- 289 Caiff incwm gweithredu, p'un a ddaw drwy grantiau uniongyrchol gan y llywodraeth neu ffioedd a godir ar gyrff a archwilir, ei gredydu i'r flwyddyn gyfrif y gwneir y gwaith ynddi. Caiff anfonebau a godir cyn i'r gwaith gael ei wneud ei ddsbarthu'n incwm gohiriedig (gweler **Nodyn 10**). Caiff gwaith a wneir cyn i'r incwm gael ei dderbyn ei ddsbarthu'n waith sy'n mynd rhagddo (gweler **Nodyn 6**).
- 290 Ni chaiff arian a dynnir o Gronfa Gyfunol Cymru ei ystyried yn grant uniongyrchol gan y llywodraeth a chaiff ei gredydu'n uniongyrchol i ecwiti trethdalwyr.

Nodyn 2: Incwm gweithredu arall

	2019-20	2018-19
	£'000	£'000
Incwm gweithredu arall ⁶³	(10)	(17)
	(10)	(17)

Nodyn 3: Costau gweithredu eraill

	2019-20	2018-19
	£'000	£'000
Swyddfeydd		
• Costau prydlesi rhent	492	448
• Costau llety eraill	446	459
Cyflenwadau a gwasanaethau ⁶⁴	1,641	1,650
Recriwtio	33	39
Dibrisiant ac amorteiddio	258	284
Ffioedd proffesiynol		
• Gwasanaethau archwilio mewnol	42	44
• Gwasanaethau archwilio allanol	47	45
• Ffioedd proffesiynol eraill	46	38
Teithio a chynhaliaeth staff	445	546
Hyfforddi a datblygu staff	255	259
	3,705	3,812

63 Mae'n cynnwys taliadau am hyfforddiant a ddarperir, defnydd personol o ffonau symudol a thaliadau a ailgodir am luniaeth.

64 Yn cynnwys TAW anadenilladwy. Mae'r holl gyfansymiau eraill yn y nodyn hwn heb gynnwys TAW.

291 Yn 2019-20, cynhaliodd ein harchwilwyr allanol adolygiad gwerth am arian o'n cynllun teithio. Roedd gwariant a ysgwyddwyd ar hyn yn 2019-20 yn £24,000 ac mae wedi'i gynnwys o fewn ffioedd proffesiynol eraill. (2018-19: ni ddarparwyd unrhyw wasanaethau nad oeddent yn rhai archwilio.)

Nodyn 4: Eiddo, offer a chyfarpar

	Dodrefn a ffitiadau £'000	Technoleg gwybodaeth £'000	Offer swyddfa £'000	Cyfanswm £'000
2019-20				
Cost				
Ar 31 Mawrth 2019	1,336	611	169	2,116
Ychwanegiadau	26	63	69	158
Gwarediadau	(23)	-	(78)	(101)
Ar 31 Mawrth 2020	1,339	674	160	2,173
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2019		359	136	1,544
Darparwyd yn ystod y cyfnod	67	118	25	210
Gwarediadau	(20)	-	(78)	(98)
Ar 31 Mawrth 2020	1,096	477	83	1,656
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2020	243	197	77	517
Ar 31 Mawrth 2019		252	33	572
Ariannu asedau				
A berchenogir	243	197	77	517

	Dodrefn a ffitiadau £'000	Technoleg gwybodaeth £'000	Offer swyddfa £'000	Cyfanswm £'000
2018-19				
Cost				
Ar 31 Mawrth 2018	1,302	519	157	1,978
Ychwanegiadau	37	111	12	160
Gwarediadau	(3)	(19)		(22)
Ar 31 Mawrth 2019		611	169	2,116
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2018	990	271	124	1,385
Darparwyd yn ystod y cyfnod	62	107	12	181
Gwarediadau	(3)	(19)		(22)
Ar 31 Mawrth 2019		359	136	1,544
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2019		252	33	572
Ar 31 Mawrth 2018	312	248	33	593
Ariannu asedau				
A berchenogir	287	252	33	572

292 Caiff gwariant sydd dros £5,000 ar offer a meddalwedd cyfrifiadurol, gwaith adnewyddu swyddfeydd ac offer arall ei gyfalafu. Mae gwariant dilynol ar asedau sy'n bodloni'r meini prawf hyn yn cael ei gyfalafu ymhellach. Mae gwariant ar eitemau nad ydynt yn bodloni'r meini prawf hyn yn cael ei drin fel gwariant refferiw yn y flwyddyn.

293 Darperir dibrisiant ar bob ased cyfalaf o'r dyddiad y mae'r ased yn dechrau ei oes ddefnyddiol. Cyfrifir hwn i ddibrisio'r gost, namyn gwerth gweddillol amcangyfrifedig, mewn rhandaliadau blynyddol cyfwerth ar gyfer pob ased fel a ganlyn:

Dodrefn, ffitiadau a seilwaith TG	Deng mlynedd (neu'n fyrrach o fywyd ased neu hyd prydles ar gyfer ffitiadau mewn adeiladau ar brydles)
Offer cyfrifiadurol	Tair blynedd
Offer swyddfa	Pum mlynedd

294 Ym marn y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost hanesyddol. Cynhelir asesiad blynyddol o leihad mewn gwerth er mwyn cadarnhau mai dyma'r achos o hyd.

Nodyn 5: Asedau anniriaethol⁶⁵

	£'000
2019-20	
Cost	
Ar 31 Mawrth 2019	
Ychwanegiadau	30
Ar 31 Mawrth 2020	572
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2019	
Darparwyd yn ystod y cyfnod	48
Ar 31 Mawrth 2020	410
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2020	162
Ar 31 Mawrth 2019	
Ariannu asedau	
A berchenogir	162

65 Offer cyfrifiadurol yn bennaf.

	£'000
2018-19	
Cost	
Ar 31 Mawrth 2018	663
Ychwanegiadau	
Gwarediadau	(171)
Ar 31 Mawrth 2019	_____
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2018	430
Darparwyd yn ystod y cyfnod	
Gwarediadau	(171)
Ar 31 Mawrth 2019	_____
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2019	
Ar 31 Mawrth 2018	233
Ariannu asedau	
A berchenogir	180

- 295 Caiff asedau anniriaethol eu datgan ar gost hanesyddol wedi'i hamorteiddio. Caiff yr asedau eu hamorteiddio ar sail llinell syth naill ai dros gyfnod y drwydded neu bum mlynedd, pa un bynnag sydd fyrraf. Cyfrifir amorteiddiad o ddyddiad dechrau oes ddefnyddiol yr ased anniriaethol.
- 296 Ym marn y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost hanesyddol. Cynhelir asesiad blynyddol o leihad mewn gwerth er mwyn cadarnhau mai dyma'r achos o hyd.

Nodyn 6: Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo

	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000
Prydlesu		
• Llywodraeth Ganolog	240	342
• Llywodraeth Leol	666	481
• Y GIG	874	314
• Y tu allan i'r llywodraeth	87	59
Gwaith sy'n mynd rhagddo		
• Llywodraeth Ganolog	746	862
• Llywodraeth Leol	389	356
• Y GIG	-	22
	3,002	2,436

Prydlesu

- 297 Caiff symiau derbyniadwy eu prisio ar sail gwerth teg ar adeg y gydnabyddiaeth gychwynnol.
- 298 Mae'r rhan fwyaf o gleientiaid Swyddfa Archwilio Cymru yn adrannau llywodraeth neu'n gyrff cyhoeddus eraill a ariennir yn bennaf gan Senedd y DU – ffynhonnell ariannu ddibynadwy heb unrhyw hanes o beidio â thalu ffioedd archwilio. Felly, nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risgiau credyd arwyddocaol.
- 299 Nid oedd unrhyw golledion amhariad ar unrhyw symiau derbyniadwy yn 2019-20. (2018-19 – Dim.)
- 300 Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod.

Gwaith sy'n mynd rhagddo

- 301 Mae gwaith sy'n mynd rhagddo yn cyfeirio at waith a gwblhawyd cyn cyflwyno'r anfoneb. Fe'i nodir ar sail y gost lawn llai darpariaeth am golledion rhagweladwy a symiau a gafodd eu bilio ar y cyfrif.

Nodyn 7: Symiau derbyniadwy eraill

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Rhagdaliadau ac incwm cronodig ⁶⁶	579	603
Benthyciadau i weithwyr cyflogedig ⁶⁷	1	-
	580	603

302 Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod.

Nodyn 8: Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Balans ar 1 Ebrill	1,776	3,017
Newid net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	(172)	(1,241)
Balans ar 31 Mawrth	1,604	1,776

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Cyfrif cyfredol (Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth)	1,604	1,776
	1,604	1,776

303 Mae arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn cynnwys yr holl gronfeydd a ddelir mewn cyfrifon y gall Swyddfa Archwilio Cymru gael gafael arnynt ar unwaith.

304 Caiff balansau arian parod ar ddiwedd y flwyddyn eu dangos fel symiau sy'n ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru.

66 Blaendaliadau rhent a chostau eraill sy'n gysylltiedig ag eiddo yn bennaf.

67 Cynllun beicio i'r gwaith.

Nodyn 9: Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Symiau masnach taladwy (sy'n ddyledus o fewn blwyddyn)	192	26
TAW	41	108
Trethiant a chostau nawdd cymdeithasol	358	362
Croniadau ar gyfer hawl gwyliau nas cymerwyd eto ⁶⁸	521	484
Croniadau eraill ⁶⁹	931	1,137
	2,043	2,117

305 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn anelu at dalu 90% o'r holl anfonebau gan gyflenwyr nad oes anghydfod yn eu cylch o fewn deng niwrnod i'w derbyn. Yn 2019-20, cafodd 82.4% eu talu o fewn deng niwrnod, a 96.5% o fewn 30 diwrnod. Rydym yn gweithredu newidiadau i'n proses archeb brynu o fis Ebrill 2020 i helpu i wella ein perfformiad talu 10 diwrnod.

Nodyn 10: Incwm gohiriedig

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Incwm gohiriedig	2,191	2,336
	2,191	2,336

306 Caiff incwm o ffioedd archwilio a gydnabyddir yn ein cyfrifon ei asesu drwy gyfeirio at daliadau amser ac adolygu gwaith sy'n mynd rhagddo. Rydym yn anfonebu am y rhan fwyaf o'n gwaith ar sail rhandaliadau drwy gydol y flwyddyn. Mae incwm gohiriedig yn cyfeirio at incwm sydd wedi'i filio ond sydd heb ei gydnabod eto.

68 Yn seiliedig ar ben-blwydd gwyliau unigolion.

69 Yn cynnwys £205,000 mewn perthynas ag anfonebau a gafwyd ar ôl diwedd y flwyddyn, £314,000 mewn perthynas â chyfraniadau pensiwn ar gyfer mis Mawrth 2020 a dalwyd ym mis Ebrill 2020 a £166,000 ar gyfer rheol.

Nodyn 11: Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau

	Dadfeiliadau ⁷⁰	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau ⁷¹	Ailstrwythuro'r Uwch Dîm	Cwmnïau Contractwyr	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ar 31 Mawrth 2019	622	508	-	109	1,239
Darparwyd yn ystod y flwyddyn	30	165	659	-	854
Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	-	(436)	-	-	(436)
Rhyddhawyd yn ystod y flwyddyn	-	(72)	-	(109)	(181)
Ar 31 Mawrth 2020	652	165	659	-	1,476

Dadansoddiad o'r amseru disgwylidig

	Dadfeiliadau	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	Ailstrwythuro'r Uwch Dîm	Cwmnïau Contractwyr	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
O fewn blwyddyn	-	165	659	-	824
Dros flwyddyn ond o fewn pum mlynedd	633	-	-	-	633
Dros bum mlynedd	19				19
	652	165	659	-	1,476

70 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio cyfradd ddisgowntio Trysorlys EM fel y nodir yn PES(2019)11, sef 0.51% ar gyfer balansau o sero i bum mlynedd a 0.55% ar gyfer balansau o bum i ddeng mlynedd i gyfrifo'r balans hwn.

71 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio cyfradd ddisgowntio Trysorlys EM fel y nodir yn PES(2019)11, sef 0.5%, i gyfrifo'r balans hwn.

- 307 Caiff darpariaethau eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau o'r symiau y mae eu hangen i setlo'r rhwymedigaeth debygol ar y dyddiad adrodd.
- 308 Lle mae effaith gwerth amser arian yn berthnasol, mae'r ddarpariaeth yn seiliedig ar werth presennol y symiau hynny, wedi'u disgowntio yn ôl y gyfradd ddisgowntio cyn-treth sy'n adlewyrchu'r risgiau sy'n benodol i'r rhwymedigaeth. Cydnabyddir y ffaith bod y disgownt wedi dirwyn i ben o fewn y treuliau perthnasol.

Dadfeiliadau

- 309 Mae'r ddarpariaeth ar gyfer dadfeiliadau'n rhoi amcangyfrif o'r costau y gallai Swyddfa Archwilio Cymru eu hysgwyddo wrth wella'r eiddo a brydlesir ganddi ar ddiwedd y prydles.
- 310 Cronnodd y ddarpariaeth hon drwy dâl dadfeiliadau blynyddol, a gyfrifwyd drwy gymhwyso cyfradd ddadfeilio flynyddol i arwynebedd llawr yr asedau ar brydles.
- 311 Rhoddir cyfrif am rwymedigaethau dadfeilio sy'n ymwneud â chost newidiadau adfer a wnaed i adeiladau ar brydles drwy ddarpariaeth a neilltuwyd yn ystod y flwyddyn y nodwyd y gost.

Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau

- 312 Mae'r darpariaethau ar gyfer ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau'n cyfeirio at rwymedigaeth Swyddfa Archwilio Cymru yn y dyfodol mewn perthynas ag aelodau o staff sydd ag ymrwymiad cytundebol i ymadael o dan gynlluniau dileu swyddi, ymddeoliad cynnar a chynlluniau diswyddo. Bydd staff yn gadael Swyddfa Archwilio Cymru yn 2020 o dan delerau y cytunwyd arnynt yn 2019-20.

Ailstrwythuro'r Uwch Dîm

- 313 Ym mis Chwefror 2020, cychwynnodd yr Archwilydd Cyffredinol gyfnod ymgynghori ffurfiol i ailstrwythuro'r Tîm Uwch Gyfarwyddwyr. Rolau presennol yr Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol ac Arweinydd y Sector oedd dau o'r rolau a oedd mewn perygl ac, yn unol â pholisïau Ad-drefnu ac Adleoli, Ymadael yn Gynnar a Diswyddo Swyddfa Archwilio Cymru, gwahoddwyd aelodau o staff yr effeithiwyd arnynt i fynegi diddordeb mewn ymadael yn wirfoddol.

- 314 Cymeradwywyd ymadawiadau y cytunwyd arnynt ar gyfer Anthony Barrett (yr Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol) a Mike Usher (Arweinydd y Sector) gan y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ac Adnoddau Dynol ar 19 Mawrth 2020. Bydd yr ymadawiadau yn dod i rym ar 30 Medi 2020 ac mae'r costau sy'n gysylltiedig â'r ymadawiadau hyn wedi'u cynnwys yn y ddarpariaeth hon.
- 315 Mae'r ailstrwythuro yn effeithio ar ddwy rôl arall hefyd – y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol a'r Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau Dynol. Mae darpariaeth bellach wedi'i gwneud ar gyfer y costau bras posibl sy'n gysylltiedig â chael gwared ar y swyddi hyn. Amcangyfrifwyd y costau hyn ar sail iawndal disgwylidiedig ar gyfer diswyddo gwirfoddol neu orfodol.

Cwmnïau Contractwyr

- 316 Roedd y ddarpariaeth mewn perthynas â chwmnïau contractwyr ar 1 Ebrill 2019 yn ymwneud ag anghydfod cytundebol â'r cwmni dan sylw. Nid oedd angen y ddarpariaeth hon ac fe'i rhyddhawyd yn 2019-20.

Nodyn 12: Prydlesi gweithredu

Isafswm taliadau prydlesi cyfanredol– swyddfeydd gweithredol

	31 Mawrth 2020		31 Mawrth 2019	
	£'000	Nifer yr unedau eiddo	£'000	Nifer yr unedau eiddo
O fewn blwyddyn	464	3	465	3
Rhwng dwy a phum mlynedd	942	3	1,381	3
Dros bum mlynedd	26	1	52	1
	1,432		1,898	

- 317 Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru dair swyddfa weithredol yng Nghaerdydd, Abertawe ac Abergele. Cynhelir adolygiadau rhent cyfnodol o'r prydles hyn.
- 318 Mae dyddiadau diwedd prydles y tri eiddo fel a ganlyn:
- Caerdydd 25 Mawrth 2023
 - Penlleger 18 Ebrill 2022
 - Abergele 21 Mawrth 2026 (cymal terfynu ar 22 Mawrth 2021)
- 319 Yn ddiweddar, cadarnhaodd HMT na fydd IFRS16 a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2016 yn dod i rym tan 1 Ionawr 2021. Bydd hyn yn ei gwneud hi'n ofynnol i bob prydles â chyfnod prydlesu o fwy na 12 mis gael eu cydnabod fel asedau a rhwymedigaethau yn y datganiadau ariannol.
- 320 Ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru, byddai hyn wedi ei gwneud hi'n ofynnol i gael addasiad ar gyfer asedau Hawl i Ddefnyddio a rhwymedigaethau prydles o £1.4 miliwn yn 2019-20.

Nodyn 13: Ymrwymadau cyfalaf

- 321 Roedd ymrwymadau cyfalaf o £4,474 mewn perthynas ag offer swyddfa a oedd i fod i gael eu gosod ym mis Mawrth 2020 ond nad oedd modd eu darparu oherwydd y cyfyngiadau symud COVID-19. (31 Mawrth 2019: £8,370).

Nodyn 14: Colledion a thaliadau arbennig

- 322 Ni wnaed unrhyw golledion adroddadwy na thaliadau arbennig yn 2019-20.
- 323 Yn ystod 2018-19, roedd dwy golled i'w datgelu:
- ad-daliad am TAW a godwyd mewn camgymeriad ar gorff archwiliedig: £8,804; a
 - thaliad i gwmni contractwr am rai costau a ysgwyddwyd na fyddant yn cael eu hadfer gan gyrrff archwiliedig am resymau gweithredol: £14,500.

Nodyn 15: Deilliadau ac offerynnau ariannol

- 324 3Mae IFRS 7 (Datgeliadau Offerynnau Ariannol) yn ei gwneud hi'n ofynnol i ddatgelu gwybodaeth am bwysigrwydd offerynnau ariannol i endid, a natur a graddau'r risgiau sy'n deillio o'r offerynnau ariannol hynny, mewn termau ansoddol a meintiol. Oherwydd natur gweithgareddau Swyddfa Archwilio Cymru a'r ffordd y caiff y gweithrediadau eu hariannu, nid yw'r swyddfa'n agored i lefel uchel o risg ariannol.
- 325 Er y gall Swyddfa Archwilio Cymru fenthyca arian at ddibenion ariannu tymor byr, ni fu'n rhaid i'r swyddfa wneud hynny yn ystod y flwyddyn ariannol hon.
- 326 Gall Swyddfa Archwilio Cymru hefyd fuddsoddi arian dros ben. Gan fod balansau arian parod yn cael eu dal yng Ngwasanaeth Bancio'r Llywodraeth, ni wnaed hyn yn ystod y flwyddyn.

Risg hylifedd

- 327 O gofio natur ein busnes, mae lefel y risg a oddefir gennym mewn meysydd rheolaeth ariannol yn isel.
- 328 Yn sgîl y chwaeth hon am risg, a chefnogaeth Cronfa Gyfunol Cymru, nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risgiau sylweddol o ran hylifedd.

Risg cyfraddau llog

- 329 Nid yw asedau a rhwymedigaethau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risg cyfraddau llog.

Risg arian cyfred tramor

- 330 Mae'r risg arian cyfred tramor y mae Swyddfa Archwilio Cymru'n agored iddi'n fach iawn gan mai dim ond pryniannau bach iawn o arian cyfred tramor a wna ymlaen llaw mewn perthynas â theithio dramor a chostau cysylltiedig eraill megis gwestai. Hefyd, caiff unrhyw ffioedd o waith neu secondiadau tramor eu trosi pan ddônt i law. Cofnodir unrhyw wahaniaethau cyfnewid yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn.

Risg o ran credyd

331 Llywodraeth Cymru, y cyrff a noddir ganddi a chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, GIG Cymru a chyrrff llywodraeth leol yng Nghymru yw prif gleientiaid Swyddfa Archwilio Cymru. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn codi ffioedd o dan ddeddfwriaeth yn unol â Chynllun Ffioedd cymeradwy ac felly nid yw'n agored i unrhyw risgiau credyd perthnasol.

Gwerthoedd teg

332 Nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerthoedd llyfr a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru ar 31 Mawrth 2020 (31 Mawrth 2019: dim).

Nodyn 16: Trafodion â phartïon cysylltiedig

333 Corff corfforaethol a sefydlwyd o dan statud yw Swyddfa Archwilio Cymru ac mae wedi cynnal trafodion perthnasol â Chronfa Gyfunol Cymru a chyrrff a archwilir gan yr Archwilydd Cyffredinol fel y'u datgelwyd yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol.

334 Mae Isobel Everett (Cadeirydd Anweithredol Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru) yn briod â Phrif Weithredwr cyngor lleol a gaiff ei archwilio gan yr Archwilydd Cyffredinol. Datgelir hyn er tryloywder, er nad yw'n bodloni'r diffiniad o drafodyn â pharti cysylltiedig.

335 Yn ystod y flwyddyn, nid oedd unrhyw aelod arall o'r Bwrdd nac aelodau allweddol o staff na'u partïon cysylltiedig wedi cynnal unrhyw drafodion perthnasol gyda'r Archwilydd Cyffredinol na Swyddfa Archwilio Cymru. Mae gwybodaeth am bersonél rheoli allweddol wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol (tudalen 56).

Nodyn 17: TAW

336 Dim ond cyfran fach o TAW y gall Swyddfa Archwilio Cymru ei hadennill ar ei gwariant gros, sef y gyfran o incwm ffioedd anstatudol o'i chymharu â chyfanswm yr incwm am y flwyddyn.

Geirfa

Ar sail croniadau	Cydnabyddir effeithiau trafodion a digwyddiadau eraill wrth iddynt ddigwydd (ac nid wrth dderbyn neu dalu arian parod neu eitemau sy'n cyfateb i arian parod) ac fe'u cofnodir yn y cofnodion cyfrifyddu ac adroddir arnynt yn y datganiadau ariannol ar gyfer y cyfnodau y maent yn berthnasol iddynt.
Amorteiddio	Dosrannu cost ased sefydlog anniriaethol dros ei oes ddefnyddiol.
Asedau	Rhywbeth y mae'r sefydliad yn berchen arno neu'n ei ddefnyddio e.e.,
Gwariant cyfalaf	Gwariant ar asedau (sefydlog) anghyfredol.
Asedau cyfredol	Ased y disgwylir iddo gael ei droi'n arian parod o fewn y 12 mis nesaf.
Atebolrwydd cyfredol.	Atebolrwydd y disgwylir iddo gael ei droi'n arian parod o fewn y 12 mis nesaf.
Incwm gohiriedig	Yn cynrychioli incwm a filiwyd ond nas cydnabuwyd eto yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr.
Dibrisiant	Dosrannu cost ased sefydlog diriaethol dros ei oes ddefnyddiol.
Amcangyfrif	Ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru, yr Amcangyfrif blynyddol o Incwm a Threuliau a gymeradwyir yn y cyfarfod llawn gan y Cynnig Cyllidebol. Mae Pwyllgor Cyllid y Senedd yn darparu adroddiad i ategu hyn. Cyfeirir ato hefyd fel y gyllideb gymeradwy.
Asedau sefydlog	Ased a ddelir gan sefydliad i'w ddefnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ar sail barhaus fel rhan o weithgareddau'r endid sy'n cyflwyno'r adroddiad. Ymhlith enghreifftiau ceir offer, cerbydau, tir ac adeiladau.
Sail busnes gweithredol	Mae datganiadau ariannol yn cael eu paratoi ar y sail hon gan dybio y bydd y sefydliad yn parhau i weithredu yn y dyfodol.
Ased sefydlog anniriaethol	Ased, megis hawl, nad oes iddo sylwedd ffisegol
Prydlesu	Caffael y defnydd o ased drwy gytundeb rhentu.
Rhagdaliadau	Swm a delir ymlaen llaw megis premiymau yswiriant neu flaendaliadau rhent. Caiff ei gydnabod i ddechrau fel ased, wedyn ei drosglwyddo fel traul yn ystod y cyfnod lle daw'r budd yn weithredol.
Darpariaeth	Atebolrwydd o ran amseru neu swm ansicr.
Cydnabyddiaeth ariannol	Y cyflog, neu iawndal arall, a ddarperir yn gyfnewid am wasanaethau cyflogai.
Ecwiti trethdalwyr	Asedau net y sefydliad.

Symiau masnach taladwy	Symiau sy'n ddyledus i'w talu i gyflenwyr nwyddau a gwasanaethau.
Symiau masnach derbyniadwy	Symiau sy'n ddyledus gan gleientiaid.
Ased sefydlog diriaethol	Ased sefydlog (gelwir hefyd yn ased anghyfredol) y mae iddo fodolaeth ffisegol. Fe'i defnyddir i wahaniaethu rhyngddo ag ased sefydlog anniriaethol.
Cronfa Gyfunol Cymru	Y gronfa a ddefnyddir gan y Senedd i gadw symiau y pleidleisir arnynt gan y Senedd a gaiff wedyn eu dyrannu drwy Gynnig Cyllidebol i Lywodraeth Cymru, Archwilydd Cyffredinol Cymru, Comisiwn y Senedd ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
Gwaith sy'n mynd rhagddo	Gwaith a wnaed ac a gydnabuwyd fel incwm yn y cyfrifon na chyflwynwyd anfoneb amdano eto i'r cleientiaid.

Mae'r diffiniadau llawn ar gael yn y Llyfryn Adrodd Ariannol (FReM).

Appendices

- 1 Rhaglenni gwaith a gyflawnwyd yn 2019-20
- 2 Cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein hymrwymadau o ran newid

1 Rhaglenni gwaith a gyflawnwyd yn 2019-20

Gwaith archwilio lleol

Fe wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol waith lleol yn y rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus yng Nghymru yn 2019-20. Roedd y rhaglen yn cynnwys archwiliadau o gyfrifon, gwaith archwilio perfformiad lleol a gwaith ar lesiant cenedlaethau'r dyfodol.

Tabl sy'n rhestru'r gyrff cyhoeddus a archwiliwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol ac yn dangos y mathau o waith lleol a gyflawnwyd yn y gyrff hynny

Corff cyhoeddus	Archwilio cyfrifon	Gwaith archwilio perfformiad lleol ⁷⁰	Gwaith llesiant cenedlaethau'r dyfodol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru	✓		
Llywodraeth Cymru	✓		✓
8 corff a noddir gan Lywodraeth Cymru	✓		✓ ⁷¹
Awdurdod Cyllid Cymru gan gynnwys y datganiad treth	✓		
4 cwmni Llywodraeth Cymru	✓		
8 Comisiynydd, Arolygiaeth a Rheoleiddiwr	✓		
7 Bwrdd Iechyd Lleol	✓	✓	✓
3 Ymddiriedolaeth y GIG ac Awdurdod Iechyd Arbennig	✓	✓	✓ ⁷²
22 o gynghorau (Awdurdodau Unedol)	✓	✓	✓
4 Comisiynydd Heddlu a Throseddu a Phrif Gwnstabl	✓	✓	✓
3 Awdurdod Tân ac Achub	✓	✓	✓
3 Awdurdod Parc Cenedlaethol	✓	✓	✓
9 Cronfa bensiwn	✓		
Nifer o gyrff llywodraeth leol llai gan gynnwys cyd-bwyllgorau, ardaloedd draenio ac awdurdodau harbwr	✓		
Dros 730 o Gynghorau Tref a Chymuned	✓ ⁷³		

⁷⁰ Nid yw'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gwblhau rhaglen o waith archwilio perfformiad lleol ym mhob corff llywodraeth ganolog. Ar hyn o bryd, mae gwaith archwilio perfformiad yn y sector hwn yn perthyn i'r rhaglen archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol.

⁷¹ Dim ond ar gyfer gyrff a restrir o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

⁷² Dim ond ar gyfer gyrff a restrir o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

⁷³ Ar sylfaen sicrwydd cyfyngedig.

Archwiliadau ac astudiaethau gwerth-am-arian cenedlaethol

Mae'r rhaglen waith hon yn cynnwys archwiliadau gwerth am arian, paratoi adroddiadau cryno o'r canfyddiadau o waith archwilio ar draws cyrff lluosog yn y GIG, y Llywodraeth ganolog a/neu lywodraeth leol, ac archwiliadau a gwblhawyd mewn ymateb i faterion sy'n achosi pryder i'r cyhoedd a nodwyd trwy ein gwaith archwilio neu a godwyd gyda'r Archwilydd Cyffredinol.

Mae'r allbynnau o nifer o elfennau o'r rhaglen hon yn cefnogi gwaith Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Senedd ac, o bosibl, pwyllgorau eraill y Senedd. Mae'r rhaglen waith yn cadw elfen o hyblygrwydd i ymateb i amgylchiadau, blaenoriaethau a risgiau newidiol.

Rydym wrthi ar hyn o bryd yn adolygu ein rhaglen gwaith archwilio gan ystyried y sefyllfa COVID-19 ehangach. Rydym yn parhau â'r gwaith sydd ar y gweill hyd y gellir, gan weithio o bell ac ystyried effaith ein gwaith ar gyrff cyhoeddus ar yr adeg anodd hon

Gwaith a gwblhawyd

- Effeithiolrwydd awdurdodau cynllunio lleol yng Nghymru
- Offeryn data cyllid GIG Cymru
- Trefniadau atal twyll yn y sector cyhoeddus yng Nghymru
- Y Gronfa Gofal Integredig
- Llesiant pobl ifanc
- Drws ffrynt i ofal cymdeithasol oedolion
- Adolygiad o Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (cam 1)
- Tlodi tanwydd
- Tueddiadau gwariant cyhoeddus yng Nghymru
- Paratodau yng Nghymru ar gyfer Brexit 'heb gytundeb' (gwaith dilynol)
- Gwasanaethau gofal sylfaenol yng Nghymru
- Cynnydd wrth weithredu'r ddeddf trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol
- Gwella ffordd yr A465 (Adran 2) - canfyddiadau interim
- Trefniadau ar gyfer penodi uwch staff dros dro – Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
- Rheolaeth ariannol a llywodraethu – Cynghorau cymuned a Thref 2018-19
- Contractau Gwerthu Pren a ddyfarnwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru
- Adolygiad ar y cyd o drefniadau llywodraethu ansawdd ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg
- Paratodau yng Nghymru ar gyfer Brexit 'heb gytundeb' - llythyr dilynol

Gwaith sy'n mynd rhagddo

- Diweddariad ar gynnydd codio clinigol
- Gwasanaethau Orthopedig
- Amseroedd aros dethol y GIG
- System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru (WCCIS)
- Llesiant cenedlaethau'r dyfodol
- Trefniadau cydweithredol ar gyfer rheoli adnoddau iechyd lleol
- Rhaglen i dynnu asbestos yn Ysbyty Glan Clwyd – Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (cam 2)
- Trefniadau llywodraethu ansawdd yng nghyrrff y GIG
- Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru
- Masnacheiddio mewn awdurdodau lleol
- Effaith cyni ar wasanaethau dewisol awdurdodau lleol
- Llywodraeth Cymru yn rheoli Cronfeydd Amaethyddol Ewrop ar gyfer cyllid Datblygu Rhanbarthol (EAFRD)
- Darn meddwl ar weithredu deddfwriaeth newydd (gan ddefnyddio gwaith archwilio blaenorol)
- Byrddau gwasanaethau cyhoeddus - mynd i'r afael â chysgu ar y stryd
- Llywodraeth leol - cynaliadwyedd ariannol
- Trefniadau cyflenwi ar gyfer absenoldeb athrawon
- Gweithlu Llywodraeth Cymru
- Rheoli grantiau Llywodraeth Cymru
- TGCh Llywodraeth Cymru
- Gweinyddu cyllid myfyrwyr
- Rhaglen cartrefi clyd – Arbed a Nyth
- Cydnerthedd digidol cyrff cyhoeddus
- Rheoli grantiau

Gwaith arfer da

Ffocws allweddol i'n gwaith arfer da yw hwyluso sgysiau rhwng darparwyr gwasanaeth lle mae'r gwersi o'n gwaith archwilio ac o'u llwyddiannau a methiannau cymharol hwy'n cael eu rhannu wyneb yn wyneb. Yn gynyddol, rydym yn cyflwyno barn a phrofiad defnyddwyr gwasanaethau ac arbenigwyr byd-eang i'r sgysiau hyn.

Pynciau a gyflawnwyd

Seminarau

- Gweithio gyda'n gilydd mewn partneriaeth i fynd i'r afael â thwyll yng Nghymru (mewn partneriaeth â CIPFA Cymru)
- Dulliau arloesol o ddarparu gwasanaethau cyhoeddus mewn cymunedau gwledig
- Creu 'Cymru Gyfartal'
- Sut mae technoleg yn galluogi cydweithredu ar draws gwasanaethau cyhoeddus
- Gweithio gyda'n gilydd i nodi a lleihau bregusrwydd

Gweminarau

- Trefniant archwilio mewnol mewn Cyngorau Tref a Chymuned – rhannu dysgu o'n hadolygiad o drefniadau archwilio mewnol
- Materion allweddol ar gyfer Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol
- Diogelu gwasanaethau cyhoeddus yn y dyfodol
- Dadorchuddio gwerth eich data

Adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol ar ddatgelu gwybodaeth

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn 'berson rhagnodedig' ar gyfer gwneud datgeliadau chwythu'r chwiban ynghylch cynnal busnes cyhoeddus yn briodol a thwyll, gwerth am arian a llygredigaeth mewn perthynas â darparu gwasanaethau cyhoeddus. Mae Rheoliadau Personau Rhagnodedig (Adroddiadau ar Ddatgelu Gwybodaeth) 2017 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gyhoeddi adroddiad ar gyfer pob blwyddyn ariannol sy'n nodi'r canlynol:

- a. nifer y datgeliadau a wnaed i'r Archwilydd Cyffredinol yn y flwyddyn honno sy'n ddatgeliadau cymwys yn ei farn ef⁷⁴;
- b. nifer y datgeliadau cymwys y mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi penderfynu gweithredu arnynt;
- c. crynodeb o'r mathau o gamau gweithredu y mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi'u cymryd; a
- ch. crynodeb o'r ffordd y mae'r wybodaeth a ddatgelwyd wedi effeithio ar allu'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei swyddogaethau.

Caiff prif swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol eu crynhoi yn ein [Cynllun Blynyddol](#) ar gyfer pob blwyddyn ac fe'u disgrifir yn fanylach yn ein [Canllaw ar ddeddfwriaeth archwilio cyhoeddus Cymru](#).

Yn 2019-20, fe wnaeth 21 o bobl ysgrifennu at yr Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru, neu eu ffonio, gan ddweud eu bod am wneud datgeliad chwythu'r chwiban. Fodd bynnag, dim ond mewn 15 o achosion yr oedd gan yr Archwilydd Cyffredinol sail resymol dros gredu bod y datgeliad yn gymwys ac o fewn y materion y mae wedi'i ragnodi mewn perthynas â hwy. Y rheswm dros hyn oedd am na wnaeth unigolion roi manylion eu sefyllfa gyflogaeth, neu ei bod yn glir nad oeddent yn gyflogeion nac yn weithwyr cymwys eraill.

74 Datgeliadau sy'n bodloni'r meini prawf yn adran 43B o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996 ac sy'n ennyn yr amddiffyniad rhag anfantais a ddarperir gan y Ddeddf honno.

O'r 15 o ddatgeliadau a ymddangosai'n rhai cymwys, mewn 10 achos adolygodd y tîm archwilio perthnasol y materion a godwyd, ond ni chanfuwyd eu bod yn gyfystyr â materion sylweddol y byddai angen i'r Archwilydd Cyffredinol adrodd arnynt neu gymryd unrhyw gamau eraill yn eu cylch. Mewn un o'r pum achos arall, ar ôl ystyriaeth gychwynnol gan staff archwilio, fe wnaed cryn dipyn o waith adolygu pellach neu mae yn yr arfaeth. Gall hyn arwain at gyhoeddi adroddiad Yn y pedwar achos arall, mae staff archwilio yn aros am adborth yn dilyn eu hymholiadau cychwynnol cyn penderfynu a oes unrhyw faterion sylweddol y byddai angen i'r Archwilydd Cyffredinol adrodd arnynt neu gymryd camau gweithredu eraill yn eu cylch.

Yn gyffredinol, lle mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cael gwybodaeth sydd wedi bod yn berthnasol i'w swyddogaethau, mae hyn wedi helpu i lywio ei waith, ac mewn pum achos, mae'r wybodaeth wedi galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i nodi materion y mae angen ymchwilio iddynt ymhellach.

2 Cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein hymrwymiadau o ran newid

Prosiectau archwilio

Ymrwymiad	Sylwebaeth
Gwella'r ffordd rydym yn canfod, yn caffael ac yn dadansoddi data, a'r ffordd rydym yn delweddu a chyfleu ein canfyddiadau	<p>2019-20 oedd ail flwyddyn cyflwyno ein strategaeth dadansoddi data dros dair blynedd. Roedd y datblygiadau allweddol yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none">• Cyhoeddi sawl offeryn data rhyngweithiol a oedd yn dwyn ynghyd ystadegau a gwybodaeth arall o adroddiadau archwilio i adnoddau unigol, hygyrch. Roeddent yn cynnwys: Tueddiadau gwariant cyhoeddus yng Nghymru 1999-00 i 2017-18, Llesiant pobl ifanc, Y 'drws blaen' i ofal cymdeithasol i oedolion ac offeryn data cyllid GIG Cymru• Cyhoeddi blog o'r enw Data mawr a dadansoddi data yw dyfodol archwilio data i ymgysylltu â'r sector cyhoeddus ehangach ar y gwaith a wnaed gennym hyd yma a lle yr hoffem symud iddo yn y dyfodol.• Lansio prosiect hirdymor sy'n ceisio gosod data wrth wraidd ein prosesau archwilio cyfrifon. <p>Rydym wedi rhoi camau ar waith i wella hygyrchedd a darllenadwyedd ein cynhyrchion archwilio, gan gynnwys trwy gyflwyno terfyn geiriau ar gyfer ein hadroddiadau ac ailddatblygu ein gwefan.</p>

Ymrwymiad**Sylwebaeth**

Rhoi mwy o bwyslais ar farn a safbwyntiau defnyddwyr gwasanaethau, gan gynnwys grwpiau ‘anoddach eu cyrraedd’, wrth ystyried effeithiolrwydd cyflenwi gwasanaethau cyhoeddus.

Dros y 12 mis diwethaf, rydym wedi cynnwys mwy o astudiaethau ac adolygiadau yn ein rhaglen gan ystyried yn fanylach barn a safbwyntiau defnyddwyr gwasanaethau. Roeddent yn cynnwys archwiliadau o'r canlynol:

- [Canolfannau ailgylchu cartrefi](#)
- [Cynnydd wrth weithredu Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol \(Cymru\)](#)
- [Llesiant pobl ifanc](#)
- [Byrddau gwasanaethau cyhoeddus.](#)

Fel rhan o'n hymgysylltiad parhaus ar ein rhaglenni gwaith i'r dyfodol, gwnaethom sicrhau ein bod yn cael safbwyntiau gan y rhai sy'n cynrychioli buddiannau grwpiau gwarchoddedig. Ym mis Chwefror 2020, aethom i Glymblaid Cydraddoldeb a Hawliau Dynol Gyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC), a'n helpodd ni i nodi cwmpas darn penodol o waith y byddwn yn ei wneud ar y Ddyletswydd Cydraddoldeb Gyffredinol.

Edrych yn fwy manwl ar effeithiolrwydd y trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau mewn modd integredig a chydweithredol.

Eleni, roedd ein rhaglen o waith archwilio yn cynnwys cyfres o brosiectau a ddyluniwyd i edrych yn fwy manwl ar effeithiolrwydd y trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau mewn modd integredig a chydweithredol. Roedd hyn yn cynnwys adolygiadau o'r canlynol:

- [Gwasanaethau gofal sylfaenol yng Nghymru](#)
- [Y Gronfa Gofal Integredig](#)
- [Llesiant pobl ifanc](#)
- [Byrddau gwasanaethau cyhoeddus](#)
- [Cynnydd wrth weithredu Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol \(Cymru\)](#)
- [I ba raddau y mae cyrff cyhoeddus wedi gweithredu'n unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.](#)

Cynyddu ein heffaith a'n gwerth

Ymrwymiad	Sylwebaeth
<p>Sicrhau bod y Senedd yn gwbl ymwybodol o ganlyniadau ein gwaith wrth ymgymryd â phob agwedd ar ei swyddogaeth o graffu ar wariant cyhoeddus</p>	<p>Rydym wedi gweithio ar y canlynol gydol y flwyddyn i wella ein hymgysylltiad â chydweithwyr a phwyllgorau'r Senedd er mwyn ymgysylltu i'r eithaf â chanlyniadau ein gwaith. Roedd hyn yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • casglu adborth ar ein hadnoddau data a rhoi tystiolaeth i amrywiaeth o bwyllgorau; ac • adolygu yn fwy rhagweithiol Ffiliau drafft a osodwyd gerbron y Senedd a Senedd y DU, ymchwiliadau ac ymgynghoriadau Pwyllgorau'r Senedd a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru, er mwyn sicrhau ein bod yn ymateb ym mhob achos lle gallwn gael effaith <p>Mae enghreifftiau'n cynnwys:</p>
<p>Archwilio ffyrdd gwahanol a newydd o ddylanwadu ar feddylfryd ac ymddygiad eraill a llywio'r drafodaeth gyhoeddus ehangach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ein hadroddiad ar Dlodi tanwydd yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig, a gyhoeddodd ei adroddiad ar dlodi tanwydd ym mis Ebrill 2020; • darparu tystiolaeth lafar i'r Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau ar Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru); • ymateb mewn ffordd ragweithiol i adolygiad y Pwyllgor Cyllid o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013; a • darparu llythyr dilynol i Gadeirydd y Pwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol i'n hadroddiad ym mis Chwefror 2019 ar y paratodau yng Nghymru ar gyfer BREXIT 'heb gytundeb'. <p>Fe wnaethom y canlynol yn 2019-20:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymgysylltu â thîm cydlynu'r Senedd leuenctid Cenedlaethol ar ein gwaith Llesiant pobl ifanc er mwyn sefydlu sylfaen gadarn ar gyfer ymgysylltu â'r Senedd leuenctid yn y dyfodol; • gwrando ar adborth gan ein rhanddeiliaid wrth ddatblygu a sefydlu hunaniaeth sefydliadol newydd i helpu i ymestyn ein cyrhaeddiad a'n heffaith; ac • ehangu ein rhaglen hyfforddi staff i gynnwys cyfleoedd ychwanegol ar gyfer datblygu sgiliau dylanwadu ac ymgysylltu.

Ymrwymiad**Sylwebaeth**

Bod yn fwy rhagweithiol yn ein dull o gefnogi cyrff cyhoeddus Cymru yn eu brwydr yn erbyn twyll a llygredd.

Llwyddodd ymarferiad y fenter atal twyll genedlaethol yn ystod 2018-20 i nodi £8 miliwn, o'i gymharu â £5.4 miliwn fel rhan o'r ymarferiad blaenorol.

Hefyd, fe wnaethom y canlynol dros y 12 mis diwethaf:

- cyhoeddi trosolwg ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus o Drefniadau gwrth-dwyll yn y sector cyhoeddus yng Nghymru, a oedd yn llywio Confensiwn ar atal twyll a drefnwyd gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Senedd; yn dilyn hynny, gwnaeth y Pwyllgor argymhellion i Lywodraeth Cymru mewn perthynas â chapasiti ac arweinyddiaeth ar gyfer atal twyll;
- cynnal seminarau yn y Gogledd a'r De ar Gweithio mewn partneriaeth i fynd i'r afael â thwyll - roedd y seminarau yn rhannu technegau ymchwilio, gwybodaeth a defnyddio dadansoddeg data wrth atal a chanfod twyll;
- cyhoeddi blog o dan y teitl Mae pob £ a gollir i dwyll yn y sector cyhoeddus yn £ a wastraffir ac a gollir i wasanaethau cyhoeddus hanfodol; a
- cwblhau sawl ymarferiad paru data mewn cynlluniau peilot newydd gan gynnwys mewn perthynas â chyllid myfyrwyr, Rhentu Doeth Cymru a pharu cofrestru meddygon teulu i helpu i nodi twyll a gordaliadau.

Rhedeg y busnes

Ymrwymiad	Sylwebaeth
<p>Cyflwyno ffyrdd newydd a mwy craff o weithio er mwyn helpu i sicrhau ein bod yn defnyddio ein hadnoddau yn y ffordd fwyaf effeithlon ac effeithiol a'u bod yn gallu addasu i newidiadau mewnol ac allanol.</p>	<p>Rydym wedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datblygu prosiect gweddnewid Gweithleoedd y Dyfodol er mwyn adolygu ein strategaeth ar ystadau a sicrhau bod ein gweithleoedd yn addas i'r diben, yn gost-effeithiol, yn gynaliadwy, yn hyrwyddo llesiant staff ac yn hwyluso gweithio'n gallach; • ailstrwythuro ein timau archwilio ariannol i helpu i gyflawni ein rhaglen waith ar gyfer y dyfodol yn well a gweithio mewn tîm mewn ffordd fwy integredig; • lansio cynllun peilot Undod yn y Gogledd er mwyn sicrhau bod ein harchwilwyr yn gweithio fel tîm unigol ar draws yr holl waith archwilio lleol, gan gynnwys llywodraeth leol a chyrrff iechyd – gan greu sianeli ymgysylltu mwy cyson â'r cyrrff cyhoeddus dan sylw, a phrofiad cyfoethocach a mwy amrywiol i staff; • cytuno ar system archwilio ddiwygiedig ar gyfer cynghorau cymuned a thref i sicrhau bod y gwaith hwn yn cael ei drosglwyddo'n ddidrafferth pan fydd y contractau allanol yn dod i ben; • sefydlu tîm Rhaglen Newid penodedig, Bwrdd Newid a phortffolio newid i sicrhau dull gweithredu a phecon cymorth cyson ar gyfer rheoli newid; a • dyfeisio strategaeth ar gyfer y gweithlu, gan roi sylw i feysydd fel recriwtio staff, cadw staff, datblygiad gyrfa a rheoli talent a diwylliant, sy'n fwy cyson â'n dyheadau cyffredinol.

Ymrwymiad**Sylwebaeth****Gwella ein rheolaeth fewnol o wybodaeth a data.**

Fe wnaethom y canlynol dros y 12 mis diwethaf:

- gwella ein trefniadau ar gyfer adrodd yn fewnol ar reoli gwybodaeth trwy ddatblygu adroddiadau rhyngweithiol ar ddangosyddion perfformiad allweddol, risgiau, a gwireddu blaenoriaethau strategol sy'n cynorthwyo prosesau craffu a gwneud penderfyniadau;
- gweithredu system newydd ar gyfer rheoli data yn y cwmwl ar gyfer ein gwaith archwilio, sy'n cefnogi gweithio a rhannu gwybodaeth yn fwy effeithlon ac effeithiol; a
- chyflymu ein gwaith ar archifo a dinistrio cofnodion papur ac electronig.

Adnewyddu ein strwythur a'n prosesau arwain a llywodraethu er mwyn sicrhau eu bod yn gyson â'n huchelgeisiau.

Fe wnaethom y canlynol dros y flwyddyn ddiwethaf:

- ailffurfio ein Tîm Arwain Gweithredol gydag aelodaeth newydd, gan gynnwys aelodau sy'n weithwyr cyflogedig, er mwyn sicrhau bod ystod ehangach o safbwyntiau yn llywio ein penderfyniadau corfforaethol;
- cydgrynhoi rhaglenni gwaith tri phwyllgor Cyfarwyddwyr blaenorol yn un Tîm Cyfarwyddwyr er mwyn sicrhau arweinyddiaeth strategol a gweithredol mwy cydgysylltiedig; a
- dechrau ailstrwythuro uwch reolwyr er mwyn ceisio sicrhau bod swyddi uwch yn cyfateb yn llawn i'n dyheadau cyffredinol.

Audit Wales
24 Cathedral Road
Cardiff
CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

We welcome telephone calls in
Welsh and English.

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Tudalen y pecyn 180

Wales Audit Office

Audit findings report year ended 31st March 2020

1 June 2020

Contents

Executive Summary 3

Risks identified at the planning stage 4

Risks identified during the audit 7

Regularity issues identified during the audit 8

Recommendations on controls 9

Update on matters communicated at the planning stage 11

Appendix 12

Yn ychwaneguod i'r tabl ychwaneguod ym 181

Executive Summary

This report summarises our key findings in connection with the audit of the financial statements of Wales Audit Office in respect of the year ended 31st March 2020.

The scope of our work was communicated to you via our Audit Plan document. We believe that the audit approach adopted will provide the Audit and Risk Assurance Committee with the required confidence that a thorough and robust audit has been carried out.

Our audit work is substantially complete and subject to the successful resolution of outstanding matters, we anticipate issuing an unmodified audit opinion on the group's financial statements in line with the agreed timetable.

Final materiality

Materiality was determined based on an effective rate of 2.1% of expenditure for the year. This benchmark and percentage are consistent with the calculations detailed in the Audit Plan.

Unadjusted audit differences

We have not identified any nontrivial audit adjustments, which is confirmed within the Appendix. We have not identified any material disclosure omissions that have not been updated in the draft statutory accounts.

Risks and approach

We have carried out testing as planned on the risks identified during planning and draw your attention to the following key points for discussion:

- Revenue and WIP recognition
- Management override of internal controls
- Reputational risk
- Brexit financial reporting considerations

We have also identified additional risks during the course of our audit which are discussed below:

- COVID-19 financial reporting considerations

Risks identified at the planning stage

Risk	Description	Response	Findings
Management override of internal controls	In any organisation there will be an extent to which management can bypass internal controls. By definition, there can be no controls over this risk and this is specifically stated in International Standards on Auditing: 240. Such override, if exercised, could give rise to material fraud or misstatement in the financial statements.	<p>We will discuss and consider segregation of duties within the established control environment.</p> <p>We will review controls over journal entries and, using data analytics and based on risk assessment, test a sample of journals to ensure that they are valid and appropriately supported.</p> <p>We will obtain an understanding of the business rationale of significant transactions that we become aware of during the audit process that appear to be outside the normal course of business or that appear to be unusual, given our understanding of the entity's operating environment.</p> <p>We will consider estimates and judgements made by management in the preparation of the statutory accounts and conclude on their appropriateness.</p>	<p>The testing was completed as planned with no significant issues identified to report to management.</p> <p>We have tested a sample of the journal entries posted during the year, and this did not highlight any erroneous entries, or items indicative of undue management bias.</p> <p>We have reviewed the significant estimates adopted in the preparation of the financial statements, and we have not identified any areas where there appears to be indication of management bias. Our review of the estimates made in respect of the dilapidations provision and the bad debt provision indicated that these appear to have been derived on an appropriate and consistent basis.</p>
Reputational risk	Given the public interest in the financial statements, there is a risk that accounting judgements may be influenced by the desire to demonstrate good financial management and remain within the Estimate.	<p>We will undertake internal specialist technical reviews of both the accounts, and also our audit work, given the increased reputational risk associated with the audit.</p> <p>We will review the judgemental aspects of year-end balances, particularly focusing on any round sum provisions, estimates, recoverability of debtors, disclosure of remuneration and related party transactions.</p>	<p>During the course of the audit, we have not identified any areas from the WAO's operations that suggests there are any matters whereby the reputation could appear to be significantly damaged.</p> <p>As discussed previously, our review of judgemental areas has not noted any areas of inappropriate activity, or areas where the Office has been acting inappropriately.</p> <p>We are satisfied that there appears to be appropriate disclosure of the remuneration of directors and senior management.</p> <p>Our conclusions on our regularity reporting are discussed later in this report.</p>

Tudalen y pecyn 183

Risk	Description	Response	Findings
Revenue recognition – WIP and deferred income	The recognition of income, WIP and deferred income is considered to be a significant risk due to the level of judgement applied to the stage of completion of an audit assignment and any provisions required.	<p>We will select a sample of projects that have commenced throughout the year and test the revenue recognised with reference to the stage of completion of the assignment in order to determine that the revenue recognition is appropriate and consequently whether the WIP and deferred income are appropriately stated.</p> <p>We will review correspondence with audit managers to establish the estimated costs to complete and any required provisions at the year end, considering the impact of any time spent after the year end on these estimations.</p> <p>We will also review time postings after the year end for any time posted by employees relating to work done before the year end that may not have been factored into the above calculations.</p>	<p>Our work indicated that the organisation has appropriate systems for assessing the stage of completion of its ongoing contracts, and hence for determining the amount of revenue that should be reported at the year end.</p> <p>Our review of the actual outturn on prior year contracts indicated that the estimates made at the prior year end proved materially accurate.</p> <p>We have selected a sample of contracts as planned. Based on our analysis of the cost to complete estimates, discussions with project managers, and post year end performance, we have not identified any misstatements with regards to revenue recognition. We have tested the reliability of the underlying time recording system and not noted any inaccurate or incomplete data.</p> <p>In the prior year, we noted that where onerous contracts were identified, the full loss was not initially recognised as a provision in the financial statements (instead being apportioned based on the stage of completion). While this was recorded as an audit adjustment in the prior year, no such adjustment is required in 2020 as the full loss provision has been recognised as expected.</p> <p>Where refunds are due because audits have been completed at a lower cost than budgeted, the balance of refunds were originally classified within deferred income. This would normally be reclassified to accruals however the reclassification would be a trivial adjustment at approximately £3,000 and has therefore not been made.</p> <p>We have noted that all cost to complete assessments made by project managers have had an additional 5% added to them by the finance team. This is to estimate the additional cost expected to be incurred resulting from COVID-19. While there are no detailed calculations to support this percentage, it represents managements best estimate of the additional cost – however management acknowledge there is a high level of estimation within this percentage. The total impact of adding 5% to costs to complete is approximately £55,000 on 2020 revenue and not considered a material amount, or necessarily an error.</p>

Tudalen y pecyn 184

Risk	Description	Response	Findings
Brexit financial reporting considerations	<p>The longer-term effects of the UK's potential exit from the European Union remain unclear.</p> <p>Businesses face a period of political and economic uncertainty which may expose them to new opportunities and/or risks, or change the scale and likelihood of existing ones, that affect their business model and strategies.</p> <p>Identifying the significant effects, or possible significant effects, of Brexit and assessing their impact may prove challenging in the current political and economic environment. However, we expect management to provide us with their analysis of the potential Brexit effects they have identified, together with supporting evidence in relation to key assumptions and related disclosures.</p>	<p>As part of our audit we will consider management's analysis of the potential Brexit effects on the entity's operations and strategies (e.g. specific audits, staff costs, and reputational focus), and the forward-looking assumptions used by management in their assessment relating to future activity and decision making.</p> <p>We shall consider the appropriateness of the disclosures in the Annual Report in respect of Brexit related principal risks and uncertainties and future plans.</p> <p>We may seek written representations from management about their plans for mitigating potentially adverse effects of Brexit.</p>	<p>Our review of the Annual Report indicates there appears to be appropriate disclosure of the risks associated with the UK's potential departure from the European Union.</p>

Tudalen y pecyn 185

Risks identified during the audit

Risk	Description	Response	Findings
COVID-19 financial reporting implications	Since our Audit Plan was issued on 26 February, COVID-19 has been declared a global pandemic by the World Health Organisation and has had a major impact on the world economy. All businesses are expected to be impacted by COVID-19 and we therefore consider the impact of COVID-19 on all of our audits.	We have discussed the impact of COVID-19 with management. Given COVID-19 was declared a global pandemic on 11 March, this was pre year end and therefore an adjusting event for the purposes of considering carrying values of assets and liabilities. We asked management to prepare a paper for us to assess the impact COVID-19 has on the financial statements, and also on the going concern assumption adopted in the financial statements.	<p>We have reviewed the paper prepared by management. We agree with the conclusion that there is no material impact on the carrying value of assets or liabilities from COVID-19.</p> <p>We have also considered the impact of COVID-19 on going concern.</p> <p>As laid out in the Public Audit (Wales) Act 2013, there is a requirement for the Wales Audit Office to be funded to continue to provide its services. We have reviewed recent estimates prepared by management which have identified substantial cost savings in the event of reduced fee income. We have noted the Chair and Auditor General have advised the Senedd's Finance Committee of the need for supplementary funding in 2020-21 which will allow the entity to continue its operations for the full financial year.</p> <p>In the event that the Committee does not approve additional resources in the autumn, immediate steps will be taken to contain expenditure within existing approved limits, which management believe can be done to ensure Wales Audit Office remains a going concern.</p> <p>Our audit report contains no modification in respect of this conclusion and the financial statements have appropriate disclosure relating to this matter.</p>

Tudalen y pecyn 186

Regularity issues identified during the audit

Issue	Response
<p>Since the Wales Audit Office Board came fully into effect in 2014, expenses incurred by and on behalf of the Chair of the Board have been funded through the WAO's Estimate from the Welsh Consolidated Fund.</p> <p>From April 2019, HMRC required that the tax liability on the Chair's expenses to be directly recovered through the payroll. The WAO does not administer the Chair's salary through payroll, the Commission itself does.</p>	<p>An agreement has been reached with the Assembly Commission to amend the payment process. The Chair's expenses are now directly charged on the Welsh Consolidated Fund, rather than being indirectly recovered through the Estimate. It has been agreed with the Assembly that the 2021 estimate will be reduced by the value of the Chair's expenses, approximately £5,000, as part of the year end outturn. No adjusting corrections are needed in respect of previous years because there is no consequential misstatement in any accounts.</p>
<p>An internal audit report on financial controls identified that one item within the sample of 25 purchase orders was not correctly authorised by the budget holder. We have considered the impact of this on our regularity audit.</p>	<p>The purchase order system providers to Wales Audit Office were able to match all purchase orders to identify a total of 6 purchase orders totalling approximately £36,000 which were not sent to the budget holder for their approval. Retrospective approval was sought and obtained for all of these items. We do not believe this incident to have any impact on our regularity opinion, on the basis that the issue arose from unforeseen network performance issues with the server which have since been rectified, and these items were followed up when identified and subsequently approved. Managements have resolved that going forward, reports are ran on a monthly basis to match purchase orders to their subsequent approval to confirm no items remain unapproved.</p>
<p>We have noted that a lift maintenance contract was entered into during the period. However, on inspection of the retained procurement documentation, we have noted that two quotes were not sought for this contract in line with the procurement policy. When a purchase invoice was received for the service, it has been matched to an existing PO and subsequently approved.</p>	<p>This is not in line with the procurement policy. The amount is not considered material (at approximately £3,000) and all other items in our sample had sought the appropriate number of quotes. We have included a control deficiency in respect of this item below.</p>

Recommendations on controls

We have set out below recommendations on internal controls which came to our attention during the course of our audit work. This does not constitute a comprehensive statement of all internal control matters or of all improvements which may be made and has addressed only those matters which have come to our attention as a result of the audit procedures performed. An audit is not designed to identify all matters that may be relevant to you and accordingly the audit does not ordinarily identify all such matters.

Assessment	Issue and risk	Recommendations
	<ul style="list-style-type: none"> • Review of payroll 	<p>Recommendations</p> <ul style="list-style-type: none"> • We have noted that variance analysis is prepared on monthly payroll costs, however this analysis does not contain a set variance that would require investigation and is instead up to the preparer to determine what constitutes a difference worth investigating. Additionally, while the ultimate payment of the payroll is subject to a review, there is no line by line documented review of the payroll, other than this variance analysis. <p>Management Response</p> <ul style="list-style-type: none"> • Changes to payroll are processed and checked by the HR team prior to being sent to our external payroll providers for processing. The resulting payroll is subject to a check by the Finance team prior to being approved for payment. Any unexpected month on month variances are checked back to source documents to ensure appropriate approvals are in place. Going forward we will formalise this to ensure that all variances of more than 2% are checked and documented.
	<ul style="list-style-type: none"> • Procurement 	<p>Recommendations</p> <ul style="list-style-type: none"> • As part of our regularity work, we have noted that one item in our procurement sample did not obtain the required number of quotes. We understand that there had been a change in the staff responsible for obtaining these quotes and managing the process. We would recommend that staff training in this area is revisited, and that there is a periodic review of the contracts schedule to ensure the correct number of quotes were sought, with supporting evidenced retained. <p>Management Response</p> <ul style="list-style-type: none"> • Further training is planned for the team in relation to purchase orders and contracts. We will be further developing our contract management arrangements to automate review of the schedule for timely reminders and procurement. Work will also include periodic review of arrangements for compliance.

Assessment

- Significant control recommendation
- Other control recommendations

Going concern

We have reviewed the budget prepared. Based on our analysis we believe the company is a going concern and the financial statements have been prepared on this basis.

Significant difficulties encountered during the audit

No significant difficulties have been encountered during the audit. We would like to thank Steven O'Donoghue, Nicola Evans and the rest of the finance team for their hard work and cooperation during the audit.

Representations Requested

In addition to those representation which we request on all audit assignments (<http://www.rsmuk.com/standard-representations>) we will be seeking no specific representations from the Board.

Accounting estimates

As part of our audit, we review the significant accounting estimates contained within the financial statements of the WAO. We note the following:

Costs to complete/work in progress

Our work indicates that the historical estimates of costs to complete are materially accurate, and that estimates made by the Resource Managers are an appropriate basis to determine percentage completion.

Dilapidations provision

These continue to be derived using latest available third-party surveyor reports, and there is no evidence that these are not an appropriate source of evidence to derive such provisions. Previous surveyor reports provided have not identified any significant issues that would necessitate a material increase in the value of the reported provision.

Management judgements and accounting estimates

The following areas are considered to be the principal areas of management judgement or accounting estimates. The graphic below visually represents the impact (lower or higher) on the financial statements of a change in management's estimate. In overview, a reasonably possible change in estimate that has a low impact means that such a change will have limited impact on the financial statements. Conversely a reasonably possible change that has a higher impact, means that such a change can have a significant impact.

Judgments and estimates

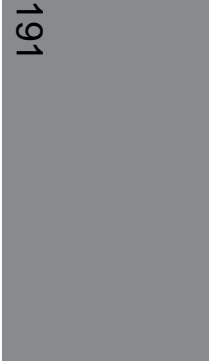
	Low impact		High impact
Provision for bad debts	●		
Revenue recognition – stage of completion			●
Dilapidations provision		●	
Senior team restructuring	●		

Update on matters communicated at the planning stage

Matter communicated	Update
Fees	We confirm that the fees charged during the year in respect of services performed are consistent with those contained within our Audit Plan submitted to you
Independence	In accordance with International Standard on Auditing (UK) 260 “Communication with those charged with governance”, there are no changes to the details of relationships between RSM UK Audit LLP and its related entities and Wales Audit Office and its related entities and directors that may reasonably be thought to bear on RSM UK Audit LLP’s independence and the objectivity of the audit principal, Jonathan Da Costa and the audit staff and the related safeguards from those disclosed in the Audit Plan

This report has been prepared for the sole use of Wales Audit Office and must not be disclosed to any third party, or quoted or referred to, without our written consent. No responsibility is assumed to any other person in respect of this report.

Tudalen y pecyn 190

Adjusted and unadjusted statements and disclosures

Accounting misstatements

A summary of the unadjusted/adjusted errors identified during the course of our work is set out below, analysed between errors of fact and differences in judgement. Our level of triviality was set at £23,000.

Adjustment	Type of adjustment	Financial statements area	Value £'000	Description
1 Tudalen y pecyn 192	Adjusted	Accrued income	21	Adjustment to correct prior year charge out rates used in costs to complete assessments
	Adjusted	Audit fee income	(21)	Adjustment to correct prior year charge out rates used in costs to complete assessments
	Unadjusted - judgemental	Accrued income	26	Being judgemental element added to costs to complete assessments for COVID-19 impact
	Unadjusted - judgemental	Deferred income	29	Being judgemental element added to costs to complete assessments for COVID-19 impact
	Unadjusted - judgemental	Audit fee income	(55)	Being judgemental element added to costs to complete assessments for COVID-19 impact

We have identified no unadjusted disclosure misstatements.

Communication of audit matters to those charged with governance

Our communication plan

	Audit plan	Audit findings
Respective responsibilities of auditor and management/those charged with governance	●	
Overview of the planned scope and timing of the audit, form, timing, materiality and expected general content of communications including significant risks and key audit matters	●	
Confirmation of independence and objectivity	●	●
Significant matters in relation to going concern (if any)		●
Views about the qualitative aspects of the Group's accounting and financial reporting practices including accounting policies, accounting estimates and financial statement disclosures		●
Significant findings from the audit		●
Significant matters and issues arising during the audit and written representations that have been sought		●
Significant difficulties encountered during the audit (if any)		●
Unadjusted misstatements and material disclosure omissions		●
Expected modifications to the auditor's report, or emphasis of matter		●

ISA (UK) 260, as well as other ISAs (UK), prescribes matters which we are required to communicate with those charged with governance, and which we set out in the table here.

The Audit Plan outlined our audit strategy and plan to deliver the audit, while the Audit Findings presents key issues, findings and other matters arising from the audit, together with an explanation as to how these have been resolved.

Respective responsibilities

As auditor we are responsible for performing the audit in accordance with ISAs (UK), which is directed towards forming and expressing an opinion on the financial statements that have been prepared by management with the oversight of those charged with governance.

The audit of the financial statements does not relieve management or those charged with governance of their responsibilities.

Financial reporting updates

Important updates

A full list of financial reporting updates can be found by clicking the link below:

RSM UK Audit LLP

Hartwell House
55-61 Victoria Street
Bristol
BS1 6AD
T +44 (0)117 945 2000
F +44 (0)117 945 2001
rsmuk.com

Tudalen Y pecyn 195

Our Report is prepared solely for the confidential use of Wales Audit Office and solely for the purpose of explaining the scope of the audit, our proposed audit approach, and to highlight the key risks that we will be focusing our audit work upon, forming part of the ongoing communications we are required to make under International Standard on Auditing (UK and Ireland) 260 – Communication of audit matters with those charged with governance. Therefore, the report may not, without our express written permission, be relied upon by Wales Audit Office for any other purpose whatsoever, be referred to in whole or in part in any other external document or made available (in whole or in part) or communicated to any other party. RSM UK Audit LLP neither owes nor accepts any duty to any other party who may receive our Report and specifically disclaims any liability for any loss, damage or expense of whatsoever nature, which is caused by their reliance on our Report.

The UK group of companies and LLPs trading as RSM is a member of the RSM network. RSM is the trading name used by the members of the RSM network. Each member of the RSM network is an independent accounting and consulting firm each of which practises in its own right. The RSM network is not itself a separate legal entity of any description in any jurisdiction. The RSM network is administered by RSM International Limited, a company registered in England and Wales (company number 4040598) whose registered office is at 50 Cannon Street, London EC4N 6JJ. The brand and trademark RSM and other intellectual property rights used by members of the network are owned by RSM International Association, an association governed by article 60 et seq of the Civil Code of Switzerland whose seat is in Zug.

RSM Corporate Finance LLP, RSM Restructuring Advisory LLP, RSM Risk Assurance Services LLP, RSM Tax and Advisory Services LLP, RSM UK Audit LLP, RSM UK Consulting LLP, RSM Employer Services Limited, RSM Northern Ireland (UK) Limited and RSM UK Tax and Accounting Limited are not authorised under the Financial Services and Markets Act 2000 but we are able in certain circumstances to offer a limited range of investment services because we are members of the Institute of Chartered Accountants in England and Wales. We can provide these investment services if they are an incidental part of the professional services we have been engaged to provide. RSM Legal LLP is authorised and regulated by the Solicitors Regulation Authority, reference number 626317, to undertake reserved and non-reserved legal activities. It is not authorised under the Financial Services and Markets Act 2000 but is able in certain circumstances to offer a limited range of investment services because it is authorised and regulated by the Solicitors Regulation Authority and may provide investment services if they are an incidental part of the professional services that it has been engaged to provide. Baker Tilly Creditor Services LLP is authorised and regulated by the Financial Conduct Authority for credit-related regulated activities. RSM & Co (UK) Limited is authorised and regulated by the Financial Conduct Authority to conduct a range of investment business activities. Before accepting an engagement, contact with the existing accountant will be made to request information on any matters of which, in the existing accountant's opinion, the firm needs to be aware before deciding whether to accept the engagement.

Cynllun Blynyddol 2020-21

Yn cynnwys gwybodaeth ychwanegol
am ein huchelgeisiau tymor hwy a'n
dangosyddion perfformiad allweddol

Paratowyd y Cynllun Blynyddol hwn ar gyfer y flwyddyn sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2021, sy'n cynnwys gwybodaeth ychwanegol am ein huchelgeisiau tymor hwy a'n dangosyddion perfformiad allweddol, ar y cyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru o dan adran 25(1) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Fe'i gosodir gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 26 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Mae'r Cynulliad Cenedlaethol wedi gwneud darpariaeth drwy Reol Sefydlog 18.11(i) i'w Bwyllgor Cyllid fod yn gyfrifol am ystyried y Cynllun Blynyddol a chyflwyno adroddiad arno i'r Cynulliad.

Archwilio Cymru yw enw ymbarél Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n ddau endid cyfreithiol ar wahân â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain. Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol swyddogaethau archwilio ac adrodd ar gyrrff cyhoeddus yng Nghymru. Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru swyddogaethau darparu adnoddau, megis staff, er mwyn arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol, a monitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Pan fo hynny'n berthnasol, mae testun y ddogfen hon yn nodi swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a swyddogaethau Swyddfa Archwilio Cymru. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddo unrhyw swyddogaethau.

Os oes angen y cyhoeddiad hwn arnoch mewn fformat a/neu iaith arall, neu os oes gennych unrhyw gwestiynau am ei gynnwys, cysylltwch â ni trwy ddefnyddio'r manylion isod. Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, a byddwn yn ymateb yn yr iaith a ddefnyddiwyd gennych. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Ffôn 02920 320 500

E-bost info@audit.wales

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg hefyd.

Crynodeb o'n cynllun

Ar ran pobl Cymru, rydym yn archwilio gwariant cyhoeddus ac yn nodi ffyrdd o wella gwasanaethau cyhoeddus. Mae ein gwaith yn cefnogi gwaith Cynulliad Cenedlaethol Cymru a chynrychiolwyr a etholwyd yn lleol o graffu'n effeithiol ar arian cyhoeddus. Rydym yn gwbl annibynnol ar y llywodraeth.

Pam ydym ni yma?

<p>Sicrhau</p> 	<p>Egluro</p> 	<p>Ysbrydoli</p>
<p>pobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda</p>	<p>sut y mae arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio i ddiwallu anghenion pobl</p>	<p>a grymuso'r sector cyhoeddus yng Nghymru i wella</p>

Beth yw ein huchelgeisiau?

			
<p>Manteisio'n llawn ar ein persbectif unigryw, ein harbenigedd a dyfnder ein dirnadaeth</p>	<p>Cryfhau ein safle fel llais awdurdodol, dibynadwy ac annibynnol</p>	<p>Cynyddu ein hamlygrwydd, ein dylanwad a'n perthnasedd</p>	<p>Bod yn sefydliad enghreifftiol i'r sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt</p>

Sut ydym ni'n bwriadu cyflawni ein huchelgeisiau?

Trwy gyflawni archwiliadau			Wrth gynnal y busnes
Sicrhau ein bod yn cryfhau gymaint â phosib bŵer ein dirnadaeth unigryw trwy weithio mewn tîm a rhannu gwybodaeth mewn modd mwy integredig.	Cyflwyno sylwebaeth a thystiolaeth ddibynadwy o'r materion iawn ar yr adeg iawn.	Bod â phwyslais tuag allan agored ac ymgysylltu mewn ffordd sy'n berthnasol i ystod eang o gynulleidfaoedd.	Gan ein bod yn ffurfio barn archwilio ar eraill, gwneud yn siŵr ein bod yn arfer yn gyson yr hyn yr ydym yn ei bregethu.
Chwilio yn rhagweithiol am synergeddau a thueddiadau yn yr wybodaeth yr ydym yn ei chadw.	Sicrhau ein bod yn cyfleu'r ffeithiau yn glir ac yn egluro'n gryno pam ein bod wedi dod i gasgliad neu ddehongliad penodol.	Dylanwadu ar feddylfryd ac ymddygiad pobl eraill a llunio'r drafodaeth gyhoeddus ehangach.	Darparu arweiniad clir, cyson a dilys a chyflymu ein proses o wneud penderfyniadau.
Canolbwyntio ar yr hyn sydd bwysicaf ac a fydd yn gwneud y gwahaniaeth mwyaf i'r cyhoedd ac i gyrff cyhoeddus.	Bod yn wylidwrus ac ymateb i gyfleoedd newydd i rannu gwybodaeth a dirnadaeth archwilio lle y gall ychwanegu gwerth.	Chwilio am syniadau a ffyrdd o feddwl o'r tu allan i Gymru a'r sector cyhoeddus, a bod yn barod i'w derbyn.	Grymuso pobl ym mhob rhan o'r sefydliad i feddwl am syniadau newydd ac i sicrhau newid cadarnhaol.

Rhagair gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru

Mae'r Cynllun Blynyddol hwn yn disgrifio'r camau yr oeddem yn bwriadu eu cymryd yn ystod y flwyddyn nesaf i gyflawni ein huchelgeisiau sefydliadol a'n hamcanion strategol.

Fodd bynnag, yn fuan cyn cyhoeddi cawsom ein trechu gan amgylchiadau anarferol y feirws Covid-19. Fel pawb arall, mae ein blaenoriaethau presennol wedi newid yn sylweddol wrth i ni ganolbwyntio ar les ein gweithwyr, cynnal parhad y busnes a chefnogi'r sector cyhoeddus a'r gymuned ehangach.

Rydym eisoes wedi cyfathrebu â'r cyrff yr ydym yn eu harchwilio i ddweud ein bod wedi lleihau ein gwaith a'n bod yn defnyddio dulliau gwahanol o gyflawni, i sicrhau nad yw archwilio yn ychwanegu mewn unrhyw ffordd at y pwysau enfawr sydd ar ddarparu'r gwasanaethau cyhoeddus ar hyn o bryd.

Mae gan Archwilio Cymru arbenigedd hanfodol i helpu Llywodraeth Cymru a'r sector cyhoeddus ehangach i ymateb i rai o'r heriau sydd o'n blaenau. Felly, yn ystod yr wythnosau a'r misoedd nesaf, byddwn yn penderfynu ar y ffordd orau o helpu pobl Cymru a'u gwasanaethau cyhoeddus trwy'r argyfwng presennol hwn, gan ddarparu sicrwydd, hyrwyddo arferion da a sicrhau y defnyddir adnoddau cyhoeddus mor effeithiol â phosibl. Byddwn yn gwneud hyn mewn modd sensitif ac ar y cyd â'r sector cyhoeddus i sicrhau llywodraethu da mewn cyfnod o helbul rhyfeddol.

“ yn ystod yr wythnosau a’r misoedd nesaf, byddwn yn penderfynu ar y ffordd orau o helpu pobl Cymru a’u gwasanaethau cyhoeddus trwy’r argyfwng presennol hwn ”

Er gwaethaf yr ansicrwydd a’r anawsterau sydd o’n blaenau, rydym o’r farn bod ein huchelgeisiau cyffredinol yn parhau i fod yn iawn. Pan fydd amgylchiadau yn caniatáu hynny, byddwn yn mynd ati unwaith eto gyda’n hagenda ar gyfer cyflawni ein potensial llawn fel ysgogydd gwelliant gwasanaethau cyhoeddus.

Yn ein Hadroddiad Interim nesaf, a fydd yn cael ei gyhoeddi ym mis Hydref, byddwn yn darparu diweddariad manwl ar unrhyw newidiadau yr ydym yn eu gwneud i’r Cynllun hwn mewn ymateb i’r sefyllfa sy’n prysur esblygu.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol
Cymru

Isobel Everett

Cadeirydd Swyddfa
Archwilio Cymru
Tudalen y pecyn 202

Cynnwys

Pwy ydym ni a'r hyn yr ydym yn ei wneud	9
Sut yr ydym yn mynd ar drywydd arian cyhoeddus yng Nghymru	11
Ein huchelgeisiau a sut yr ydym yn bwriadu eu cyflawni	12
Ein hamgylchedd gweithredu	13
Ein rhaglenni gwaith	16
Cyflawni archwiliadau	17
Cynnal y busnes	21
Mesur ein perfformiad	23

Atodiadau

1 Gwaith archwilio lleol	27
2 Archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol	28
3 Cefnogi atebolrwydd a gwaith craffu effeithiol	30
4 Gwaith arfer da	32
5 Ein cyllid	34

Pwy ydym ni a'r hyn yr ydym yn ei wneud

- 1 Yr archwilydd allanol statudol ar gyfer y rhan fwyaf o'r sector cyhoeddus yng Nghymru yw Archwilydd Cyffredinol Cymru. Yr Archwilydd Cyffredinol sy'n gyfrifol am archwilio'r rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus a gaiff ei wario yng Nghymru, gan gynnwys y cyllid y pleidleisir arno'n flynyddol gan y Cynulliad Cenedlaethol. Caiff elfennau sylweddol o'r arian hwn eu trosglwyddo gan Lywodraeth Cymru i'r GIG ac i lywodraeth leol yng Nghymru.
- 2 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyflogi oddeutu 270 o staff proffesiynol ac yn defnyddio adnoddau eraill, gan gynnwys arbenigedd ychwanegol gan gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat, er mwyn galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei swyddogaethau.
- 3 Mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnwys archwilio cyfrifon a chyflawni gwaith archwilio perfformiad lleol mewn amrywiaeth eang o gyrff cyhoeddus, ynghyd â chynnal rhaglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol. Gellid arfer y swyddogaethau hynny i archwilio gwariant cyhoeddus ar y cyd os oes angen, ar draws gwahanol fathau o gyrff, ni waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.
- 4 Gyda'n gilydd, fel Archwilio Cymru, rydym yn archwilio oddeutu £20 biliwn o incwm a gwariant, sef dros chwarter cynnyrch domestig gros Cymru. Yn gynyddol, rydym yn ystyried stiwardiaeth adnoddau dynol a naturiol, ynghyd â'n hystyriaeth o adnoddau ariannol a'r ffordd y mae cyrff cyhoeddus yn rhoi cyfrif am yr hyn a ddefnyddir ganddynt.
- 5 Rydym hefyd yn nodi arferion da o bob rhan o'n gwaith archwilio ac yn rhannu hyn trwy ein [Cyfnewidfa Arfer Da](#) a chyfryngau eraill, gan gynnwys rhannu seminarau a gweminarau dysgu.

Pam yr ydym ni yma

Sicrhau

pobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda

Egluro

sut y mae arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio i ddiwallu anghenion pobl

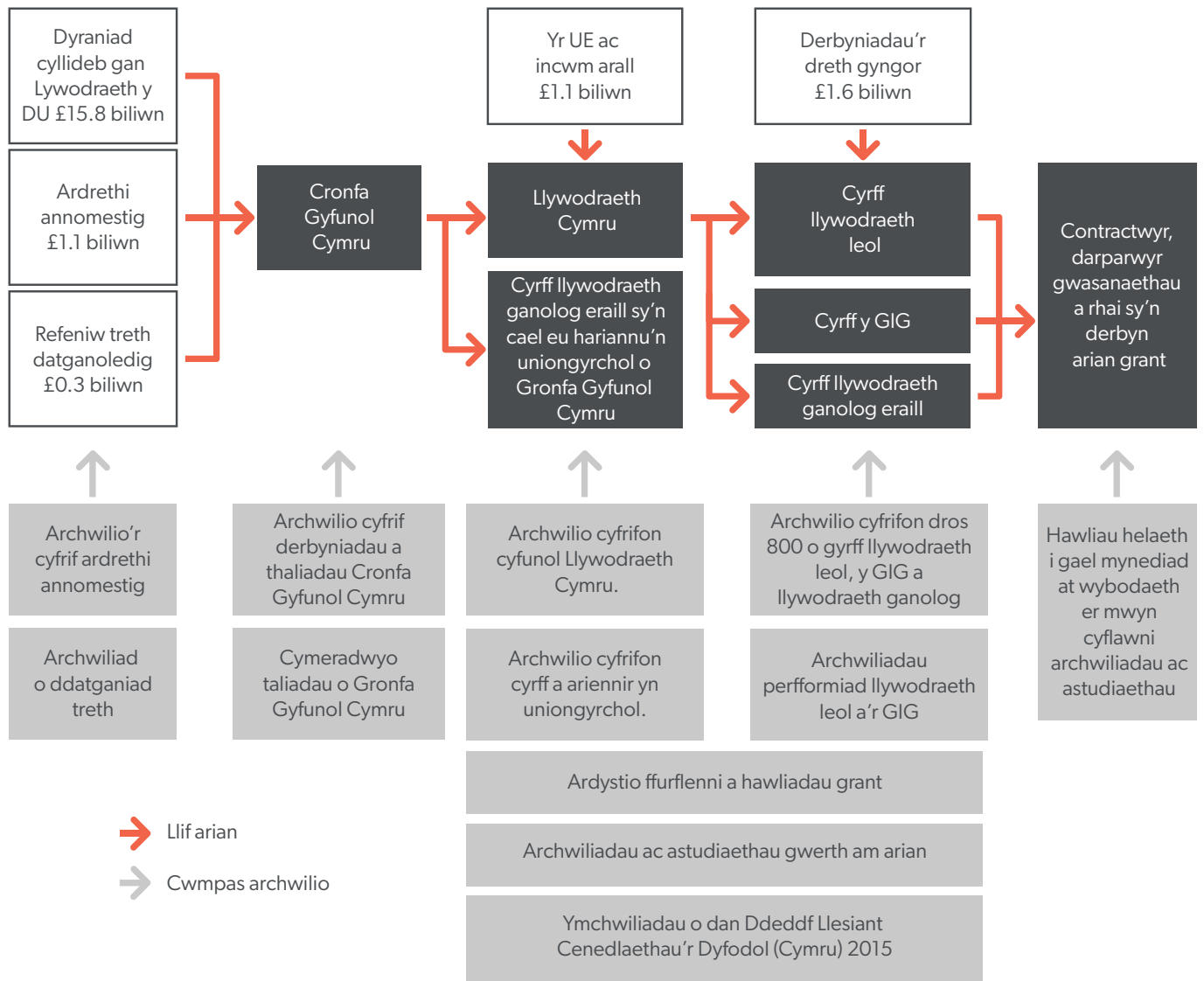

Ysbrydoli

a grymuso'r sector cyhoeddus yng Nghymru i wella

- 6 Rydym yn ymgymryd â'n gwaith yn unol â Chod Ymarfer Archwilio yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r Cod yn rhagnodi'r ffordd y cynhelir archwiliadau a swyddogaethau penodol eraill, ac yn ymgorffori'r hyn y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ei ystyried yn arfer proffesiynol gorau.
- 7 Rydym hefyd yn gweithio'n agos gydag asiantaethau archwilio eraill y DU a gyda'r prif gyrff adolygu allanol eraill yng Nghymru i wella effaith gyfunol ein gwaith.

Sut yr ydym yn mynd ar drywydd arian cyhoeddus yng Nghymru¹

1 Nid yw'r ffinonellau cyllid a amlygir yn yr arddangosyn yn cynnwys gweithgareddau cynhyrchu incwm mewn cyrrff cyhoeddus eraill.

Ein huchelgeisiau a sut yr ydym yn bwriadu eu cyflawni

- 8 Yn ystod y blynyddoedd nesaf, rydym yn dymuno cyrraedd ein potensial llawn fel sbardun i newid a gwelliant, sydd wrth wraidd gwasanaethau cyhoeddus ac atebolrwydd democrataidd.
- 9 Fel y nodwyd yn gyntaf yn ein [Cynllun Blynyddol 2019-20](#), rydym wedi nodi pedair uchelgais eang, a thri amcan strategol ar gyfer pob uchelgais, sy'n disgrifio ar y cyd y llwybr yr ydym yn ei ddilyn tuag at gyflawni'r potensial hwnnw.

Manteisio i'r eithaf ar ein harbenigedd, dealltwriaeth graff a safbwynt unigryw

- Cryfhau natur rymus ein dealltwriaeth unigryw drwy weithio mewn tîm a rhannu gwybodaeth mewn ffordd fwy integredig.
- Chwilio'n rhagweithiol am synergeddau a thueddiadau yn y wybodaeth sydd gennym.
- Canolbwyntio ar yr hyn sydd bwysicaf ac a wnaiff y gwahaniaeth mwyaf i gyrrff cyhoeddus a'r cyhoedd.

Cryfhau ein statws fel llais awdurdodol ac annibynnol yr ymddiriedir ynddo

- Dod â thystiolaeth a sylwebaeth ddibynadwy i'r amlwg ar y materion cywir ar yr adeg gywir.
- Sicrhau ein bod yn cyflwyno'r ffeithiau'n glir ac yn egluro'n gryno pam ein bod wedi dod i gasgliad neu ddehongliad penodol.
- Bod yn effro ac yn ymatebol i gyfleoedd newydd i rannu gwybodaeth a dealltwriaeth archwilio lle gall ychwanegu gwerth.

Dod yn fwy amlwg, dylanwadol a pherthnasol

- Canolbwyntio tuag allan mewn ffordd amlwg ac ymgysylltu mewn ffordd sy'n berthnasol i ystod eang o gynulleidfaoedd.
- Dylanwadu ar ffordd o feddwl ac ymddygiad eraill a llywio'r ddadl gyhoeddus ehangach.
- Ceisio a gwranddo ar syniadau a meddyliau y tu hwnt i Gymru a'r sector cyhoeddus.

Dangos esiampl i'r sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt

- Gan ein bod yn arddel barn archwilio ar eraill, sicrhau ein bod yn gwneud yr hyn rydym yn cyngori eraill i wneud.
- Darparu arweinyddiaeth glir, gyson a dilys a gwneud penderfyniadau'n gyflymach.
- Grymuso pobl drwy'r sefydliad i feddwl am syniadau newydd a gwneud newid cadarnhaol.

Ein hamgylchedd gweithredu

- 10 Rydym o'r farn mai'r canlynol yw'r prif ffactorau a fydd yn dylanwadu ar y ffordd y byddwn yn cyflawni ein huchelgeisiau, ein hamcanion strategol, a'n rhaglenni gwaith yn ystod y blynyddoedd nesaf.

Goblygiadau Brexit

- 11 Gadawodd y DU yr UE ar 31 Ionawr 2020 a bydd mewn cyfnod pontio tan fis Rhagfyr 2020. Yn ystod y cyfnod hwn, mae'r rhan fwyaf o reolau a threfniadau masnachu cyfredol yr UE yn parhau heb unrhyw newidiadau sylweddol yn y rhan fwyaf o feysydd o ran cyflenwi gwasanaethau cyhoeddus.
- 12 Bydd Llywodraeth y DU yn dechrau trafodaethau gyda'r UE ar gytundeb hirdymor parhaol yn fuan, ac mae Llywodraeth Cymru wedi mapio cyfres o flaenoriaethau negodi y mae'n credu sy'n adlewyrchu buddiannau Cymru.
- 13 Ar hyn o bryd, mae'n dal yn anodd asesu goblygiadau tymor hwy Brexit yn llawn o ran darparu gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru, gan gynnwys mewn cysylltiad â ffurf y cymorth ariannol i'r economi wledig a'r gweithlu sydd ar gael ar gyfer darparwyr gwasanaethau cyhoeddus. Rydym wedi ymrwymo i raglen sylwebaeth ar archwiliadau 'amser real' ynghylch y broses gymhleth a deinamig hon wrth iddi barhau i ddatblygu.

Ymwreiddio'r egwyddor o ddatblygu cynaliadwy yng ngwasanaethau cyhoeddus Cymru

- 14 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn nodi uchelgais beiddgar ar gyfer dyfodol gwasanaethau cyhoeddus ac yn annog newidiadau eang o ran diwylliant ac arfer.
- 15 O dan y Ddeddf, mae gan gyrrff cyhoeddus rhestredig ddyletswydd i roi datblygu cynaliadwy (diwallu anghenion y presennol, heb amharu ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain) wrth wraidd yr hyn a wnânt. Mae'n rhaid iddynt weithio i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy bennu a chyhoeddi amcanion llesiant a chymryd camau i sicrhau eu bod nhw'n cyflawni'r amcanion hynny.

- 16 Wrth wneud hyn, mae'n rhaid i'r cyrff hynny ystyried pwysigrwydd cydbwysio anghenion tymor byr a thymor hir, defnyddio dull mwy integredig a chyfannol, cynnwys ystod amrywiol o randdeiliaid perthnasol a chydweithio â nhw o bosibl, a rhoi rhagor o bwyslais ar ddefnyddio dull rhagweithiol ac ataliol o ddatrys problemau.
- 17 Mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol archwilio i ba raddau y mae'r cyrff cyhoeddus rhestredig wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu amcanion llesiant, ac wrth gymryd camau i gyflawni'r amcanion hynny. Mae ein hadroddiadau ar y camau y mae cyrff unigol yn eu cymryd i gyflawni eu hamcanion llesiant ar gael drwy'r adran gyhoeddiadau ar ein gwefan, a byddwn yn cyhoeddi adroddiad cenedlaethol cyn bo hir a fydd yn crynhoi'r themâu cyffredin a'r tueddiadau a nodwyd trwy'r gwaith hwn.

Argyfwng hinsawdd

- 18 Mae Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru o leiaf 80% erbyn y flwyddyn 2050, gyda system o dargedau allyriadau interim a chyllidebau carbon.
- 19 Yn sgil cyhoeddi eu cynllun cyflawni carbon isel cyntaf, sy'n nodi 100 o bolisiâu a chynigion ar gyfer cyrraedd targedau allyriadau, cyhoeddodd Gweinidogion Cymru argyfwng hinsawdd yng Nghymru ar 29 Ebrill 2019 ac, ar ôl hynny, fe wnaethon nhw gyhoeddi buddsoddiad cyfalaf o £140 miliwn er mwyn cefnogi'r broses o ddatgarboneiddio. Mae Llywodraeth Cymru wedi datgan hefyd ei bwriad i sicrhau bod pob corff cyhoeddus yng Nghymru yn garbon niwtral erbyn 2030.
- 20 Yn ogystal â hynny, mae gan awdurdodau cyhoeddus sy'n arfer eu swyddogaethau yng Nghymru ddyletswydd benodol i gynnal a gwella bioamrywiaeth, ac wrth wneud hynny, hybu cadernid ecosystemau. Roedd yn ofynnol cyhoeddi'r adroddiadau cyntaf ynghylch yr hyn y mae cyrff cyhoeddus wedi ei wneud hyd yma i gydymffurfio â'r ddyletswydd erbyn diwedd 2019. Mae angen adroddiadau ychwanegol ynghylch cydymffurfio â'r ddyletswydd bob tair blynedd.
- 21 Ar 18 Chwefror 2020, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru gynllun cymorth llifogydd brys yn rhoi hyd at £10 miliwn i helpu'r ymateb cychwynnol i'r tywydd difrifol a llifogydd diweddar. Mae gwaith yn parhau ar lunio darlun clir o faint o ddifrod sydd ac ar nodi'r cymorth tymor hwy a oedd ei angen, ond mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod y bydd angen rhagor o gymorth ariannol sylweddol dros y blynyddoedd nesaf i fynd i'r afael â'r heriau yr ydym yn eu hwynebu yn sgil newid yn yr hinsawdd.

Heriau economaidd-gymdeithasol

- 22 Mae mwy nag un o bob pump o bobl yn byw mewn tlodi yng Nghymru ac mae mwy o bobl yng Nghymru yn dibynnu ar fudd-daliadau o'i gymharu â Lloegr a'r Alban. Mae lefelau tlodi wedi aros yn ddigyfnewid i raddau helaeth yn y DU ac yng Nghymru yn ystod y 25 mlynedd diwethaf, ac mae llywodraethau'n ailystyried eu dulliau o fynd i'r afael â thlodi.
- 23 Mae strategaeth genedlaethol Llywodraeth Cymru, Ffyniant i Bawb, yn canolbwyntio ar hybu ffyniant economaidd er mwyn helpu i fynd i'r afael ag achosion sylfaenol tlodi yng Nghymru. Mae llawer o'r camau gweithredu a gynigir yn y strategaeth yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus a sefydliadau eraill weithio mewn ffordd sy'n llawer mwy cydweithredol ac integredig wrth gynllunio a gweithredu atebion ar gyfer y dyfodol.
- 24 Er mwyn mynd i'r afael â'r niferoedd cynyddol o bobl ddigartref, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno Deddf Tai (Cymru) 2014 hefyd, sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol a'u partneriaid ganolbwyntio'n benodol ar gamau atal. Fodd bynnag, rydym wedi adrodd, er gwaethaf deddfwriaeth newydd a chyllid ychwanegol a ddarperir gan Lywodraeth Cymru, bod atal digartrefedd yn parhau i fod yn heriol i lawer o awdurdodau.
- 25 Mewn adroddiad arall diweddar gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, ceir tystiolaeth bod tlodi cynyddol yng Nghymru yn arwain at anghydraddoldebau gwaeth o ran profiadau a chyfleoedd pobl a gaiff eu geni i gefndiroedd economaidd-gymdeithasol gwahanol. Ar ddiwedd 2019, ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ar eu cynigion o roi dyletswydd ddeddfwriaethol ar gyrff cyhoeddus i ystyried yr angen i leihau'r anghydraddoldebau sy'n deillio o anfanteision economaidd-gymdeithasol wrth wneud penderfyniadau strategol.

Cymdeithas â rhwydweithiau cynyddol

- 26 Mae datblygiadau ym maes technoleg gwybodaeth yn parhau i ysgogi'r broses o ddigideiddio darpariaethau gwasanaeth a hybu gallu'r cyhoedd i gael gafael ar ddata, a chyfleoedd i ryngweithio ac ymgysylltu drwy'r cyfryngau cymdeithasol a ffyrdd eraill o gyfathrebu'n ddigidol. Mae gweddnewid a chynhwysiant digidol yn rhan ganolog o gynlluniau Llywodraeth Cymru ar gyfer gwneud gwasanaethau cyhoeddus yn fwy hygyrch ac ystyrlon i'w defnyddwyr, gan sicrhau gwell canlyniadau.
- 27 Mae gan Gymru dopograffeg a nodweddion dwysedd poblogaeth penodol sy'n peri heriau o ran darparu signalau ffonau symudol a seilwaith digidol. Er nad yw polisi telathrebu wedi ei ddatganoli i Gymru, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi nodi cynllun gweithredu o ran sut y maent yn bwriadu gweithio gyda'r diwydiant ffonau symudol ac Ofcom i ddarparu cysylltedd er mwyn diwallu anghenion pobl a busnesau.

Ein rhaglenni gwaith

- 28 Gellir rhannu ein gwaith arfaethedig ar gyfer 2020-21 yn ddwy adran yn fras – cyflawni archwiliadau a chynnal y busnes.
- 29 Mae'r adran gyntaf ar gyflawni archwiliadau yn cynnwys rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol a blaenoriaethau ar gyfer 2020-21 wrth arfer ei swyddogaethau. Mae'r ail adran ar gynnal y busnes yn crynhoi'r rhaglen waith a blaenoriaethau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer 2020-21 wrth iddynt arfer eu swyddogaethau.
- 30 Ar gyfer pob adran, nodwyd rhai meysydd y dylai'r gwaith ychwanegol ganolbwyntio arnynt a fydd yn ein cynorthwyo i gyflawni ein huchelgeisiau a'n hamcanion strategol yn ystod y flwyddyn nesaf. Bydd y cynnydd a wneir tuag at gyflawni ein hamcanion strategol, gan gynnwys pob un o'r meysydd hyn y dylid canolbwyntio arnynt, yn cael ei arwain gan ein tîm arweinyddiaeth gweithredol a'i fonitro'n agos gan y Bwrdd.
- 31 Mae'r adnoddau sydd ar gael, ac a allai fod ar gael i Swyddfa Archwilio Cymru, yn ôl yr Amcangyfrif o incwm a threuliau ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2021 a gymeradwywyd, i'w defnyddio wrth gyflawni'r rhaglenni gwaith hyn.

Cyflawni Archwiliadau

Gwaith craidd

Cynnal gwaith archwilio mewn dros **800**

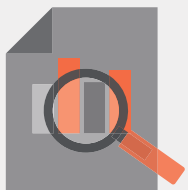
Cyflawni rhaglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian

Ardystio cynlluniau grant sy'n werth bron i **£2.5 biliwn**

Cymeradwyo tua **£1 biliwn** o daliadau allan o Gronfa Gyfunol Cymru bob mis

Cefnogi gwaith craffu effeithiol gan gynnwys gwaith Pwyllgorau'r Cynulliad

Cynnal digwyddiadau **dysgu ar y cyd** i fwy na **1,100 o bobl**

Hwyluso'r gwaith o **ganfod twyll** a gwall drwy'r Fenter Twyll Genedlaethol

Cyflawni rôl **sylwedydd** ar amrywiaeth o weithgorau polisi allweddol

Am ragor o wybodaeth gweler:

Atodiad 1 – Gwaith archwilio lleol

Atodiad 2 – Archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol

Atodiad 3 – Cefnogi gwaith craffu ac atebolrwydd effeithiol

Atodiad 4 – Gwaith arfer da

- 32 Ynghyd â gofynion cyfreithiol a phroffesiynol, mae pedair egwyddor a gydnabyddir yn eang yn sail i'n gwaith archwilio:

<p>Y pwyslais cyhoeddus</p> <p>Cynhelir archwiliad ar ran y cyhoedd ac fe'i gwneir er budd y cyhoedd</p>	<p>Annibynnol</p> <p>Mae'n rhaid i archwiliadau fod, ac ymddangos, yn annibynnol, wrth iddynt gael eu cynnal mewn ffordd sy'n wrthrychol ac yn ddiuedd</p>
<p>Atebol</p> <p>Caiff archwilwyr y sector cyhoeddus eu hariannu'n gyhoeddus ac maent yn atebol am eu defnydd o arian cyhoeddus</p>	<p>Cymesur</p> <p>Mae angen rhoi digon o le i ddarparwyr gwasanaethau ddarparu gwasanaethau o safon uchel, wrth fod yn destun lefelau craffu digonol, ond nid gormodol</p>

- 33 Mae'r gwaith archwilio a wnawn mewn cyrff cyhoeddus unigol yn cynnwys:
- rhoi barn ar y cyfrifon;
 - ystyried sut y mae arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio at ddibenion a gymeradwywyd (rheoleidd-dra);
 - ystyried sut y mae busnes cyhoeddus yn cael ei gynnal (priodoldeb);
 - archwilio a oes trefniadau priodol ar waith i sicrhau gwerth am arian a gwelliant parhaus; ac
 - asesu i ba raddau y mae cyrff cyhoeddus wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu a chymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant.

- 34 Rydym wedi ymrwymo i weithio'n agos gydag asiantaethau archwilio eraill y DU trwy'r Fforwm Archwilio Cyhoeddus, a gyda'r prif gyrff adolygu allanol eraill yng Nghymru trwy'r fenter Arolygu Cymru, er mwyn gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd gwaith archwilio cyhoeddus ac effaith gyfunol ein gwaith. Rydym yn falch o gynrychioli Cymru ar y llwyfan archwilio rhyngwladol ar brydiau, gan gynnwys yn EURORAI².
- 35 Hefyd, gallwn drefnu gyda mathau penodol o gyrff, yn y DU a thramor, er mwyn ymgymryd â gwaith a gomisiynir³. Mae hyn yn cynnwys archwilio oddeutu £320 miliwn o gronfeydd Ewropeaidd a ddefnyddir i gefnogi ffermwyr ac amaethyddiaeth ledled Cymru⁴, a gweithredu fel Prif Archwilydd ar gyfer Llywodraeth Anguilla, gan archwilio eu cyfrifon.
- 36 Mewn ymateb i'n hamgylchedd gweithredu ac er mwyn ein helpu i gyflawni ein hamcanion strategol, rydym wedi nodi 11 maes i ganolbwyntio arnynt wrth gynnal ein gwaith archwilio yn 2020-21:
- gwella'r modd yr ydym yn casglu, caffael a dadansoddi data, gan gynnwys trwy awtomeiddio tasgau syml ac ailadroddus fel y gallwn ganolbwyntio ein hamser ar feysydd â risg uwch y mae angen rhagor o sylw arnynt.
 - gwella'r ffordd yr ydym yn delweddu ac yn cyfleu ein canfyddiadau, gan gynnwys trwy gyhoeddi ystod ehangach o offer data rhyngweithiol a thrwy fuddsoddi mewn gwella sgiliau ymgysylltu a dylanwadu ein staff.
 - ymgysylltu ag ystod ehangach o gynulleidfaoedd gyda chanlyniadau o'n gwaith archwilio ariannol, gan gynnwys datblygu allbynnau newydd sy'n esbonio, mewn iaith symlach, gwybodaeth allweddol a thueddiadau o gyfrifon cyrff cyhoeddus.
 - archwilio'n fanylach y trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau mewn modd integredig a chydweithredol, gan gynnwys mewn cysylltiad â threfniadau gofal iechyd parhaus, y ddarpariaeth o wasanaethau brys a'r ffordd y mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn gweithredu.
 - rhannu'r hyn a ddysgwyd o'n rownd gyntaf o archwiliadau o'r egwyddorion datblygu cynaliadwy a phennu sut y byddwn yn datblygu ymhellach ein dull o archwilio yn y maes hwn.
 - rhoi rhagor o bwyslais ar bwysigrwydd rheolaeth ariannol gadarn ar draws cyfundrefn cyllid cyhoeddus Cymru, gan gynnwys cyflwyno trefniadau cryfach ar gyfer archwilio cynghorau tref a chymuned.

2 Prosiect ar gyfer cydweithredu ymysg sefydliadau archwilio'r sector cyhoeddus ledled Ewrop yw [European Organisation of Regional External Public Finance Audit Institutions \(EURORAI\)](#).

3 Pan fyddwn yn darparu gwasanaethau i'r cyrff hynny, neu'n arfer eu swyddogaethau. Rydym yn ymwybodol y dylai pob gweithgaredd o'r fath fod yn hunangyllidol ac na ddylid gwneud hynny ar draul ein gwaith archwilio craidd yng Nghymru.

4 Ar ran y Rheolwr a'r Archwilydd Cyffwrdd

- paratoi adroddiad wedi'i ddiweddarau o'r 'Darlun o Wasanaethau Cyhoeddus'⁵ sy'n nodi'r prif heriau sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus Cymru ar hyn o bryd a pha mor dda yw eu sefyllfa i ymateb, er mwyn llywio gwaith y Senedd yn dilyn etholiadau 2021.
- datblygu cynigion ar sut y byddwn yn ymateb i'r heriau yn sgil newid yn yr hinsawdd trwy ein gwaith archwilio, gan ystyried yr amcanion a nodir yn ein Cynllun Bioamrywiaeth a Chydnerthedd Ecosystemau.
- ehangu'r ystod o ddulliau a ddefnyddir i hwyluso'r broses o rannu dysg y tu allan i'n rhaglen graidd o seminarau a gweminarau trwy ein Cyfnewidfa Arfer Da.
- datblygu ystod fwy amrywiol o ddulliau o gasglu safbwyntiau ein rhanddeiliaid am werth ac effaith ein gwaith, gan ganolbwyntio i ddechrau ar geisio safbwyntiau Aelodau'r Cynulliad.
- ymestyn ein trefniadau rheoli ansawdd archwiliadau i ddarparu sicrwydd ychwanegol bod tystiolaeth gadarn a dadansoddiadau trwyadl yn sail i'r holl waith yr ydym yn ei wneud, ac er mwyn sicrhau ein bod yn parhau i fod yn gyson â safonau archwilio rhyngwladol.

5 Yn dilyn cyhoeddi adroddiadau tebyg yn 2011 a 2015

6 Mae Deddf Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2020 yn newid enw Cynulliad Cenedlaethol Cymru i 'Senedd Cymru' neu 'The Welsh Parliament'.

Cynnal y busnes

Gwaith craidd

Pennu'r gyllideb gyffredinol o **£22 miliwn** a chodi ffioedd am waith archwilio

Cyflogi tua **270 o staff** a rheoli ystod amrywiol o asedau ffisegol a gwybodaeth

Darparu **arweinyddiaeth gadarn** ac ymgorffori ein gwerthoedd a'n hymddygiadau

Monitro'r modd y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cyflawni ei swyddogaethau a rhoi cyngor iddo

Am ragor o wybodaeth gweler:
Atodiad 5 – Dangos esiampl

- 37 Mae'r Bwrdd yn gyfrifol am bennu a goruchwylio cyfeiriad strategol y sefydliad gan sicrhau ein bod ar y trywydd iawn o ran cyflawni ein huchelgeisiau. Mae aelodaeth y Bwrdd yn cynnwys aelodau anweithredol a gweithredol, ynghyd â dau aelod a etholwyd gan gyflogeion, sy'n darparu dimensiwn ychwanegol o ddirnadaeth a phrofiad.
- 38 Mae'r Tîm Arweinyddiaeth Gweithredol, a gadeirir gan yr Archwilydd Cyffredinol, yn ei gynghori ar ei waith fel Archwilydd Cyffredinol, Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu. Cafodd cylch gorchwyl y Tîm Arweinyddiaeth Gweithredol ei adnewyddu yn ystod 2019-20 ac ehangwyd yr aelodaeth i gynnwys pedwar aelod sy'n gyflogai.
- 39 Ceir gwybodaeth fanylach am ein trefniadau llywodraethu yn adran Datganiad Llywodraethu ein [Hadroddiad Blynyddol a Chyfrifon](#).

- 40 Mewn ymateb i'n hamgylchedd gweithredu ac er mwyn ein helpu i gyflawni ein hamcanion strategol, rydym wedi nodi chwe maes i ganolbwyntio arnynt wrth i ni gynnal ein busnes yn 2020-21:
- Ailstrwythuro ein huwch dîm gweithredol i sicrhau eu bod yn gydnaws â'n huchelgeisiau cyffredinol a chryfhau'r arweinyddiaeth strategol a ddarperir i staff Swyddfa Archwilio Cymru.
 - Cyflawni newid sylweddol yn y ffordd yr ydym yn rheoli ac yn cynllunio ar gyfer prosiectau sy'n golygu newid mawr, gan gynnwys cymhwysio arferion rheoli newid mwy trwyadl a chyson.
 - Gwella ein proffil cyhoeddus trwy ddatblygu llais corfforaethol sy'n fwy allblyg a gwahaniaethol a'i gwneud yn haws ein hadnabod trwy fabwysiadu hunaniaeth ymbarél 'Archwilio Cymru'
 - Cryfhau ein strategaeth ar gyfer denu, cadw a datblygu gweithlu hyfedr ac amrywiol, gyda phwyslais penodol ar sicrhau bod ein prosesau recriwtio, rheoli dawn a chynllunio olyniaeth yn cael eu hadnewyddu a'u bod nhw'n addas i'r diben.
 - Darparu cymorth parhaus i Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol ar gyfer eu gwaith o fynd i'r afael â'r cymhlethdod diangen yn ein trefniadau statudol ar gyfer codi ffioedd a llywodraethu.
 - Ymgorffori'r egwyddor datblygu cynaliadwy i raddau mwy helaeth yn ein prosesau o wneud penderfyniadau, gan gynnwys wrth gynnal adolygiad o drefniadau teithio a chynhaliaeth ein staff, datblygu cynigion er mwyn diwallu ein hanghenion llety yn y dyfodol, ac arbrofi gyda ffyrdd newydd, mwy effeithlon a mwy clyfar o weithio.

Mesur ac adrodd ar ein perfformiad

- 41 Yn 2020-21, byddwn yn defnyddio cyfuniad o ddulliau meintiol ac ansoddol i fesur ac adlewyrchu ac adrodd ar ein perfformiad, ein gwerth am arian a'n risgiau. Bydd hyn yn cynnwys adrodd yn rheolaidd i'n Tîm Arweinyddiaeth Gweithredol a'n Bwrdd ar y cynnydd a wneir tuag at gyflawni ein hamcanion strategol a'n targedau dangosydd perfformiad allweddol. Bydd hefyd yn cynnwys adroddiadau archwilio mewnol i'n Tîm Arweinyddiaeth Gweithredol a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.
- 42 Ar gyfer pob adran o'r Cynllun hwn, rydym wedi nodi cyfres o ddangosyddion perfformiad allweddol lefel uchel a fydd yn ein helpu i fesur y cynnydd a wneir tuag at gyflawni ein huchelgeisiau cyffredinol. Byddwn yn rhoi pwyslais ar werthuso ein cyfeiriad teithio a chyflymder y gwelliannau, ynghyd â chymharu â meincnodau priodol.
- 43 Byddwn yn adrodd ar ein perfformiad yn allanol drwy ein Hadroddiad Blynyddol, ein Cyfrifon a'n Hadroddiad Interim, a thrwy ddarparu tystiolaeth yng nghyfarfodydd Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol. Dylid nodi mai is-set o gyfres ehangach o ddangosyddion perfformiad gweithredol a chorfforaethol yw dangosyddion perfformiad allweddol, ac adroddir hefyd ar lawer ohonynt yn allanol yn ein Hadroddiad Blynyddol, ein Cyfrifon a chyhoeddiadau corfforaethol eraill.
- 44 Wrth baratoi'r Cynllun hwn, fe wnaethom adolygu ein cyfres o ddangosyddion perfformiad allweddol a'n targedau cysylltiedig gan gyfeirio at lefelau perfformiad cyfredol a meincnodau allanol priodol, er mwyn sicrhau eu bod yn gyson â'n huchelgeisiau cyffredinol a'n dyheadau i wella. Bydd y targedau'n parhau i fod yn destun gwaith craffu a mireinio parhaus er mwyn sicrhau eu bod yn ddigon heriol ond yn gyflawnadwy o fewn yr amserlenni penodedig.

Dangosyddion perfformiad allweddol cyflawni archwiliadau

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
1	Terfynau amser statudol	Cyfran y cynhyrchion archwilio a gyflawnir erbyn y terfyn amser statudol gofynnol.	100%
2	Yn brydlon	Cyfran y cynhyrchion archwilio allweddol eraill a gyflawnir yn unol â'r amserlen arfaethedig ar gyfer sicrhau adroddiadau amserol ac effeithiol.	90%
3	Ansawdd	Cyfran yr archwiliadau a adolygwyd a ddarperir yn unol â <u>safonau ansawdd y Cyngor Adrodd Ariannol</u> .	Aseswyd 100% o'r sampl yn rhai boddhaol neu'n uwch, a 90% yn dda neu'n uwch ⁷
4	Hygrededd	Cyfran y rhanddeiliaid sy'n ein hystyried yn adroddwr annibynnol ac awdurdodol ar lywodraeth a stiwardiaeth arian ac asedau cyhoeddus.	O leiaf 90%
5	Darparu dirnadaeth	Cyfran y rhanddeiliaid a ddywedodd eu bod, trwy ein gwaith, wedi cael dirnadaeth ddefnyddiol na fyddent wedi ei chael fel arall.	O leiaf 80%
6	Ysgogi gwelliant	Cyfran y rhanddeiliaid sy'n credu bod ein gwaith wedi arwain at welliannau i'r ddarpariaeth o wasanaethau cyhoeddus.	O leiaf 80%
7	Effeithiau ariannol posibl	Gwerth arbedion posibl, incwm, enillion cynhyrchiant a buddion ariannol eraill a nodwyd drwy ein gwaith.	O leiaf £30 miliwn yn ystod 2018-2021
8	Digwyddiadau arfer da	Cyfran y bobl a ddaeth i'n seminarau a'n gweminarau a ystyriodd y digwyddiadau yn ddefnyddiol neu'n ddefnyddiol iawn.	O leiaf 90%
9	Ymweliadau â'n gwefan	Nifer yr ymweliadau â'n gwefan pan fo o leiaf un weithred yn cael ei chyflawni, e.e. lawrlwytho adroddiad, clicio ar fideo.	25,000 bob blwyddyn
10	Cyfyngau cymdeithasol	Nifer yr ymgysylltiadau ar gyfyngau cymdeithasol, h.y. ymgysylltiadau â'n negeseuon trwy eu hoffi, trwy wneud sylw arnynt, neu drwy eu rhannu.	1,300 bob blwyddyn
11	Rhannu dysg am archwilio	Nifer yr achosion pan fyddwn yn cyflwyno dysg am archwilio i weithgorau polisïau allweddol neu mewn digwyddiadau perthnasol a gynhelir yn allanol.	50 bob blwyddyn

⁷ Pan fo 'da' gyfwerth â chategori 2A o ansawdd archwilio y Cyngor Adrodd Ariannol, a 'boddhaol' gyfwerth â chategori 2B

Dangosyddion perfformiad allweddol cynnal y busnes

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
12	Ymgysylltu â chyflogeion	Canran y sgôr mynegai ymgysylltu arolwg blynyddol y staff sy'n gadarnhaol (wedi ei gyfochri ag Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil).	Sgôr o'r 9fed degradd neu uwch yn Arolwg Pobl diweddaraf y Gwasanaeth Sifil
13	Profiad y cyflogeion	Canran y sgorau cadarnhaol profiad y cyflogeion yn arolwg thematig blynyddol y staff ⁸ .	Sgorau yn y chwarter uchaf neu uwch (perfformwyr uchel) yn Arolwg Pobl diweddaraf y Gwasanaeth Sifil
14	Absenoldeb oherwydd salwch	Diwrnodau gwaith a gollwyd ar gyfartaledd fesul aelod o staff bob blwyddyn.	Llai na 6 diwrnod
15	Mantoli ariannol	Lefel yr amrywiant mewn incwm a gwariant gros o'i chymharu â'r hyn a nodwyd yn ein Hamcangyfrif ar gyfer y flwyddyn gyfredol.	O fewn 2% o'r gyllideb
16	Arbedion o ran costau ac effeithlonrwydd	Gwerth yr arbedion o ran costau ac effeithlonrwydd a nodwyd ym mhob rhan o'r busnes.	£1.3 miliwn yn 2020-21
17	Allyriadau nwyon tŷ gwydr	Cyfanswm yr allyriadau CO ₂ cyfatebol o ffynonellau yr ydym yn berchen arnynt neu'n eu rheoli, o'r defnydd o drydan a brynwyd, i'r hyn a gynhrychir yn anuniongyrchol o ganlyniad i'n gweithgareddau.	375 tonnell yn 2020-21
18	Cyfradd llwyddiant ar gyfer hyfforddeion	Cyfran yr hyfforddeion sy'n llwyddo'r tro cyntaf yn eu harholiadau Proffesiynol Lefel Uwch gyda Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr.	O leiaf 90%

8 Themâu allweddol profiad y cyflogeion yn Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil yw: amcanion a diben y sefydliad; arweinyddiaeth a rheoli newid; diwylliant y sefydliad; fy rheolwr; fy ngwaith; fy nhîm; cynhwysiant a thriniaeth deg; dysgu a datblygu; adnoddau a llwythi gwaith; cyflogau a budd-daliadau; a gweithredu.

Atodiadau

- 1 Gwaith archwilio lleol
- 2 Archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol
- 3 Cefnogi atebolrwydd a gwaith craffu effeithiol
- 4 Gwaith arfer da
- 5 Ein cyllid

1 Gwaith archwilio lleol

45 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud gwaith lleol yn y rhan fwyaf o gyrff cyhoeddus yng Nghymru. Mae'r rhaglen yn cynnwys archwilio cyfrifon, gwaith archwilio perfformiad lleol a gwaith llesiant cenedlaethau'r dyfodol.

Corff cyhoeddus	Archwilio cyfrifon	Gwaith archwilio perfformiad lleol ⁹	Gwaith llesiant cenedlaethau'r dyfodol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru	✓		
Llywodraeth Cymru	✓		✓
8 corff a noddir gan Lywodraeth Cymru	✓		✓ ¹⁰
Awdurdod Cyllid Cymru gan gynnwys y datganiad treth	✓		
4 cwmni Llywodraeth Cymru	✓		
8 Comisiynydd, Arolygiaeth a Rheoleiddiwr	✓		
7 Bwrdd Iechyd Lleol	✓	✓	✓
3 Ymddiriedolaeth y GIG ac Awdurdod Iechyd Arbennig	✓	✓	✓ ¹¹
22 o gynghorau (Awdurdodau Unedol)	✓	✓	✓
4 Comisiynydd Heddlu a Throseddau a Phrif Gwnstabl	✓	✓	✓
3 Awdurdod Tân ac Achub	✓	✓	✓
3 Awdurdod Parc Cenedlaethol	✓	✓	✓
9 Cronfa bensiw	✓		
Nifer o gyrff llywodraeth leol llai gan gynnwys cydbwyllgorau, ardaloedd draenio ac awdurdodau harbwr	✓		
Dros 730 o Gynghorau Tref a Chymuned	✓ ¹²		

9 Nid yw'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal rhaglen o waith archwilio perfformiad lleol ym mhob corff llywodraeth ganolog. Mae'r gwaith archwilio perfformiad a gynhelir yn y sector hwn ar hyn o bryd yn rhan o'i raglen o archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol.

10 Dim ond ar gyfer cyrff rhestredig o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

11 Dim ond ar gyfer cyrff rhestredig o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

12 Ar sail sicrwydd cyfyngedig.

2 Archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol

- 46 Mae'r rhaglen waith hon yn cynnwys archwiliadau gwerth am arian, astudiaethau llywodraeth leol, a pharatoi adroddiadau cryno ar ganfyddiadau gwaith archwilio lleol ar draws nifer o gyrff y GIG, llywodraeth ganolog a/neu lywodraeth leol. Mae'n cynnwys archwiliadau hefyd a gynhaliwyd mewn ymateb i faterion o bryder i'r cyhoedd a nodwyd trwy ein gwaith archwilio neu a godwyd gyda'r Archwilydd Cyffredinol drwy ohebiaeth.
- 47 Mae allbynnau llawer o'r rhaglen hon yn cefnogi gwaith Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol a phwyllgorau eraill y Cynulliad. Mae rhagor o wybodaeth am ein rhaglen o arholiadau ac astudiaethau ar gael ar ein gwefan.
- 48 Mae'r rhaglen yn cadw rhywfaint o hyblygrwydd er mwyn ymateb i amgylchiadau newidiol, a blaenoriaethau a materion sy'n peri pryder i'r cyhoedd neu'r senedd, ac er mwyn ymgorffori dysg â pherthnasedd ehangach o waith archwilio lleol.

Gwaith sydd eisoes yn mynd rhagddo

- Rheoli cyllid Cronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig (CAEDG) gan Lywodraeth Cymru
- Papur gwyntyllu ynghylch gweithredu deddfwriaeth newydd (gan ddefnyddio gwaith archwilio blaenorol)
- Byrddau gwasanaethau cyhoeddus – mynd i'r afael â chysgu allan
- Llesiant cenedlaethau'r dyfodol
- Rhaglen i gael gwared ag asbestos yn Ysbyty Glan Clwyd – Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
- Codio clinigol y GIG
- Llywodraeth leol – cynaliadwyedd ariannol
- Trefniadau cydweithredol ar gyfer rheoli adnoddau iechyd cyhoeddus lleol
- Amseroedd aros dewisol y GIG
- Gwasanaethau orthopedig
- Trefniadau gwrth-dwyll yn y sector cyhoeddus yng Nghymru
- System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru
- Trefniadau cyflenwi ar gyfer absenoldeb athrawon
- Trefniadau llywodraethu o ansawdd da yng nghyrrff y GIG
- Masnacheiddio mewn awdurdodau lleol
- Effaith cyni ar wasanaethau dewisol awdurdodau lleol
- Gweithlu Llywodraeth Cymru
- Rheoli grantiau Llywodraeth Cymru
- TGCh Llywodraeth Cymru
- Gweinyddu cyllid myfyrwyr
- Rhaglen cartrefi clyd – Arbed a Nyth
- Cadernid digidol cyrrff cyhoeddus

Gwaith newydd yr ydym yn bwriadu bwrw ymlaen ag ef yn 2020-21

- Brexit
- Darlun o Wasanaethau Cyhoeddus
- Dyletswydd Cydraddoldeb Cyffredinol
- Gwella'r cwricwlwm
- Tai fforddiadwy
- Rheoli llifogydd arfordirol a'r risg o erydu
- Seilwaith band eang
- Sylwebaeth ar gyfrifon Llywodraeth Cymru
- Adeiladau/cartrefi gwag
- Taliadau uniongyrchol mewn Llywodraeth Leol
- Gwasanaethau brys – cydweithredu
- Gofal heb ei drefnu
- Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru
- Camau atal mewn llywodraeth leol
- Llywodraeth leol - cynaliadwyedd ariannol

3 Cefnogi atebolrwydd a gwaith craffu effeithiol

Cefnogi gwaith y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Phwyllgorau eraill y Cynulliad

- 49 Mae ein gwaith yn chwarae rhan allweddol wrth gefnogi gwaith y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus o ystyried y defnydd o adnoddau wrth i swyddogaethau cyhoeddus gael eu cyflawni yng Nghymru. Hefyd, pan fo hynny'n berthnasol, gall ein gwaith lywio gwaith pwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol y mae eu cylch gwaith ehangach yn cynnwys craffu ar wariant a pholisïau Llywodraeth Cymru, dwyn Gweinidogion i gyfrif, ac archwilio deddfwriaeth arfaethedig.
- 50 Yn 2020-21, byddwn yn rhoi cyfarwyddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ynghylch cynnwys adroddiadau cyhoeddedig yr Archwilydd Cyffredinol, a fydd yn helpu'r Pwyllgor i benderfynu ar eu camau gweithredu dilynol. Byddwn hefyd yn rhoi cyngor a chymorth ychwanegol i'r Pwyllgor yn ôl y gofyn, yn enwedig mewn cysylltiad â:
- datblygu cyfarwyddiadau aelodau ar gyfer sesiynau tystiolaeth gyda thystion o Lywodraeth Cymru a sefydliadau eraill;
 - datblygu adroddiadau'r Pwyllgor, gan gynnwys unrhyw adroddiadau etifeddiaeth; a
 - rhoi cyngor ar ddigonolrwydd ymatebion ffurfiol Llywodraeth Cymru i'r argymhellion yn adroddiadau'r Pwyllgor.

Cefnogi gwaith y pwyllgorau archwilio a chraffu ar gyrff cyhoeddus

- 51 Drwy gydol y flwyddyn, byddwn yn bresennol yn y rhan fwyaf o gyfarfodydd pwyllgorau archwilio'r prif gyrff yr ydym yn eu harchwilio er mwyn darparu cyfarwyddiadau rheolaidd a chyflwyno adroddiad ar ein gwaith archwilio.
- 52 Byddwn hefyd yn darparu cyngor a chymorth ychwanegol i bwyllgorau archwilio a chraffu, pan fo hynny'n berthnasol, yn enwedig mewn cysylltiad â:
- rhoi cymorth ac arweiniad i gadeiryddion pwyllgorau er mwyn eu helpu i fod yn fwy effeithiol yn eu swyddogaeth; a
 - darparu cyfleoedd seminarau arfer da a sesiynau codi ymwybyddiaeth i aelodau'r pwyllgor ynghylch materion sy'n arbennig o berthnasol.

Cefnogi'r cyhoedd a'u cynrychiolwyr etholedig lleol

- 53 Rydym yn cael gohebiaeth yn rheolaidd gan y cyhoedd, eu cynrychiolwyr etholedig lleol a chenedlaethol ac eraill, sy'n codi pryderon posibl ynghylch stiwardiaeth arian ac asedau cyhoeddus. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn 'berson rhagnodedig' hefyd ar gyfer derbyn datgeliadau oddi wrth chwythwyr chwiban ynghylch twyll a chynnal busnes cyhoeddus yn briodol, gwerth am arian ac anonestrwydd mewn cysylltiad â darparu gwasanaethau cyhoeddus.
- 54 Yn 2020-21, byddwn yn parhau i sicrhau ein bod yn:
- ymateb i bryderon o'r fath yn brydlon ac mewn modd teg, gwrthrychol a phroffesiynol;
 - gwerthfawrogi pwysigrwydd y materion i'r rhai hynny sydd wedi rhoi o'u hamser i dynnu sylw atynt;
 - cyhoeddi adroddiadau archwilio pan fyddwn o'r farn bod eu bod yn haeddiannol; a
 - gwneud yn siŵr nad ydym yn defnyddio arian cyhoeddus i edrych ar faterion nad ydynt yn berthnasol i'n gwaith archwilio na threulio gormod o amser ar faterion llai.

4 Gwaith arfer da

- 55 Mae pwyslais allweddol ein gwaith arfer da ar hwyluso sgysiau rhwng darparwyr gwasanaethau pan fo dysg o'n gwaith archwilio ac o'u llwyddiannau a'u methiannau cymharol yn cael ei rannu wyneb yn wyneb. Rydym yn cyflwyno yn gynyddol safbwyntiau a phrofiadau defnyddwyr gwasanaethau ac arbenigwyr byd-eang yn y sgysiau hyn.
- 56 Mae ein rhaglen o seminarau a gweminarau dysg a rennir yn hyblyg ac mae'n bosibl y bydd pynciau ychwanegol yn cael eu hychwanegu atynt yn ystod y flwyddyn.

Pwnc	Digwyddiad ¹³	Pryd
Symud o strategaeth i weithredu – y cynnydd o ran gweithredu'r Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol	Seminar	Mai 2020
Rhannu'r gwersi a ddysgwyd o'n harchwiliadau o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn 2018-2019	Seminar	Mehefin 2020
Rheolaeth ariannol gynaliadwy mewn cyrff cyhoeddus.	Seminar	Gorffennaf 2020
Cynghorau Tref a Chymuned – trefniadau archwilio newydd.	Gweminar	Medi 2020
Trechu tlodi	Seminar	Medi – Hydref 2020
Orthopedeg / amseroedd aros	Seminar	Hydref – Tachwedd 2020
Y drws blaen i ofal cymdeithasol – edrych ar sut y gall gwasanaethau cyhoeddus ddarparu gwasanaethau gofal cymdeithasol cyfartal i bawb ni waeth ble y maent yn byw.	Seminar	Rhagfyr 2020
Gwneud y gorau o ddata sefydliad – rhannu dysg ynghylch sut y mae sefydliadau yn dod yn sefydliadau sy'n galluogi data.	Gweminar	Ionawr 2021

13 Cynhelir ein seminarau mewn dau lleoliad, yng Ngholegi Prifysgol Caerwst.

Pwnc	Digwyddiad¹³	Pryd
Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu – rhannu enghreifftiau o wasanaethau cyhoeddus sy'n helpu pobl i ymgysylltu â diwylliant ac iaith Cymru yn eu bywydau dyddiol.	Seminar	Chwefror 2021
Darlun o wasanaethau cyhoeddus – amlygu patrymau tueddiadau gwariant cyhoeddus	Gweminar	Mawrth 2021
Caffael cynaliadwy – yr hyn y mae angen i gyrff cyhoeddus ei wneud yn wahanol er mwyn sicrhau y gellir gwario arian mewn ffordd sy'n rhoi manteision ehangach i Gymru	Seminar	Mawrth 2021

5 Ein cyllid

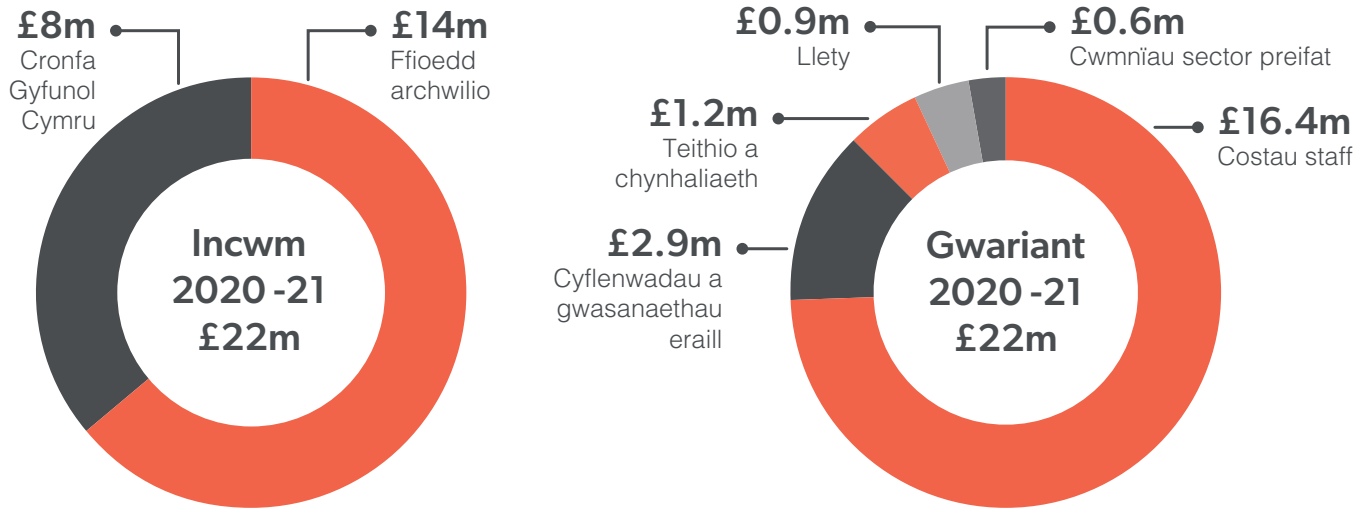
- 57 Mae Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol yn craffu ar ein defnydd o adnoddau, gan gynnwys ystyried y Cynllun hwn, ein Hamcangyfrif, Cynllun Ffioedd, Adroddiad Interim ac Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol.
- 58 Daw oddeutu dwy ran o dair o'n cyllid o ffioedd a godir ar gyrff a gaiff eu harchwilio yn unol â chynllun ffioedd a gymeradwyir¹⁴ gan y Cynulliad Cenedlaethol. Mae'r rhan fwyaf o'r gweddill yn cynnwys cyllid cymeradwy o Gronfa Gyfunol Cymru, ac mae ein defnydd ohono yn destun gwaith craffu rheolaidd gan y Bwrdd yn ystod y flwyddyn.
- 59 Nodir y blaenoriaethau allweddol ar gyfer ein defnydd o adnoddau yn 2020-21 yn ein Hamcangyfrif diweddaraf, a gafodd ei ystyried a'i gymeradwyo gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol ym mis Tachwedd 2019. Mae £16 miliwn o'n gwariant arfaethedig yn ymwneud ag adnoddau a fydd ar gael i'r Archwilydd Cyffredinol gyflawni ei raglen waith¹⁵. Mae £6 miliwn ychwanegol yn darparu amrywiaeth o wasanaethau galluogi corfforaethol, gan gynnwys llety a gwasanaethau cymorth eraill, megis cyngor cyfreithiol, TGCh ac adnoddau dynol¹⁶.
- 60 Mae'r Bwrdd yn adolygu ein perfformiad ariannol bob tro y mae'n cyfarfod drwy gydol y flwyddyn. Bob mis, mae ein Tîm Arweinyddiaeth Gweithredol yn ystyried asesiad risg o'n hiechyd ariannol corfforaethol gyda'r nod o sicrhau gwerth am arian ac alldro diwedd blwyddyn yn y gyllideb. Mae'r asesiad risg yn cwmpasu'r perfformiad ariannol hyd yn hyn eleni, y broses o gyflawni arbedion yn ystod y flwyddyn, yr alldro a ragwelir, gwariant cyfalaf, lefelau'r dyledwyr a'r llif arian.

14 Yn dilyn ymarfer ymgynghori gyda'r cyrff yr ydym yn eu harchwilio a rhanddeiliaid allweddol eraill.

15 Dyma'r uchafswm o adnoddau sydd ar gael, ac a all fod ar gael, y rhagwelir y bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn ei ddyrannu i'r Archwilydd Cyffredinol er mwyn ymgymryd â'i raglen waith.

16 Mae hyn yn golygu'r adnoddau sydd eu hangen, i gefnogi rhaglen waith Swyddfa Archwilio Cymru.

Incwm a gwariant

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffôn Testun: 029 2032 0660

Rydym yn croesawu galwadau
ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

E-bost: post@archwilio.cymru

www.archwilio.cymru

Y Pwyllgor Cyllid | Finance Committee
FIN(5)-16-20 P7

24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ

Mr Llŷr Gruffydd AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Tel/Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660
info@audit.wales / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Cyfeirnod: IE/20007/AS/206/caf
Dyddiad cyhoeddi: 1 Medi 2020

Annwyl Llŷr

Adolygiad gwerth am arian o gynllun teithio a threuliau Archwilio Cymru

Fis Medi diwethaf, fe wnaeth y Pwyllgor Cyllid gefnogi comisiynu RSM, ein harchwilwyr allanol, i gynnal adolygiad gwerth am arian ar ein cynllun teithio a chynhaliaeth. Bwriad hyn oedd cyflawni ymrwymiad y Bwrdd, pan adolygwyd y cynllun ddiwethaf gennym yn 2016, i ailedrych ar "egwyddorion a llwyddiant" yr adolygiad hwnnw. Comisiynwyd RSM o dan delerau'r contract gydag Archwilio Cymru, fel y cafodd ei gaffael gan Gomisiwn y Senedd.

Rydym yn atodi adroddiad RSM, er gwybodaeth i'r Pwyllgor.

Rydym yn falch bod yr adroddiad wedi canfod y llwyddiannau canlynol yn codi o'n hadolygiad yn 2016:

- Mae cyfanswm y gost gyfartalog fesul unigolyn, cyfwerth ag amser llawn (CALI), am drefniadau trafniadaeth, teithio a chynhaliaeth wedi gostwng;
- Mae'r milltiroedd ceir cyfartalog a yrrir fesul unigolyn, cyfwerth ag amser llawn, yn sylweddol is;
- Cyflawnwyd gostyngiad sylweddol cadarnhaol yn yr allyriadau CO₂ cyfartalog y flwyddyn fesul unigolyn, cyfwerth ag amser llawn, y gellir ei briodoli i deithio ar fusnes mewn car; ac
- Mae cyfanswm nifer y siwrneiau busnes y flwyddyn mewn ceir sy'n cael eu rhannu wedi cynyddu.

Mae ein cynnydd mewn ffyrdd doethach o weithio a defnyddio fideo-gynadledda dros y blynyddoedd diwethaf wedi cael effaith gadarnhaol iawn ar leihau ein milltiroedd busnes a'n heffaith amgylcheddol. Fodd bynnag, nid yw'r costau wedi gostwng yn gymesur â'r gostyngiadau mewn milltiroedd, oherwydd elfen y Lwfans Teithio sefydlog sydd yn y cynllun presennol. Wedi dweud hynny, gostyngodd ein hadolygiad diwethaf y Lwfans Teithio o £1,250 y pen y flwyddyn ar gyfartaledd ac, ar sail tebyg am ei debyg, mae'n sicrhau arbedion blynyddol o 16% (£146,000). Mae ein gweithlu yn symudol yn bennaf ac yn gweithio fel arfer ar leoliad gyda gwasanaethau cyhoeddus ledled Cymru. Mae'r Lwfans Teithio yn sicrhau buddion am fod y staff yn defnyddio cerbydau gydag allyriadau is a cherbydau iau o ran oedran (er mwyn diogelwch) ond mae'n anodd ei gyfiawnhau erbyn hyn ar sail y dystiolaeth yn yr adroddiad a'r ffordd yr ydym ninnau'n ailfeddwl yn sylfaenol ynglŷn â'r ffordd y byddwn yn gweithio mewn byd ôl-Covid.

Mewn ymateb i ganfyddiadau'r adroddiad, mae'r Bwrdd o'r farn y dylid dod â'r Lwfans Teithio i ben a mabwysiadu cyfraddau milltiroedd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi yn lle hynny. Er hynny, rydym yn cydnabod bod y lwfans wedi bod yn ei le ers amser maith a bod llawer o staff yn ei ystyried yn rhan o'u tâl cyffredinol yn hytrach nag fel ad-daliad am gost teithio ar fusnes. Yn wir, mae lefelau cyflog rhai aelodau o staff wedi'u penderfynu gan gadw mewn cof y bydd y lwfans hefyd yn cael ei dalu.

Mae'r Bwrdd wedi sefydlu Grŵp staff Gorchwyl a Gorffen i ddatblygu cynigion ar gyfer cynllun teithio a threuliau sy'n 'addas ar gyfer y dyfodol'. Gofynnwyd i'r Grŵp ddatblygu cynigion i roi cymhelliant i deithio mwy gwyrdd a lleihau effeithiau amgylcheddol niweidiol. Gofynnwyd iddo hefyd ystyried gweithio'n ddoethach a'r gwersi a ddysgwyd drwy'r cyfnod clo a gwneud cynigion i dalu'n briodol y costau sy'n gysylltiedig â'r ffordd y mae arnom eisiau gweithio yn y dyfodol, sef: llai o deithio, llai o ddibyniaeth ar geir ar gyfer ein teithio a gweithio mwy o bell (o gartref, swyddfeydd neu leoliadau eraill).

Yn bwysig, gofynnwyd i'r Grŵp nodi arbedion sylweddol – gyda tharged o £1 filiwn dros 5 mlynedd, yn dilyn y cyfnod pontio o'r cynllun presennol. Mae hwn yn swm sylweddol i gefnogi ein cynllun ariannol tymor canolig ond mae yna berygl yn gysylltiedig â hyn o ran morâl y staff a'r effaith ar ein gallu i fod yn gystadleuol o ran cyflog a thâl. Rydym wedi gofyn i'r Grŵp ystyried yr agweddau hyn wrth ymgymryd â'i waith.

Bydd y Grŵp yn gweithio'n gyflym ac yn adrodd yn ôl i'n Pwyllgor Cydnabyddiaeth ac Adnoddau Dynol ym mis Mawrth, gyda phwyntiau cyffwrdd ym mis Tachwedd a mis Ionawr. Yn bwysig, bydd unrhyw newidiadau yn destun ymgynghoriad â'n hundebau llafur; rydym yn awyddus i fynd â'r staff gyda ni drwy'r newidiadau er ein bod yn cydnabod yr her fydd hynny yn ei osod i ni.

Hyderaf y bydd hyn yn sicrhau'r Pwyllgor am y gwerth a gyflawnwyd drwy ein hadolygiad diwethaf o'r cynllun, a'r cyfeiriad y mae'r Bwrdd bellach wedi'i osod ar gyfer newidiadau sylfaenol er mwyn cael cynllun newydd sy'n addas i'r dyfodol.

Edrychwn ymlaen at drafod hyn gyda chi pan fyddwn yn ymddangos gerbron cyn bo hir.

Yn gywir

Isobel Everett

ISOBEL EVERETT
Cadeirydd, Swyddfa Archwilio
Cymru

ADRIAN CROMPTON
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Atodiad: Dyfyniad o Gylch Gorchwyl y Grŵp Gorchwyl a Gorffen Teithio a Threuliau

- 1 Rhaid i'r Grŵp weithredu o fewn y paramedrau canlynol, y cytunwyd arnynt gan Fwrdd Archwilio Cymru:
 - Bod yn rhaid dileu'r Lwfans Teithio yn gyfan gwbl a thalu cyfraddau milltiroedd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi am deithio ar fusnes;
 - Rhaid cyflawni arbedion sylweddol o £200,000 o leiaf y flwyddyn ar ôl y cyfnod pontio drwy'r newidiadau i'r cynllun Teithio a Threuliau, i gefnogi ein Cynllun Ariannol Tymor Canolig;
 - Dylai'r cynllun Teithio a Threuliau roi cymhelliad i ddewis ffyrdd mwy gwyrdd o deithio er mwyn lleihau effeithiau niweidiol ar yr amgylchedd;
 - Dylid cadw'r lwfans gyda'r nos achlysurol o £5.
- 2 O fewn y paramedrau hynny, amcanion allweddol y Grŵp yw datblygu cynigion a fydd yn:
 - Mynd i'r afael ag unrhyw effaith o ganlyniad ar y pecyn cyflog a thâl cyffredinol, gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, sicrhau bod y Cynllun Hyfforddeion yn parhau'n gystadleuol yn y farchnad.
 - Adlewyrchu gweithio'n ddoethach a'r gwersi a ddysgwyd drwy'r cyfnod clo – hynny yw, talu'n briodol y costau sy'n gysylltiedig â'r ffordd y mae arnom eisiau gweithio yn y dyfodol, sef: llai o deithio, llai o ddibyniaeth ar geir ar gyfer ein teithio, a gweithio mwy o bell (o gartref, swyddfeydd neu leoliadau eraill).
- 3 Gofynnir i'r Grŵp ddatblygu cynigion y gellid eu cyflawni yn y pen draw o fewn amlen gost ychwanegol o £300,000 y flwyddyn, ar ôl rhoi cyfrif am arbedion a wnaed drwy ddod â'r Lwfans Teithio i ben a newid i gyfraddau milltiroedd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi.
- 4 At hyn, gofynnir i'r Grŵp gynnig trefniadau pontio o'r cynllun presennol i'r cynllun newydd ac amserlen a chost ar gyfer y trefniadau pontio hynny.
- 5 Rhaid i'r Grŵp gadw mewn cof yr angen i'n trefniadau Teithio a Threuliau wneud y canlynol:
 - adlewyrchu corff cyhoeddus sy'n esiampl a meincnodi'n dda o ran dangos gwerth am arian ac ad-dalu'n deg y costau yr aed iddynt;
 - cefnogi iechyd, diogelwch a lles gweithwyr pan fyddant yn y gwaith ac wrth deithio i'r gwaith;
 - cefnogi gweithle amrywiol drwy sicrhau bod trefniadau'n gynhwysol ac yn deg;
 - rhoi sylw i:
 - ryngddibyniaethau gyda Gweithio'n Ddoethach a'n Gweithleoedd yn y Dyfodol (a'r effeithiau posibl o ganlyniad ar ganolfannau teithio);
 - cyngor cyfreithiol wedi'i ddiweddarau ar y rheol 1 awr o amser teithio a chyngor treth wedi'i ddiweddarau ar gwestiwn ffin Cymru ar gyfer hawliadau milltiroedd;
 - y pecyn cyflog a thâl ehangach ac adolygiad ein cynllun gwerthuso swyddi.
 - bod yn destun Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb cyn i argymhellion gael eu gwneud.

AUDIT WALES

Travel and Expense Handbook – Value for Money Review

FINAL REPORT

15 July 2020

This report is solely for the use of the persons to whom it is addressed.
To the fullest extent permitted by law, RSM Risk Assurance Services LLP will accept no responsibility or liability in respect of this report to any other party.

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

CONTENTS

Contents

EXECUTIVE SUMMARY	4
TERMS OF REFERENCE	4
BACKGROUND	4
OUR APPROACH AND SOURCES OF DATA	7
HIGH LEVEL COMMENTARY	8
ON THE CHALLENGES OF OPERATING IN A CHANGING LANDSCAPE	8
ON THE PERFORMANCE OF THE CURRENT SCHEME	9
CONCLUSIONS	11
OVERALL SUMMARY OF ANALYSIS AND OPTIONS	13
THE TRAVEL ALLOWANCE AND ITS EFFECT UPON FINANCIAL PERFORMANCE	13
SUMMARY OF OPTIONS	15
DETAILED OBSERVATIONS AND OPTIONS ANALYSIS	19
TRAVEL ALLOWANCE AS A MECHANISM FOR CONTROLLING CO2 EMISSIONS	19
COST OF RUNNING A VEHICLE VS REIMBURSEMENT RATE	21
TRAVEL ALLOWANCE AND RECRUITMENT AND RETENTION	23
THE “WALES BORDER” ISSUE	24
HOTEL COSTS	25
SUBSISTENCE AND OVERNIGHT ALLOWANCES	27
PUBLIC TRANSPORT	28
TRAVEL TIME AND TRAVEL CENTRES	29

DUTY OF CARE	31
EQUALITY ACT 2010	33
APPENDIX A: BENCHMARKING DATA	34
TRAVEL ALLOWANCE AND MILEAGE RATES	34
PUBLIC TRANSPORT	35
OVERNIGHT STAYS, SUBSISTENCE AND INCIDENTALS	36
APPENDIX B: STAFF SURVEY RESULTS	37
APPENDIX C: TERMS OF REFERENCE	43
FOR MORE INFORMATION CONTACT	44

EXECUTIVE SUMMARY

Terms of Reference

Audit Wales engaged RSM to undertake a value for money (VfM) review of their travel and expense handbook. The work was designed to focus on six areas for consideration as follows:

- The performance of the current scheme, against established performance indicators;
- Whether or not the current scheme was fit for purpose in relation to travel and subsistence related costs, travel time for mobile staff, the use of travel centres and if the Wales border was appropriate for limiting travel claims;
- Any scheme used should not incentivise unnecessary travel;
- Benchmarking should be undertaken with comparable organisations;
- Staff views on the current and future arrangements should be solicited; and
- The views of trade unions should be sought.

Following completion of the above we were tasked with making:

- Evidence based proposals for future arrangements; and
- Recommendation of appropriate performance measures for any future arrangements.

The terms of reference (ToR) was set against a backdrop of the transformation project *Ways of Working*, which identified that, in the future, working models are likely to be significantly different. This report predicted that travel and subsistence costs would reduce if recommendations around the choice of location of working, location of future office space combined with systems and processes that were more efficient and effective were implemented. Against this background, cash savings were envisaged in regard to the expenditure on travel. In 2018 -19, total costs for travel and subsistence were £1.2m or 24.4% of total non-pay costs. Just over 70% of the travel and subsistence expenditure related to the combined total of the Travel Allowance (£659,000) and the Mileage Allowance (£193,000).

Since completion of our fieldwork, Audit Wales, along with all other organisations, has been impacted by the Covid19 pandemic. As a result, many lessons are being learned about the practicality and desirability of remote working some of which will, inevitably, shape the future ways in which the office works. This, in turn, will have an impact on the need for travel and the associated costs. It is, however, premature to comment substantively on this.

Background

Audit Wales requires a mobile workforce to deliver its activities across Wales. The geography and public transport infrastructure of Wales mean that public transport, outside of the larger urbanised areas, may often not be a viable option that represents value for money due to the logistics and travel time which render use of public transport impracticable. There is, therefore, a contractual requirement for all audit staff and a limited number of corporate staff to be

mobile for operational purposes. Because of the challenges in using public transport throughout Wales, these staff are required to have access to their own car for business use. In contrast, audit roles with work largely based in the larger cities in England (and indeed Wales) should enable staff to utilise public transport to a far greater extent, which may also bring the benefits of often being able to work whilst travelling, particularly if travelling by train. In contrast, driving to client assignments is essentially non-productive time in comparison meaning that more hours are necessary to complete a similar amount of work.

Given the reality of working outside of the main conurbations in Wales and the need for large amounts of “driving time” in many audit positions, this in turn may make roles within Audit Wales less attractive to candidates – a fact reflected within our survey results. To address this, Audit Wales has historically offered an annual Travel Allowance to staff within roles designated as ‘mobile’. The allowance is paid in addition to salary and is, therefore, subject to tax and national insurance deductions but is not pensionable. Neither is it included in annual salary reviews. The Travel Allowance was last reviewed in 2015 and this led to a reduction in the fixed amount payable. Some 192 staff are currently in receipt of this allowance at an annual cost of £643,200. Further detail is provided later in this report.

In common with other public sector organisations in Wales, Audit Wales must manage staff travel effectively in order to demonstrate its commitment to:

- Containing costs;
- Promoting staff safety and wellness; and,
- A sustainable future for Wales.

The impact of the coronavirus lockdown period commencing in March 2020 has forced an immediate change in working practices for Audit Wales. In common with other organisations, Audit Wales staff have switched to remote working as the default position. What has been dubbed ‘the greatest experiment in remote working the World has seen’ is, therefore, also an opportunity to learn how Audit Wales might wish to operate outside of the established office base/Travel Centre model once the lockdown period has ended.

This learning can then feed into the ‘Our Future Workplaces’ project and needs to be factored into any proposed changes to the Travel and Subsistence Scheme. According to the Transport for London publication: “Sustainable Business Travel”, allowing employees a degree of choice in how and when to travel, actually promotes more responsible decisions and hence helps to contain costs.

At first glance, it might seem that taking action focussed upon reducing the frequency of travel and distances covered would ‘tick all the right boxes’; indeed opening-up the opportunity to make significant financial savings in the short-term. VfM is not, however, just about financial performance. Operational effectiveness is just as important and there are elements of the role – such as human interactions through face-to-face meetings, on-the-job training of new recruits and carrying out fieldwork at a client site – that add to the variety and fulfilment of the role as well as the quality of work delivered. These contact

points also enable auditors to fully develop a relationship with their clients. Notwithstanding this, increasingly, organisations are being judged upon their environmental impact. In order to realise value for money in its fullest sense, it is therefore also important that any significant changes to the Travel and Subsistence Scheme are made with a longer-term view toward operational effectiveness, sustainable travel and employee welfare.

A well written and “*best of breed*” travel and subsistence policy should also demonstrate the employer’s commitment to meeting its duty of care. In the UK, this includes the following legislation:

- The Health and Safety at Work Act (1974);
- Management of Health and Safety at Work Regulations (1999);
- Corporate Manslaughter and Corporate Homicide Act (2007); and,
- The Working Time Directive 2003/88/EC.

Finally, a best practice travel and subsistence policy should interlink with related policies that promote sustainable travel under the holistic heading of Corporate Responsibility. Depending upon the size and complexity of the organisation, such policies may include:

- Sustainable transport plan.
- Smarter working policy.
- Work-life balance policy.

OUR APPROACH AND SOURCES OF DATA

To ensure sufficient context and understanding of the impact of the Travel and Subsistence Scheme upon operational effectiveness, efficiency and economies, a multi-faceted approach was taken utilising the following sources of data and information:

- Analysis of Audit Wales core travel and expense data across the previous five years
- Meetings held with senior directors of service
- Design and circulation of a staff survey with 185 responses (78%) – 154 from Audit Services & 31 from Corporate Services
- Facilitation of five staff focus group meetings (Cardiff, Swansea and Abergele)
- Discussion with Trade Union representatives
- Benchmarking exercise (Public sector and Private sector)

This provided us with the opportunity to triangulate the outputs from various sources, thereby leading to greater and more balanced insight. For example, the survey results helped to add context and, in a relatively few instances, also highlighted some areas where staff perception did not correlate with the underlying data (e.g. when considering how many miles are driven for business purposes per annum).

Prior to producing this report, a presentation was given to the review steering group led by the Director of Finance and HR. Helpful feedback was incorporated into a second presentation to the Directors of Audit Wales, where valuable feedback was also provided.

The results of the benchmarking exercise are reproduced at Appendix A and the staff survey at Appendix B.

HIGH LEVEL COMMENTARY

On the Challenges of Operating in a Changing Landscape

Throughout our review we have acknowledged that travelling across Wales using public transport may either present challenges or be impracticable. We have borne this in mind when selecting the benchmarking group, undertaking analysis and considering options. The limitations of the public transport network mean that drawing direct comparisons with some organisations is not a particularly useful exercise.

For example, the National Audit Office, whilst undertaking a similar role across England, has a concentration of its activity within Greater London, where public transport links are well developed and travel by car, given the congestion and impact of various additional travel charges, by is often impractical.

Likewise, attempting to emulate other organisations, such as the Environment Agency, where public transport is the default method of travel across England, would probably be to the detriment of operational efficiency and staff morale within Audit Wales. It is not wholly surprising, therefore, that the proportion of spend between public transport and travel by car for Audit Wales has remained fairly static over the previous four years (approximately 7% and 93% respectively).

Against this, the previous five-year period has seen an increased public focus upon the environmental impact which organisations have been carrying out their work. In turn, both public and private institutions have responded by developing sustainability plans and more latterly, “signing up” to the Climate Emergency by setting ambitious targets to reduce the carbon footprint of their activities. The Travel and Subsistence Scheme contributes to the efforts of Audit Wales by promoting the use of public transport where possible. As part of this, during its revision in 2015, a set of baseline performance measures were also developed to assess success in reducing the cost and environmental impact of its business activities.

On the Performance of the current scheme

The Travel and Subsistence Scheme currently has four baseline performance measures:

Measure	Benchmark year
Total average cost per FTE of transport, travel and subsistence arrangements	2013-14
Average car miles travelled per FTE per annum	2013-14
Average CO ₂ emissions per FTE per annum attributable to business travel	2013-14
Total number of shared car business journeys per annum	2014-15

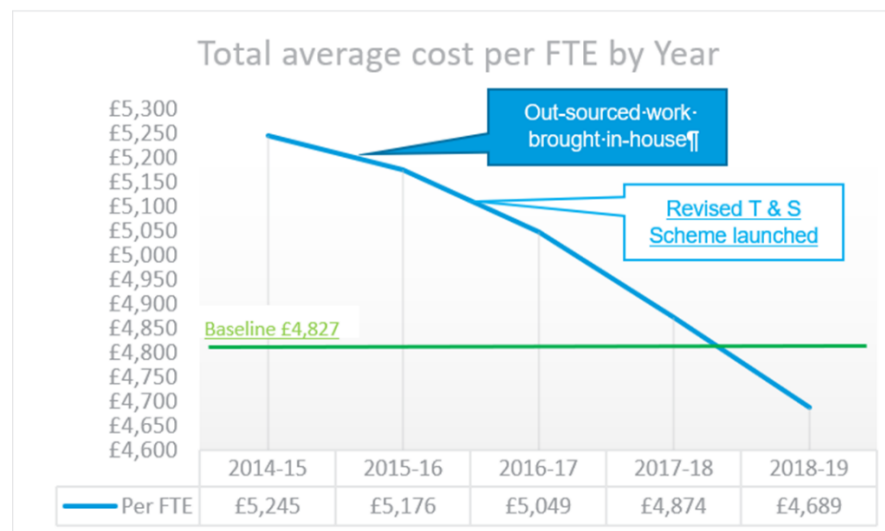
The measures were set when the Travel and Subsistence Scheme was revised and became effective on 1 April 2016. It was not the intention for performance to be assessed each year in isolation, rather to provide an overall picture of whether or not the Travel and Subsistence Scheme appeared to be working against the baseline position. The outcome for each of these measures has been reproduced, in the form of a graph or bar chart, below, to help illustrate the performance over recent years:

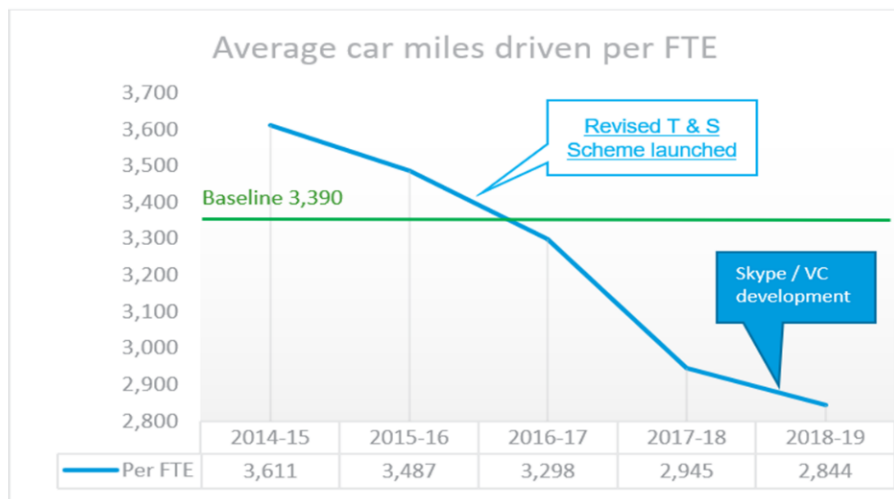
Total average cost per FTE of transport, travel and subsistence arrangements

The average cost per FTE fell below the baseline for the first time in 2018-19, showing a fall in cost per FTE of 3%.

Throughout the five years since the baseline was set, there has been a marginal year-on-year increase in FTE. Over the five years, this equates to a 5.8% increase in FTE (243 in 2013-14 to 257 in 2018-19). Against this, total expenditure exceeded the amount recorded in 2013 -14 in each of the five years. In 2018-19, total expenditure exceeded the baseline by 2.75%.

The changes made to the level of Travel Allowance paid from 2016 may also have contributed to the falling average cost; however, this trend had already commenced. It is more likely that the greater effect upon this performance indicator is the increase in FTEs necessary to deliver the out-sourced work that was brought in-house during 2014-15, because the additional work did not result in a proportional increase in mileage as might have been expected.

Average car miles driven per FTE

The figure for the average miles driven in 2018-19 is significantly lower than the baseline, with a fall of 16%. Whilst the increase in FTEs will have helped improve this measure, the more significant factor is a 12% fall in total miles driven per annum between 2018-19 and the baseline year (730,914 miles in 2018-19 compared with 823,634 miles in 2013-14).

Using an average is helpful as a broad measure; however, it does not provide a useful level of detail. For example, in 2018-19, 30.9% of the total miles covered were attributed to just 10% of those employees who made travel claims. It was also noted that there were 31 entries where employees were claiming for mileage exceeding 250 miles in a day.

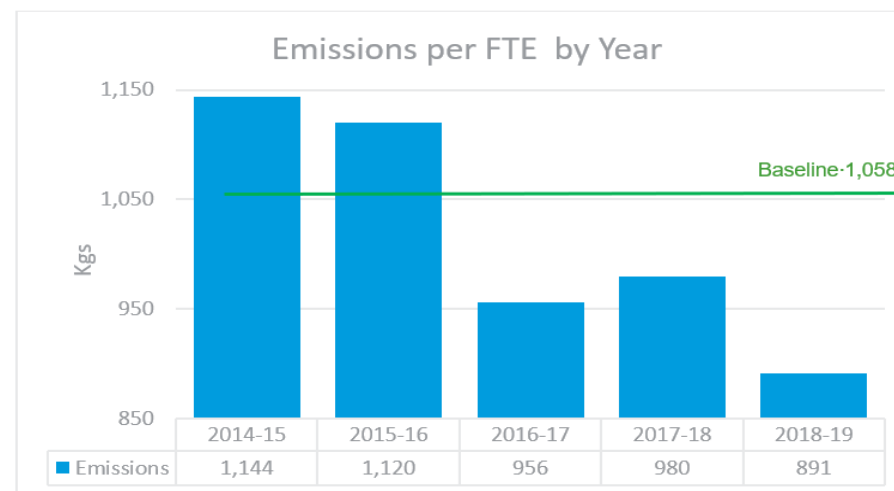
average free flow speed of cars was 68 mph on motorways and 50 mph on national speed limit single carriageways. At an average speed of 50 mph, these employees would have been driving for in excess of 5 hours in total. This may not be excessive if the time spent at the destination is less than 3 ½ hours. However, fatigue may set in on the return journey and so it would be prudent from the point of view of staff welfare to collect this information and assess the appropriateness of the longer travelling time. It is also (probably) the case that average speeds possible in Wales, given the road network, are lower than the UK average making travel time even greater.

According to the Vehicle Speed Compliance Statistics: Great Britain 2018, the

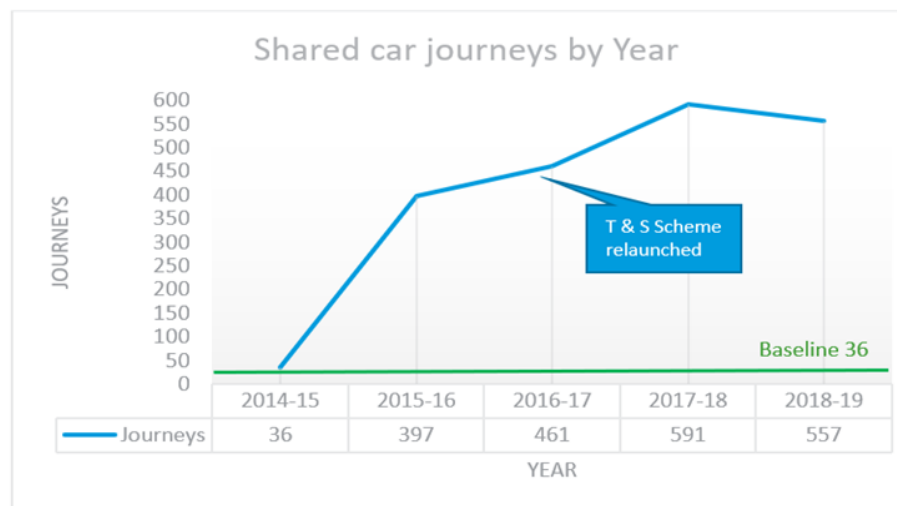
Average CO2 emissions per FTE per annum, attributable to business travel by car

Reflecting the trend for a fall in total miles driven, Audit Wales has been successful in achieving a significant positive reduction in CO₂ emissions per FTE. Emissions in 2018-19 were 16% lower than the baseline. This measure is, again, subject at least in part to the movement in the number of FTEs and in the evolving split between staff who are office based and those deemed to be mobile.

The actual output is also dependent upon several factors - type and age of vehicle, driving style and types of roads driven upon for each journey. This makes calculating an accurate figure very difficult. Thus, in our view this KPI is suitable to provide only a high-level measure of performance.

In addition, relating CO₂ output to FTE does not give a true picture of the carbon footprint attributable to miles driven. Using a different measure – Total CO₂ output by year – would provide a more complete picture and one which can be measured over time.

Total number of shared car business journeys per annum

This performance measure differs from the others in that its success is realised by a year-on-year increase rather than by a downward trend.

The capturing of this information commenced in 2014-15 and this helps explain the very low baseline. The graph depicts a significant early success in increasing the number of shared car journeys and this will have had a direct positive effect upon the carbon footprint of Audit Wales. The trend has, however, been reversed slightly in 2018-19. Further data will be required to ascertain whether this is a slight fluctuation, as might be expected, or an indication that staff prefer to travel alone.

The success achieved also means that the baseline has become of little relevance given the number of shared journeys achieved. Resetting the baseline would mean that the performance measure would be more meaningful

in future years. When informing staff of the new baseline it will be important to acknowledge that this was as a result of their significant success in previous years.

The results for 2020-21 (and possibly 2021-22) will be influenced by the question as to whether staff wellbeing can be assured if sharing a car. It may be that in the short- to medium-term, Audit Wales cannot practicably meet its duty of care and/or staff may be unwilling to share a journey as a result of the ongoing Covid-19 crisis and the concomitant need for social distancing.

Conclusions

The graphs clearly show the positive progress that Audit Wales has achieved against each of the baselines set. This reflects the commitment of management and staff, which was evident throughout our review. There was a consistent theme of a desire to eliminate unnecessary travel.

Our further analysis suggests that the performance of Audit Wales is not fully captured within the existing key performance indicators: over half of the travel costs comprise the Travel Allowance and, as this is fixed, a reduction in mileage travelled will only have a proportional effect on the '£ per mile' indicator. The combined effect is that the envisaged figure of £0.97p per mile is not realistic despite the successes against the set KPIs. A more innovative approach may be required and the impact of a significant revision to the structure of the way travelling costs are reimbursed, is considered later in this report.

Using the existing baselines – relevance and monitoring

The baselines were established with the intention of demonstrating progress over time and to respond to the Senedd's Finance Committee view that there should be a set of performance indicators in place to measure success against. In particular, it was envisaged that the baselines would help inform a future review (i.e. the review that we have now undertaken). The baselines have proven useful in charting the performance of the Travel and Subsistence Scheme. Given that they were fixed at a point in time, one outcome of the positive progress made by Audit Wales is that the baselines are becoming increasingly less relevant. This is particularly true in the case of the shared journeys captured (baseline 36, 2018-19 shared journeys 557). In addition, benchmarking against a historic baseline does not provide, by itself, an indication of performance against a target. Although targets are often expressed in absolute terms (e.g., 500 journeys per annum), this approach can lead to the setting of arbitrary values. Including performance indicators that track year-on-year outcomes can provide rich data that can then be analysed in order to help achieve ongoing success. Examples of such indicators include:

- Percentage reduction in CO₂ emissions – e.g. 10% reduction on previous year total.
- Reduction in journeys per assignment – e.g. 10% reduction compared with similar assignment in the previous year.
- Reduction in journeys for single meetings – e.g. 10% reduction on previous year.

An important element of any performance framework is ensuring that the KPIs set are monitored, outcomes analysed and then action plans established where appropriate. During our review, we did not find evidence of routine monitoring of the four existing performance indicators.

Where performance is at, or above, expectation, this should be reported to staff through positive messaging. In any cases where performance is materially below expectation, further analysis should be undertaken using methodologies such as root cause analysis and the '5 Whys' questioning technique (The 5 Whys is a technique used in the Analyse phase of the Six Sigma DMAIC (Define, Measure, Analyse, Improve, Control) methodology). The analysis is best undertaken at least twice a year and, ideally, more frequently – e.g. quarterly – thereby allowing time to develop action plans to improve the outcome by the end of the year.

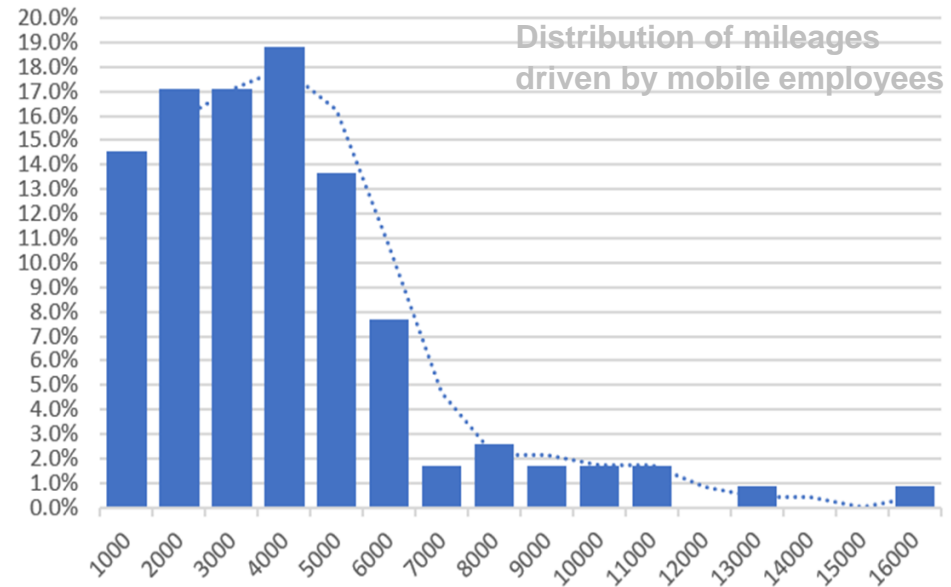
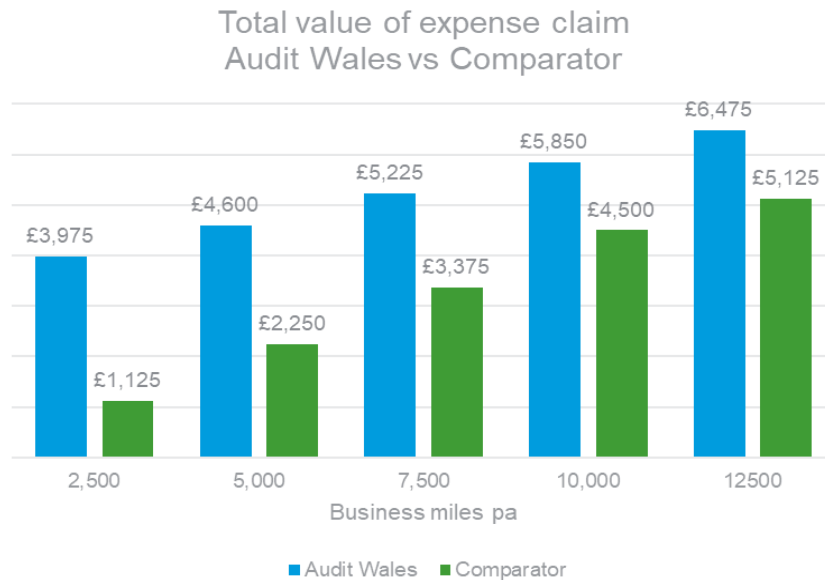
OVERALL SUMMARY OF ANALYSIS AND OPTIONS

The Travel Allowance and its effect upon financial performance

By far the greatest proportion of total expenditure on travel, and subsistence relates to the Travel Allowance. This currently costs some £53,600 a month (£643,200 pa) based upon 192 recipients (data as at March 2020). The graph below left, shows the total value of annual expense claims receivable by an employee based upon five levels of annual business miles driven. The comparator is based upon the results of our benchmarking exercise, which revealed that Audit Wales was the only organisation paying a fixed allowance. In comparison, the others in the benchmarking group pay a mileage allowance based upon the HMRC published rates (45p per mile for the first 10,000 miles pa then 25p per mile thereafter). The inclusion of the fixed Travel Allowance therefore means that the total reimbursement value to those staff who cover relatively low mileages, is disproportionately high compared to the comparator (i.e. paying a fixed rate per mile with no lump sum allowance). The point at which the two approaches to reimbursing staff are equal is approximately 16,000 miles per annum.

Notably, as shown in the graph below right, in 2018-19, less than 20 per cent of Audit Wales mobile staff drove greater than 5,000 miles. Of these, only four exceeded an annual mileage of 10,000 miles and only one person, who in fact is home based, exceeded 16,000 miles.

Tudalen y pecyn 248

A further analysis of eight employees driving relatively low mileages for business purposes (between 1,000 miles and 3,000 miles per annum) shows the cost per mile is significantly higher than the envisaged £0.97p per mile. Extracting data from previous years also proved that 2018-19 was not an exceptional year and that it is relatively common for these low annual mileages to be driven.

With the emphasis on containing, if not reducing mileage driven, the current Travel Allowance will continue to frustrate any chances of meeting the envisaged 0.97p per mile rate. If, on the other hand, the Travel Allowance were to be abolished, there would be an immediate cash saving generated, even after taking into account the increase in mileage rate that would have to be paid to employees designated as 'mobile'. (£0.45p per mile for the first 10,000 compared with £0.25p currently paid). In this regard, and based on current mileage patterns, we estimate that the additional value of mileage claims would be £132,000, generating a net annual cash saving of just over £500,000 were the travel allowance to be abolished in its entirety.

There are, however, several non-financial issues that would arise:

- Staff would be highly unlikely to see this as a positive change. From the outcome of the staff survey, there was a strong (80%) appreciation for the fixed Travel Allowance. Some respondents even suggested it was a significant factor in attracting them to the role and, had it not been included within the package, mentioned they would probably have not applied. A key aspect of the Travel Allowance is that it provides mobile staff with certainty that they can use to budget for vehicle purchasing and running costs.
- Similarly, the Trade Union representatives favoured the continuation of the fixed Travel Allowance.
- The Travel Allowance was revised in 2016. If the allowance were removed altogether in a relatively short timescale there may be a perception amongst staff that the previous revision was mis-guided or a cynical first step in removing the allowance. Such perceptions may be managed through positive engagement and communications with staff prior to finalising a decision.
- Staff would be free to choose vehicles with significantly higher CO₂ emissions, potentially increasing the environmental impact of travel. Against a background of manufacturers producing more fuel efficient and 'cleaner' cars, the overall impact is unlikely to be substantial. It may be more significant that Audit Wales would no longer be seen as encouraging staff to own vehicles with lower emissions.
- Staff may feel that the revised approach encourages them to increase their mileage given the value of the mileage reimbursement compared with fuel purchased for the journey. That said, effective staff management in line with Trust and Integrity values and behaviours and the new Smarter Working Policy would empower staff to work in a manner which best balances business and personal needs.

Over and above this, until very recently, there has been a strong argument in favour of visiting clients in order to complete an audit, advocates citing the need to build relationships and physically examine documentation. The period of lockdown that commenced in March 2020 as a result of the Covid-19 crisis has

2018-19	Miles driven	Cost per mile (TA + Mileage claim)
Employee S	1,052	£3.43
Employee T	1,117	£3.25
Employee U	1,603	£2.34
Employee V	2,248	£1.74
Employee W	2,034	£1.66
Employee X	2,376	£1.66
Employee Y	2,614	£1.53
Employee Z	2,739	£1.48

Note: Employee W is a part-time member of staff

demonstrated that, during this enforced period of remote working, auditors (including our own staff at RSM) can successfully deliver at least a proportion of their services remotely. Whilst it is not being suggested that visits to client sites will cease to be an important part of the role in the future, technology has developed rapidly to support successful remote working meaning that the balance of home and/or office based work as opposed to working on site is likely to change. It is clearly inappropriate to assess the overall impact of this change at this stage although there is no doubt that there will be valuable lessons learnt that should help to reduce further the amount of travel required. Against this background, this appears to provide an exceptional, and one-off, opportunity, to revisit the purpose and composition of the Travel Allowance, informed by the Our Future Workplaces project and Smarter Working Policy.

Given that total abolition of the existing Travel Allowance may result in a number of unintended consequences, we have made observations in the next section of our report that provide a range of options to consider when revisiting the suitability of the current scheme.

Summary of Options

In this report, the narrative and overall summary has focused in more detail on the Travel Allowance because of its financial significance representing, as it does, more than 50% of the current Audit Wales annual spend on travel and subsistence. That said, a number of other changes could also be beneficial. We have therefore provided below a summary of options for the future covering both the Travel Allowance and other elements of current travel and subsistence spend. Further information on each of these is given later in this report.

The options, several of which are not mutually exclusive and are, therefore, inter-related, have been categorised on the following basis:

- Short-term = Could be implemented in a reasonably short timescale (< 1 year) and/or are of low impact on staff
- Medium-term = May require 1 – 2 years to implement and/or has a noticeable impact on staff
- Longer-term = For consideration and/or may be of significant impact

Page Ref	Travel Allowance - Options	Timescale
16	<p>Leave the Travel Allowance as it is (given the previously outlined wider impact).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Least disruptive option ✓ Does not encourage higher mileages ✓ Success against baselines already demonstrated ✓ Provides a lever for controlling CO₂ emissions ✗ Financial pressures remain ✗ Does not progressively address total emissions ✗ Not reflective of the Our Future Ways of Working Project / lockdown lessons learnt 	Short-term

16	<p>Abolish the Travel Allowance and uplift salaries by a percentage of the Travel Allowance. The following figures are based upon an example of 50% of the current Travel Allowance..</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Travel and Subsistence Scheme saving estimated £520,000 ✓ Directly compensates for mileage covered ✓ Fair and equitable to all drivers ✗ Salary cost estimated £320,000 (192 employees receiving TA) ✗ Pension costs in addition ✗ Higher mileage allowance may encourage travel by car 	Medium-term												
21	<p>Apply stricter criteria to qualify for the allowance</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Less disruptive – more acceptable to staff ✓ Supports progressive reduction in emissions ✓ Helps maintain attractiveness for recruitment ✗ Introduces a degree of complexity to the T & S Scheme ✗ Ultra-low emission vehicles often more expensive compared with petrol models ✗ Staff may opt out of the scheme and purchase less environmentally friendly vehicles <p>Example: introduce a tiered approach whereby the current level of Travel Allowance is only available to mobile employees who purchase or lease an ultra-low emission vehicle.</p> <table border="1" data-bbox="309 979 1552 1297"> <thead> <tr> <th>Tier</th> <th>Travel Allowance rate</th> <th>Criteria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tier 1</td> <td>£3,350</td> <td>Ultra-low Emission Vehicles (CO₂<75 g/km)</td> </tr> <tr> <td>Tier 2</td> <td>£2,950</td> <td>Low Emission Vehicles (CO₂<100 g/km)</td> </tr> <tr> <td>Tier 3</td> <td>£2,550</td> <td>Vehicles with max. CO₂ 125 g/km (petrol) and 140 g/km (non-petrol) and under 10 years old [T & S Scheme current limits]</td> </tr> </tbody> </table>	Tier	Travel Allowance rate	Criteria	Tier 1	£3,350	Ultra-low Emission Vehicles (CO ₂ <75 g/km)	Tier 2	£2,950	Low Emission Vehicles (CO ₂ <100 g/km)	Tier 3	£2,550	Vehicles with max. CO ₂ 125 g/km (petrol) and 140 g/km (non-petrol) and under 10 years old [T & S Scheme current limits]	Medium-term
Tier	Travel Allowance rate	Criteria												
Tier 1	£3,350	Ultra-low Emission Vehicles (CO ₂ <75 g/km)												
Tier 2	£2,950	Low Emission Vehicles (CO ₂ <100 g/km)												
Tier 3	£2,550	Vehicles with max. CO ₂ 125 g/km (petrol) and 140 g/km (non-petrol) and under 10 years old [T & S Scheme current limits]												

22	Consider introducing an additional payment available to mobile staff who purchase/lease an ultra-low or low emission vehicle. The payment to be offered at intervals to enable staff to update their vehicles, e.g. every three years.	Medium-term
22	Consider a revised basis whereby the Travel Allowance is only payable for mobile staff who purchase/lease a battery electric or hydrogen fuel powered electric vehicle. This, however, needs to recognise the current lack of “charging” infrastructure in many parts of Wales	Longer-term
23	If it is retained, consider introducing periodic evidence-based reviews of the Travel Allowance rate using sources such as the Kwik Fit survey of average motoring costs. Where costs are identified to have changed significantly, this might signal a revised Travel Allowance rate.	Medium-term
25	Consider transferring the Travel Allowance (or part thereof) into salary recognising that, unlike the Travel Allowance, mileage at the HMRC rate, is not taxable.	Longer-Term
Page Ref	Travel and Subsistence Scheme Performance - Option	Timescale
11	Introduce a framework to monitor performance against the KPIs, including targets, together with regular analysis of the results using techniques such as root cause analysis and the ‘5 Whys’ methodology. The new framework should recognise the constraints and limitations identified in this report relating to the current measures.	Short-term
Page Ref	Travel and Subsistence Scheme – other Options	Timescale
24	Consider removing the restriction regarding the claiming of mileage if living in England	Short-term
28	Consider undertaking a periodic analysis of the data provided by Capita relating to hotel bookings. This would be both an internal exercise and during third party service supplier meetings with Capita. Alongside of this, in any future contract with a supplier of this type of service, the supplier should be incentivised to deliver savings.	Short-term
29	Consider removing the £5 subsistence payment	Short-term
30	Consider reviewing the wording of the Travel and Subsistence Scheme Handbook regarding the claiming of parking charges at railways stations.	Short-term
30	Consider providing staff with Railcards to benefit from discounted rail travel.	Short-term

33	To be prudent, consider obtaining a legal opinion periodically to reflect upon any new case law that might place a greater onus upon employers to remove conditions regarding travelling in personal time and/or the impact of national minimum wage legislation.	Medium-term
33	Consider monitoring travel patterns for employees driving higher mileages and seek solutions to reduce the mileage where this is disproportionate to the average mileage driven by staff..	Medium-term
34	Consider improving the mechanisms in place to record staff time to include travel time from when their journey began. This would allow Audit Wales to ascertain the time spent travelling and the impact on the working week. Further work could then be undertaken to identify how to mitigate the impact of time spent travelling.	Medium-term
35	To mitigate the possibility of unintended direct or indirect discrimination, consider assessing against equality and diversity measures any changes to the Travel and Subsistence Scheme. If the assessment is complex, Audit Wales should also consider obtaining a legal opinion.	Short-term

DETAILED OBSERVATIONS AND OPTIONS ANALYSIS

Travel Allowance as a mechanism for controlling CO2 emissions

The travel allowance provides a mechanism by which Audit Wales can limit the amount of carbon emitted due to the journeys made by staff in the course of their work. This is currently achieved by limiting the age of vehicles eligible to 10 years and CO₂ emissions to a maximum of 125g/km for non-petrol-powered cars and 140g/km for petrol powered cars.

There are an increasing number of low emission and ultra-low emission vehicles available.

This increase in choice means that purchasing one of these vehicles is not necessarily a trade-off between affordability and social conscience. A report from the International Council on Clean Transport (ICCT) studied the cost factors of owning a VW Golf in five separate European countries - Norway, Germany, France, United Kingdom and the Netherlands. The study examined the purchase, fuel and tax costs of the VW Golf in four different versions: fully electric, plug-in hybrid, petrol and diesel. In each country, the total cost of owning a fully electric vehicle was the lowest. One barrier for more junior staff may be the purchase price of a fully electric car or plug-in hybrid, which is higher than an equivalent petrol model. Taking this into account, there is still an opportunity to revisit the emissions criteria within the current Travel and Subsistence Scheme.

An option would be to introduce a tiered approach whereby the current level of the Travel Allowance is only available to mobile employees who purchase or lease an ultra-low emission vehicle. An example of such a tiered approach would be:

Tier	Travel Allowance rate	Criteria
Tier 1	£3,350	Ultra-low Emission Vehicles (CO ₂ <75 g/km)
Tier 2	£2,950	Low Emission Vehicles (CO ₂ <100 g/km)
Tier 3	£2,550	Vehicles with maximum CO ₂ 125 g/km (petrol) and 140 g/km (diesel) and under 10 years old [T & S Scheme current limits]

As at 3rd October 2019, there were 547 public charging points in Wales, of which 60 were rapid chargers, compared to 12,763 in England, with 2,022 rapid points (Source: Zap-Map). Introducing a tiered approach would not, therefore, be without significant challenges at least in the short term. It is, however, an ambition of the Welsh Government to significantly increase the availability of charging points, including a commitment to invest £2m in the electric charging points infrastructure by 2020 (Prosperity For All: A Low Carbon Wales - Policy 51). The Government's planning assumptions are that by 2030, 60% of new sales of cars and vans will be electric vehicles (around 35% Plug in Hybrid and 25% Battery electric). Introduced over the medium to longer term, the tiered rates option would encourage a move toward the purchase of hybrid and all-electric vehicles, thereby significantly reducing the carbon footprint created by business travel by car. It would also support the achievement of Audit Wales' corporate KPI 19 (Green Dragon Level 5).

Given that the HMRC mileage allowance (and likewise the rate offered by Audit Wales) for electric vehicles is currently the same as for petrol and diesel vehicles, there is the added benefit that staff would be comparatively better off due to the lower cost of travel (i.e. cost per charge vs cost of fuel).

Based upon the assumptions used by the Welsh Government, by 2030, we estimate that the total cost of the Travel Allowance would reduce by **£88,400** per annum.

Current annual cost	Revised annual cost	Difference
192 staff x £3,350 = £643,200	Tier 1 (25% of 192 staff) = 48 x £3,350 = £160,800 Tier 2 (35% of 192 staff) = 67 x £2,950 = £197,650 Tier 3 (40% of 192 staff) = 87 x £2,550 = £196,350 Total = £554,800	£88,400

Note: Assumes the number of mobile staff receiving Travel Allowance remains constant (192 employees as at March)

The introduction of a tiered approach also creates the opportunity to move progressively toward a position of offering the Travel Allowance exclusively to mobile staff who purchase/lease an all-electric vehicle with nil emissions once the charging infrastructure is available. Additional developments such as hydrogen fuel cells could also be factored into the tiered approach. Hydrogen fuel cell technology may still be in development; however, it has reached production for three major Asian motor manufacturers (Honda, Hyundai and Toyota), with a Welsh manufacturer, Riversimple, based in Llandrindod Wells developing its own variant. Hydrogen fuel cells offer performance akin to petrol powered vehicles in that they can be refuelled within minutes thus extending the range that can be travelled by a zero-emission vehicle. Again, a key factor as to whether Audit Wales staff will find this type of vehicle attractive, will be the availability of refuelling stations. It is currently envisaged that these would be integrated into the existing petrol station network.

As an encouragement to move to ultra-low and low emission vehicles, the forecast saving in the Travel Allowance could be re-invested by way of a contribution to the deposit on cars in these categories, available for example once every three years. There would be an initial cost pressure until enough staff have moved to ultra-low and low emission vehicles, but this would be a positive initiative to balance the likely, initially negative reaction to any change to the Travel Allowance that is not favourable to petrol and diesel car owners. Again, the contribution could be tiered – e.g. £750 for ultra-low emission vehicles and £450 for low-emission vehicles. Based upon 192 employees receiving the Travel Allowance, and assuming that all staff change their vehicles at three yearly intervals, the additional cost is shown below. Initial take up may be lower than this simple example, hence the table below illustrates the cost over six years.

Assumption	Revised annual cost
1) 60% of new sales of cars and vans will be electric vehicles (around 35% Plug in Hybrid and 25% Battery electric) by 2030. Source Welsh Government. 2) 60% of Audit Wales mobile employees purchase new vehicles based on the above ratio. 3) An equal number of employees change vehicle each year. 4) It takes six years to reach the 60% saturation point.	Ultra-low emission (25% of 192 staff) = 48 x £750 = £36,000 Low-emission (35% of 192 staff) = 67 x £450 = £30,150 Total = £66,150 Cost per annum over 6 years = £11,025

Cost of running a vehicle vs reimbursement rate

The annual allowance of £3,350 is paid to all mobile workers who meet the eligibility criteria, which includes limiting the age of vehicles to a maximum of 10 years old and places restrictions upon the amount of CO₂ that can be produced by these vehicles. As at March 2020, there were 192 employees in receipt of the Travel Allowance at an annual cost of £643,200. The allowance is paid via an uplift in salary and is subject to income tax and national insurance deductions. The amount receivable by staff was revised in 2016, having previously been paid at two levels:

- £5,160 for staff in Pay Band 7 and above; and,
- £4,440 for staff in Pay Band 6 and below.

The Travel Allowance is intended to contribute toward the cost of owning a car. Audit Wales is the only organisation paying a fixed allowance in our benchmarking group; however, it is not unique. According to HR advisory firm, Croner, a survey in 2019 found that the average car allowance in the UK was:

- £10,300 for company heads (directors & c-suite individuals).
- £8,200 for senior managers.
- £6,500 for middle managers.
- £5,200 for sales representatives.
- £4,600 for professionals.

The article by Croner continues by saying that one way in which an organisation might set its allowance is by reference to the cost of purchasing a car using a PCP (Personal Contract Plan). A survey, undertaken by Kwik Fit in 2018, found that the average monthly car finance payment was £226.00. The survey also provides an insight into the full cost of running a car. The figures from the Kwik Fit survey have been adjusted to show three scenarios where staff drive either 3,000, 5,000 or 10,000 business miles per annum.

Item	Average monthly spend	Based upon an additional 3k business miles	Based upon an additional 5k business miles	Based upon an additional 10k business miles
Fuel	£67.63	£94.33	£112.12	£156.62
Car insurance*	£31.64	£31.64	£31.64	£31.64
Routine maintenance and servicing	£15.96	£22.26	£26.46	£36.96
Unexpected repairs and breakdowns	£13.26	£18.49	£21.98	£30.71
Vehicle excise duty (road tax) *	£12.16	£12.16	£12.16	£12.16
Breakdown cover*	£6.96	£6.96	£6.96	£6.96
Parking permits and ticket*s	£6.89	£6.89	£6.89	£6.89
Cleaning*	£4.15	£4.15	£4.15	£4.15

Fines*	£3.69	£3.69	£3.69	£3.69
Monthly average total (excluding finance)	£162.33	£200.57	£226.05	£289.78
Finance	£226.12	£226.12	£236.12	£246.12
Monthly average total (including finance payments) (a)	£388.45	£426.69	£462.17	£535.90
Source: Kwik Fit <i>It is assumed these figures marked * are not variable</i>				
Travel and Subsistence Scheme entitlements				
Travel allowance (net of tax and NI)	n/a	£192.51	£192.51	£192.51
Mileage allowance	n/a	£62.50	£112.50	£187.50
Total allowances (b)		£255.01	£296.68	£400.84
Net monthly cost of running a car (a – b)		£171.68	£165.49	£135.06

The table shows that the monthly cost of running a vehicle for pleasure purposes is £162.33 excluding finance cost (£388.42 including financing*). At the lowest mileage used here for example purposes, there is a marginal increase in the net cost. The receipt of mileage allowance means that, as annual business mileage increases, the net cost of running a vehicle reduces.

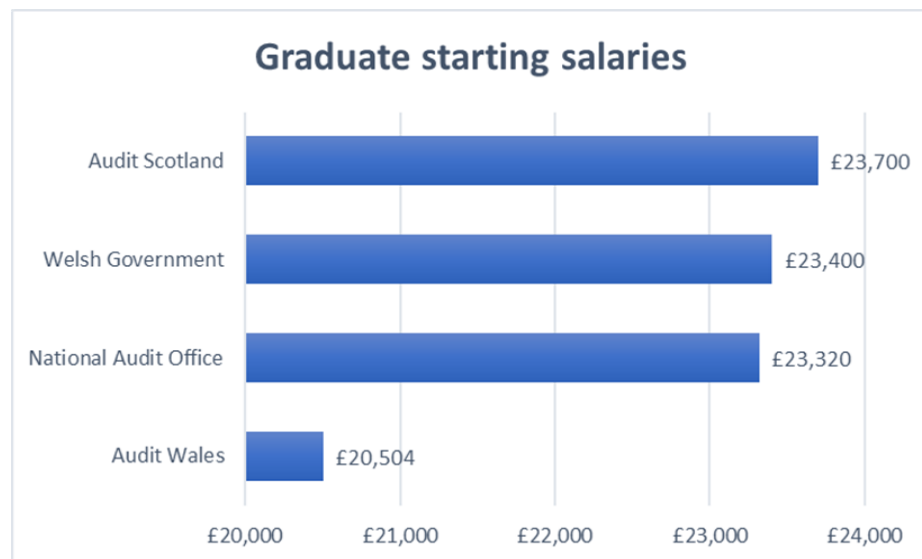
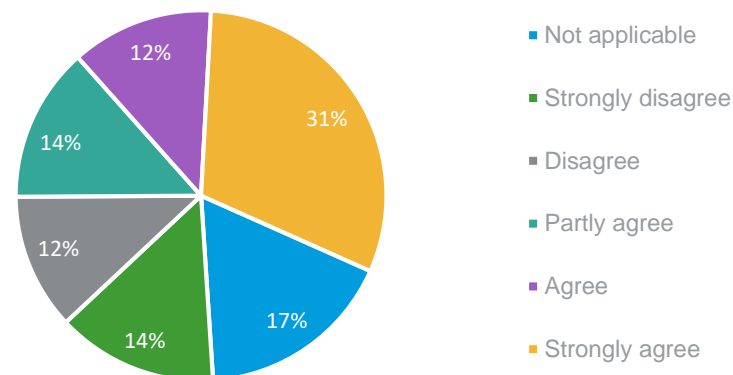
Many motorists may choose to purchase a vehicle outright rather than use finance; hence saving the monthly cost of finance. For a true comparison, the cost of depreciation should be added to the running costs. With new vehicles often losing 40 – 50% of their value in the first three years, the cost of depreciation will still be significant enough for the total monthly cost to be comparable to that of leasing a car. That said, at the end of the period in many cases the vehicle will also have a resale/trade-in value which would be of direct benefit to the owner.

One downside of the Travel Allowance for the recipients is that the amount paid is not subject to increases in line with average earnings or the retail prices index. This means that, over time the Travel Allowance will become less of a benefit given that motoring costs are subject to the effects of inflation, particularly where staff may have personal reasons for owning a particular type of vehicle that is more expensive to own and run – e.g. seven seat models or 'load carriers' capable of taking camping equipment at the weekend. Undertaking a periodic exercise of comparing the Travel Allowance rate to the costs of motoring, using a source such as the Kwik Fit survey used in this review, would form a defensible and independent basis upon which to consider whether the rate should change in future years. It also provides evidence to staff, in the interests of transparency, that the amount payable is not purely an arbitrary figure.

Travel Allowance and recruitment and retention

The chart on the right shows the responses to the survey question asking whether staff viewed the Travel Allowance as part of their salary. It can be seen that 17% of responses selected 'Not applicable', which reflects the proportion of respondents from Corporate Services who are not designated as mobile staff and, therefore, are not in receipt of the travel allowance. Of those who gave a view, 68% at least partly agreed with the statement with 38% having a strong view that the Travel Allowance is part of their salary. This was reinforced during the focus group meetings - it was clear that staff viewed the Travel Allowance as part of their overall remuneration. Trainees who attended the focus groups often expressed the view that, without the allowance, they would be unlikely to be able to afford the cost of owning a car. Whilst this may be an indication that the Travel Allowance is having a positive effect upon recruitment, it might also be masking an issue that the basic salary payable is not in itself enough to attract staff of the required calibre. We therefore extended this element of our review to consider the starting salaries currently offered by Audit Wales compared to its peers.

I view the annual travel allowance as part of my salary package rather than just specifically for my travel costs

Our benchmarking exercise, looking at graduate starting salaries, supports the view that the Travel Allowance is an important element of the overall package. The starting salary at Audit Wales is approximately £3,000 below the comparators. This gap disappears once the Travel Allowance is added

If paid as salary, the employee would benefit from the amount becoming part of total earnings for pension purposes and would also rise with inflation-based salary increases. Audit Wales would suffer the additional cost of employer's pension contributions and the longer term pay inflation budget pressure due to the amount paid no longer being fixed. For this reason, it may not be possible to transfer the Travel Allowance into salary at the same level that is currently paid. To facilitate this, a reduced Travel Allowance could still be paid in the first year that salaries are uplifted as a gesture of goodwill. A longer phased approach is not recommended as this might well be confusing to prospective job applicants. In any such calculation, consideration should be given to the net income impact on staff of any change as, whilst the Travel Allowance is taxable, mileage at standard HMRC rates is not.

The “Wales border” issue

The inclusion of the Wales border as a limiting factor upon making travel claims appears arbitrary and may also have an adverse impact upon recruitment. It also may have the unintended effect of encouraging staff to drive into Wales to complete most of their journey rather than head for the faster motorways in England. The lockdown restrictions during the Coronavirus pandemic provides evidence that it is becoming easier for auditors to carry out substantial elements of an audit review remotely from their clients. Hence, as the Ways of Working project develops, and Audit Wales embraces more flexible in its ways of working, the inclusion of a limitation will seem ever harder to justify

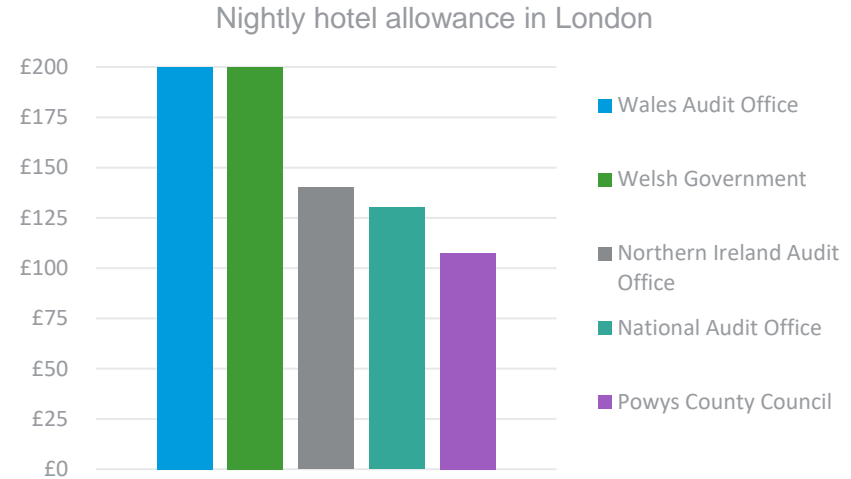
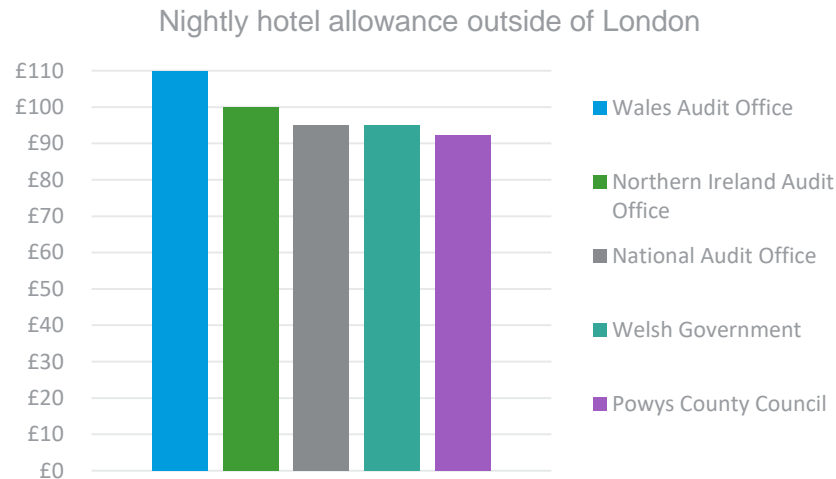
Against this background, living in England and working partly from home and travelling to Audit Wales clients less often, utilising the remote working technology available, may increasingly become an attractive proposition. There is a possibility that continuing to include the restriction, in its present form, may be considered discriminatory without just reason. On this basis, it would be prudent to consider removing the limitation.

At the same time, it is understandable that it is not a desirable outcome to be recruiting mobile staff who live a considerable distance from the border because the extra distance they would have to travel could present welfare and duty of care issues and would not be seen to be a positive step toward reducing the environmental impact of Audit Wales. This could be managed, however, by the inclusion of a ‘reasonableness’ clause limiting the distance from the Welsh border for which mileage may be claimed.

Hotel Costs

Audit Wales will provide hotel accommodation for employees where they must travel over one and a half hours away from their place of work (Travel Centre or home if Home Based). For 2018-19, £146,000 was spent on hotel costs. The Audit Wales nightly allowances, of £110 and £200 for out of London and in London respectively, are both at the upper end when compared to our benchmarking data, with rates being 10% greater than the highest allowed outside London and a material 54% greater than the National Audit Office limit for stays within London.

Tudalen y pecyn 260

Feedback received at the focus group sessions with staff, noted that bookings made through the central administration facility can result in staff staying in certain hotels where the cost of evening meals was prohibitive as it was often not possible to obtain a suitable evening meal for the nightly subsistence allowance of £25. This, of course, ignores the fact that in many cases, staff are not limited to eating in the hotel in which they are staying although for lone workers this may, understandably, be the preferred option.

When booking hotels in cities and large towns, there is normally a selection of budget and mid-range hotels available, such as Travelodge, Premier Inn and Holiday Inn Express. The cost of a night at these hotels is usually significantly below the Audit Wales allowance of £110. It is the case, however, that chains of this type are not always present in the locations visited by Audit Wales staff.

We were also advised that the rate ceiling had previously been increased following a paper being presented to the Board reporting of the difficulties experienced in attempting to book accommodation within the then current rate limits.

There were four main factors behind the need for an increased rate cap:

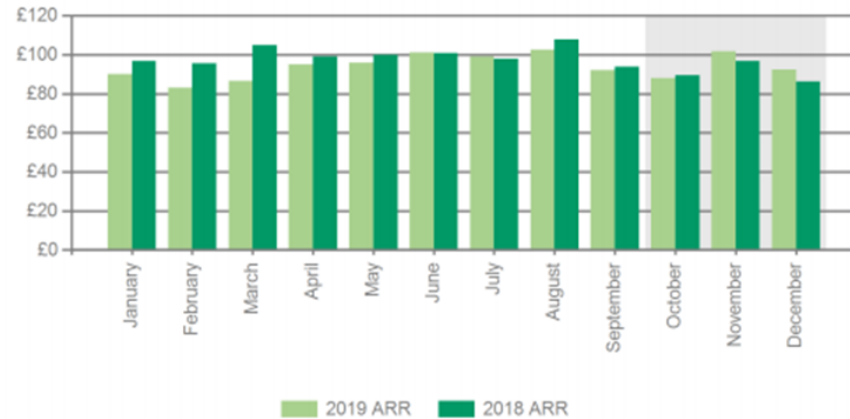
- The cost of accommodation in Cardiff is driven by the events held throughout the year (e.g. Rugby and football matches);
- The popularity of the North Wales area with tourists;
- The limited availability of hotels in parts of Wales; and,
- Where cheaper hotels are available, the increased cost of travel to and from the client site offsets any potential saving.

Data produced for Audit Wales by Capita, the booking agent used by the central function, provides a useful comparison on the average room rate over a two-year period. It highlights that the average room rate is below the maximum allowable under the terms of the Travel and Subsistence Scheme. Notwithstanding this, the more detailed information can be used to identify any opportunities to reduce the cost of hotel accommodation, both internally and in third-party service supplier review meetings with Capita. An example of the data provided is shown below.

Key Performance Indicator

September	2019	2018	% Variance Yr on Yr
% Over Rate Cap Compliance	0.00	0.00	0.00%
% Preferred Compliance	37.96	20.17	88.20%
£ Average Room Rate	92.12	93.89	-1.88%
% Online Adoption	87.88	86.79	1.26%
Average Co2 (Per Stay)	111.95	133.60	-16.21%

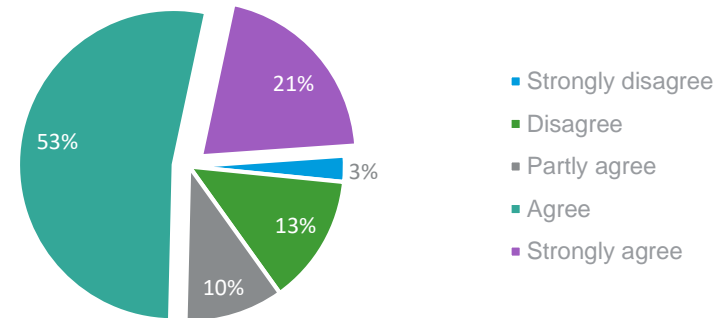
Month on Month Average Room Rate

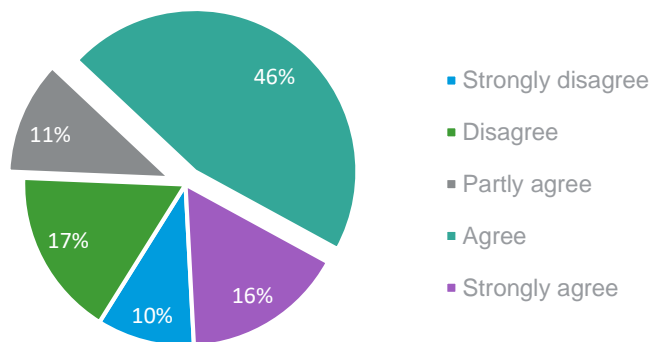
Subsistence and overnight allowances

The staff survey for subsistence allowances identified that 74% of staff considered the policy to be fair, in that it covered reasonable costs incurred whilst away from home. Through our discussion with staff at focus groups, most attendees reflected this view. Our benchmarking of subsistence costs identified that the allowance in the Audit Wales Travel and Subsistence Scheme was fair in comparison to other the organisations that comprised the benchmarking group.

I consider the policy on subsistence to be fair, in that it covers the reasonable expenses incurred.

I consider the £5 incidental allowance to be reasonable and adequately support staff wellbeing whilst away from home.

When staff stay away from home on business travel, they are entitled to claim £5 for each night they are away. This is to cover incidental items, such as wi-fi access in hotels. Unlike the subsistence allowance, there is no need to provide receipts in order to claim the £5.00 payment. The staff survey results identified that 62% of all staff agreed that this was reasonable and adequate to support staff wellbeing whilst away from home. Although appreciative, many did not understand why the payment was offered. This may reflect the fact that the payment of such an allowance has become rare, particularly in the private sector. Through our discussions with staff in the focus groups, we identified that, in practice, this was often used to fund the purchase of food and drink throughout the following day.

For 2018-19 the overall cost of the additional £5 allowance was £7,540.

An option that could be considered is to remove the £5 incidental allowance; however, the limited cost saving and negative impact on staff morale should be carefully considered when aiming to achieve value for money.

Public Transport

We acknowledge that the use of public transport within Wales presents challenges as one moves further away from the main conurbations, with often limited routes, infrequent services and lengthy times for travel.

The staff survey response identified that, whilst just under half the respondents (47%) felt that the Travel and Subsistence scheme did encourage the use of public transport where feasible, a significant number (17%) strongly disagreed.

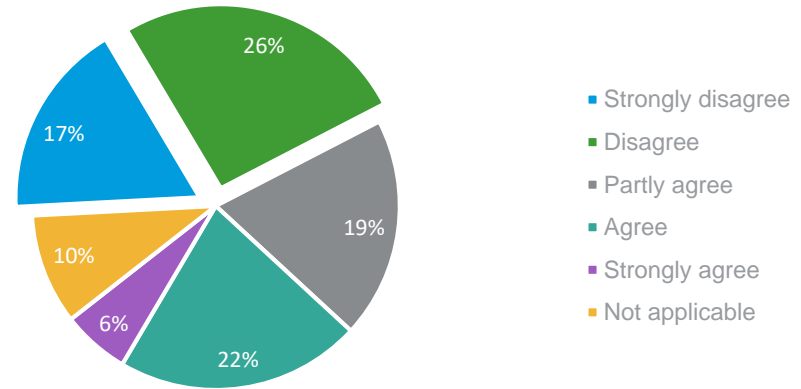
Our work with the staff focus groups identified a desire to use public transport where feasible; however, there was also a perception that some aspects of the current Travel and Subsistence Scheme had the unintended outcome of making public transport appear a less favourable option compared with driving.

Travel to the Cardiff office by staff not based there was highlighted as one aspect that could benefit from clarification. Several members of staff commented that, whilst the cost of parking when visiting the office would be reimbursed, they believed that parking at a railway station to then complete the journey by public transport would not be a claimable expense. Staff visiting college as part of their training, also advised that they believed they could not claim for the cost of parking at a railway station and so drove to the training site/College and claimed the cost of parking.

In fact, the current Travel and Subsistence Scheme does allow for the reimbursement of rail travel including parking at the railway station (Chapter 2 paragraph 15) and so it is disappointing that nearly one fifth of respondents felt that this was not the case. This is clearly a matter of a misunderstanding of the Travel and Subsistence Scheme rules and should be addressed by reviewing the wording and notifying staff of their ability to claim these parking costs.

There is also an opportunity to further encourage rail travel by offering staff one of the Railcards that provide discounted travel. For a relatively low cost (e.g. 16-25 and 26-30 railcards cost £30 per annum) there could be a significant return on investment for Audit Wales in reduced rail fares – mostly discounted by 30%.

The existing travel and subsistence scheme encourages me to use public transport where feasible

Travel time and travel centres

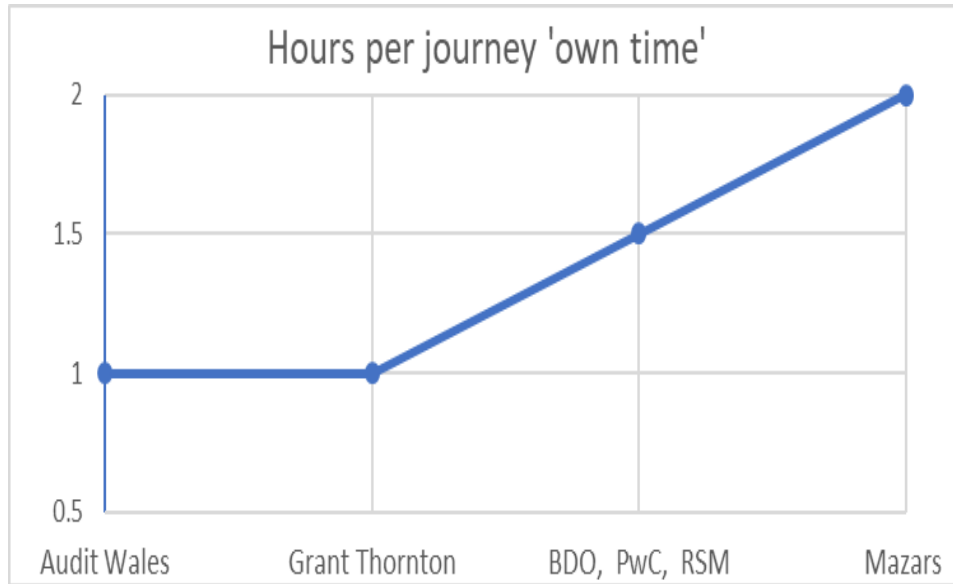
Travel centres are notional points of reference, used as a basis for claiming travel expenses for mobile employees. Employees working in audit services, except those classed as support staff, are generally classed as mobile workers because they are required to work within a diverse geographical area. Mobile employees are normally allocated to one of three travel centres in Wales. The agreed travel centres are:

- Cathedral Road, Cardiff
- Penllergaer, Swansea
- Abergele or Ewloe

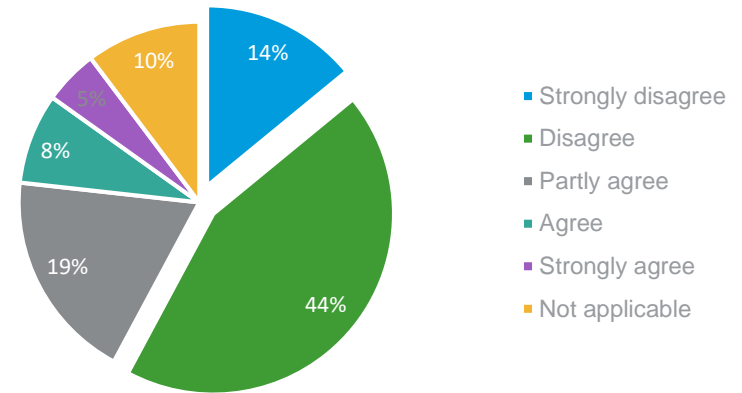
The rules regarding the tax position of expenses appear relatively simple – HMRC only allows tax relief on expenses paid for travel to a temporary workplace; however, application of the full rules is more complex. Even where an individual does not commute regularly to a single workplace, in this case a travel centre, each visit to their designated travel centre may still be classed as commuting. When travelling directly from home to a client site (i.e. a temporary workplace), again the tax rules are complex; however, many organisations use a ‘shortest distance’ rule stating that mileage may be claimed for the shorter of the journey to the temporary site either directly from home or from the individual’s ordinary place of work. This is true at Audit Wales, where all distances for travel time and expenses are calculated based upon which is closest to the client, the nominated travel centre or the home of the member of staff. Where an employee is home-based, HMRC will usually only accept that working at home is an objective requirement of the job if the employee requires certain facilities to perform those duties, and those facilities are only practically available to the employee at their home. HMRC does not accept that working at home is an objective requirement of the job if the employer provides appropriate facilities in another location that could be practically used by the employee, or the employee works from home as a matter of choice. Hence, any review of the use of designated travel centres that arises from the ‘Our Future Ways of Working’ project, or following the lessons learnt from the enforced period of homeworking, would need to be considered in the light of potential changes to the tax position of expenses payments.

When making a journey directly to a client that originates from home, staff are not expected to record the first one hour and final one hour of travel as working time. The staff survey revealed that 33% of staff felt that this ruling was fair. A similar group (39%) felt that this should be reduced to a maximum 30 mins. However, our benchmarking against five of the private audit firms showed Audit Wales in a very favourable light, as can be seen in the graph below left.

It is also of note that the staff survey results also identified that 58% of staff disagreed that the extent of travel required within their role was having a negative impact.

The extent of travel required within my role has a negative impact upon my well being at work

Duty of Care

An analysis of business mileage identified very few employees who drove relatively higher mileage compared with the mean. In 2018-19, there were nine employees (shown in the table as employees A to I) who drove further than 9,000 business miles, with the highest being 16,133 miles. When comparing the total mileages covered for the period 1/4/2014 to 30/9/2019, there is a similar trend for the same identified employees to be the ones who are driving the higher mileages. It should be noted that two of these employees are 'Home Based', the other seven in the table are 'Geographically Based'.

The home-based contracts were agreed historically. Any changes to the scheme would need to recognise that, in making this choice, those individuals will have been influenced by the rules in force at that time the decision was made.

In 2018-19, 30.9% of the total business miles driven were attributable to just 10% of mobile employees. There is therefore a degree of inequality, given that the Travel Allowance is fixed at the same amount for all employees classed as 'mobile'. As a result, those employees driving the highest mileage may feel penalised because they will suffer the greatest impact as far as depreciation is concerned when changing their vehicle (or, if financing a vehicle may be subject to additional cost due to the mileage covered). Conversely, their higher mileages will result in more substantial expenses claims, thereby reducing the net cost of owning a car, as seen in the earlier table. The greatest influence upon the mileage driven is the geographical spread of clients and allocation of audit work. Whilst rotation may be practised, it may be less suitable for staff for whom a strong ongoing relationship with certain clients is a key element of client management, provided that the principles of independence are observed. Nevertheless, when planning work assignments, and particularly if onboarding a new client or change of client team, mileage history should be considered as part of the allocation process to avoid, where possible, the same employees consistently having to drive higher mileages.

Discussions held during our staff focus groups highlighted that staff commencing their journey from remote areas, such as North Wales, could be travelling for over seven hours in total in a working day when visiting the Cardiff office. There is an expectation that staff will stay overnight in such cases; however, that might not be possible due to work scheduling or personal commitments.

When questioned, staff in the focus groups were sometimes unaware whether they had opted out of the Working Time Regulations (1998), which mandates a maximum of a 48-hour working week averaged over a 17-week period (we confirmed that no Audit Wales staff have opted out). When calculating working hours government advice is that travel to and from work (assuming there is no fixed place of work) should be included in this calculation. Recent court cases across Europe, in particular in Spain and Norway, have highlighted that working time is any period which a worker is working; or at their employers' disposal

Employee	Miles driven 2018-19	Total miles driven 1/4/2014-30/9/2019	Average annual mileage (5.5 years)
A	16,133	75,848	13,790
B	14,948	61,251	11,136
C	13,588	51,329	9,332
D	12,404	48,613	8,838
E	10,608	-	-
F	10,385	37,214	6,766
G	9,776	42,582	7,742
H	9,740	-	-
I	9,415	37,385	6,797
Note: Employee E and Employee H do not have 5.5 years' service			

and carrying out their activities or duties. During the rulings the courts found that travel is a working task when it is ordered by employers, thus meeting the first criteria in the definition of working time in the directive. The courts stated that for a worker to be regarded as being at the disposal of their employer, the worker must be placed in a situation in which he or she is legally obliged to obey the instructions of and carry out activities for that employer. With the third criteria the court stated that *it is inherent to requiring a worker to be present at locations other than his fixed or habitual place of attendance that it denies the worker the ability to determine the distance of his commute. It is, therefore, immaterial how frequently the employer specifies a place of attendance other than the fixed or habitual one, unless the effect is to transfer the employee's place of employment to a new fixed or habitual place of attendance.*

The judgments only apply to peripatetic employees with no fixed place of work. The UK Government's guide 'Maximum Weekly Working Hours' states that (a) travelling outside of normal working hours and (b) travel to and from work where the employee has a fixed place of work do not count as working hours. Regarding allocating mobile employees to a travel centre, the key question may be whether s/he habitually visits the travel centre. This illustrates the complexity of this area of HR law. To be prudent therefore, a legal opinion should be sought periodically to reflect upon any new case law that might place a greater onus on employers, such as Audit Wales, to review current rules and expectations regarding travelling in personal time.

In all of this, Audit Wales has a duty of care towards its' employees and, again, there is conflicting external information about whether this should relate to the whole of a journey when travelling to and from a client site. Were an employee travelling long distances to be seriously injured in an accident, the HSE may investigate, and would be looking for evidence that the foreseeable risks had been mitigated as far as is reasonably practicable. Chapter 4 of the Travel and Subsistence Scheme Handbook does provide advice about safe travel, which is good practice. The HSE also promote consultation with employees and monitoring of travel. Both activities should identify any unusual travel patterns (e.g. staff driving relatively high annual mileage) or anomalies such as the long distances driven from North Wales to Cardiff. Steps can then be taken to address any duty of care issues.

Improving the mechanism to record staff time to include travel time from when their journey begins would be an important first step in allowing Audit Wales to ascertain the time spent travelling and the impact on their working week. Further work could then be undertaken to identify ways to mitigate the impact of time spent travelling.

Equality Act 2010

Section 20 of the Equality Act 2010 imposes a duty on all employers to make "reasonable adjustments" to any provision, criterion or practice that places a disabled person at a substantial disadvantage in comparison with people who are not disabled. Where driving is an essential part of the role, requiring an employee to have a licence and access to a car is acceptable. Essential means that Audit Wales must demonstrate that it is necessary to drive a car to undertake the substantial part of the role being offered and that there is no reasonable alternative. If the remote working practices necessary to carry on working during the Coronavirus lockdown period become part of the delivery of audit work in the future, it may become more difficult to justify including a requirement to be able to drive within the job description and in any advertisements. Equally, using public transport may present challenges to some employees even where the infrastructure is well-developed.

To mitigate the possibility of unintended direct or indirect discrimination, any changes to the Travel and Subsistence Scheme should be assessed against equality and diversity measures and if complex, Audit Wales should consider the benefits of obtaining a legal opinion.

APPENDIX A: BENCHMARKING DATA

Travel allowance and mileage rates

Organisation	Travel allowance	Mileage rates					Car hire	Lease car
		Car			Motorbike	Bicycle		
		<10k miles	>10k miles	Additional passenger				
Wales Audit Office	£3350*	25p **	25p	5p	24p	20p	Exceptional circumstances only	Yes - via salary sacrifice
Audit Scotland	Not offered	45p	25p	2p	Not offered	Not offered	Yes - if cost effective and approved	Closed to new entrants
Northern Ireland Audit Office	Not offered	45p	25p	5p	Not offered	Not offered	Yes - if cost effective and approved	No
National Audit Office	Not offered	45p	25p	2p	24p	20p	Yes - if cost effective and approved	No
Powys County Council	Not offered	45p	25p	5p	24p	20p	Yes - if cost effective and approved	Yes - for permanent full-time staff
Welsh Government	Not offered	45p	25p	5p	24p	20p	Yes - if cost effective and approved	No
RSM	Not offered	45p	45p	5p	Not offered	Not offered	Yes - if cost effective and approved	No
PWC	Not offered	45p	45p	5p	Not offered	Not offered	Yes - if cost effective and approved	No

*Subject to terms and conditions

** Rate is 45p per mile for staff not in receipt of the Travel Allowance

Public Transport

Organisation	Rail	Air	Sea	International travel
Wales Audit Office	Standard class	Economy class	Not stated	In line with HMRC guidance*
Audit Scotland	Standard class (journeys greater than 3hours may have first class travel approved)	Best value available	Not stated	Monetary advance to purchase up to £150 / night in foreign currency
Northern Ireland Audit Office	Lowest possible fare to be secured	Not stated	A cabin can be expense if travelling overnight	Not stated
National Audit Office	Standard class	Economy class	Not stated	In line with HMRC guidance*
Powys County Council	Standard class	Only used when there is a cost advantage over other forms of transport	Not stated	Reasonable expenses will be reimbursed
Welsh Government	Standard class (Exceptional use of first class permitted)	Economy class (Long haul flights may use business class if approved)	First class and single berth cabin	In line with HMRC guidance*
RSM	Standard class	Economy class	Not stated	In line with HMRC guidance*
PWC	Standard class (Exceptional use of first class permitted)	Economy class (Long haul flights may use business class if approved)	Economy class	Rates are capped and bookings must be made through PwC travel provider.

*https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/781249/Worldwide_subistence_rates_effective_6_April_2019.pdf

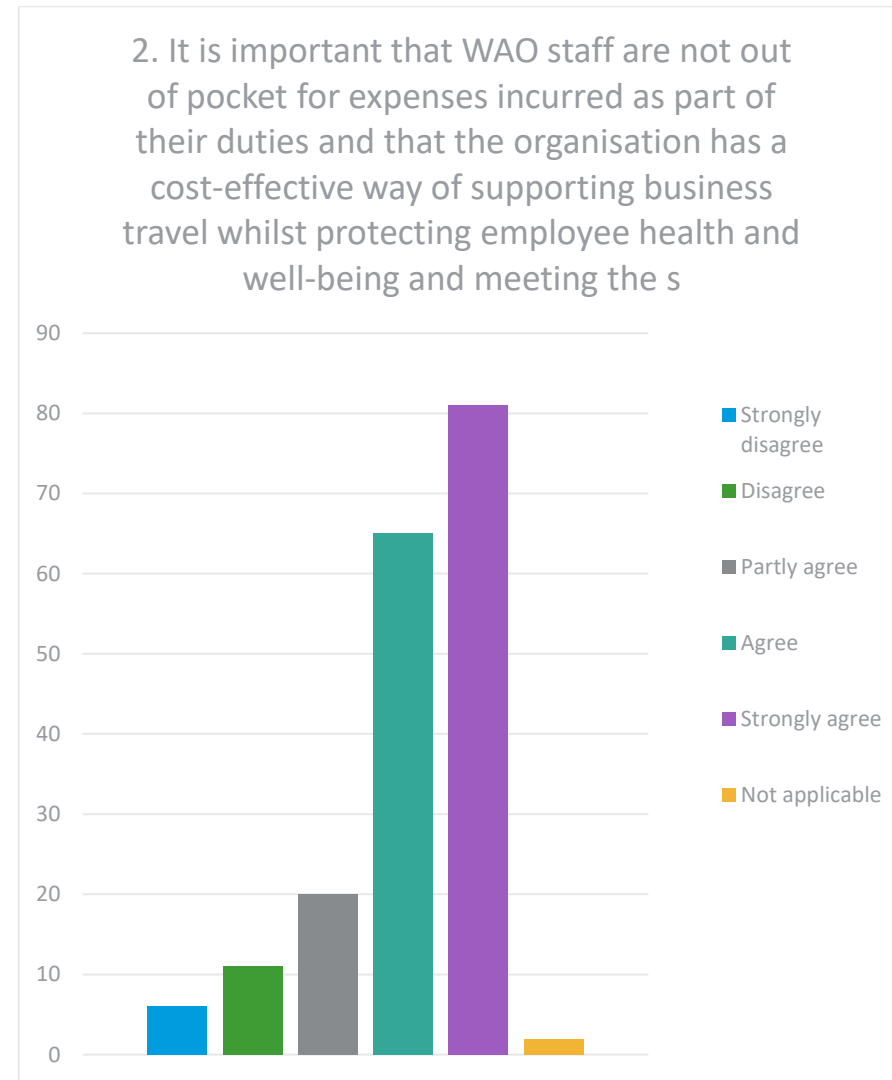
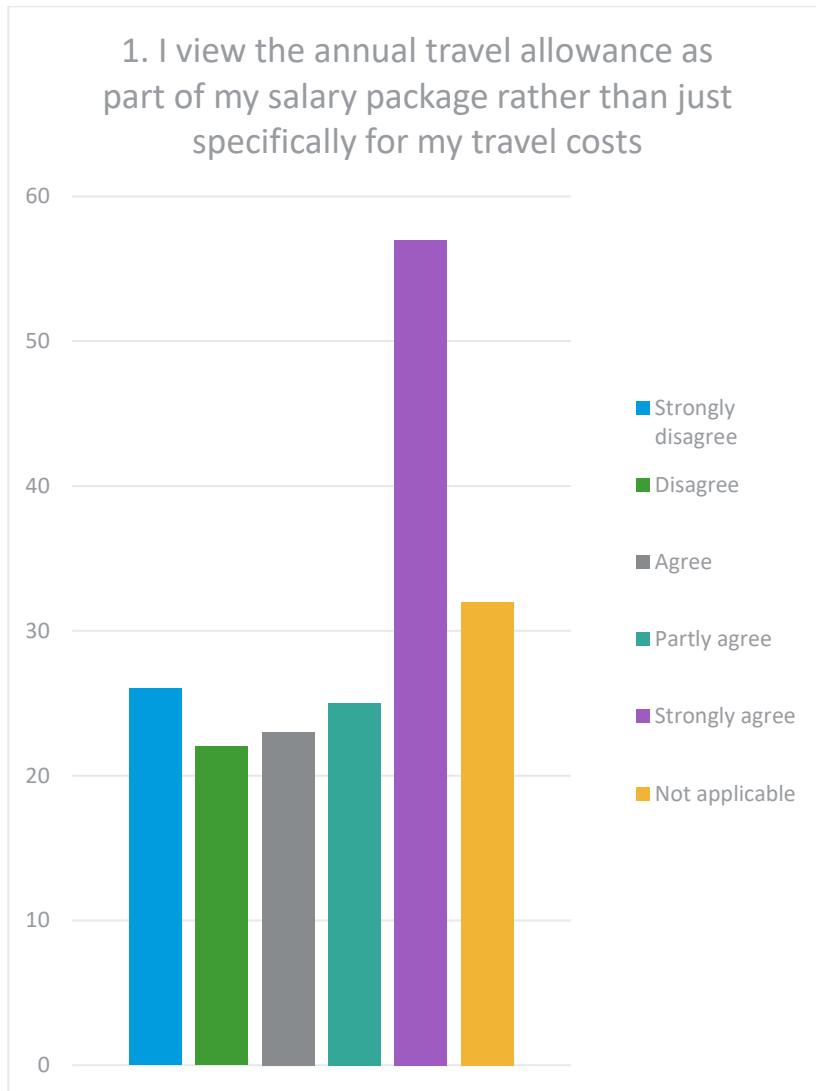
Overnight stays, subsistence and incidentals

Organisation	Overnight stays			Subsistence	Incidentals
	Hotel outside London	Hotel in London	Stay with friends / family		
Wales Audit Office	£110	£200	£20	Evening meal (no alcohol): £25 Overnight stay with no breakfast: £15	£5 per night
Audit Scotland	Not stated	Not stated	Not stated	Evening meal: £26.25	N/A
Northern Ireland Audit Office	£100	£140	£25	Evening meal: £18.30	£5 per night
National Audit Office	£95	£130	£25	Evening meal: £20	
Powys County Council	£92.25	£107.62	£30	Evening meal: £10.50	N/A
Welsh Government	£95	£200	£30	Evening meal: £27	N/A
RSM	Premier Inn	Premier Inn	N/A	Evening meal: £25	N/A
PWC	Booked through travel provider at best cost	Booked through travel provider at best cost	N/A	Evening meal: £30 or £40 in London	N/A

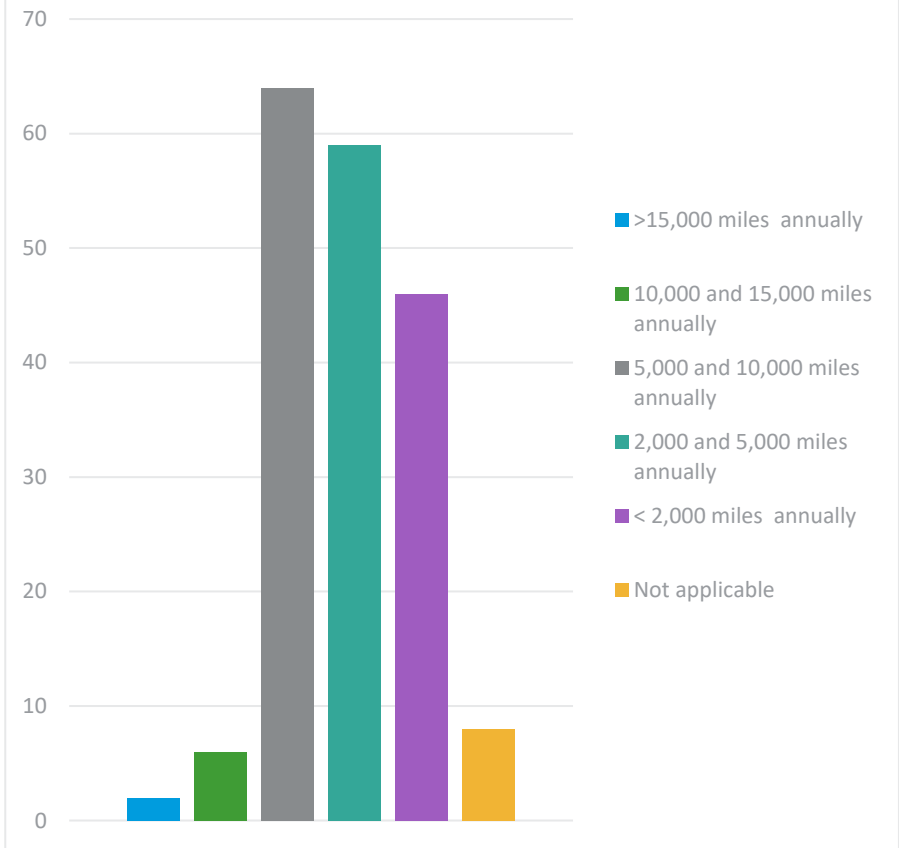
Tudalen y pecyn 271

APPENDIX B: STAFF SURVEY RESULTS

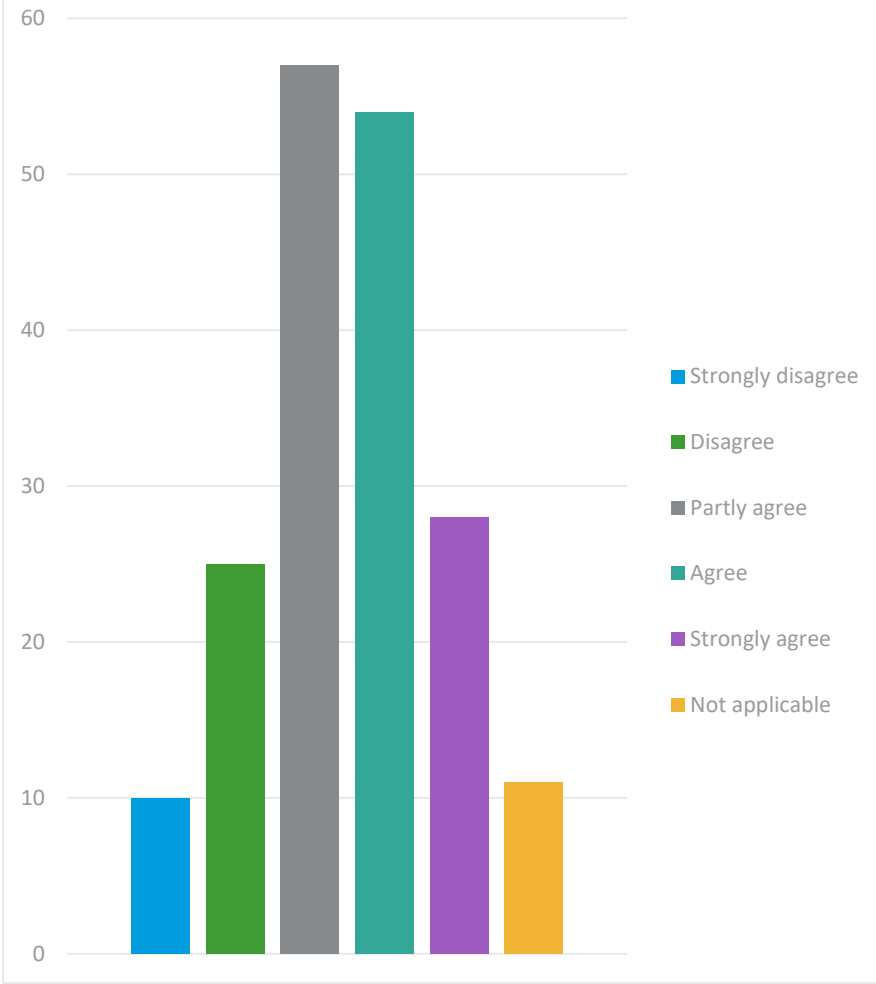
Tudalen y pecyn 272

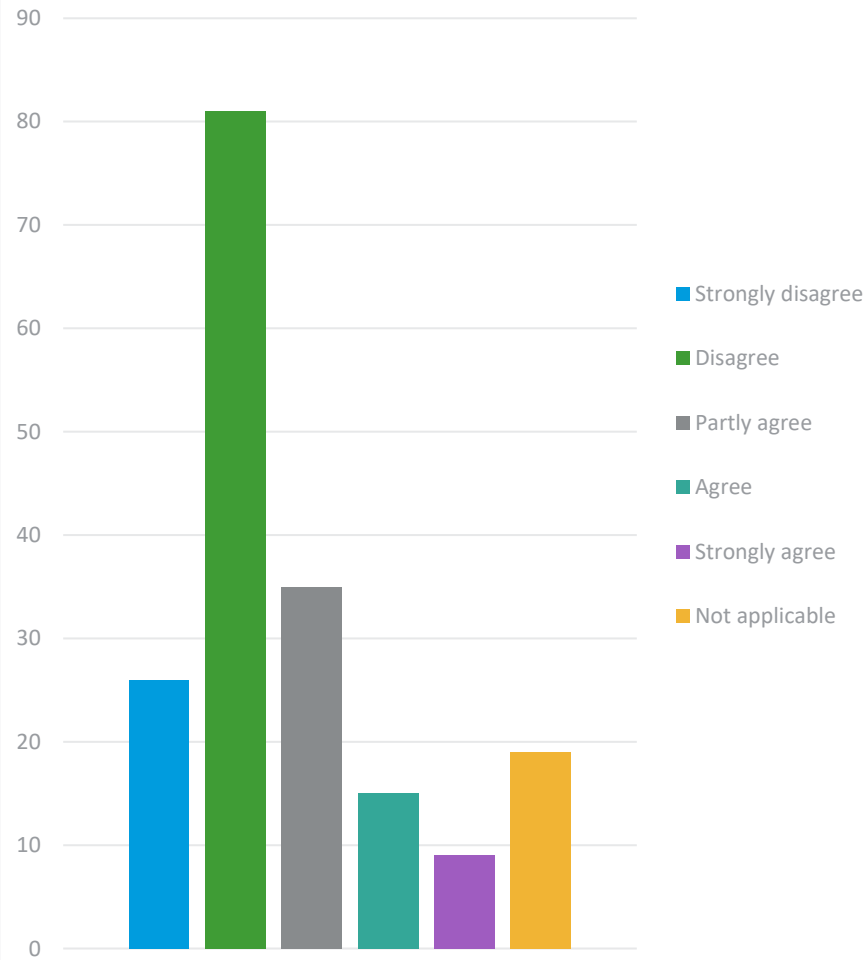
3. It is a requirement of mobile workers at WAO to travel to the sites of audited bodies in Wales. Whilst it is recognised that due to audit rotation and changing travel needs mileage will vary year to year, the mileage I claim within a typical year is:

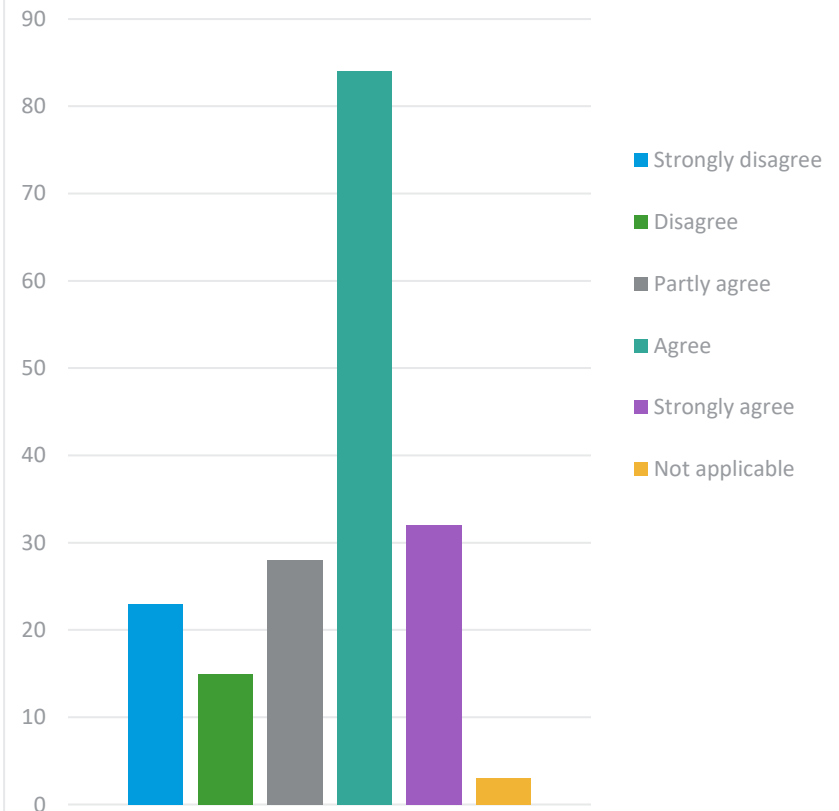
4. Smarter ways of working, like Skype and working from different locations, are helping me to reduce the mileage that I incur

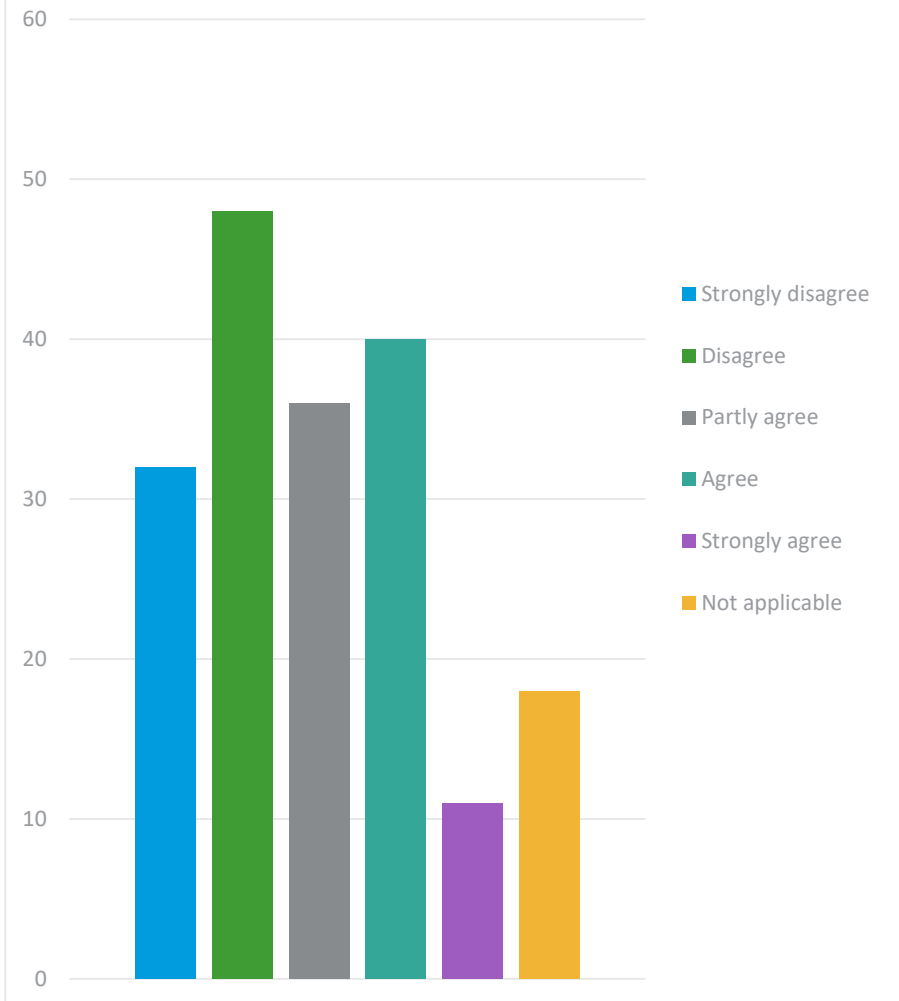
5. The extent of travel required within my role has a negative impact upon my well-being at work

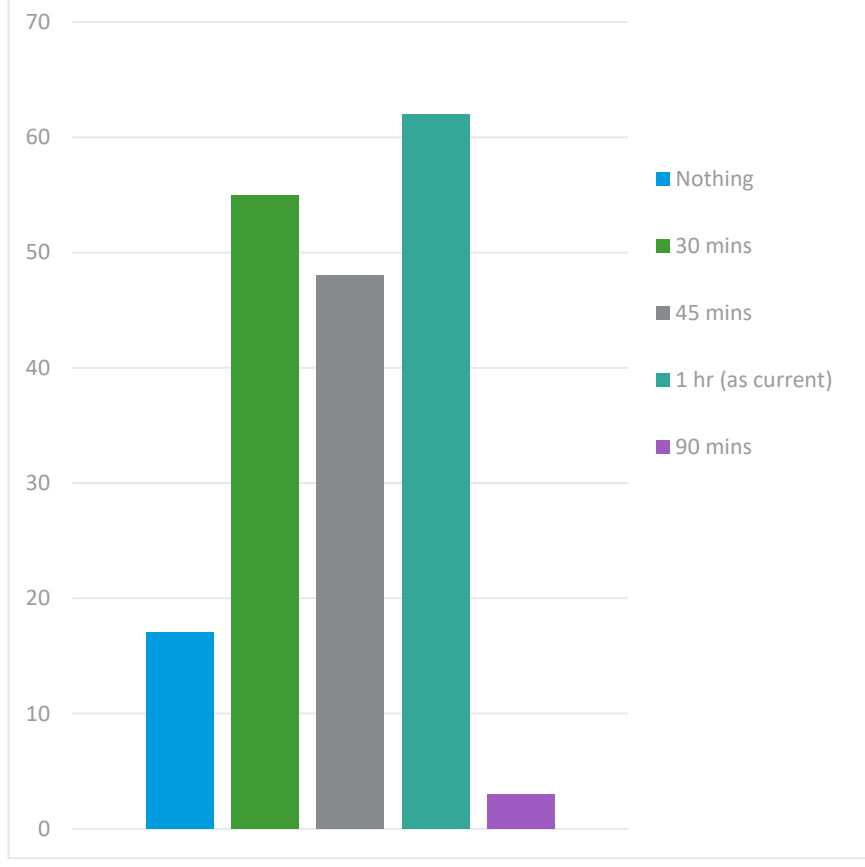
6. As well as being cost effective, the travel and subsistence scheme is designed to help achieve the sustainability priorities within the WAO annual plan. As part of this, the eligibility criteria for staff to receive the travel allowance includes a ten-

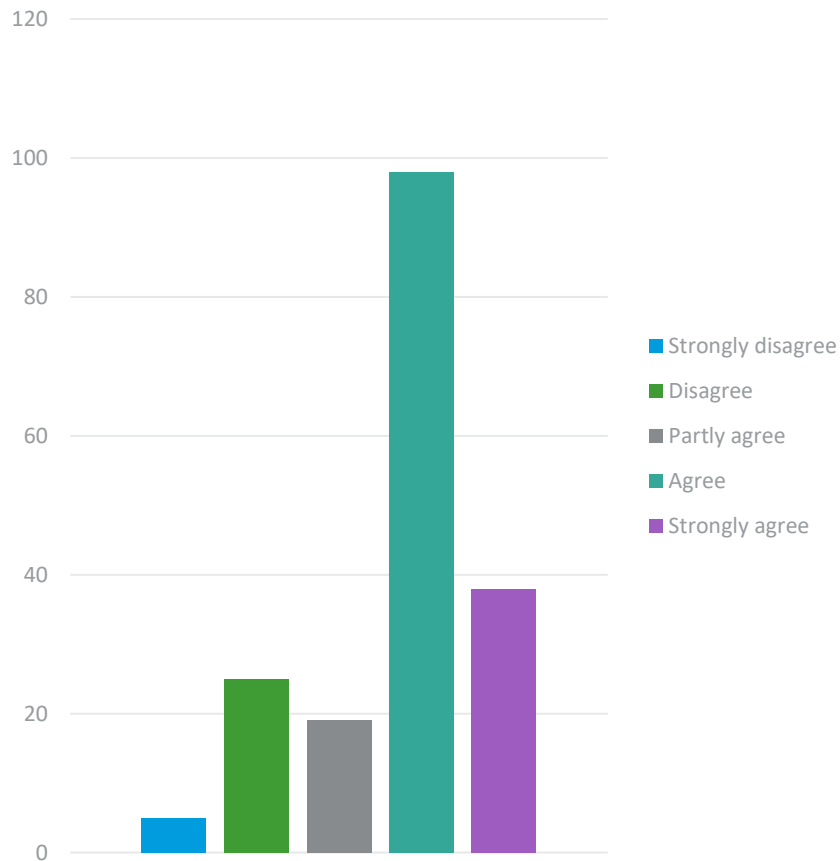
7. The existing travel and subsistence scheme encourages me to use public transport where feasible

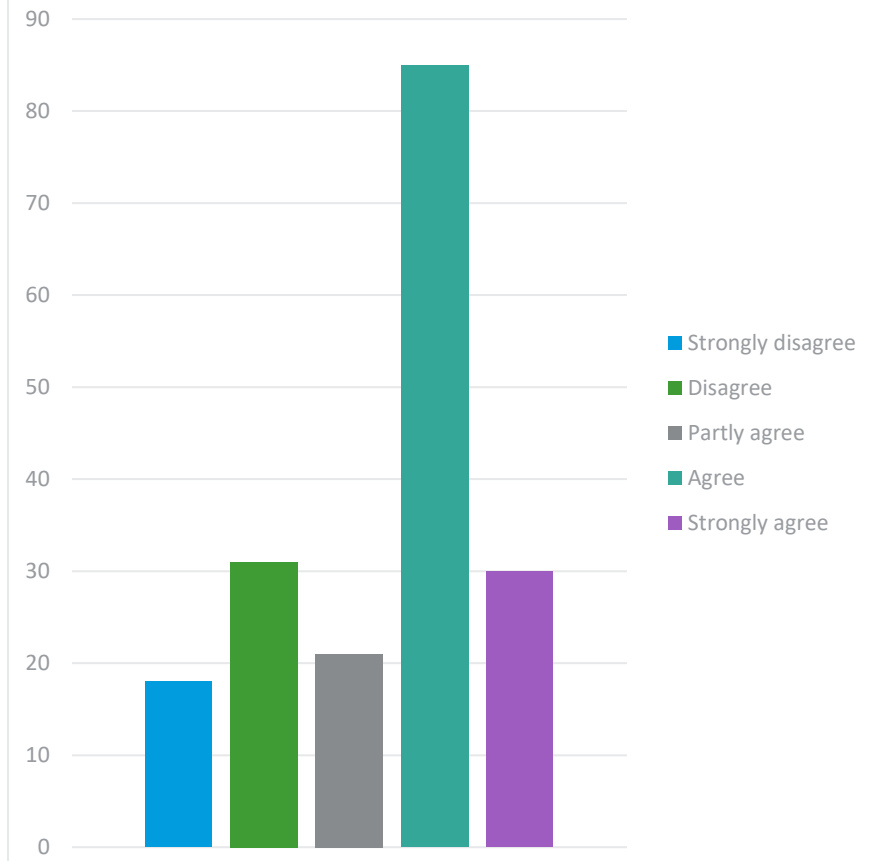
8. Currently, when working away from your base, up to an hour of the journey at the start and end of the day is deemed to be in the employees own time. I consider the following time to be a reasonable assumption for the commute each way

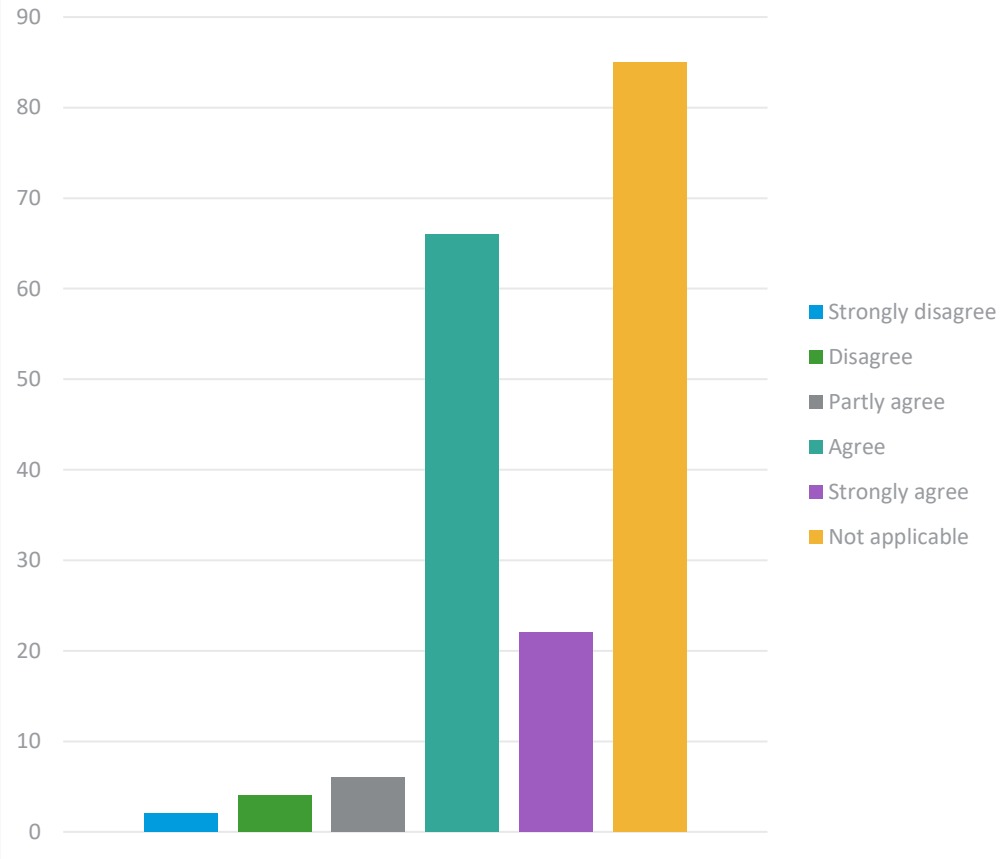
9. The scheme allows staff to claim for subsistence (breakfast and dinner, but not lunch) in the circumstances set out in the travel and subsistence policy. I consider the policy on subsistence to be fair, in that it covers the reasonable expenses incurred

10. Under the current scheme, when staying away from home staff are entitled to claim up to £5 per night incidental expenses. I consider this allowance to be reasonable and adequately support staff well-being whilst away from home.

11. Where staff are required to undertake international travel as part of their duties, travel and accommodation costs are repayable in line with HMRC guidelines. I consider these allowances to be reasonable and adequately support staff well-being whilst

APPENDIX C: TERMS OF REFERENCE

Value for Money (VfM) review

We are commissioning an independent VfM review by our external auditors, RSM, of the WAO travel and expense handbook. The review must cover the following elements:

- the performance of the current scheme against the performance measures set, and provide commentary on that performance;
- the fitness-for-purpose of the scheme in terms of its principles and arrangements to cover travel and subsistence related costs and the requirement for up to 1-hour travel time each way, each day, for mobile staff. Including, whether travel centres are still relevant in their current form and whether the Wales border is still appropriate for limiting travel claims;
- the need to avoid any actions that incentivise unnecessary travel;
- staff views on the current scheme and future potential;
- Trade Union views on the scheme;
- benchmarking with comparable organisations, that work on a pan-Wales or similarly large geographic basis, and where the extent of travel may vary from employee to employee from year to year. Welsh comparators will be important here, with wider comparators helpful too;
- provide evidence-based proposals for future arrangements that:
 - ensure staff are not out of pocket as a result of business travel;
 - contain the carbon emissions' impact of business travel (including cost) and promote use of public transport where practical;
 - support the safety and well-being of staff undertaking business travel;
 - support the People Strategy, including workforce diversity, and the recommendations of the Ways of Working project;
 - demonstrate that the WAO practises what we preach in terms of value for money. Also, that the scheme reflects the realism of our challenging medium-term financial position.
- recommend performance measures for any future arrangements.

The audit team undertaking the review need to be sufficiently experienced for this complex and sensitive piece of work.

For more information contact

Richard Smith, Head of Risk Assurance

Richard.Smith@rsmuk.com

+44 (203) 201 8000

David Broughton, Director Risk Assurance, South West and Wales

David.Broughton@rsmuk.com

+44 (7702) 865491

Tudalen y pecyn 279

rsmuk.com

The matters raised in this report are only those which came to our attention during our review and are not necessarily a comprehensive statement of all the weaknesses that exist or all improvements that might be made. Actions for improvements should be assessed by you for their full impact. This report, or our work, should not be taken as a substitute for management's responsibilities for the application of sound commercial practices. We emphasise that the responsibility for a sound system of internal controls rests with management and our work should not be relied upon to identify all strengths and weaknesses that may exist. Neither should our work be relied upon to identify all circumstances of fraud and irregularity should there be any.

Our report is prepared solely for the confidential use of Audit Wales, and solely for the purposes set out herein. This report should not therefore be regarded as suitable to be used or relied on by any other party wishing to acquire any rights from RSM Risk Assurance Services LLP for any purpose or in any context. Any third party which obtains access to this report or a copy and chooses to rely on it (or any part of it) will do so at its own risk. To the fullest extent permitted by law, RSM Risk Assurance Services LLP will accept no responsibility or liability in respect of this report to any other party and shall not be liable for any loss, damage or expense of whatsoever nature which is caused by any person's reliance on representations in this report.

This report is released to you on the basis that it shall not be copied, referred to or disclosed, in whole or in part (save as otherwise permitted by agreed written terms), without our prior written consent.

We have no responsibility to update this report for events and circumstances occurring after the date of this report.

RSM Risk Assurance Services LLP is a limited liability partnership registered in England and Wales no. OC389499 at 6th floor, 25 Farringdon Street, London EC4A 4AB.

Llŷr Gruffydd AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Cyllid
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd CF99 1NA

24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ
Tel / Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660
info@audit.wales / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Cyfeirnod: IE/20008/caf
Dyddiad Cyhoeddi: 10 Medi 2020

Annwyl Llŷr

Cadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru: Myfyrdodau wrth Ffarwelio

Fel y gwyddoch, mae fy nhymor gwasanaeth fel Cadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru yn dod i ben ar 16 Hydref 2020.

Wrth imi nesáu at wythnosau olaf fy nghyfnod yn y swydd, roeddwn yn meddwl y gallai fod o gymorth i'r Pwyllgor Cyllid pe bawn yn rhoi ar ddu a gwyn rai myfyrdodau 'ffarwelio' ar fy nghyfnod o saith mlynedd, a chynnig fy safbwynt personol ar yr heriau, y risgiau a'r cyfleoedd sy'n wynebu Archwilio Cymru wrth inni ddod allan o gam cychwynol ein hymateb i'r pandemig.

Cryfhau ein trefniadau llywodraethu

Rydym wedi gwneud gwelliannau sylweddol i'n trefniadau llywodraethu ers i'r Cynulliad blaenorol gyflwyno Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 a sefydlu Swyddfa Archwilio Cymru fel corff corfforaethol newydd.

Pan ddechreuais fy swydd fel Cadeirydd cyntaf Swyddfa Archwilio Cymru ym mis Hydref 2013, roeddwn yn dra ymwybodol o bwysigrwydd bod yn gorff archwilio cyhoeddus oedd yn 'ymarfer yr hyn yr oedd yn ei bregethu'. Ein nod strategol fel Bwrdd o'r cychwyn cyntaf fu dod yn sefydliad sector cyhoeddus sy'n gosod esiampl – ac rydym wedi cymryd camau bras i'r cyfeiriad hwnnw dros y saith mlynedd ddiwethaf.

Roedd y newid cychwynnol, o'r model 'corfforaeth undyn' blaenorol i'r trefniadau newydd gyda Bwrdd, yn her ac yn gyfle sylweddol hefyd ac roedd Huw Vaughan Thomas a minnau yn benderfynol o wneud llwyddiant ohono. Roedd y newidiadau yn y trefniadau llywodraethu, a gyflwynwyd yn fuan gennym, yn cynnwys canolbwyntio cryfach ar gynllunio strategol, mwy o drylwyrdd wrth ganfod a rheoli risgiau, a datblygu cyfres gadarn o ddangosyddion perfformiad allweddol a thargedau cysylltiedig. Cafodd y rhain i gyd eu croesawu a'u meddiannu gan y tîm arwain a gan ein staff yn ogystal.

Gwnaeth y Bwrdd ei farc yn gyflym hefyd o ran codi lefelau'r craffu a'r her fewnol oedd yn cael eu cymhwysu i strategaethau, polisïau, cynlluniau busnes a chynigion buddsoddi corfforaethol, ac rydym wedi parhau i fireinio a gwella'r trefniadau hynny. Rydym hefyd wedi gwneud gwelliannau sylweddol i ehangder, ansawdd a hygyrchedd ein cyhoeddiadau corfforaethol blynyddol allweddol, gan gynnwys ein Hamcangyfrif, y Cynllun Blynyddol, yr Adroddiad Interim, yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon a'r Adroddiad Cydraddoldeb.

Fel y gŵyr y Pwyllgor, un nodwedd anarferol o gyfansoddiad ein Bwrdd yw'r gofyniad statudol i ddau o'n naw aelod o'r Bwrdd gael eu hethol yn uniongyrchol gan ein staff. Bu hwn yn un o'r ffactorau allweddol yn ein llwyddiant drwy gydol fy nghyfnod fel Cadeirydd, a hoffwn dalu teyrnged arbennig i'r aelodau o staff sydd wedi chwarae rhan mor bwysig wrth ddod â'u profiad a'u safbwyntiau uniongyrchol fel gweithwyr i ddylanwadu mewn ffordd mor gyfoethog ar drafodaethau'r Bwrdd.

Roeddwn yn neilltuol o falch i weld Llywodraeth Cymru yn mabwysiadu'r un dull o ymdrin â chyfansoddiad Bwrdd pan greodd Awdurdod Cyllid Cymru yn 2017, ac roeddwn wrth fy modd ar y pryd i rannu fy mhrofiadau gyda'u Cadeirydd newydd ar y ffordd i gael y gorau allan o 'lais yr aelod sy'n gyflogai' yn nhrefnadaethau'r Bwrdd. Cymeradwyaf yr agwedd hon ar ein strwythurau llywodraethu i'r rheiny sy'n gyfrifol am gynllunio newidiadau yn y dyfodol i gyfansoddiad byrddau cyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru.

Sicrhau gwell gwerth am arian yn ein gweithrediadau

Drwy gydol fy amser fel Cadeirydd, rwyf wedi bod yn benderfynol o barhau i ganolbwyntio'n glir ar sicrhau gwerth am arian ar draws dau faes ein gweithrediadau – cyflawni'r broses archwilio a rhedeg y busnes. O ran arbed costau, rydym wedi lleihau ein costau gweithredu cyffredinol yn sylweddol ers 2014, gan sicrhau arbedion sylweddol mewn termau real dros y saith mlynedd ddiwethaf. Mae'r rhain wedi cynnwys:

- arbedion effeithlonrwydd yn rhoi cyfanswm o bron i £1 filiwn mewn costau staffio drwy amrywiaeth o fentrau, gan gynnwys y defnydd cynyddol o hyfforddeion graddedig a phrentisiaid, gwelliannau i'n prosesau ar gyfer rheoli absenoldeb salwch ac ail-gydbwyso cymysgeddau graddau ar draws timau archwilio a thimau gwasanaethau corfforaethol;
- bron i £800,000 o arbedion drwy welliannau mewn arferion caffael a rhoi ein gwasanaethau cyflogres ac archwilio mewnol allan i gontract allanol; a

- gostyngiad o dros £130,000 mewn costau teithio drwy weithio'n ddoethach, sydd wedi cael ei alluogi drwy ddefnydd cynyddol o dechnoleg fideo ar gyfer cyfarfodydd rhithwir a rhannu dogfennau ar gyfer cydweithredu ar-lein.

Mae'r Bwrdd yn parhau i ysgogi gwelliant ar draws amryw fentrau pwysig, gan gynnwys y gwaith presennol ar wneud y gorau o'n strategaeth ystadau a ffyrdd o weithio yn y dyfodol.

Gwella'r ffordd y mae newid yn cael ei reoli

Fel Bwrdd, rydym hefyd wedi bod yn gweithio'n agos gyda'r Tîm Arwain Gweithredol i gynllunio a chyflawni newid mewnol yn gyflymach ac mewn modd mwy cydlynol. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi creu Tîm Rhaglen Newid bychan i sicrhau bod gennym y sgiliau a'r gallu neilltuol i gyflawni ein hagenda uchelgeisiol o newid yn y blynyddoedd sydd i ddod.

Mae ein Rhaglen Newid newydd yn cynnwys pecyn cydlynol o fentrau corfforaethol (gan gynnwys strategaeth Ddigidol newydd, ein prosiect Gweithleoedd y Dyfodol a'n rhaglen Trawsnewid Cyfathrebu), ac adroddir ar gynydd pob un yn rheolaidd i'r Bwrdd.

Bu ein prosiect peilot tair blynedd ar Ddadansoddi Data, gyda chefnogaeth cyllid cychwynnol a ddarparwyd gan y Pwyllgor Cyllid, yn arbennig o lwyddiannus ac mae'n sicrhau manteision busnes sylweddol. Felly, yng nghyfarfod diweddaraf ein Bwrdd, roeddem yn falch iawn i osod y prosiect ar safle 'busnes fel arfer' - gan gydnabod nid yn unig ei gyfraniad gwerthfawr hyd yma, ond hefyd ei botensial enfawr i wella cost-efeithlonrwydd ac effaith ein gwaith archwilio maes o law.

Sefydlu cynllun hyfforddeion graddedig a phrentisiaethau sy'n esiampl

Mae ein cynllun hyfforddeion graddedig wedi mynd o ddechreuadau disylw yn faes o gryfder gwirioneddol dros fy nghyfnod yn y swydd. Rydym bellach yn ddarparwr hyfforddiant achrededig ar gyfer tri o'r pedwar corff cyfrifyddu proffesiynol yn y DU ac mae'r cynllun pedair blynedd yn rhoi cyfle i raddedigion ennill cymhwyster cyfrifyddu proffesiynol tra'n gweithio i ddatblygu ystod o sgiliau eraill sy'n gysylltiedig â chyllid. Yn 2019, recriwtiwyd ein carfan fwyaf erioed o hyfforddeion – cyfanswm o 18 – gan fynd â chyfanswm nifer yr hyfforddeion a gyflogir i fyny i 49. Bydd 13 o hyfforddeion eraill yn ymuno â ni yn hydref 2020. O gymharu, pan ddechreuais yn fy swydd yn 2013, dim ond llond dwrn o unigolion oedd yn rhan o'r cynllun.

Mae ein hyfforddeion hefyd erbyn hyn yn cael cynnig y cyfle i fynd ar secondiad chwe mis i ran arall o'r sector cyhoeddus yng Nghymru fel rhan o Fenter Sgiliau Cyllid a Datblygiad gydweithredol arobryn, gyda chefnogaeth Pwyllgor Cyllid y Senedd.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gyda chefnogaeth lawn y Bwrdd, mae Archwilio Cymru wedi cyflwyno, ac mae yn awr yn ehangu, rhaglen brentisiaeth. Mae cyfanswm nifer ein prentisiaid yn 11 ar hyn o bryd ac yn 2021 bwriadwn lansio

prentisiaeth cyllid sector cyhoeddus mewn cydweithrediad â chyrrff cyhoeddus eraill yng Nghymru er mwyn cynnig cyfleoedd i nifer fwy, a mwy amrywiol, o unigolion.

Ennill gwell dealltwriaeth o brofiad y gweithiwr

Ym mis Hydref 2017, cyflwynodd y Bwrdd arolwg staff blynyddol mwy cynhwysfawr er mwyn cael dealltwriaeth ddyfnach o brofiad gweithwyr yn Swyddfa Archwilio Cymru ac i roi cyfle i'r staff fynegi eu barn ar ble mae angen i ni wella. Dros y tair blynedd ddiwethaf, rydym wedi defnyddio'r un holiadur arolwg craidd ag a ddefnyddir yn Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil sy'n cwmpasu ystod eang o themâu, o arweinyddiaeth a diwylliant y sefydliad hyd at sut mae timau unigol yn gweithredu.

Ar y cyfan, mae canlyniadau'r arolwg, yr ydym bellach yn eu cyhoeddi'n llawn ar ein gwefan, yn parhau i fod yn galonogol iawn ac yn cymharu'n gryf â chyfartaledd y Gwasanaeth Sifil ac, mewn llawer o achosion, yn ein gosod ym meincnod perfformiad uchel y Gwasanaeth Sifil (y chwartel uchaf). Yn benodol, mae'n galonogol nodi bod cydweithwyr Archwilio Cymru yn teimlo ymlyniad cryf iawn i'r sefydliad, yn teimlo'n gadarnhaol ynghylch y berthynas o fewn eu timau ac yn teimlo bod ganddynt yr offer i fynd ymlaen â'u gwaith yn effeithiol. Adlewyrchir y teimlad cadarnhaol hwn yn ein sgôr mynegai gref am ymgysylltiad cyffredinol, a oedd eto'n uwch yn 2019 na meincnod perfformiad uchel y Gwasanaeth Sifil.

Fodd bynnag, nid ydym yn gorffwys ar ein rhwyfau. Nid yw canlyniadau ein harolwg yn meincnodi mor gryf eto ym meysydd arwain a rheoli newid, dysgu a datblygu, ac effeithiolrwydd adborth perfformiad, ac mae'r wybodaeth a gasglwn drwy ein harolwg yn amhrisiadwy o ran llywio ein penderfyniadau ar gyfer gwaith gwella pellach yn y meysydd hyn.

Trawsnewid diwylliant Archwilio Cymru

Ffocws arbennig i'r Bwrdd, o dan fy arweiniad i, fu goruchwyllo'r gwaith o drawsnewid diwylliant ein sefydliad. Erbyn hyn, mae hierarchaethau pyramidaidd traddodiadol wedi esblygu'n strwythurau llawer mwy hyblyg, sy'n cefnogi gwaith ystwyth ar draws tîm ac ymdeimlad cryfach o hunaniaeth 'un tîm'. Mae set newydd o 'werthoedd' ac 'ymddygiadau' Archwilio Cymru (a ddatblygwyd o'r newydd gan ein staff, yn hytrach na chan y Bwrdd) wedi ymsefydlu, ac mae'r rhain yn ddiamheuaeth wedi chwarae rhan yn y gwaith o helpu pob un ohonom i addasu i heriau gweithio o bell ac yn y blaen yn ystod cyfnod clo'r pandemig.

Er bod llawer o effaith ein gwaith yn newid diwylliant wedi bod, wrth gwrs, yn anghyffwrdd, mae ei effeithiau wedi'u hadlewyrchu yn y gwelliannau i sgorau ein harolwg staff. Yn 2018, enillodd ein prosiect newid diwylliannol hefyd wobwr am gyfathrebu sector cyhoeddus ledled y DU am yr ymgyrch ymgynghori ac ymgysylltu orau.

Cyflawni ein hamcanion cydraddoldeb

Yn gysylltiedig â'n gwaith ar drawsnewid diwylliant y sefydliad, drwy gydol fy nghyfnod fel Cadeirydd y Bwrdd, rydym hefyd wedi bod yn gynyddol effeithiol yn y camau yr ydym wedi'u cymryd tuag at gyflawni'r rhan fwyaf o'n hamcanion cydraddoldeb.

Fel yr amlinellwyd yn ein hadroddiadau cydraddoldeb diweddar, mae gennym bellach drefniadau ymgysylltu allanol sefydledig, yr ydym yn eu defnyddio i wahodd sylwadau gan sefydliadau'r trydydd sector am gynigion ar gyfer rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol yn y dyfodol. Rydym hefyd wedi sefydlu grŵp buddiannau cydraddoldeb mewnol (o'r enw Pawb) i sicrhau ymgysylltiad effeithiol â gweithwyr a rhwydweithiau staff wrth gynllunio ein rhaglen o waith cydraddoldeb a'i rhoi ar waith.

Bob blwyddyn, byddwn yn cynnal cyfres o asesiadau effaith cadarn ar bolisiâu ac arferion perthnasol (sydd hefyd yn cwmpasu hawliau dynol ac ystyriaethau o ran y Gymraeg) a rhoddir amlygrwydd uchel i ffactorau cydraddoldeb, lle bo hynny'n berthnasol, yng nghamau allweddol ein prosesau caffael.

Ar hyn o bryd, rydym hefyd wedi ymrwymo i fentrau Leonard Cheshire Change 100 a mentrau Cyflogwyr Chwarae Teg ac rydym yn parhau i ennill achrediad am ein gwefan, sy'n cwrdd â chanllawiau hygyrchedd rhyngwladol.

Gwella ein perfformiad amgylcheddol

Ers nifer o flynyddoedd, bu'r Bwrdd yn gweithio'n galed i wella ein perfformiad amgylcheddol a lleihau ein heffaith ar yr amgylchedd. Yn 2019-20, roeddem yn falch i gadw ein hachrediad ar Lefel 5 (lefel uchaf) Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd, gan ddangos ein hymrwymiad parhaus i reolaeth amgylcheddol effeithiol.

Fel rhan o'r ymrwymiad hwn, ers 2014-15, rydym wedi lleihau ein hallyriadau nwyon tŷ gwydr dros draean ac, erbyn hyn, rydym yn gwrthbwysu ein holl allyriadau drwy ariannu prosiectau arbed carbon deuocsid cyfatebol mewn mannau eraill. Gwnaed y perfformiad gwell hwn yn bosibl drwy amrywiaeth o fentrau, gan gynnwys buddsoddi mewn fideo-gynadledda a thechnoleg gweithio o bell, cyflwyno polisi newydd ar gyfer teithio ar fusnes gyda'r nod o leihau ein heffaith amgylcheddol a'n costau ac amddiffyn iechyd a lles gweithwyr, a gwella perfformiad amgylcheddol ein swyddfeydd.

Dros yr un cyfnod, rydym wedi haneru'r gwastraff yr ydym yn ei gynhyrchu, wedi cynyddu'n sylweddol y gyfran o'n gwastraff sy'n cael ei ailgylchu ac wedi lleihau swm y papur a ddefnyddiwn o dros 40%. Ar ddiwedd 2019, cyhoeddwyd ein hadroddiad cyntaf ar gydymffurfio â'r Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Gwytnwch Ecosystemau yn Neddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016, oedd yn cynnwys chwe amcan penodol i'n helpu i gyflawni'r Ddyletswydd yn well yn y dyfodol. Yn ein Cynllun Blynyddol diweddaraf, rydym hefyd wedi cadarnhau ein hymrwymiad i sefydlu egwyddor datblygu cynaliadwy i raddau helaethach yn ein prosesau penderfynu.

Edrych i'r dyfodol

Er bod llawer wedi'i gyflawni yn ystod y saith mlynedd ddiwethaf, gwn nad oes yr un ohonom yn Archwilio Cymru yn ddidaro ynglŷn â'r angen am welliannau pellach. Mae nifer o heriau yn dal i fod.

Un her o'r fath yw bod yn rhaid i'r Bwrdd barhau i sicrhau bod model gweithredu Archwilio Cymru, sy'n cael ei yrru'n bennaf gan gostau cadw gweithlu proffesiynol a thalentog, yn rhoi gwerth am arian ac yn gynaliadwy yn y tymor hwy. Rwyf wedi annog yr Archwilydd Cyffredinol a'r Cadeirydd newydd i sicrhau bod y ddadl ynglŷn â'n strategaeth ffioedd tymor hwy a'r cydbwysedd rhwng ariannu o Gronfa Gyfunol Cymru a ffioedd archwilio yn parhau'n fyw ac yn barhaus.

Her arall, yr ydym yn ei rhannu â llawer o sefydliadau eraill, yw'r angen hirsefydlog i gynyddu amrywiaeth ymhlith ein gweithlu, yn enwedig ar y lefelau uwch. Er ein bod, fel yr amlinellwyd yn gynharach, wedi bod yn hynod effeithiol yn y camau yr ydym wedi'u cymryd tuag at gyflawni'r rhan fwyaf o'n hamcanion cydraddoldeb, fel Bwrdd rydym yn dra ymwybodol o'r angen i gymryd camau i gulhau ein bwch cyflog cyffredinol rhwng y rhywiau, cynyddu cynrychiolaeth BAME a chryfhau ein galluoedd yn y Gymraeg. Er bod cynnydd da wedi'i wneud yn y maes hwn, yn enwedig drwy ein rhaglen recriwtio hyfforddeion a phrentisiaid sy'n ehangu, mae angen cymryd camau pellach yn ddi-os er mwyn inni allu cyflawni ein dyheadau i adlewyrchu'n llawnach boblogaeth y Gymru yr ydym yn ei gwasanaethu. Mae'r gwaith presennol o ailstrwythuro'r uwch dîm yn cynnig un cyfle posibl o'r fath i wneud cynnydd yn y maes hwn.

Ymhlith yr heriau eraill a wynebwn mae rhai penderfyniadau allweddol ar ddod ynghylch ein swyddfeydd yn y dyfodol, gan fanteisio ar ein cynnydd gyda'r defnydd doethach o dechnoleg a'r profiad gwerthfawr o barhad busnes a ffyrdd newydd o weithio yn ystod y cyfnod clo. Rydym wedi gwneud cynnydd rhagorol ar y gwaith hwn hyd yma ac wedi annog tîm y prosiect i ddefnyddio arfer da o fannau eraill wrth ddatblygu a gwerthuso ystod eang o ddewisiadau posibl i'w hystyried gan y Bwrdd yn ddiweddarach eleni.

Fel pob cyflogwr, mae pandemig COVID-19 wedi gwneud galwadau sylweddol iawn ar ein staff a'n harweinwyr. Mae'r ffordd y mae'r Prif Swyddog Gweithredol a'r staff wedi ymateb i heriau cau swyddfeydd, gweithio o bell a dod o hyd i ffyrdd newydd ac arloesol o ddarparu ein gwasanaethau craidd ar fyr rybudd wedi gwneud argraff fawr arnaf. Mae egni, ymrwymiad a thalentau ein staff ac aelodau'r Bwrdd wedi dod i'r amlwg, ac rwyf i'n bersonol yn ymfalchïo'n aruthrol yn eu cyflawniadau i gyd gyda'i gilydd dros y misoedd diwethaf.

Hoffwn gloi drwy ddiolch yn ddiffuant iawn i chi ac aelodau eich Pwyllgor am eich cefnogaeth i'n gwaith ac am eich craffu adeiladol arno. Mae eich her yn sicr wedi bod o gymorth i'n cadw ar flaenau ein traed, ac mae eich cefnogaeth i archwilio cyhoeddus annibynnol cadarn wedi cael ei gwerthfawrogi'n fawr.

Rwyf yn falch iawn bod y Pwyllgor wedi enwebu Lindsay Foyster i'm holynu fel Cadeirydd ac rwyf yn sicr y bydd hi'n gwneud gwaith rhagorol. Dymunaf yn dda hefyd i'r ddau aelod anweithredol newydd o'r Bwrdd, Elinor Gwynn ac Ian Rees, yn eu rolau newydd. O dan arweiniad Adrian fel Archwilydd Cyffredinol a Phrif Weithredwr, gyda goruchwyliaeth feirniadol gan y Bwrdd a gyda chefnogaeth barhaus eich Pwyllgor, rwyf yn hyderus y bydd Archwilio Cymru yn parhau i fynd o nerth i nerth.

Yn gywir

Isobel Everett

ISOBEL EVERETT
Cadeirydd, Swyddfa Archwilio Cymru

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon